דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עיתון פועלי ארץ ישראל
מייסד ועורך ראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם "למרחב"

יום חמישי, כ' בניסן תשמ"ת, 7 באפריל 1988 ● גליון 19390

היום 60 עמודים כולל דבר־השבוע ● המחיר – 2.– ש"ח (כולל מע"מ), באילת 1.74 ש"ח

היום בדבר

המרוץ לכנסת / עליזה ולך, שמעון וייס. שולץ עזב, הבעיות לא / חני אשד, יוסי מלמן. יהודים וערבים בשטחים / דני רובינשטיין, יצחק בקנר, יוני להב. חיים גורי על דודו. נתן רוטנשטרייך על מוסר ודעת. הבריאות: תחקיר (ב) / ארנון מגן. עוד חנינות / טובה צימוקי. עושים עסק / דרור שרביט. מאה ימי דיניץ / יקיר צור. טלוויזיה / שלמה גינוסר. תרבות / אריאלה ראובני, ישראל דליות, ורדה צימרמן. "משא" לספרות ואמנות. מגזין "דבר השבוע"

ב.ב.ק.
ציוד מטבחים מוסדיים בע"מ
רח' הבונים 50 בת־ים
טל. 03-5510432 5519355
ייצור תנורים וציוד מטבחים:
מחבתות ● קונבקטומטים ● כיריים גז
ציפסרים ● שולחנות חימום וקרור וכו'

מאמצים למנוע פעולות נקם בעקבות רצח תרצה פורת ● קריאה להלוויה המונית היום

צעיר ערבי תקף המאבטח שהרג שני מקומיים ובהמשך גילו המטיילים בכפר ביתא: אבן רוצצה את גולגולתה של תרצה בת ה־15 ● שמיר ופרס מביעים זעזוע ● צה"ל פינה עשרות מתיישבים ואנשי "התחיה" שהכריזו על הקמת התנחלות על־שם ההרוגה ● ההלוויה – היום ●

על עץ התאנה

תרצה פורת (צילום: אבי הזאב)

גופתה של ההרוגה (צילום: אופיר מורדוב)

התנחלות פורה

ההתנחלות (צילום: אנדרה ברוסטמן)

מאת טלי זליגר, דני רובינשטיין ואוריאל בן־עמי

צה"ל נערך אמש לסכל נסיונות של פעולות נקם בעקבות רציחתה של תרצה פורת (15) מאלון מורה אתמול בנחליים בכפר ביתא אל פאוקא שליד שכם. בסביבות השעה 18.30 הגיעו עשרות אנשי "התחיה" למבואות הכפר שם הקימו נקודת ישוב חדשה, "מורתי", על שם הנרצחת. צה"ל לא התיר להם להיכנס לכפר. כוחות גדולים של צה"ל הובאו אמש לאיזור הכפר ולסביבת הישובים היהודיים על מנת למנוע התפרצות, נוכח המתח הרב ששרר אתמול בין המתיישבים היהודים לערבים.

צה"ל פינה אמש עשרות המתיישבים ואנשי "התחיה" שהקימו התנחלות ספונטנית במקום הרצח של תרצה פורת ליד הכפר ביתא. במשך הלילה ישבו ראשי יש"ע והחליטו להתיישב לפנות בוקר במקומות שונים בשומרון. בשעת מסירת הידיעה אמש אחרי חצות, עדיין לא החליטו אנשי יש"ע אם להעניק גיבוי רשמי להתנחלות הספונטנית או להעניק לה גיבוי סמוי.

עשרות המתנחלים שפונו מאיזור הרצח המתינו הלילה בכלי רכבם בישוב אלון מורה והמתינו לקריאת ראשי יש"ע להסתנן להתנחלות הספונטאנית.

הבוקר אמורים אנשי יש"ע להפגש עם ראש הממשלה יצחק שמיר ולדרוש ממנו לבצע עונש מוות למחבלים מרצחים ועונש גירוש למיידי האבנים.

ראשי יש"ע קראו לכל התושבים היהודים ביהודה, שומרון ועזה להשתתף הבוקר בהלוויה המונית של תרצה פורת, שתצא בשעה 11 בבוקר מאלון מורה.

מתנחלים אחדים הפגינו אמש מול בתיהם של פרס ורבין.

(המשך בעמוד 2)

שעון־קיץ ממוצאי־שבת

החיסכון בחשמל בקיץ זה – 9 מיליון ד'

מאת יוסף מיכלסקי, סופר "דבר"

במוצאי שבת הקרוב, 9 באפריל, ייכנס בחצות לתוקפו שעון הקיץ ומחוגי השעון יוזזו שעה אחת קדימה. שעון הקיץ יונהג למשך 147 יום, עד 4 בספטמבר. על פי החלטת הממשלה יונהג שעון הקיץ לתקופה של שלוש שנים מקיץ זה.

האגף לשימור אנרגיה במשרד האנרגיה קובע בדו"ח שהוגש לשר שהל כי החסכון הצפוי בחשמל בלבד בשלוש השנים הבאות יהיה 27 מיליון דולר, מהם 9 מיליון דולר בקיץ זה.

שרב בחג

מאת אריה ארד, סופר "דבר"

תנאי שרב יתפתחו בחג ויגיעו לשיא בשבת, אמר אמש החזאי רוברט אולינסקי לסופר "דבר". ביום א' יישבר השרב, אולם מידות־החום יוסיפו להיות גבוהות, אלי גבוהות מן הרגיל לעונה זו.

● תחזית מזג האוויר – ראה עמ' 2

עיקרון תחילה

● צמרת המשטרה מגבשת כללי אתיקה / עמ' 2
● מקצרים תורים לניתוחים / עמ' 2
● התקרית בכפר ביתא – תגובות ודיווחים / עמ' 3
● "מושתל הלב מרגיש מצויין" / עמ' 3
● הוסר הלוט מהאנדרטה בצומת ערוער / עמ' 3
● סין מעוניינת ביחסים עם סעודיה / עמ' 4
● רוקאקים שוב גבר על ג'קסון / עמ' 4
● תגורות צניעות חוזרות לאופנה באיטליה / עמ' 5
● שיפור קל ויציבות בבורסה / עמ' 6
● מכבי בגמר הערב – בגנט / עמ' 7
● 250 אלף מטיילים בארץ בשבוע החג / עמ' 12
● היכה את האשה בקרש עם מסמר / עמ' 12

סקר מכון סמית – מיוחד ל"דבר"

עלייה בפופולאריות של רבין; נסים עדיין הפופולארי ביותר

מאת חנוך ורפי סמית

רוב חברי הממשלה ירדו בהערכת הציבור, ושר הבטחון יצחק רבין הוא היחיד שהפופולאריות שלו עלתה בשלושת החודשים האחרונים. שר האוצר משה נסים נשאר יציב וממשיך להוביל. אלה ממצאים נוספים בסקר דעת הקהל שערך מכון סמית בשביל "דבר", בקרב כ־1200 איש ואשה המהווים מדגם מייצג של האוכלוסיה היהודית הבוגרת. הסקר נערך בין ה־20 ל־28 במארס.

"כיצד לדעתך ממלאים האישים הבאים את תפקידם?" – (בטבלה מצויין האחוז שענו "טוב מאוד" ו"טוב")

	סקר ינואר 87	סקר ספטמבר 87	סקר דצמבר 87	סקר מרץ 88
יצחק שמיר	47	43	46	44
שמעון פרס	67	56	54	46
יצחק רבין	74	64	58	60
דוד לוי	49	35	38	34
אריאל שרון	35	35	38	38
משה נסים	36	62	66	66
יצחק נבון	–	54	48	47

(המשך בעמוד 2)

שולץ: לא ניתן להוציא תעודת פטירה ליוזמתי – הבעיות במזה"ת עדיין חיות

מאת סופר "דבר" ויוסי מלמן, הסופר המדיני

"אי־אפשר להוציא לתוכנית תעודת פטירה מפני שאי־אפשר להוציא לבעיות העומדות בבסיסה "תעודת פטירה", כך אמר אתמול שר החוץ ארה"ב ג'ורג' שולץ בתכנית "מוקד". עוד אמר השר שולץ, כי אין בכוונתו להרפות מקידום יוזמתו עד תום כהונתו הנוכחית. "הייתי רוצה להשאיר ליורשי בתפקיד ירושה מוצלחת. ואני מוכן לעבוד קשה לשם כך", אמר שולץ.

בטרם צאתו אתמול את הארץ אמר השר שולץ:

(המשך בעמוד 2)

מאת דן אבידן, סופר "דבר" לענייני ערבים

המלך חוסיין נועד אמש ברבת־עמון עם שר החוץ של ארה"ב ג'ורג' שולץ. שולץ דיווח למלך על תוצאות השיחות שקיים אתמול בישראל עם ראש הממשלה יצחק שמיר ועם שר החוץ שמעון פרס בענין היוזמה המדינית האמריקאית.

היום אמור שולץ לצאת מרבת־עמון לריאד, כדי להיוועד שם עם המלך פאהד. אחר כך ישוב לרבת־עמון לסיבוב שיחות נוסף עם אנשי הצמרת הירדנית, ומחר הוא אמור לסיים את שליחותו באזור

(המשך בעמוד 2)

פרידות בין דילוגים

פרס נפרד משולץ שיצא לקהיר (צילום: יצחק הררי)

קחו פסק זמן ותיהנו הציע שולץ למראייניו והוסיף: אני מתגעגע למשחק הגולף

מאת דניאל בן־סימון, ויוסי מלמן

יורם רונן, עורך התוכנית "מוקד" אמר שהוא אינו זוכר תכונה כה רבה סביב שידור תוכנית טלוויזיה אחת. כבר בשעות הבוקר המוקדמות "השתלטו" אנשי ביטחון אמריקאים על בניין הטלוויזיה והקיפו אותו מכל עבר. שר החוץ שולץ היה אמור להגיע ב־10.30 כדי להתראיין לתוכנית. אולם הוא התעכב בלשכתו של פרס ובכך רק הוסיף למתח ששורר בבניין הטלוויזיה. לקראת השעה 11.00 הוא הגיע מלווה בשיירה של 20 מכוניות. באולם "מוקד" הספיקו אנשי הבטחון לסלק את כל העציצים ובחנו את אביזרי התפאורה במבט מיקרוסקופי.

אחרי שאופר, ביקש שולץ להסתודד עם השגריר תומס פיקרינג ועוזרו ריצ'רד מרפי. השניים דיברו ושולץ הטה אוזן. התוכנית נמשכה 35 דקות ובמהלכה חזר שולץ על עיקרי תוכנית השלום שלו כפי שעשה זאת ב"מבט" של יום א'. אחרי התוכנית פנה המנחה יורם רונן לשולץ ושאל אותו מדוע החליטו כלי התקשורת בירדן לפסול את הראיון שערכו איתו.

שולץ, מבוזח קמעה: "אמרתי להם דברים שלא היו נעימים לאזנם והם החליטו מה שהחליטו".

רונן: "אתה יכול להיות בטוח שאת הראיון איתך אנו נשדר במלואו".

לקראת היציאה מבניין הטלוויזיה, שוב נשמעות סירנות מחרישות אוזניים והפמליה עולה על השיירה לכיוון שדה התעופה בן־גוריון. המצור על בניין הטלוויזיה הוסר.

מתגעגע לגולף

שר החוץ של ארה"ב ג'ורג' שולץ מתגעגע למשחק הגולף ומקווה לחזות עוד בסוף השבוע בשידורי הטלוויזיה של אחד הטורנירים החשובים בענף זה. השר שולץ אמר זאת בשיחה קלה שהיתה לו עם מנחה תוכנית "מוקד" בטלוויזיה, יורם רונן, לאחר הקלטה אתמול בבוקר.

שולץ אמר כי במדינת ג'ורג'יה בעיר אוגוסטה מתקיים עתה טורניר גולף חשוב והוא מתכוון לחזות בו בשידורי הטלוויזיה ולבקר שם בעוד שבוע. הוא גם יעץ למראייניו שלא יעבדו קשה מדי והמליץ בפניהם "מדי פעם קחו פסק זמן ותיהנו".

בהמשך השיחה הודה שולץ כי היה רוצה לבקר כתייר בעיר פטרה בירדן, בלוקסור במצרים, ואף נזכר בסיור שערך לפני 20 שנה ברמת הגולן, כשהיה שר העבודה בממשלת ניקסון.

עשרות פצועים לאחר שני ימי קרבות בין "אמל" ל"חיזבאללה"

מאת דן אבידן ושמעון וייס, סופרי "דבר"

כל הנסיונות לשים קץ לקרבות בין אנשי "אמל" לאנשי החזבאללה בדרום לבנון, עלו אתמול בתוהו. בתום יומיים של קרבות בין הצדדים באזורי נבטיה וצור, נמסר כי אנשי החזבאללה עדיין שולטים ברבעים מסויימים בעיירה נבטיה וכן בכמה כפרים מסביב לעיירה ובאזור צור.

בשתי היממות של הקרבות נהרגו ונפצעו עשרות אנשים משני המחנות. אתמול דחו אנשי החזבאללה הצעה להפסקת אש שפירסם האימאם של נבטיה שיח' סאדיק. על פי הצעה זו אמורים היו אנשי החזבאללה למסור את נשקם לאנשי "אמל", לפנות כליל את העיירה ולהכיר במעמדה של תנועת "אמל" ככוח השיטור הלגיטימי היחידי בדרום לבנון. בתמורה אמורים היו אנשי אמל לחדול בעתיד מביצוע סריקות במעוזי החזבאללה בדרום לבנון. אנשי החזבאללה טענו שתנאים אלה להפסקת הקרבות אינם מקובלים עליהם. הם תבעו שבדרום יוקם גוף חדש המשותף ל"אמל" ולחזבאללה שיהווה כח שיטור כלפי התושבים.

הקרבות הקשים בין שתי הקבוצות השיעיות פרצו לאחר שאנשי אמל תקפו בראשית השבוע את מאבטחיו של שגריר איראן בלבנון אחמד דלמצ'יאן בשעה שסייר באזור נבטיה. יממה קודם לכן רצחו אנשי החזבאללה לוחם של תנועת אמל באחד הכפרים באזור הדרום. הרקע הבסיסי להתלקחות הקרבות בין אמל לחזבאללה נובע מהתחרות המתנהלת מזה זמן בין שתי התנועות להשגת מעמד הגמוני על בני העדה השיעית בלבנון בכלל ובאזור הדרום בפרט.

הקרבות, שהחלו על רקע של נסיונות הצדדים השונים להשתלט על שטחים ואזורי הפקר הנתונים לשליטת הצד השני, הגיעו לשיאם בעת שקבוצה גדולה של אנשי "חזבאללה" התבצרה בבית ספר מקומי בכפר צדיקין. אנשי "אמל" הקיפו את בית הספר ובמשך שעות ארוכות ניהלו קרב אש עם המתבצרים עד שהצליחו להכניעם.

משטרת לבנון דיווחה על תשעה הרוגים בקרב ולמעלה משלושים פצועים. עוד נמסר כי העיירה נבטיה שמצפון לבופור, מצויה למעשה בהסגר שנכפה עליה על־ידי אנשי "אמל". אלה ערכו ביממה האחרונה מבצע סריקות וחיפושים אחרי פעילים של "חזבאללה" ועצרו במסגרת זו עשרות מאנשי הארגון השיעי הקיצוני. הקרבות הקשים בין שתי הקבוצות השיעיות פרצו לאחר שאנשי אמל תקפו בראשית השבוע את מאבטחיו של שגריר איראן בלבנון אחמד דלמצ'יאן, בשעה שסייר באזור נבטיה. יממה קודם לכן רצחו אנשי החזבאללה לוחם של תנועת "אמל" באחד הכפרים באזור הדרום.

הענק מדליה לאורח מחו"ל ותזכה גם אתה בשי!

יש לך אורח מחו"ל? עכשיו תוכל להעניק לו מזכרת נפלאה מהארץ וממך.
בנק הפועלים הכין מדליה מיוחדת לכבוד חגיגות ה־40 למדינת ישראל.
המדליה, בעיצובו של האמן משה פרג, תוענק לתיירים, שיפקידו עכשיו בחשבון פת"ח בבנק הפועלים.
בנוסף, יהנה האורח שלך מתנאים מיוחדים בריבית ובעמלות.
היכנס עם האורח שלך לסניף הקרוב אליך, הראה לו איך פועלים טוב יותר וגם אתה תקבל שי מיוחד.

בוא ותראה איך פועלים טוב יותר | בנק הפועלים

בתום דיון של שש שעות:

מבצע מוגבל לקיצור התורים לניתוחים בהסכם קיסר ונסים

קיסר: התגמול לרופאים יתבסס על ההסכם בין קופ"ח לרופאיה, אך יחייב הבהרות; ההסדר יהיה אחיד למערכת כולה • מיום א' מתחדשים השביתות והעיצומים בבתי־החולים

מאת דינקה הרניק, סופרת „דבר"

לאחר דיון של שש שעות הגיעו אתמול ראשי האוצר, ההסתדרות וקופת חולים הכללית להסכמה על עקרונות למבצע קיצור תורים לניתוחים אלקטיביים. העקרונות, המוסכמים על שלושת הצדדים, יחייבו תיקונים בהסכם קופת חולים עם רופאי בתי החולים שלה.

דובר האוצר מסר, כי על פי העקרונות שסוכמו, המבצע לא יבוסס על פי יחסי עובד – מעביד, ולא יהיה הסכם שכר. משך המבצע יהיה מוגבל ומוגדר מראש. העקרונות ישמשו כבסיס לגיבוש הסכם אחיד לקיצור תורים לניתוחים אלקטיביים בכל מערכת האישפוז.

מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר מסר בתום הפגישה, כי הושגה הבנה באשר לשיטת התגמול לרופאים עבור ניתוחים אלקטיביים, וזאת על בסיס ההסכם שנחתם בזמנו בין קופת חולים ורופאי בתי החולים שלה. לדברי קיסר, יהיו הבהרות מסוימות בהסכם של קופת חולים, שמהן ישתמע שאין זה הסכם שכר חדש ואילו התמורה תשולם לרופאים מנתחים עבור עבודה בפועל. קיסר מסר, כי העקרונות יובאו לעיון מוסדות רופאי בתי החולים של הקופה, והביע תקווה שהרופאים יקבלום.

יו"ר הסתדרות רופאי בתי החולים של קופת חולים, ד"ר חיים סולן, אמר כי הרופאים יפסיקו את העיצומים רק אם ההסכם שעליו חתמו עם קופת חולים יופעל הלכה למעשה. „אם התיקונים יהיו „קוסמטיים" לא יתעוררו בעיות אולם אם מדובר בתיקונים מהותיים נמשיך להיאבק. אנחנו מרגישים מרומים – טענו אתמול רופאי קופת־חולים.

במברק לנשיא המדינה חיים הרצוג, הודיעו אתמול הרופאים שנציגיהם יחרימו את טקס הנחת אבן הפינה לבית חולים לילדים במרכז הרפואי „בילינסון" בשבוע הבא, וקראו גם לנשיא להחרים הטקס. הם הסבירו זאת ב„הפרת ההסכם לקיצור תורים לניתוחים שנחתם עימנו".

ביום א' הקרוב תושבת עבודת הרופאים בכל 14 בתי החולים של קופת חולים. מרפאות החוץ יהיו סגורות ובבתי חולים הכלליים יבוצעו ניתוחים רק להצלת חיים. יינתנו שירותי דיאליזה ואונקולוגיה טיפולית בלבד. מרפאות החוץ ישארו סגורות כל השבוע אולם מיום ב', בנוסף לניתוחי חירום יבוצעו גם ניתוחים „חצי דחופים", כמו גידולים או לב. במשך כל השבוע הבא לא יהיו ניתוחים אלקטיביים.

בשבוע הבא עומדים לחדש את עיצומיהם רופאי המדינה והרופאים המרדימים, שהפסיקו את השיבושים לתקופת החגים כמחווה של רצון טוב.

צמרת המשטרה מגבשת כללי אתיקה להתנהגות השוטרים

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

לנוכח מקרי החריגה בקרב השוטרים עוסקת צמרת המשטרה בגיבושם של כללי אתיקה משטרתיים שיהוו הוקי התנהגות לכלל השוטרים.

תחילת גיבושם של כללים אלה בחוברת ששוגרה במאי בשנה שעברה על־ידי קצין חינוך ראשי לשעבר, ניצב שאול גבעולי, אל קציני המשטרה. בעקבות תגובותיהם העלתה שאלת גיבושה של אתיקה במקצועות המשטרה השונים.

רבים מהקצינים הציעו לעסוק בבעיות אתיקה בקורסי הקצינים תוך שימוש בפסקי בתי הדין למשמעת כניתוח ארוע. כן עלתה הצעה להקים ועדת אתיקה ובה נציגים מהאגפים השונים של המשטרה. הוועדה תתכנס לעיתים מזומנות לצורך חשיבה וגיבוש תפישות נורמטיביות. לפי הצעה אחרת יצורף לטופס חוות הדעת של כל שוטר קצין סעיף חדש: התנהגות אתית.

בחוברת מיוחדת תחת הכותרת "אתיקה משטרתית", מעלה קצין חינוך ראשי ניצב שאול גבעולי, כמה מהסרונותיו של השוטר הישראלי: "כאשר השוטר רגוע ורענן הוא מתגבר בקלות על חסרונותיו אך כאשר הוא משופע בראגות שונות שלאו דווקא קשורות בעבודתו, הרי שהתנהגותו ותגובותיו עלולות להיות פזיזים ומתפרצות, חושפות ביותר עוצמה את תכונותיו ונטיותיו השליליות. מאחר שעבודת המשטרה רצופה במצבי לחץ חשוב ביותר מיון המועמדים ובחינת התאמתם לתפקיד. אין מצפים מהשוטר שיהווה דגם לאדם מושלם, מכיוון שאין אנשים מושלמים, שאינם לוקים בחולשה זו או אחרת. כל שמצפים מהשוטר הוא שיהא מודע לחולשותיו וישתדל בכל מאודו להתמודד ולהתגבר עליהן בעת ביצוע תפקידו".

מאמצים למנוע פעולות נקם בעקבות רצח

(סוף מעמוד 1)

הרמטכ"ל רב־אלוף דן שומרון סירב אתמול להתייחס לשאלה האם הוצגו המתנחלים מן הסכנות הצפויות מן התנועות של אלוף פיקוד המרכז ביוצאם לטיול רגלי ללא תיאום עם צה"ל באיזור הכפרים הערביים שליד שכם. ואולם מקור צבאי בכיר אמר אמש לסופרת „דבר": „מי שיודע שכנסיעה על הכביש הראשי באוטובוס צריך אבטחה ודאי וודאי אמור להבין שצריך לתאם עם צה"ל סיור רגלי על הגבעות".

המתנחלים מצידם מתחו ביקורת על צה"ל בטענם כי שורה התעלמות כמעט מוחלטת מההוראות וההתרעות על התארגנות עויינת בכפר זה ובכפרים אחרים.

הרמטכ"ל ציין אמש כי במהלך ההתקלות היו תושבים מן הכפר שניסו לעזור לקבוצת המטיילים המותקפת והיו גם נשים שהסתירו נערות בתוך בתים מפחד מפני המקומיים. תושבי המקום הם שהזעיקו אמבולנסים משכם להלן את הנפגעים.

צה"ל קיבל הודעה על נפגעים בכפר, רק מאוחר יותר הובהר שהנפגעים הם מקומיים וישראלים. קציני צה"ל ציינו את התנהגותם המופתית של צוותי הטלוויזיה, הזרים והישראליים, שהיו שם והגישו סיוע רפואי. ... [illegible]

... [illegible] הרמטכ"ל ציין כי איש מן המקומיים לא עשה בהם שימוש. במשך שעות הערב היה כפר ביתא בעוצר. כל הגברים נלקחו לחקירה בכוונה לאתר את התוקפים.

צה"ל יודה לתושבים הערבים שהסתירו אחרים מהילדים וגוננו עליהם, כך מסר אמש הרמטכ"ל.

קבוצת מטיילים מאלון־מורה ובה 18 בני־נוער, תלמידי תיכון ושני מלווים חמושים, יצאה אתמול באוטובוס עד לכפר עוצרין, מדרום מזרח לשכם. האוטובוס הוריד אותם ובהמשכתם היה לחזור ברגל דרך של כ־10 ק"מ עד לאלון־מורה.

המטיילים לא תיאמו את המסלול עם צה"ל ולא הודיעו לאיש על הטיול. הם עברו בעוצרין ללא הפרעה והמשיכו בוואדי לשולי הכפר ביתא, לא הרחק מכביש ירושלים־שכם, מזרחית לעיירה חווארה. אחרי מנוחה קצרה, כאשר התכוונו להמשיך ולצעוד, החלו כמה צעירים מהכפר ליידות בהם אבנים. הכפר ביתא היה בחודשים האחרונים תחת סגר, כיוון שהיו בו בעיות בהפגנות רבות, הפגנות ומהומות. המלווים החמושים ירו כמה יריות באוויר ואחד מהם אף ניסה לדלוק אחרי מיידי האבנים כדי ללכוד אותם.

למשמע היריות הגיעו לקרבת המטיילים עוד עשרות צעירים מהכפר והתקיפו אותם. בשלב מסוים נפסק יידוי האבנים והחלו ויכוחים ברגוזים בין המטיילים לבין הצעירים הערבים. לפי אחת העדויות הושג מעין הסכם, לפיו המטיילים יעברו דרך הכפר מבלי שיפגעו באש. למעשה נאלצו המטיילים לצעוד לכיוון מרכז הכפר כשהם מלווים בעשרות נערים ערבים.

כאשר הגיעו סמוך למסגד פרצה מהומה. על המטיילים התחילו ליידות אבנים וצעיר ערבי ניסה לחטוף את נשקו של אחד המלווים שפתח באש. מהירי נהרגו במקום שני צעירים ערבים, מוסא כני־שאמסה, בן 20, ופאיז אחמד, בן 19, ושניים נוספים נפצעו.

המהומה במרכז הכפר גברה, כמה מהמטיילים הצליחו להימלט וניסו להגיע למחנה צבאי המרוחק משם כ־6 ק"מ. אחד מהם נתפס בדרכו והוחזק זמן מה כשהוא כפות בבית ערבי. מאוחר יותר הוא הצליח להימלט. כמה תושבים מהכפר ניסו להפסיק את יידוי האבנים ואז התגלה כי אחת המטיילות, תרצה פורת, בת 15, שנפצעה מאבן בראשה נהרגה. מטיילים נוספים שכבו במקום פצועים וביניהם המאבטח, רומם אלדובי בן 26, שנפצע קשה. הוא הועבר לבית החולים „הדסה" בירושלים, שם נותח במשך יותר מחמש שעות, והועבר במצב קשה למחלקה הנוירוכירורגית אמש ב־23.00.

בשלב זה הגיעו לכפר שני אמבולנסים שהוזעקו על־ידי התושבים משכם. האמבולנסים הערבים פינו את ההרוגים הערבים וכמה פצועים מבין המטיילים ונסעו לשכם.

אותה שעה שהו כמה צוותי טלוויזיה זרים בשכם, והם הבחינו באמבולנסים המודיעים הרוגים ופצועים ויוצאים פעם נוספת לכיוון כביש ירושלים. צוותי הטלוויזיה דלקו בעקבות האמבולנסים והיו הישראלים הראשונים שהגיעו למקום. אלברט אלפסי, עוזר רשת איי.בי.סי, סיפר במקום לסופר „דבר" כי הם נכנסו לביתא דרך כביש עוקף ובהגיעם למקום התקרית ראו את המטיילת שנהרגה ועוד מספר צעירים. אלפסי אומר שנדהם לראות לפתע שאחד הצעירים לובש טלית. מכונית של הטלוויזיה הוציאה אותם וכן האמבולנסים הערבים. שלוש בנות מהמטיילים הוסתרו על־ידי נשים מהכפר והוצאו גם הן.

שעה קלה לאחר מכן התברר כי אחד המטיילים, יעקב בליסדל, בן 16, חסר, וכאשר כוחות צה"ל הגיעו למקום רווחה הסברה כי הוא נחטף ומוסתר בכפר. במקום הכרו קצר הצולו סריקות. שר הבטחון יצחק רבין, הרמטכ"ל דן שומרון ואלוף הפיקוד עמרם מצנע הגיעו למקום. רק אז הוברר שהנער החסר הוא הנער שניסה להמלט לבסיס הצבאי ונתפס על־ידי ערבים, אולם השתחרר והגיע מאוחר יותר לבסיס.

צה"ל חסם את כל דרכי הגישה לאיזור ועשרות עתונאים המתינו עד סמוך לשעה 17.00 בצומת תפוח, כמה ק"מ דרומית לכפר ביתא. כאשר נפתח הכביש נאספו ליד הכניסה לביתא כוחות צבא גדולים, אנשי בטחון ואנשי תקשורת. קבוצת מתנחלים מאלון מורה ניסו להיכנס לכפר אולם הצבא מנע את זאת ובמקום התפתחו ויכוחים. הקבוצה הודיעה כי תשאר בלילה במקום וכי אנשיה יתחילו לארגן מיד את התשתית בהקמת אוהלים והעברת מים.

אשה מאלון־מורה שאחר מילדיה היה בין המטיילים, הגיעה ... [illegible] באיזור ... [illegible] שהתרחש. הם ביקשו להרגיש שהיו תושבים מכפר ביתא שניסו גם לגונן על המטיילים ולהלץ אותם.

עם רדת החשיכה התקבצו עשרות אנשי צבא ותקשורת וכן מבקרים בכניסה להתנחלות אלון־מורה. בשער ההתנחלות עמדו שומרים שלא איפשרו כניסת עתונאים. באלון מורה הסתיים אותה שעה כינוס מסבירים של תנועת „התחיה" ובהנהגת יעקב פייטלזון מאריאל, ואבי פרחן מנאות סיני, הם ביקשו לצאת לכפר ביתא כדי להקים שם התנחלות.

צה"ל חסם לשעה קלה את הדרכם, אולם נתן להם אחרי זמן לעבור והם הגיעו בשיירה לסיבוב הכפר על כביש ירושלים שכם. אבי פרחן הודיע כי לא נשארים במקום. צה"ל לא נתן להם להיכנס לביתא. אותה שעה הודקו עוד כוחות לכפר שהקיפו אותו בניסיון לעצור את מיידי האבנים.

אל בית־החולים „שיבא" בתל־השומר הובאו עוד 10 פצועים שנפגעו בעיקר ממכות אבנים ונפצעו באורח קל. רובם שוחררו כבר אמש לבתיהם.

באלון־מורה סערו אתמול הרוחות לאחר הארוע. הבוקר עמדו לחגוג בישוב את ברית המילה לבנם של רחלי וגסים חבה, שבנם רמי נרצח לפני כשנה במערה הסמוכה לישוב, נגדכן במכת אבן. רוצחו לא נתפס עד היום.

לוויית תרצה פורת היום

הנרצחת תרצה פורת היא בתם הבכורה של יוסף ונחמה פורת ממקימי קרית־ארבע ומראשוני גרעין „אלון־מורה". הם התיישבו בקדומים, ולאחר מכן עקרו לאלון־מורה.

לזוג פורת עוד שתי בנות ובן. יוסף פורת עובד במרכז קליטה בנתניה ואשתו נחמה משמשת גננת באלון־מורה. תושבים מאלון מורה סיפרו אמש כי משפחת פורת נחשבת למקובלת ביותר בישוב וכי הגן של נחמה מכונה במקום „האוניברסיטה של הישוב".

הלווייתה של תרצה פורת תערך הבבוקר בבית העלמין האיזורי בקרני שומרון.

שני המאבטחים

רומם אלדובי מאלון־מורה, שימש עד לאחרונה כמזכיר גרעין שכם, שחבריו לומדים בישיבת קבר יוסף בשכם. הוא בנו של הפסל צבי אלדובי.

אלדובי הוא חוזר בתשובה, בן 26, ונתפרסם בתקריות שבהן נאבקו מתנחלי הישיבה עם חיילי צה"ל בדרישה לאפשר להם ללון בישיבת קבר־יוסף בראש השנה וביום הכיפורים.

הוא למד בישיבה וארגן מטעם תנועת „אמנה" מתיישבים יהודים הרוצים לגור בשכם. בחודש אוגוסט האחרון הוא גוייס לצה"ל ושירת בחיל הצנחנים. אתמול הוא ליווה את הטיול כשהוא בחופשה מצה"ל. הוא לא לבש מדים במסגרת הטיול.

מנחם אילן, מוותיקי אלון מורה, נמנה עם מייסדי הישוב. הוא מרבה לטייל עם ילדי אלון־מורה בסביבה ומשמש כמורה לגיאוגרפיה.

לפני שנים אחדות הוא הורשע בבך שסייע ליוסי הרנוי, תושב אלון מורה, להסתיר ראיות להריגת ילדה בשכם בידי הרנוי. אילן הוליך את קנה העוזי שלו, שבו הרג הר נוי את הילדה. את עונשו ריצה בעבודות תרץ.

ממש מציאה

בריאן קרוקפורד, בן 72, מסידני שבאוסטרליה מחזיק בידו גוש זהב בן 680 גרם אותו מצא, פשוטו כמשמעו, במהלך חופשה בה חיפש מטבעות עתיקים. קרוקפורד, שסיפר כי לא יכול היה להרשות לעצמו לקנות ביצת פסחא בשבוע שעבר, יוכל להנות עתה מ־8,874 הדולר שיקבל עבור הזהב. (צילום: א.פ.)

דבר
DAVAR دبار
מאוחד עם למרחב

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר מערכת מרדכי ברקאי
מנהל כללי אמנון בר־נוי
המו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב
רח' שינקין 45, ת.ד. 199
מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות
טלפונים ישירים
286156 ,281860 ,298032

סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233

ירושלים:
המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16
בית מאזיה קומה ג'
טלפון 242203, ת.ד. 94229

חיפה: רח' הנביאים 27
טלפונים 642111־2־3, ת.ד. 33104

שמיר מציע לצרף את ארנס לממשלה

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

ראש הממשלה יצחק שמיר מציע לצרף את השר משה ארנס לממשלה, והוא העלה את הצעתו במגעים עם ממלא מקומו שמעון פרס.

פרס השיב, כי בכל מקרה, יהיה צורך לשמור על האיזון ולצרף שר מהמערך לממשלה, אולם ההחלטה על כך תיפול רק לאחר שיתייעץ עם שרי מפלגתו וראשי סיעתו בכנסת.

פרס דיווח על ההצעה של שמיר בישיבה השבועית של שרינו אמש, אולם לא התקיים על כך דיון, וכמה שרים הביעו התנגדות להרחבת הממשלה דווקא כשהיא נמצאת בסיום דרכה.

ח"כ מרדכי גור, ששמו הוזכר כמועמד אפשרי לתפקיד שר בממשלה מטעם מפלגת העבודה, אמר אמש בתגובה: „לא פנו אלי, לא שאלו אותי, ולכן אינני צריך לגבש את עמדתי". כזכור, התפטר מרדכי גור מתפקיד שר הבריאות משום שהתנגד לכך שיצחק שמיר יהיה ראש הממשלה. לעומת זאת אמרו מקורות בליכוד, כי אין מניעה שהשר ארנס ישוב לממשלה, שממנה התפטר על רקע ההחלטה להפסיק את פרוייקט הלביא.

שמיר ופרס יפגינו אחדות בטקס פתיחת חגיגות המימונה

מאת יורם לוי, סופר „דבר" בירושלים.

במפעל הדלת הפתוחה שיתקיים ב־150 אלף בתים, ייפתחו במוצ"ש חגיגות המימונה. נשיא המדינה חיים הרצוג, ורעייתו יברכו בברכת „תרבחו ותסעדו" את משפחות עמר וברנס בהרצליה.

האירוע המרכזי יתקיים בבית אלישבע בירושלים בהופעת אחדות משותפת של יצחק שמיר ושמעון פרס ורעיותיהם. אליהם יצטרפו ראש העיר טדי קולק ויו"ר ההנהלה הציונית שמחה דיניץ. יו"ר תנועת „ביחד" סם בן־שיטרית, שארגנה את האירועים אמר, כי שרי ממשלה, חברי כנסת ומאות אישי ציבור יתארחו בליל המימונה בבתים.

בנוסף יתקיימו אירועים ב־140 מוקדים בישראל וכן בערים שונות באירופה ובצפון אמריקה. ביום א' יתקיימו חגיגות המימונה המרכזיות בגן סאקר בירושלים וצפויים להשתתף עשרות אלפי חוגגים מכל הארץ. בגן יוקמו 18 אוהלים קהילות ישראל ותנועות אחרות.

ויצמן בישיבת שרינו:

אם תדחה ישראל את חוסיין תישאר עם הבובה מהילטון

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

„אם לא יהיה משא ומתן עם המלך חוסיין, יעמוד מולנו ראש אש"ף יאסר ערפאת" – הזהיר אמש השר בלי תיק עזר וייצמן בישיבה השבועית של שרי מפלגת העבודה, שבה הובעה ההערכה, כי קלושים הסיכויים לפריצת דרך במגעים המדיניים באמצעות שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ.

השר ויצמן, שהשתתף אתמול בשיחה עם השר האמריקאי, השמיע את ההזהרה בלשון ציורית ואמר, כי אם „תדחה ישראל את חוסיין, תעמוד מולנו הבובה מהילטון", בהתכוונו לבובת קרטון בדמותו של ערפאת, שהציבו המתנחלים ואנשי גוש אמונים במחאה על ביקור השר שולץ באיזור.

בדיון שהתפתח לאחר סקירתו של שר החוץ שמעון פרס הובעה ההערכה, כי המפתח להמשך תהליך השלום נמצא בידי ירדן ושהשר שולץ נחוש בדעתו להמשיך בו אלא שהסיכוי להישג של ממש ולפריצת דרך אינו גדול במיוחד בגלל התנגדות ראש הממשלה יצחק שמיר.

קרוב הסכם ישראלי נורווגי על המים הכבדים

אוסלו (עי"ט). – נורווגיה וישראל מתקרבות לפשרה לגבי הדרישה הנורווגית לבדוק את המים הכבדים שנמכרו ב־1959 לישראל, ואשר לגביהם הועלתה האפשרות, כי נוצלו לייצור נשק גרעיני – מסרו אתמול עתוני אוסלו.

אחרי מו"מ ממושך מוכנה עתה נורווגיה לקבל הצעה ישראלית, שלפיה ינתן למומחים נורווגים לבדוק מטעם של מים כבדים באתר שמחוץ לדימונה, מסר העתון „ארבאיידרבלאדט".

נורווגיה מכרה לישראל ב־1959 20 טונות של מים כבדים – חומר חיוני לייצור פלוטוניום – במסגרת הסכם שהעניק לנורווגיה זכות הבדיקה, כדי להבטיח שחומר זה ינוצל רק למטרות שלום.

אחרי פרסום טענות ואנונו דרשה נורווגיה לערוך ביקורת במפעל בדימונה, אולם ישראל דחתה את בקשתה, ומסרה, כי אי אפשר לדעת היכן נמצאים מים כבדים אלה. מלבד מתן רשות לבדיקה באתר אחר, מציעה ישראל לייצא מחדש 20 טונות מים כבדים לנורווגיה, הודיעה רדיו אוסלו.

לדברי יועץ לשעבר של הוועדה הגרעינית האמריקאית, פרופ' גארי מילהולין, הצעה אחרונה זו פירושה, כי ישראל מצאה מקורות אחרים להשגת מים כבדים – אולי סין. מילהולין מעריך, כי המים הכבדים של נורווגיה איפשרו לישראל לייצר יותר מ־100 פצצות גרעין.

בסוף חודש אפריל תבוא משלחת נורווגית לישראל ותדון בהצעה הישראלית.

נגעל הפסטיבל ביפו

מאת ישראל דליות

בשורת קונצרטים ומופעים בפני אולמות מלאים, תחת כיפת השמים, ננעל אמש פסטיבל תל אביב למוסיקה ווקאלית. בקונצרט הסיום העניק ראש עיריית תל אביב, שלמה להט מדליית הוקרה למלחין הישראלי יחזקאל בראון, שיצירותיו ועיבודיו למקהלה עמדו השנה במרכז הפסטיבל. בדברי ברכתו ציין ראש העיר שהפסטיבל יתקיים גם בשנים הבאות.

מזג האוויר

(עי). – תחזית מזג האוויר להיום:
אביך, יבש וטמפרטורות גבוהות לעונה.
תשקיף לימים שישי שבת: חם ויבש.
הטמפרטורות: ירושלים 15 24 רמת הגולן 15 25 צפת 14 23 חיפה 16 28 טבריה 17 29 נצרת 16 27 עפולה 12 29 השומרון 15 25 הקריה תל אביב 16 29 נתב"ג 14 30 יריחו 15 33 עזה 15 25 באר שבע 14 32 אילת 20 37 מעלות.

היקר לנו מכל

סגן אלוף **יעקב בן יקיר**

איננו

הלוויה תתקיים היום, יום חמישי, 7.4.88, בשעה 12.30 בבית העלמין קרית־שאול בחלקה הצבאית.

אשתו: נחמה
הילדים: נתי, ניר וליטל
אחותו: מרים ושמחה וולף וב"ב
האם: עמוס ותמי בנקירר וב"ב
וכל המשפחה

מ־11 באפריל ל־1 במאי:

שריר דחה הישיבה לבחירת שופטים לאחר איום בבג"ץ

לשכת עורכי הדין בתל־אביב טענה שהזמן קצר ולא יאפשר הכנת חוות דעת

מאת מזבה צימוקי ויוסי ליכוביץ, סופרי „דבר"

שר המשפטים אברהם שריר דחה את ישיבת הוועדה לבחירת שופטים בעקבות איום בפניה לבג"ץ שנבע מטעם לשכת עורכי הדין בתל־אביב.

האיום בפניה לבג"ץ הוא עקב תלונה של הוועד המחוזי של עורכי הדין במחוז תל־אביב לפיה השר מכנס את הוועדה למינוי שופטים בהתראה קצרה מדי, דבר שאינו מאפשר לוועד להגיש חוות דעתו.

אתמול הוגש לשר המשפטים, המכהן כיו"ר הוועדה לבחירת שופטים, העתק מהפניה לבג"ץ לפני הגשתה. בהעתק הבג"ץ יש בקשה להוצאת צו על תנאי הקורא לו להימנע מלקיים דיון במועמדותם של שלושה שופטים הרשים במחוז תל־אביב. ב־30 במארס התקיים דיון על בחירת שופטים והוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בתל־אביב לא הספיק להגיש חוות דעת, ולפיכך החליט למנוע הדיון ב־11 באפריל מחשש שיהיה גם הוא מהיר ולא ממצה.

השר שריר נעתר לבקשה ודחה את הדיון ל־1 במאי.

שריר משיב להיכים

שר המשפטים כינה את דברי הביקורת שהטיחו נגדו הח"כים לין ווירשובסקי כ„ביקורת ללא שום יסוד או תביעה מוצדקת". הח"כים הגיבו על הידיעה לפיה עומד מבקר המדינה יעקב מלץ להתמנות לשופט עליון.

השר אמר כי הוא כלל אינו רואה במינוי פגיעה במעמד מבקר המדינה, והוסיף כי התקופה הקצרה יחסית, שנה וחצי, שבה כיהן מלץ כמבקר המדינה, לא צריכה להוות גורם שישפיע על ההחלטה. „ומה היה קורה אם מלץ היה מכהן כמבקר המדינה שלוש שנים? זה בסדר?" שאל שריר והוסיף כי לשופט מלץ מוניטין רב בשירות הציבורי והוא ראוי לתפקיד.

באשר לקריאתו לעורכי הדין בארץ לסנגר על עצירים ונאשמים בעזה אמר שריר כי איש עדיין לא נענה לקריאה ואולם הוא משוכנע שעורכי דין ייענו לה כדי לשבור את השביתה שהוכרזה על־ידי ארגוני הטרור ואשר עורכי דין ערביים ברצועת עזה נשמעים לה.

בפנייה לשר הבטחון:

רעב קשה בקלקיליה מסכן חיי התושבים – דיווח דראושה לרבין

„העוצר בעיר נמשך זה 23 יום • המתנחלים מסתובבים בלילות ומפחידים התושבים בדפיקות על דלתות בתיהם"

מאת מוחמד הלילה, סופר „דבר" בנצרת

תושבי קלקיליה נתונים ברעב קשה המסכן את חייהם. כך מסר אתמול ח"כ עבד אל והב דראושה לאחר ביקור בעיר הנתונה בעוצר זה 23 יום.

בפגישות עם התושבים נמסר לו כי המצב קשה, התושבים סובלים רעב ונתונים בסכנת חיים בגלל המחסור החמור בדברי מזון, לרבות חלב לילדים ותינוקות. דראושה מסר כי התושבים אמרו לו ששלטונות צה"ל מאפשרים לתושבים רק שעתיים בכל חמישה ימים להסתובב חופשי, כדי לרכוש דברי מזון, אך המזון אזל מהחנויות ואין מאפשרים לתושבים לנסוע לערים הסמוכות כדי לרכוש מצרכים חיוניים.

בגלל העוצר הממושך איבדו חקלאים רבים את יבוליהם, במיוחד את פרי ההדר שאי אפשר היה לצאת לקטוף אותו. התושבים התלוננו גם על התנכלויות מצד המתנחלים המסיירים באופן חופשי בשעות הלילה בתוך העיר ומפחידים את התושבים, ובמיוחד את הילדים והנשים, והם מתדפקים באופן פרוע על דלתות הבתים.

התושבים סיפרו לח"כ דראושה שהשלטונות אסרו על הסטודנטים הלומדים בחו"ל ועל הפקידים העובדים בארצות ערב לצאת את הארץ, ובכך גורמים להם לאבד את שנת הלימודים ואת מקומות עבודתם. התושבים גם התלוננו שצה"ל משתמש ללא צורך בגז מדמיע ועד כה נעצרו 400 תושבים מקלקיליה. צה"ל אף ניתק את הקשר הטלפוני בתוך העיר ומחוצה לה ואף ניתק מספר ימים את זרם החשמל, דבר שגרם לקלקול דברי המזון בחנויות ובבתים, מסרו התושבים.

במברק לשר הבטחון יצחק רבין טען ח"כ דראושה שהעונש הקולקטיבי והעוצר הממושך, יותר משלושה שבועות, גורם להתמרמרות ושנאה ואינו מסייע להחזרת הסדר והבטחון בעיר ובאיזור.

סקר מכון סמית – מיוחד ל„דבר"

(סוף מעמוד 1)

לגבי הערכות כלפי יצחק שמיר הרי שבהשוואה לסקר בדצמבר 87 חלה ירידה קלה בהערכות כלפיו בעוד שלגבי שמעון פרס חלה ירידה של שמונה אחוזים. למרות התוצאה ימינה ברעת־הקהל פרס עדיין יותר פופולרי משמיר אולם הפער הצטמצם. ליצחק רבין נרשמה עליה של שני אחוזים בהשוואה לסקר דצמבר. השר נסים נשאר יציב כשר הפופולרי ביותר, כאשר שבעים וחמישה אחוזים הביעו רצון מתיפקודו כשר־האוצר. לא חלו שינויים בהערכות כלפי יצחק נבון ואריאל שרון בהשוואה לדצמבר 87. רוב לוי קיבל הערכות חיוביות רק מקצת יותר משליש מהציבור.

כדי לקבל מימד נוסף שאלנו שאלה נוספת – „לפניך רשימה של האישים המובילים היום בשתי המפלגות הגדולות. איזו קבוצה טובה יותר, לדעתך, לנהל את המדינה?"

עבודה – פרס, רבין, נבון, קיסר – 37%
ליכוד – שמיר, לוי, שרון, נסים – 33%
שתיהן באותה המידה – 6%
אף אחת מהן – 15%
אין דעה – 9%

קיבלנו פער של 4% לטובת האישים ממפלגת העבודה על האישים מהליכוד אולם יש לציין את האחוז הגבוה של נשאלים שלא היו מוכנים להעדיף בין שתי הקבוצות.

שולץ: לא ניתן

(סוף מעמוד 1)

„אין כל התקדמות בשליחות השלום שלי אך אמשיך במאמצי", הוא גם אמר כי אין בכוונתו לשוב לביקור נוסף באיזור.

בשיחותיו עם ראש הממשלה יצחק שמיר, ועם שר החוץ שמעון פרס, הודה שולץ כי בהעדר התקדמות של ממש תעבור יוזמת השלום שלו בירושה למשטל הבא.

עיקר מאמציו של שר החוץ האמריקאי מתמקדים עתה בניסיונות לשכנע את חוסיין מלך ירדן להגמיש את עמדתו בקשר לוועידה הבינלאומית. „אימרו כן שלום" קרא השר האמריקאי טרם שיצא את נמל התעופה בן גוריון לשיחות בקאהיר ואחר כך בעמאן. הוא גם הרגיש כי הפער בעמדות הצדדים לא גשר וכי הושגה „התקדמות קטנה ביותר".

השר שולץ ציין גם כי „כמי שנמצא בתפקידו אני מודע לקשיי שבמצבי אך לא ארפה מניסיונותי לקדם את תהליך השלום". בשיחות בירושלים הגישו לו בנפרד ראש הממשלה וממלא מקומו מסמכים מטעמם המציגים את עמדותיהם. השר שולץ יראה מסמכי עמדה אלה למלך חוסיין בתקווה להגדיל את נקודות ההסכמה בין שמיר, פרס והמלך הירדני.

קיימת אפשרות

(עי). – „כאשר אני עומד כאן לפני בואתי מישראל אני רואה לפני את הדרך אל שלום־אמת ונחוש בדעתי לצעוד בדרך זו", אמר השר האמריקאי, והוסיף: „הנשיא רייגן ואני סבורים שהדרך (אל השלום) מונחת הישר לפני עינינו. היוזמה שאנחנו דנים בה באינטנסיביות כה במשך השבועות האחרונים חיה וקיימת. שלמותה, כוחה, איזונה והגינותה ברורים ולא השתנו, והם קיימים וצריך רק לקחת אותם".

שולץ אמר כי אי אפשר להסתיר את קיומם של המכשולים העקשניים הקיימים בפני השלום. יש כאן רגשות עמוקים, עקרונות המחוקים בגאווה, מסורת גדולה, ותרבות. כל אלה קשורים בעניין ויש להתייחס אליהם ברצינות.

„התחייבותה של ארה"ב חזקה ונחושה כמקודם. הרצון לשלום הולך וגדל באזור זה. אנחנו נישא קדימה את היוזמה לשלב מפורט יותר ולשלב מבצעי יותר. אני סבור שקיימת אפשרות של ממש להגיע למשא ומתן".

„אני עוזב את ישראל אבל אני לא עוזב את היוזמה", סיכם שולץ.

נבון: לא לייאש

„כל עוד ג'ורג' שולץ לא הודיע שהוא מתייאש ממאמציו לקדם את יוזמת השלום האמריקאית, אני לא רוצה להתייאש. אני מודה שהסיכויים למבצע את יוזמתו קלושים. אך צריך עוד לקוות" – אמר אתמול שר החינוך יצחק נבון, בתשובה לשאלות עתונאים ובעת שביקר בכינוס השנתי הל"ה של החברה להגנת הטבע, שנערך לציון תרומתה של התנועה... לבירה... להגנת הטבע וכולי ...

למרגלות הר תבור.

חיים תקשורת בירדן

(עי"ה). – העתונות הירדנית החריפה אתמול ראיון עם מזכיר המדינה האמריקאי, ותקפה אותו בחריפות על הערותיו הפרו ישראליות בראיון שקיים ברכת עמון. גם הטלוויזיה הירדנית ביטלה את תכניתה לשדר את הראיון עם שולץ.

מקורות מדיניים אמרו כי הסערה סביב הראיון עם שולץ מבטאת אכזבה עמוקה ורוגז של מנהיגי ירדן נוכח העמדה האמריקאית לשלום במזרח התיכון. „היינו סבורים כי לא היה זה יאה לשולץ לנצל את כלי התקשורת הירדנים כדי להשמיע דברים, שלהרגשתנו היו מעליבים", אמר עורך העתון „ג'ורדן טיימס" רמי חורי, והוסיף: „הוא יכול לומר דברים אלה בארה"ב ובישראל אם הוא רוצה בכך. אולם אין זה דיפלומטי, ואין זה מועיל או קונסטרוקטיבי שהוא בא ואומר אותם כאן".

קריאה לערפאת

העתון הכוויתי „אלסיאסה" קרא אתמול לראש אש"ף יאסר ערפאת לפתוח בשיחות ישירות עם ישראל על עתיד השטחים.

„איש אינו מטיל ספק בפטריוטיות של ערפאת. הוא יכול להסתמך על כך ולהבהיר את ישראל אם ייצא בתביעה למו"מ ישיר, כשהוא יושב עם מנהיגי ישראל בוסות צד ניישרלי", כתב העורך הראשי של „אלסיאסה" אחמד אל־ג'אראללה. ג'אראללה אמר עוד כי שיחות ישירות בין אש"ף לישראל יהוו זרע לחיסולה של ישראל. „שום דבר לא יהרוס את ישראל יותר מן השלום... שבעה של מדינת ישראל הוא כוח שהיא לא יכולה לשרוד באיזור".

סרבו לקבל משלחת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). – חמש מדינות ערביות סרבו לקבל משלחת של פקידים בכירים מן הליגה הערבית מתומכי יוזמת אש"ף להתקוממות הפלשתינים בשטחים. לפי העתון „לה קוטידיין דה פארי" המדינות הן: סעודיה, ירדן, תימן, מרוקו וסודן.

(סוף מעמוד 1)

ולשוב לארה"ב.

כמו כן נועד אתמול שולץ בקאהיר עם הנשיא מובארק וצמרת עוזריו. הוא דיווח לנשיא על ממצאי שליחותו הנוכחית באזור, כפי שבאו לידי ביטוי בתגובות המנהיגים הנוגעים בדבר לתוכניתו. בתום השיחה אמר מובארק לכתבים, כי למרות שישנם עדיין קשיים במימוש תוכנית שולץ – כגון פער העמדות בין ישראל לצד הערבי בסוגיית הוועידה הבינלאומית – הוא ממריץ במזכיר המדינה לשוב ולבקר באזור. „עוד כמה פעמים", עד אשר ניתן יהיה לכנס ועידה בינלאומית לשלום במזה"ת.

מובארק אמר, כי הוא שבע רצון מתוצאות השיחה המשובעת שקיים עם ג'ורג' שולץ. הוא הוסיף ואמר, שהתרשם מהשיחה, שכל הצדדים הנוגעים בדבר מעוניינים בהמשך תהליך השלום, למרות שהמשימה קשה ומסובכת. מובארק סעד בנוסף לכך, כי התרשם שג'ורג' שולץ השיג התקדמות מסוימת בשיחותיו עם מנהיגי האזור. „הוף דבקותו של ראש הממשלה שמיר בעמדותיו שאני מקווה שישנה אותן לטובת השגת השלום".

קודם לפגישת מובארק־שולץ נועד בקאהיר אוסאמה אל־באז, יועצו המדיני של הנשיא המצרי, עם האני אל־חסן, אחד ממנהיגי אש"ף. בתום שיחתם אמר אל־חסן שעל מזכיר ארה"ב להזמין את אש"ף להשתתף בוועידה בין לאומית וכי לאש"ף צריכה להישמר הזכות לבחור את נציגיו לוועידה זו. סאמוק קארומי אמר אתמול בראיון לעתון „אל־ביאן" היוצא לאור באמ"ן הפרסי כי אש"ף יסכים להשתתף בוועידה בין לאומית רק במשלחת נפרדת.

היקל הגדיל הפער בצמרת

מאת אהרון אישרים

האמן הבינלאומי יורג היקל הגדיל את יתרונו בטבלת התחרות הבינלאומית הנערכת בתל־אביב לאחר שניצח בסיבוב האחד־עשר את ההולנדי אלברס בלאם.

היקל, שצבר תשע נקודות ומשחק עודף (השוקר היחידי הבלתי מנוצח), זקוק לתיקו במשחקו האחרון כנגד האנגלי גלוף גאלאגר כדי לקבל דרגת רב־אמן, התואר הבכיר ביותר בשחמט העולמי.

בשני הסיבובים האחרונים זוקקים גם שני הישראלים, האמנים אהוד להב וישראל שרבצ, לקבלת התואר אמן בינלאומי. אמש הפסיד להב לרב־האמן ההונגרי צ'נם ושרבצ ניצח את אנושי.

באליפות ישראל לקדטים זכה במקום הנער רון ליפשיץ שצבר 7 נקודות וניצח במשחק הגמר את בכיר השחקנים יעקב פסוליס.

התקרית בכפר ביתא: תגובות/מונולוג

שמיר ופרס: זעזוע מהתקרית

מאת יוסי מלמן,
סופר המדיני של „דבר"

ראש הממשלה יצחק שמיר ממלא מקומו שמעון פרס הביעו זעזוע מהתקרית בשומרון.
יצחק שמיר הביע את בטחונו, כי צה"ל ינקוט בכל הצעדים לגלות את האחראים למעשה נפשע זה ולהענישם בצורה חמורה ביותר. ראש הממשלה קיבל אתמול דיווח מלא על התקרית משר הבטחון יצחק רבין. הוא הוסיף כי הוא משוכנע, כי צה"ל ירבה במאמצים להבטיח שלום התושבים בכל אזורי הארץ ושלח תנחומים למשפחת הילדה שנהרגה באלון מורה ואיחולי החלמה למשפחות הפצועים.

נבון: להמשיך לטייל בישראל

מאת יצחק מרידור,
סופר „דבר" בעמק

„להמשיך ולטייל ברחבי ישראל והעיקר – לא לפחד בלי קריאה זו השמיע סגן ראש הממשלה, שר התרבות והחינוך, בכנס השנתי הליה של החברה להגנת הטבע שנערך אתמול לרגלי הר תבור בגליל התחתון.
נבון, שהתלווה, יחד בני משפחתו, משך כל יום אתמול לאלפי חברי החברה להגנת הטבע, שטיילו בגליל התחתון, סיפר שלאחרונה מוצף משרדו בשאלות של מנהלי בתי ספר, מורים והורים – האם אפשר להמשיך ולטייל „נוכח המצב". „הטיולים ברחבי הארץ", אומר השר, „הם מאבני היסוד של מערכת החינוך בישראל ואין להזיח מהם, גם בימים אלה. יש להוציא אל הפועל כל טיול מתוכנן וכל מסע שנקבע, אם כי תוך מילוי קפדני אחר הוראות הבטחון והבטיחות, כדי להבטיח את שלום המטיילים".
נבון, שהבחין בין באי הכנס בכפר תבור בנכבדים ערבים מהאזור, אמר שהוא שמח להזדמנות כדי לברך את ערביי ישראל על האופן שהם ניהלו את מערכת „יום האדמה". „יום בו הביעו את מחשבותיהם ואת רגשותיהם, אך יחד עם זאת הם שמרו על הסדר, בלי אלימות, תוך הפגנת בגרותה של האוכלוסיה הערבית בישראל, הרוצה בדו קיום".

המר: לרוצץ גולגולת הנחש

(עתים). – המפד"ל מביעה זעזוע ושאט נפש מאירועי תקרית הדמים והפורענות שהתרגשו על מטיילי אלון מורה סמוך לישוב ביתא.
שר הדתות זבולון המר אמר, כי תקיפת אוטובוס הילדים הינה מעשה ברברי ונפשע וכי על כוחות הבטחון לפעול בתקיפות ובנחישות כדי לגדוע את זרועם של הפורעים ולרצץ את גולגלתו של נחש הזדון המגיח ממאורות דרכים וזורע הרג, הרס ומשטמה.
השר המר שיגר תנחומיו למשפחה ששיכלה את בתה ואיחל החלמה לפצועים.

גרוסמן: יש לפעול לאיפוק

(עתים). – בשם סיעת מפ"ם הביעה חברת הכנסת חייקה גרוסמן את הזעזוע העמוק מהאירוע בכפר ביתא ואת השתתפותה בצער המשפחות שנפגעו.
בן תובעת סיעת מפ"ם מן הממשלה למסור הודעה מוסמכת בכנסת על האירוע וכן מה בדעת הממשלה לעשות כדי למנוע הסלמה במצב ושפיכות דמים נוספת. ח"כ גרוסמן קראה למפלגות המקורבות, למתנחלים להפעיל את כל כוחות הנפש כדי לפעול לאיפוק ולא ללבות את אש השנאה.
אלעזר גרנות, חבר ועדת חוץ ובטחון, תובע לכנס מיד את הועדה כדי לדון בהסלמה המחריפה והולכת בשטח וזאת על רקע הודעותיהם של שר הבטחון וראש הממשלה על רגיעה ושקט בשטחים.

מיערי ופלד: צער וכאב

(עתים). – חברי הכנסת מרדכי מיערי ומתי פלד מן הרשימה המתקדמת לשלום מביעים צער וכאב על שלושת הרוגי ההתנגשות בכפר ביתא, הנערה הישראלית ושני התושבים הפלשתינים.
„שלושת ההרוגים הם קורבנותיה הטראגיים של הכיבוש. כל עוד נמשך מצב הכיבוש בגדה המערבית ורצועת עזה, עלולה שפיכות הדמים להימשך. רק שלום ישראלי פלשתיני יכול לשים לה קץ, וקורבנותיו של היום הזה מעידים שוב כי חובתם של הפוליטיקאים לפעול במהירות להשיג שלום כזה".

חנן פורת: פוגרום נורא

מאת אוריאל בן־עמי, סופר „דבר"

חנן פורת מראשי „גוש אמונים" אמר אתמול, כי האירוע הוא פוגרום נורא בילדי אלון מורה.
„הדבר המביש ביותר שמעשה יכול היה להימנע אילו ממשלת ישראל היתה נוהגת כבעלת הבית. מה שצריך היום לעשות, לעבור בכפר ביתא, מבית לבית, לתפוש את כל מידי האבנים ולגרש אותם מכאן. הערבים צריכים לדעת: כי שמידה אבן יגורש ואלה שפגעו ורצחו להם יש לעשות דין מוות", אמר פורת.

קצובר: אנחנו אשמים שהתאפקנו

מאת אוריאל בן־עמי, סופר „דבר"

בני קצובר, ראש המועצה האיזורית שומרון, הגיב בסעדה אתמול: „ישבנו עם הרמטכ"ל ושאלנו אותו עד מתי הוא ושר הבטחון יהיו אחראים למצב הזה שיהודים לא יטיילו בשומרון. אמרנו לו גם שאנחנו אשמים בכך שכלמנו את התושבים ומנענו מהם לירות עד עכשיו ולפעול לפי ההוראות. אנו מוכנים לשר הבטחון שיבוא לכאן ויגיד מה יש לו לומר. אנשים שלנו יצאו גם להפגין מול ביתו של פרס בירושלים. שיפסיקו את המשחק עם הפורעים הערבים האלו. שאלנו את הרמטכ"ל מה עלינו לעשות קודם: ללכת לברית המילה אצל משפחת חנה או לקבור את תרצה פורת. אנחנו נמשיך לטייל בכל מקום", אמר קצובר.

מתאושש

יעקב גולדפרב אחרי הניתוח (צילום: יצחק הררי)

„שלומו של מושתל הלב מצויין" אמרו הרופאים לשרת הבריאות

גולדפרב עדיין בתקופה הקריטית של סכנת דחיית השתל אולם אתמול דיבר, אכל וגילה ערנות • שני מושתלי הכליות ברמב"ם חשים בטוב

מאת דנקה הרינשטיין האריאלה ראובני,
סופרות „דבר"

„מצויין, הבריאו אתמול הרופאים ב„הדסה" עין כרם את מצבו של מושתל הלב יעקב גולדפרב לשאלתה של שרת הבריאות שביקרה אצלו והביעה לרופאים מה שלומו.
החולה נמצא עדיין בתקופה הקריטית של סכנת הדחיה של האיבר המושתל, אולם מצבו טוב מאוד ויציב. אתמול הוא כבר דיבר, אכל, הזיז את ידיו וגילה ערנות. היום מתכוונים הרופאים להורידו מהמיטה ולהושיבו על כסא.
הרופאים אמרו אתמול, כי החולה קיבל, למזלו, „לב מצויין, של בחור בן 20" והיה תיאום מלא במבצע המשותף, שכלל את „הדסה" ו„רמב"ם", צה"ל ומשרד הבריאות. הרופאים ציינו כי גבוהה תודעת הציבור לתרומת איברים ושיפור התיאום שאיפיין את שיתוף הפעולה בין הגורמים המעורבים במבצע ההשתלה. רופאי „הדסה" רואים במבצע השתלת הלב „ציון דרך לעתיד".

מושתלי הכליות חשים בטוב

יממה לאחר ניתוח השתלת כליות בגופם של שלמה אוחיון מחיפה ומאשר שלזה מנתניה, חשים שני המנותחים בטוב, מצבם מוגדר יציב וקצב החלמתם משביע רצון. את ניתוח ההשתלה בבית החולים רמב"ם בחיפה ביצע ד"ר יגאל קם, ראש מכון ההשתלות בבית החולים, הכליות נלקחו מגופת תורם הלב.
רעייתו של אוחיון מקרית מוצקין, העובדת כמנהלת חשבונות ב„אלבין" סיפרה לסופרת „דבר" כי בעלה, בן 47, חלה במחלת כליות לפני שנתיים וחצי והיה צמוד לטיפולי דיאליזה ארבע שעות בכל יום. עקב מצב בריאותו הלקוי הוא נאלץ להסתפק בחצי משרה ב„רגנר", הוא היה בטיפול ובמעקב בבית החולים רמבם ונמסר לו כי יוכל להחלים ממחלתו רק לאחר השתלת כליה בגופו.

מושל אריזונה הרגיז את השחורים והיהודים – והודח

פניקס, אריזונה –(עית). – איבאן מיכאם, מושל אריזונה, הודח שלשום מתפקידו על־ידי הסנאט של מדינה זו, לאחר שהורשע בהעלמה במהלך התקנון של מערכת המשפט ובשימוש באוצר בלתי־חוקי ב־350,000 דולאר מכספי המדינה לטובת עסקיו.
זו הפעם הראשונה במהלך 59 השנים האחרונות שמושל מדינה בארה"ב מסולק מתפקידו בדרך זו. היו חסרים רק שלושה קולות כדי לשלול את זכותו של מיצ'אם לקבל על עצמו אי־פעם תפקיד ציבורי באריזונה.
מיצ'אם בן ה־63, רפובליקאי שמרני, שהציג מועמדותו לתפקיד חמש פעמים לפני שנבחר ב־1986, הוא המושל השמיני שהודח בדרך זו.

שמואל פוקס בן ה־16 מאלון מורה, שנפצע בבטנו בכפר ביתא:

פתאום החלו יריות לכל הכיוונים ולא ידענו איך להזעיק עזרה

שמואל פוקס (צילום: יצחק הררי)

מאת אוריאל בן עמי,
סופר „דבר"

שמואל פוקס בן ה־16 נפצע באורח קל מרסיס בבטנו והובהל במסוק לביה"ח „הדסה" עין כרם בירושלים, יחד עם רומם אלדובי הפצוע קשה.
פוקס סיפר אתמול בביה"ח לסופר „דבר": „יצאנו בערך ב־9.15 בבוקר לטיול ליד הכפר עוורין. היינו שמונה עשר בני נוער מאלון־מורה והתחלנו ללכת. בדרך עצרנו ליד מעיין לאכול ארוחת בוקר והגיעו צעירים ערבים. אחד מהם זרק לעברנו אבן. המאבטח שלנו שהוא חייל (רומם אלדובי) ירה באוויר לכיוון שלו. המאבטח שלנו רדף אחריהם עד שהם נמלטו. אחר כך הגיעו עשרות ערבים אלינו וגילינו שאנחנו מכותרים מכל הצדדים. הם זרקו לעברנו אבנים ברגוטקות ואנחנו המשכנו ללכת, ניסינו להסתתר מהם בין הרסות.
„המאבטח שלנו שוב ירה באוויר והיו ערבים שניסו לעצור את המתפרעים נגדנו. חלק הפסיקו וערבי אחר ניסה לחטוף את הנשק מהמאבטח. המאבטח ירה בו ופצע אותו. הערבים האחרים ניסו למנוע את הפגיעה בנו. הם אמרו „תצאו מכאן מהר, אנחנו נוליך אתכם לכפר".
„הלכנו איתם בערך שעה עד הכפר והם צעקו כל הדרך. בשלב הזה לא היו פצועים. בכפר ניסו הנכבדים להרגיע את הצעירים ואז הגיעה האשה עם אבן גדולה וזרקה על הראש של המאבטח. כאן התחילו יריות לכל הכיוונים ולא ידענו איך להזעיק עזרה. הערבים ירו, אני חושב, מנשק שהיה להם. פתאום נעלם לנו יעקב בלייסדל בתוך הכפר.
„למקום הגיעו אמבולנסים של הערבים והם בסוף פינו אותנו. אני לא יודע חוץ מזה כלום. אני לא יודע על ההרוגים ואני לא יודע מה קרה לייעקב בלייסדל בתוך הכפר. אסור לי להגיד את השם של המאבטח שלנו. אני לא יודע מה מותר לו להגיד", אמר שמואל פוקס.

כשהם ממררים בבכי הסירו ההורים את הלוט מהאנדרטה בצומת ערוער

„עדיין כואב מאד"

ראש המועצה המקומית ערערה, עמנר הבן, תומך באימו של ויקטור הם ז"ל כשלצידו עומדים בניו של ההרוג. צילום: („ברקי")

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

„למרות שעברו חודש מאז מות אבי, זה עדיין כואב מאוד", אמר אתמול תומר בן ה־8, בנו של ויקטור רם ז"ל, עובד קמ"ט שנרצח בהתקפת המחבלים על אוטובוס האמהות בצומת ערוער. עשרות אנשים, רובם בכלם מעולי שכונות ועיירי פיתוח מכל הארץ, באו אתמול לצומת ערוער, כדי להשתתף בטקס האזכרה והצבת האנדרטה, לזכרם של ויקטור, מרים בן יאיר ורינה שרצקי ז"ל.
הטקס ניפתח בדקה דומייה ולאחר דברי ניבני קשים נגד הסידור שנשא מנכ"ל „שער" ומזכיר מועצת פועלי בית שמש, חיים הרוש, הזמנו הוריו של ויקטור להסיר את הלוט מעל האנדרטה. ההורים, והדודה ואחותו מרק, ניתמכים על ידי ראש המועצה שורות, עמיר פרץ, ניגשו לאנדרטה כשהם ממררים בבכי. שירת „התקווה" נעלה את הטקס הקצר.

כווית דחתה תביעות חוטפי המטוס 24 נשים שוחררו • בני המלוכה – במטוס

ניקוסיה (עיר וקייצ).– איראן הודיעה אתמול כי כווית דחתה את תביעות חוטפי המטוס הכוויתי, המחזיקים בב־80 בני ערובה, בשורת התעופה של משהד בצפון מזרח איראן. בהודעה, שפורסמה על־ידי סוכנות הידיעות האיראנית נאמר, כי ממשלת כווית דחתה מכל וכל את התביעות של החוטפים שישוחררו 17 אסירים מורינים הכלואים בבתי הסוהר של כווית.
עוד נאמר כי כווית ניתנה את תביעות החוטפים כ„סחטנות" אך הביעה נכונות להענות לכל דרישה אחרת של החוטפים כל עוד לא מדובר ב„לחץ, סחטנות ואיומים".
היום שיחררו החוטפים 24 נשים מהמטוס החטוף, אך עדיין נותרו בידיהם כ־80 נוסעים נוספים, כולל שני בני המשפחה המלכותית של כווית. סוכנות הידיעות האיראנית ציינה כי החוטפים תבעו שדרישותיהם ייענו תוך 12 שעות. יצויין, כי בחטיפת מטוס קודמת בשנת 1984 הרגו החוטפים שני נוסעים אמריקאים.
בינתיים נודע, כי בין 24 הנשים ששוחררו על־ידי החוטפים – עשר נשים בריטיות, 3 תאילנדיות, שלוש מצריות, פיליפינית אחת, פלשתינית אחת, אזרחית סינגפור, אירלנדית, גרמניה, אוסטריה, סורית ופאקיסטאנית. גם אזרחית של כווית נכללה בין רשימת הנשים המשוחררות.

החוטפים ביקשו רופא במטוס

החוטפים ביקשו היום מהשלטונות האיראניים לשלוח למטוס רופא מאחר שכמה מבין הנוסעים חלו, על כך מסרה סוכנות הידיעות האיראנית. הסוכנות מציינת כי בשיחה עם מגדל הפיקוח של שדה התעופה שהתנהלה הבוקר מסרו החוטפים, כי כמה נוסעים חשים ברע. הם דרשו לשלוח אליהם רופא ומסכת חמצן. החוטפים אמרו באותה שיחה כי מתקרב מועד סיום האולטימטום שהציבו. הם מאיימים להסיט את המטוס ל„יעד בלתי ידוע". רופא אכן בא למטוס וטיפל שם בשתי נשים, כפי הנראה כוויתיות.
סוכנות הידיעות האיראנית ציטטה את הרופא שאמר שמצבה של אחת מבין הנשים לא הניח את דעתו. אף על פי כן לא הסכימו החוטפים לאפשר לה לרדת מן המטוס. עוד אמר הרופא שראה שלושה חוטפים, כולם רעולי פנים. הוא שוחח עם אחד מהם באנגלית.

זהו קרובי משפחת המלוכה

מקורות בכווית זיהו אתמול את שלושת בני משפחת המלוכה הנמצאים במטוס הכוויתי החטוף באיראן. הם אמרו, כי החטופים הם גבר ושתי נשים: הגבר הוא פאדיל חאלד אלסבאח ואחותיו אנתיסאם ונאואר חאלד אלסבאח. מקורות דיפלומטיים בכוויית אמרו כי השלושה הם בעלי קירבה רחוקה לאמיר, שייח' ג'אבר אלאחמד אלסבאח. כידוע, איימו חוטפי המטוס, כי אם לא ימולאו תביעותיהם ולא ישוחררו האסירים השיעים בכוויית, „יאונה רע" לשלושת בני משפחת המלוכה.

נשים משוחררות

24 נשים מן המטוס הכוויתי החטוף ששוחררו אתמול בנמל התעופה משהד באיראן. התצלום נלקח מן הטלוויזיה האיראנית. (צילום: א.פ.)

בן 17.5 שלח מכתבי איום, הצית מכוניות וכשנתפס טען: העליבו אותי

מאת יוסי ליברוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

בן אחיו של רופא מן הכפר פרדיס, שנקלע בסיכסוך עם משפחת הרופא אליו ואל משפחתו, שלח לרופא מכתבי איומים ואף הצית את מכוניותו ואת מכונית חמו. משטרת זכרון יעקב, שחקרה את ההתנכלויות, חשפה את הנער, בעקבות תלונה בדויה שהגיש הוא עצמו על תקיפתו.
„אני צוחה כך מדי יום. אתה בוגר, מאניאק, משתף פעולה עם השלטונות ובוגד. יהיה כמותם של כל הבוגדים", מכתבי איום רבים בנוסח זה התקבלו בחודש האחרון בביתו של רופא מהכפר פרדיס, אשר הוציא את כל בני משפחתו הענפה מטול כרם מיד לאחר פרוץ המהומות בשטחים, שיכן אותם בכפרו ואף סיפק להם תעסוקה.
יממה לאחר קבלת מכתב האיום הראשון, לפני חודש, הוצתה מכונית חמו של הרופא. לטענת בני המשפחה, בוצעה ההצתה על רקע לאומני, בעקבות העברת בני המשפחה מטול כרם לפרדיס. בעקבות תלונה הוחלה משטרת זכרון יעקב בחקירה.
ביום ה' שעבר הצתו מכוניותיהם החדישות של הרופא וחמו והן נשרפו כליל. האש התפשטה לעבר בית הרופא וכילתה חלק מהבית ומהריהוט. כל מערכת החשמל ניזוקה. למחרת שוב התקבלו מכתבי איום על חיי הרופא ובהם נימה לאומנית מובהקת. לחוקרי המשטרה היה ברור כי המתנכל לרופא עוקב אחריו היטב ומכתבי האיום הובאו דרך קבע מתחת לדלת ולא נשלחו בדואר.
שלשום בלילה התלונן בן אחיו של הרופא, בן ה־17.5, המתגורר בטול כרם, כי אלמונים תקפו אותו בכביש המוביל לביתו הנוכחי בשלב זה בפרדיס, הכו אותו בפניו, הרביצו לו על ראשו והתעללו בו. הוא קיבל טיפול רפואי ושוחרר. למקום הובא גשש שלא מצא כל סימן או עקבות לתוקפי הנער. השוטרים העלו חשד כי הנער בדה את הסיפור מלבו. הוא הובא לחקירה במהלכה נשבר והודה כי הוא זה אשר שלח את מכתבי האיום, הצית את המכוניות וזייף את הרופא, ותוך את עצמו ובדה את סיפור התקיפה.
עוד סיפר כי חמו של הרופא אינו מתייחס יפה לשאר בני המשפחה שהובאו מטול כרם, עלב בהם, וזו הסיבה למעשיו. לדבריו, הוא בדה את המעשים על רקע לאומני מאחר והנושא אקטואלי וכדי שלא יזהו אותו. הנער סבר כי הרופא יחשוד בחמו שהוא הגורם למעשים האלה ויגרש אותו מהכפר.

שחל חתם על מזכר הבנה מסחרי בארגנטינה

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"

שר האנרגיה והתשתית משה שחל חתם אתמול עם עמיתו הארגנטינאי על מזכר הבנה הפותח את השוק בארגנטינה בפני יצוא של חברות ישראליות.
ההסכם שנחתם עם השר לעבודות ציבוריות רודולפו טרניך קובע ששתי המדינות יקימו מיד צוותים לבדיקת פרוייקטים משותפים בתחום האנרגיה וניצול מקורות מים. על הצוותים להגיש המלצותיהם ליישום טכנולוגיות מתאימות במטרה לגבש תוכנית עבודה לשנתיים הקרובות בתוך שלושה חודשים. המימון לפעילות יבוא מקרן משותפת שתוקם באופן שווה על־ידי שתי המדינות.
השר משה שחל ונשיא ארגנטינה ראול אלפונסין חנכו שלשום תחנת כוח גיאותרמית, ראשונה מסוגה בדרום אמריקה שתוכננה והוקמה ע"י החברה הישראלית „אורמת". במהלך הטקס הביע נשיא ארגנטינה את רצונו להמשך שיתוף הפעולה עם ישראל בתחום החשמל והאנרגיה.

מסעדה כשרה בוורשה – לבאי ארועי יום השנה למרד בגטו

1200 ישראלים ייצאו בשבוע הבא לפולין

(עתים). – 1200 ישראלים ייצאו בשבוע הבא לפולין כדי להשתתף באירועים לציון 45 שנה למרד גיטו ורשה, שיתחילו באמצע החודש אפריל.
נשיא הפדרציה העולמית של יהודי פולין, סטיפן גראייק, מסר כי, בין השאר, תתקיים תערוכת ציורים שצויירו במחנות ריכוז, ייחנך אתר הנצחה מיוחד בכיכר השילוחים בוורשה – האומשלגפלץ – שממנו גורשו לטרבלינקה 320 אלף יהודי ורשה ולאחר מכן תצא במסלול מצעד המוות, מוורשה לטרבלינקה, „שיירת החיים", ביניהם אנשים שהשתתפו במצעד המוות. כן יתקיים חידון נוער בין־לאומי וסימפוזיון מדעי בהשתתפות חוקרים בעלי שם בנושא הלחימה של יהודים ופולנים בנאצים. כן ייערך מצעד זכרון מאושוויץ לבירקנאו בו יקחו חלק 1500 בני נוער, כמחציתם מישראל.
ב־19 באפריל, יום המרד, תתקיים עצרת זכרון רבת משתתפים ליד האנדרטה לזכר הנופלים במרד. כ־3500 יהודים מכל העולם יגיעו במיוחד לפולין, כדי לקחת חלק באירועים. בין הבאים מישראל יהיו גם השרים יצחק נבון ואברהם שריר, נשיא ההסתדרות הציונית שמחה דיניץ ושבעה חברי כנסת.
ראשי השלטון בפולין יקבלו משלחת של חברי הועדה העולמית לארגון הכינוס ובהם נשיא הקונגרס היהודי העולמי אדגר ברונפמן ונשיא הפדרציה העולמית של יהודי פולין, סטפן גראייק.

מסעדה כשרה בוורשה

ורשה (ע"ת). – „אדריה", מסעדה ורשאית, שבה יש ברוך כלל הופעות השפנות, תוכשר לתקופה של שבועיים, כאשר העיר תציין את יום השנה ה־45 למרד גיטו ורשה, מסר אתמול מנהל המסעדה.
תהיה זו הפעם הראשונה, מאז מלחמת העולם השניה, שבוורשה תפעל מסעדה כשרה – אמר המנהל של „אדריה", מייצ'יסלאב פפיילארצ'יק. הול ב־13 באפריל יוגש ב„אדריה" מזון כשר ליהודים אורתודוקסים, אשר יהיו בין 5,000 האורחים הצפויים מישראל, ארה"ב ומערב אירופה לרגל הטקסים.

הטלוויזיה תעביר את „חידון הגבורה" בשידור חי מוורשה

מאת דניאל בן־סימון, סופר „דבר"

עשרות בני נוער מישראל יעשו ביום ראשון את דרכם לפולין כדי להשתתף בחידון הגבורה של העם היהודי במלחמת העולם השנייה. החידון יהיה האירוע המרכזי במסגרת האירועים לציון 45 שנה למרד גטו וארשה.
הטלוויזיה הפולנית תעביר את שידור החידון לארצות רבות. כמו־כן יגיעו בתחילת השבוע הבא לוורשה כעשרה צוותי טלוויזיה מרחבי העולם שישדרו את האירועים הרבים.
לצוות הטלוויזיה הישראלית שיסע לפולין יצטרף הדוד פישר שיופיע יחד עם זמרי התיאטרון היהודי בוורשה בחלק האמנותי של האירועים. הטלוויזיה הישראלית תעביר באמצעות לווין בשידור ישיר את חידון הגבורה.

גאון השיב בחיוב לקיסר

החילופים – בשבועות הקרובים

(עתים). – מנכ"ל ההסתדרות, ח"כ ישראל קיסר, נועד אתמול לפני הצהריים עם בני גאון, מנכ"ל רשת קו־אופ, וקיבל מבני גאון תשובה חיובית על הצעתו של קיסר, מלפני שבוע, לקבל על עצמו את תפקיד מנכ"ל קונצרן „כור", במקום ישעיהו גביש שהתפטר.
כזכור, התנה גאון את קבלת התפקיד החדש בכמה תנאים שנתקבלו, כמסתבר, על דעת מזכ"ל ההסתדרות ולאחר שיקול של שבוע ימים שביקש בני גאון מקיסר, בעת שהוצעה לו הנהלת „כור".
יש להניח שחילופי הגברי בהנהלת „כור" יתבצעו כבר בשבועות הקרובים לאחר שהאישור הפורמאלי למינוי המנכ"ל החדש ב„כור" ידון ויתקבל במוסדות העליונים של חברת העובדים, כפי שמקובל לגבי מינוי מנכ"לים בקונצרן ההסתדרותי.

קורא להתערבות חריש ונבון:

„מן התקרית נודף ריח של גזענות" – קובע ח"כ גיל

בעקבות פירסום לפיו מנהל כוח־אדם בטלוויזיה הטיח עלבונות בעובד ערבי

מאת סופר „דבר"

„מנהל כוח אדם בטלוויזיה משתלח בדרך שנודף ממנה ריח של גזענות". כך טוען ח"כ יעקב גיל (מערך) במברק ששיגר ליועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש, בעקבות ידיעה שפורסמה אתמול ב„הארץ" על תקרית במזנון הטלוויזיה בה הטיחו דברים נגד אחד העובדים הערביים על־ידי מנהל כוח האדם יעקב אורן. ח"כ גיל תובע מחריש ומהשר נבון להתערב לאלתר בנושא.
„תקרית זו מלמדת על התפקוד הלקוי ועל העדר פיקוח ציבורי על רשות השידור. מתעוררת תמיהה רבה על אי־שיתוף היועץ הבכיר לממשלה בכל הנוגע לביצוע חוק רשות השידור הפועלת ללא מליאה וללא ועד מנהל" – כותב ח"כ גיל ליועץ חריש.
בפנייה נוספת לשר החינוך יצחק נבון קובע ח"כ גיל כי על השר, כממונה על ביצוע חוק רשות השידור, מוטלת החובה להתערב ולפעול לאלתר כדי לעצור „התגדרדרות מסוכנת חמורה זו".
ח"כ גיל קובע כי באין פיקוח ציבורי מתדרדרת רשות השידור לסף נמוך כל כך המסכן אושיות הדמוקרטיה.

המפד"ל לא תקדים הבחירות הפנימיות בשל מצוקת מצ"ד

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

יהודה בן־מאיר, יו"ר הועדה המתמדת של ועידת המפד"ל, הודיע אתמול שהוא דוחה על הסף את דרישת מצ"ד להקדים את הבחירות הפנימיות, המיועדות ל־17 בחודש. „תנועה אמינה איננה משנה כל שני וחמישי את מועדי הצינים של מוסדותיה", אמר בן־מאיר.
שלשום התכנסו אנשי סיעת מצ"ד בביתו של ח"כ חיים דרוקמן כדי לתכנן את היערכותם לקראת בחירת מועמדי המפלגה לכנסת בעוד עשרה ימים. בפגישה הוחלט גם שמועמדי מצ"ד לשישיה הראשונה יהיו הרב יצחק לוי, מזכ"ל התנועה, וחנן פורת, העשוי להתמודד על המקום הראשון ברשימה.
יצויין, כי הסיעות השונות במפד"ל והמועמדים שהודיעו על התמודדותם לרשימה נתונים בימים אלה בהכנות והתארגנות.

מכון מוזיאון

שר החוץ של סין במסיבת עתונאים:

סין מעוניינת בכינון יחסים עם סעודיה – מגנה ישראל על איומיה בעניין הטילים

פקין (עי"צ רויטר).- שר החוץ של סין וו קסואקיאן הבהיר אתמול בפקין, כי ארצו מעוניינת לכונן יחסים רשמיים עם סעודיה וגינה את ישראל על האיומים שהשמיעה בעקבות פרסום דבר הצבת הטילים הסיניים בסעודיה.

במסיבת עתונאים שנערכה אתמול הוסיף השר ואמר, כי הטילים שבהם מדובר נועדו אך ורק למטרות הגנה וכי הם יסייעו להשכנת שלום במזרח-התיכון. „הסעודים התחייבו להפעיל אותם רק לצרכי הגנה עצמית", אמר וו. עוד גילה, כי סעודיה התחייבה גם לא להעביר את הטילים לצד אחר. הוא חזר והטעים, כי טילים אלה אינם מצויידים בראשי חץ גרעיניים. „אי אלה אנשים בישראל איימו לנקוט צעדים נגד סעודיה", אמר. „אנו תומכים בגינוייה של ישראל על-ידי הערבים."

סין, אמר, מבקשת לכונן יחסים רשמיים עם סעודיה, המכירה עדיין בממשלת טאיוואן. „בהקדם האפשרי".

לדברי וו אמור היה השליח המיוחד של פקין, סגן שר החוץ קי האיזאן, לשוב אתמול לפקין מסיורו במזרח-התיכון, שם נפגש עם המלך פאהד שליט סעודיה.

בפאריס אמר אתמול דובר משרד החוץ בתגובה על ההצהרות הישראליות בדבר תקיפה אפשרית של הטילים, כי „ממשלת צרפת תגנה כל פעולה צבאית נגד סעודיה".

סין לא הודיעה כמה טילים נמכרו על-ידה לסעודיה ובאיזה מחיר. מקורות בגוש הסובייטי אמרו, כי הסינים סיפקו כ־12 טילים, בעלי טווח של כ־3,200 ק"מ.

בתשובה לשאלות שהוצגו לו על-ידי עתונאים חזר וו על ההכחשה של הידיעה כאילו מכרה סין נשק לאיראן לצורך מלחמתה עם עיראק. עם זאת הוסיף ואמר, כי הן איראן והן עיראק היו עשויות לרכוש נשק מתוצרת סין בשוק הנשק הבינלאומי.

דוקאקיס שוב ראשון בין מועמדי המפלגה הרפובליקאית לנשיאות

קורת רוח בצמרת המפלגה, שחששה מנצחון ג'קסון, הנחשב בעל סיכויים קטנים בהתמודדות עם בוש

מילווקי (עי"ר). - מושל מסצ'וסטס מייקל דוקאקיס תפס שוב את המקום הראשון בין המתחרים על המועמדות לנשיאות מטעם המפלגה הדמוקראטית, לאחר שגבר על המנהיג השחור ג'סי ג'קסון בבחירות המוקדמות שנערכו ביום ג' בוויסקונסין.

לאחר שנמנו 75 אחוזים מכלל הקולות, יחסי הכוחות בין שני היריבים הם 47 אחוז לדוקאקיס ו־29 אחוז לג'קסון. הסנאטור מטנסי אלברט גור, זכה ב־17 אחוז מהקולות והסנטור פול סיימון מאילינוי ב־5 אחוז.

דוקאקיס, שנוצח על-ידי ג'קסון במישיגן ב־26 במארס ותפס את המקום השלישי בין מועמדי המפלגה הדמוקראטית מאילינוי ב־15 במרץ, מצפה שעתה שיזכה בנצחונות בניו-יורק, בפנסילבניה ובאוהיו החל ב־19 באפריל.

הצלחתו של דוקאקיס נתקבלה בקורת רוח בקרב ראשי המפלגה הדמוקראטית, שהביעו את החשש, שג'קסון אמנם יזכה במינוי מטעם המפלגה, אך יובס על-ידי סגן הנשיא ג'ורג' בוש, מועמד המפלגה הרפובליקאית, מאחר שהציבור עדיין לא השתחרר כליל מהדעות הקדומות כלפי השחורים ונוכח העובדה, שהכומר השחור מביע דעות „ליבראליות קיצוניות".

סקרים שנערכו לאחרונה מראים, שאם אכן יתמודד ג'קסון עם בוש, צפוי נצחון מכריע של המועד הרפובליקאי כשההפרש בין הקולות שיתקבלו ב־25 אחוז לטובת בוש. אותם סקרים מראים גם, שבהתמודדות בין דוקאקיס לבוש עשוי כל אחד משני המועמדים לנצח בהפרש קטן.

לפי הסקרים מקדים דוקאקיס את ג'קסון בבחירות העומדות להערך בניו-יורק ב־19 באפריל. בבחירות אלה ייבחרו 255 נציגים לועידת הדמוקראטים.

עם זאת מציינים משקיפים, כי לג'קסון תמיכה ניכרת בקרב השחורים, המהווים כ־25 אחוז מהמצביעים למפלגה הדמוקראטית במדינת ניו-יורק. הוא זכה ב־25 אחוז מכלל קולות הלבנים בוויסקונסין, ואם ההישג שלו בניו-יורק יהיה דומה בקרב הלבנים, טובים סיכויו לנצח בניו-יורק.

עם זאת מציינים המשקיפים, כי חלק גדול של הקהילה היהודית מתנגד לג'קסון עקב אהדתו לאש"ף ונוכח העובדה, שבמסע הבחירות שלו ב־1984 העליב את יהודי ניו-יורק כאשר קרא לעיר בשם „היימיטאון" בבקשו לרמוז על העובדה שמיליונים מבין תושבי ניו-יורק הם יהודים.

פנמה מכחישה נחיתת כח זר להגנת נורייגה

פנאמה-סיטי (עי"ר ועי"צ).- משרד החוץ של פנאמה הכחיש אתמול את הידיעות שפורסמו שלשום על-ידי העתון „וואשינגטון פוסט", שלפיהן נחתה בחופי פנאמה „בריגדה מארבע-ספינות בין-לאומיות", שחבריה אמורים להגן על משטרו של גנראל נורייגה.

העתון כתב שלשום בהסתמכו על מקורות אמריקאים ופנאמיים לא מזוהים, כי בריגדה, המורכבת מ־800 עד 1,200 אנשים, שמוצאם מקובה ומניקרגואה, נחתה ב־24 במארס בפנאמה ושחבריה התפזרו ברחבי המדינה.

„ידיעה זו, אין בה שמץ של אמת, והיא מתפרסמת בשעה שלפנאמה נשלחים 1,300 אנשי צבא אמריקאים", נאמר בהודעת משרד החוץ.

בינתיים הודיעה ממשלת פנאמה, כי היא מקיימת קשר עם נציגי הכנסיה, כדי להסדיר בעזרתם דו-שיח עם האופוזיציה.

בהודעה שפורסמה על-ידי שירות העתונות של ממשלת פנאמה נאמר: „בשעה קשה זו לארצנו, פתרון שיושג בתוך פנאמה בדרך של מו"מ הוא האמצעי היחיד שימנע עימות פיסי בין אזרחי פנאמה ויבטיח עתיד של שלום לרפובליקה".

זמן מה לפני שפורסמה הודעה זו הודיע כנס של ראשי הכנסיה, כי הממשלה הסכימה בעל פה לתיווך של הכנסיה בין השלטונות והאופוזיציה.

בכבוד הציע ראש ממשלת ספרד פיליפה גונזאלס, שהארכיהגמון מארכוס מקגראת יתווך בין הממשלה והאופוזיציה. להצעה זו הצטרף לאחר מכן גם נשיא קוסטה-ריקה אוסקר אריאס. ההצעה נתקבלה ב־1 באפריל על-ידי האופוזיציה, בתנאי שהאיש החזק של פנאמה גנראל מנואל נורייגה יעזוב „ללא דיחוי" את המדינה. ממשלת פנאמה דחתה את ההצעה ב־3 באפריל וטענה, כי הארכיהגמון מקגראת אינו אלא איש האופוזיציה הלבוש בגלימת כומר.

משחקי מלחמה בפנאמה: חיילים אמריקאים בתמרון היבשתי בקרבת תעלת פנאמה. עוד 1,300 חיילים צפויים להגיע לאזור ביום ג', כדי להשתתף בתמרון, האמור להסתיים כעבור שבוע. (צילום: א.פ.)

פרד טובילה, מפקד ספינת המעצר שממנה נמלט מנהיג הפיכת הנפל בפיליפינים גרגוריו הונאסאן בשבוע שעבר, מעיד בפני ועדת החקירה הסנטוריאלית, החוקרת את נסיבות הבריחה הנועזת. אתמול איים הונאסאן, המכונה „גרינגו", כי ינסה להפיל את הממשל של הנשיאה קורסון אקינו בהפיכה צבאית. בהודעה ששלח לסוכנויות הידיעות, הוא קרא לתומכיו בצבא הפיליפינים „לפעול בתעוזה". הונאסאן, שניסה להפיל את משטרה של הנשיאה אקינו באוגוסט 1987, מתכחש עתה להתחייבות שקיבל על עצמו בחודש נובמבר בשנה שעברה, „שלא ינקוט פעולות עויינות" נגד הנשיאה. „אנו מבטלים עתה את אותה הצהרה", כתב בהודעתו. על אף איום זה הודיעה הנשיאה באמצעות דוברת, כי אין בכוונתה לבטל את מסעה לסין, העומד להיפתח בשבוע הבא. (צילום: א.פ.)

11 שנות מאסר דורש התובע בבון לחוטף הפלשתיני עבאס האמאדי

בון (עסמ"א, עי"ר ועי"צ).- התובע במשפט המתנהל בדיסלדורף נגד המחבל הפלשתיני עבאס האמאדי דרש אתמול כי יוטל עונש מאסר של 11.5 שנה על הנאשם בן ה־29, שנמצא אשם בסיוע לחטיפתם של שני מערב-גרמנים בלבנון.

אחד החטופים, רודולף קורדס, מוחזק עדיין כבן ערובה בידי קבוצת טרור ערבית קיצונית. כדברי התביעה, השתתף עבאס האמאדי הן בתכנון החטיפות שארעו בשנה שעברה והן בהוצאתן אל הפועל.

לדברי התובע במשפט סייע האמאדי בשני מקרי החטיפה במגמה להפעיל לחץ על ממשלת בון, כדי שזו תשחרר את אחיו מוחמד האמאדי. זה ממתין עדיין למשפטו בפרנקפורט. הוא מואשם בחטיפת מטוס נוסעים אמריקאי ובהריגת נוסע אמריקאי במטוס זה. הוא מבוקש בארה"ב, אך בון סרבה להסגירו מחשש לפעולת גמול ערבית.

מערב-גרמניה הודיעה, כי מוחמד האמאדי יעמוד למשפט על-פי אותם הסעיפים שנקבעו על-ידי ארה"ב.

גזר-דינו של עבאס האמאדי אמור להינתן ב־19 באפריל.

גורבצ'וב בטשקנט לשיחות עם נשיא אפגניסטאן נג'יבוללה

מוסקווה (עי"ר ועי"צ).- מנהיג ברה"מ מיכאיל גורבאצ'וב הגיע אתמול לטשקנט, בירת הרפובליקה הסובייטית אוזבקיסטאן, כדי לנהל שם שיחות עם נשיא אפגניסטאן נג'יבוללה, השוהה כבר במקום בחברת שר החוץ הסובייטי אדוארד שוארדנאדזה – מסר רדיו מוסקווה.

שר החוץ הסובייטי הגיע ביום א' לקאבול לשיחות על תנאי הנסיגה של הכוחות הסובייטיים מאפגניסטאן. ברה"מ הודיעה כי היא מוכנה להוציא א חייליה – 115,000 איש לפי אומדן מערבי – בלי להתחשב בהשגת הסכם על שאלת אפגניסטאן, במסגרת מו"מ המתנהל עתה בז'נווה בין פקיסטאן ואפגניסטאן.

שוארדנאדזה ונג'יבוללה יצאו בהודעה משותפת ברוח זו ביום ב' בקאבול.

רדיו קאבול דיווח על יציאת נג'יבוללה לפגישה עם גורבצ'וב, שבמהלכה ייערך „דיון קצר", אך לא מסר היכן תיערך. בידיעה נאמר, כי נפרדו מעליו בנמל התעופה בקאבול ראש הממשלה סולטאן עלי קישטמאנד ואחרים מצמרת השלטון.

בעיני המעסיקים האמריקאים

מקסיקו היא הארץ הזולה ביותר; נורווגיה היקרה ביותר

וואשינגטון (א.ס.). - לגבי מעסיקים אמריקאים, המחשבים את עלות העבודה בדולארים, מקסיקו היתה המדינה הזולה ביותר אשתקד ונורווגיה היתה היקרה ביותר – כך נמסר בדו"ח של משרד העבודה האמריקאי.

הדו"ח שהתפרסם השבוע מביא בחשבון את הירידה בערך הדולאר, את השינוי בערכי המטבעות המקומיים וכן את השינויים בשכר ובהטבות הסוציאליות במדינות השונות. אולם, הדו"ח אינו כולל את הפריון היחסי של העובדים במדינות אלה.

במונחים דולאריים, עלות השכר לשעה במקסיקו ירדה מ־1.49 דולאר ל־1.37 דולאר, למרות שהשכר במקסיקו הוכפל בשנה האחרונה, וזאת בגלל הירידה בערך הפזו המקומי. גם בברזיל עלו המשכורות, אולם ירידת שער הקרוזדו גרמה לירידה בעלות העבודה לשעה מ־1.61 דולאר ל־1.49 דולאר.

השכר הגבוה ביותר, כאמור, היה בנורווגיה, ועמד על 17.58 דולאר לשעה, פי 13 מאשר במקסיקו. השכר הממוצע בארה"ב היה 13.46 דולאר לשעה, פי 10 מהשכר במקסיקו.

השכר הנמוך במדינות אלה היה אחד הטיעונים המרכזיים של הפוליטיקאים בארה"ב לתמיכה בהגנה על התעשייה האמריקאית מפני יבוא. ארגוני עובדים בארה"ב טוענים, כי עלות השכר הנמוכה במדינות אלה גרמה לכך, שמשקיעים אמריקאים העדיפו להעביר את הייצור למדינות העולם השלישי.

אנשי חד"ש ונציגי עובדים פלשתינים נועדו בפאריס

מאת גדעון קרץ, סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). - משלחת המייצגת את „האיגודים של הפלשתינים בשטחים" ומשלחת של סיעת חד"ש בהסתדרות נמצאות בפאריס על-פי הזמנת איגוד העובדים הכללי ס.ז.ט.-ג., המקורב למפלגה הקומוניסטית הצרפתית.

המשלחות ערכו מפגש ביניהן, נתקבלו על-ידי מזכ"ל הס.ז.ט. אנרי קרזוקי ויערכו מחר מסיבת עתונאים משותפת – כך מסר האיגוד הצרפתי, שסרב למסור פרטים על הרכב המשלחות.

אוסטרליה מגדילה מכסות ההגירה בשל רבוי הבקשות

קאנברה (עי"ר). - ממשלת אוסטרליה הודיעה אתמול, כי היא מגדילה את מיכסת ההגירה לתחומה נוכח שיטפון אדיר של בקשות מצד אנשים המבקשים להתיישב ביבשת.

הבקשות הרבות באו בעקבות החגיגות המתקיימות באוסטרליה השנה לציון מלאת 200 שנה להתיישבות האירופית בה. הממשלה הודיעה, כי תגדיל את מיכסת ההגירה עד סוף יוני ב־12,000 למספר מהגרים שנתי כולל של 152,000 נפש.

עוד נמסר, כי 1.3 מליון אנשים הביעו רצון להתיישב באוסטרליה וכי מספר זה הוא גבוה בהרבה מזה המתקבל באוסטרליה מדי שנה בשנה.

אוסטרליה, שאוכלוסייתה קטנה יחסית לגדלה – 16 מליון נפש בלבד – מעדיפה כיום בעיקר מהגרים צעירים, מיומנים ובעלי השכלה לצורך הרחבת התשתית התעשייתית.

שמרנים בברה"מ הפיצו אגרת נגד הפרסטרויקה

מוסקווה (עי"ר).- השבועון „חדשות מוסקווה", התומך ברפורמות של גורבאצ'וב, יצא אתמול בהאשמה, שהשמרנים, המתנגדים למדיניותו של גורבאצ'וב, פתחו בתעמולה נגד כל שינוי במערך הסובייטי.

השבועון מסר, כי חוגים אלה הפיצו חוברת אנונימית תחת הכותרת „מידע להרהורים". בחוברת נטען, כי „הפרסטרויקה" מובילה את המדינה הסובייטית „לשואה כלכלית, לזעזוע חברתי ולשיעבוד על-ידי המערב".

„חדשות מוסקווה" אמר בתגובה על הדברים הכלולים בחוברת, כי „אין כל ספק שאנו ניצבים בפני נסיון ליצור זירת התנגדות לפרסטרויקה". השבועון מגלה, כי החוברת בת שמונה העמודים קוראת לאזרחים הסובייטיים „להפיץ את המילה... באורח גלוי וחשאי, בעל פה או בכתב".

השבועון טוען להלן, כי עם מתנגדי המדיניות החדשה נמנים אנשי מנגנון ותיקים שהשתלטו על עמדות מפתח בתקופת ברז'נייב. כיום, במקום זכויות יתר והעלאות בתפקיד ובדרגה הם צפויים לאיבוד משרותיהם.

עוד נטען, לדברי העתון, באיגרת, כי מתנגדים לרפורמות גם עובדים מיומנים, החוששים מפני העברת האחריות הכלכלית למפעלים עצמם. רבים אחרים, טוען השבועון משלמים מס שפתיים לרפורמה, אולם אין להם מושג כיצד לממש אותה.

הפגנות ערבים אמריקאים מול שגרירות ישראל – זה שבוע

וואשינגטון (עסמ"א).- ערבים אמריקאים עורכים מדי יום הפגנות על המדרכה שליד שגרירות ישראל בוואשינגטון מאז השבוע שעבר, ונודע, כי הם עומדים לערוך הפגנה גדולה נגד המדיניות הישראלית בשטחים בשבת.

דוברת ארגון „הנוער האמריקאי-פלשתיני", רוסה מסרה, כי מדי יום ניצב סבך של הארגון ליד הכניסה לשגרירות. עוד אמרה הדוברת, [illegible] הונף דגל פלשתין על עמוד תאורה בחזית השגרירות. המפגין היחיד שהיה במקום הניף כרזה בעברית ובערבית, שבה נאמר: „הצבא הישראלי יכול להרוג ילדים פלשתינים, אך אינו יכול להרוס את חלומותיהם."

עד ה־22 במארס לא ניתן היה לערוך הפגנות במרחק של פחות מ־150 מ' מבנין השגרירות. באותו יום ביטל בית המשפט העליון של ארה"ב את התקנה המגבילה את זכות ההפגנה ליד נציגויות זרות.

ברה"מ שוקלת ביטול חובת אשרת הכניסה

הלסינקי (עי"ר).- נציג סובייטי בכיר אמר אתמול, כי ברה"מ שוקלת הקלות בקשר עם הדרישה של מבקרים במדינה להצטייד באשרות.

„אנו בודקים בקפדנות את השיטה המקובלת של מתן אשרות לזרים לצורך ביקור בברה"מ", אמר חבר הפוליטביורו לב זייקוב בשיחה עם כתב העתון המופיע בהלסינקי „הלסינגין סאנומאט". „אני חושב שבהדרגה נגיע מסעות ללא אשרות לזרים המבקרים בברה"מ. לאור אופי היחסים ביננו, יתכן מאד שפינלנד תהיה אחת המדינות המערביות הראשונות, שעימה נסכים על חילופי תיירים ללא צורך באשרות."

להלן הביע זייקוב את הדעה, שהתשתית לתיירות בברה"מ ניתנת לפיתוח תוך שיתוף פעולה עם מדינות אחרות בדרך של עיסקות משותפות.

זייקוב בן ה־56, הנחשב כאיש התופס את המקום השלישי בצמרת הסובייטית, בא להלסינקי כדי להשתתף בחגיגות לציון 40 שנה לחתימת חוזה הידידות הפיני-סובייטי. חוזה זה יהיה בעל תוקף עד לשנת 2003.

כואב לך?
שים ביופלקס
ביופלקס מפיג כאבים מכל הסוגים – ראומטיים, ניאורלגיים וטראומטיים. ביופלקס – דיסקית ביומגנטית מהפכנית מתוצרת גרמניה, פועלת מיידית עם הצמדתה לאזור הפגוע. ללא צורך במרשם רפואי. ברשיון משרד הבריאות.
שיווק בלעדי: מיסד בע"מ, טל: 04-983749
י.א. עסקים בע"מ, טל: 03-371046
המרפא הטבעי שלך
BIO flex
להשיג בבתי המרקחת.

דבר של היום הוא דבר חדש

משחת השיניים אָלמֶקס במניעת עששת
יעילה פי 3

תורנות בתי מרקחת

לוח תורנות בתי מרקחת ליום חמישי – ערב חג 7.4.88
תל־אביב
שור – המלך ג'ורג' 54 – 280644.
ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 – 230746.
ירושלים
ר"ר בלה – המלך דוד 6 – 224856.
חיפה
קופת חולים מכבי – יל"ג 6 – 672472.
פתח־תקוה
סופרפארם – שפירא 43 – 909050.
בני־ברק – רמת גן
חן – ז'בוטינסקי 99 – 7514434.
בת־ים – חולון
עצמאות – בלפור 75 בת־ים – 865583.
אהרון – הנביאים 52 חולון 889153.
רחובות
כללית – בני משה – 452381.

לוח תורנות בתי מרקחת ליום שישי 8.4.88
תל־אביב
שור – המלך ג'ורג' 54 – 280644.
סיני – שד' ירושלים 70 יפו – 822993.
ירושלים
אלבא – ישו 42 – 223703.
חיפה
קרית אליעזר – ככר מאירהוף 6 – 511707.
פתח־תקוה
מרכז השרון – אהרון קציר 40 – 911078.
בני־ברק – רמת־גן
רמת יצחק – שד' ירושלים 96 – 777506.
בת־ים – חולון
עצמאות – בלפור 75 בת־ים – 865583.
רחובות
כללית – בני משה – 452381.

לוח תורנות בתי מרקחת ליום שבת 9.4.88
תל־אביב
שור (גרנדר) – פנקס 27 – 441449.
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731.
שור (גרנדר) – פנקס 27 – 441449 – מוצ"ש.
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731 – מוצ"ש.
ירושלים
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 523191.
מזרח – דרך בית לחם 82 – 717531 – מוצ"ש.
חיפה
מירוני – הרצל 29 – 663596.
פתח־תקוה
עין גנים – חזון איש פינת גורדון – 905051.
בני־ברק – רמת־גן
הרימון – עוזיאל 89 – 741949.
בת־ים – חולון
מזור – הנביאים רייק 20 בת־ים – 585360.
קופ"ח עין יהב – עין יהב 2 חולון – 884854.
חורי – סוקולוב 70 חולון 842433.
רחובות
כללית – בני משה – 452381.
• מודעה

אָלמֶקס
מיוצרת ע"י מפעל תעשיות פרמצבטיות בע"מ, ברשיון GABA שוויץ

מודעון

מוקד מידע טלפוני
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה של מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל:
טלפון 03-433300
בימים א' עד ה'
מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב ביום ו' ובערבי חג
מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר כוכבא מס. 49 – טלפון 03-284649
בימים א' עד ה' מ־21.00 עד 23.00
בימים ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים – מ־15.00 עד 21.00
אזור חיפה
רחוב הגפן 26 קומה ג' – 04-523566
כל יום כולל ערבי חג, שבת, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00
ער"ן עזרה ראשונה נפשית
בתל־אביב – 03-5461111
ער"ן לילדים ונוער – 03-261113
ירושלים – 02-227171
חיפה – 04-672222
נתניה – 053-335316
כרמיאל (גליל) – 04-988410
כפר־סבא – 052-913999
באר־שבע – 057-418111.

ב"ה
זמני הדלקת הנרות
פרשת השבוע
כ"ב ניסן – תשמ"ח
שביעי של פסח
זמני הדלקת נרות
ערב"ש ומוצאי של פסח | מוצ"ש
ירושלים – 5.24 | ירושלים – 6.40
תל־אביב – 5.42 | תל־אביב – 6.38
חיפה – 5.34 | חיפה – 6.42

קבלת מודעות 24 שעות ב"דחוף"
מודעות
משפחתיות דחופות
וכל יתר סוגי המודעות ל'
הלוח הכללי
דבר
מתקבלות
24 שעות ביממה
ב' דחוף דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118
(מול כסית)
טל. 246363 239952

דבר של היום הוא דבר חדש

מרכז דיין ללימודי המזה"ת
אוניברסיטת תל־אביב
מערכת „דבר"
במסגרת סידרת ההרצאות על שם מיכאל אסף,
ירצה:
ד"ר ויליאם קוואנדט
מכון ברוקינגס, וואשינגטון
על הנושא: הסיכויים לתהליך שלום ישראלי־ערבי חדש
ביום שני 11 באפריל, בשעה 18.00, באולם מספר 1, בניין רוזנברג, קריית האוניברסיטה, רמת־אביב. ההרצאה באנגלית.

אחי ברעודין בנגב | קיבוץ מגן – משפחת מעין
קרן חבצלת | קיבוץ שובל – משפחת שור
ערב העיון השנתי לזכרם של
חגי מעין ז"ל
ואבידע שור ז"ל
אשר נפלו בפשיטת צה"ל לביירות ב־10.4.1973.
ייערך ביום ראשון ה־10.4.88 בשעה 20.15 באודיטוריום 06 בקרית האוניברסיטה.
בתוכנית:
1. אלוף אמנון שחק – ראש אמ"ן „אביב נעורים" 1973:
סרוד – פתרונות או פתרונות היום
2. הסופר נתן שחם – שער בהיסטוריה
3. קטעי נגינה
4. דפנה זהבי (נגן) – שירה

הודעה ללקוחות
„בנק הפועלים בע"מ מבקש להודיע ללקוחותיו כי, ביום 17.4.88 יחוייבו חשבונותיהם בדמי ניהול פקדון ני"ע למשמרת, עבור שלושת החודשים: ינואר, פברואר ומרץ 1988.
נתונים מפורטים על גובה סכומי החיוב מצויים בסניפי הבנק, וכל לקוח יוכל לקבל נתונים על הסכום המדוייק שבו יחוייב חשבונו, בסניף הבנק בו מתנהל פקדון ניירות הערך שלו".
בנק הפועלים

פרחים מיפאן

שר החקלאות אריק נחמקין מקבל בלשכתו סוחרי פרחים מיפאן הקונים פרחים בישראל ב־170,000 דולאר בשנה. התקווה היא להגיע ליבוא פרחים מישראל בשווי 4 מיליון דולאר. (צילום: ורד פאר)

הפרוצה שאסף תלמיד הישיבה שימשה כנראה כפתיון לשוד

מאת יוסי ליברביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

תלמיד ישיבה מרכסים, ששילם כסף לפרוצה בתמורה ליחסי מין בדירתה, הוכה ונשדד באכזריות על־ידי שני גברים, שעקבו אחרי השניים עד לפתח דירתה בקריית ים. השודדים גנבו מהאברך את ארנקו ובו המסמכים והכסף מזומן.

שלשום סמוך לחצות הגיע האברך, בן 27 תלמיד מישיבה ברכסים לשדרות ההגנה בחיפה, שם עומדות פרוצות דרך קבע. לאחת מהן הציע לקיים יחסי מין תמורת תשלום. הפרוצה ביקשה ממנו 40 דולאר וביקשה ממנו שיסיע אותה לביתה שבקריית ים, שם יקיימו יחסים.

האברך שילם לפרוצה למפרע והעלה אותה למכוניתו. בדרך הבחין, כי מכונית „סוסיתא" עוקבת אחריהם. בהגיעם לשדרות ירושלים בקריית ים, ירדה הפרוצה, ולפתע התנפלו עליו שני צעירים, היכו אותו ולאחר מכן שדדו ממנו את ארנקו ונמלטו.

הפרוצה עלתה על מכונית „פיאט" שחלפה במקום. ניידת של המשמר האזרחי שהסתובבה ברחוב הלוח במרדף אחר ה„פיאט", אך איבדה אותה. בתחנת המשטרה זיהה האברך את הפרוצה לפי תמונות. המשטרה פתחה אחריה במצוד וכן אחר שני השודדים.

הקיבוץ כולו גויס למיון טפטפות פגומות

מאת אירנה מגן, סופר „דבר"

משלוחות מפעל „נטפים" שבקיבוץ יפתח הגיעו לאחרונה לקיבוץ חצרים שבנגב כשני מיליון טפטפות־נעץ, שחלק קטן מהן נמצאו פגומות.

כדי לא להוציא טפטפות אלה לשוק בארץ ובחו"ל ולקלקל את המוניטין הבין־לאומיים המצוינים של המפעל, הוחלט בחצרים למיין את כל הכמות האדירה הזאת ולסלק מתוכה את הממטרות הפגומות.

אנשי המפעל בחרו דרך מקורית למיון: הם נתנו לכל אחת מ־200 המשפחות בקיבוץ 5,000 טפטפות בשני ארגזים, ומלאכת המיון נעשתה בבית.

לידת מבחנה עשירית בביה"ח כרמל בחיפה

(ע).– בית החולים „כרמל" בחיפה ציין בחול המועד פסח לידה עשירית של תינוקת מבחנה.

ענת יעקבסון בת 31, שמאז נישואיה לפני חמש שנים לא ידעה פרי בטן, ילדה במזל טוב בת במשקל של 2,300 ג', לאחר שעברה הפרייה חוץ גופית. התינוקת נולדה בלידה רגילה.

זו הלידה העשירית כתוצאה מהפרייה חוץ גופית, שבוצעה בבית החולים „כרמל" בחיפה. עתה ממתינות ללידה שמונה נשים נוספות, שעברו טיפול של הפרייה חוץ גופית ללידה.

חשוד בהצתת כלי רכב

(ע).– צעיר תושב טול כרם חשוד בשיגור מכתבי איום, בהצתת שלושה כלי רכב בכפר פרדיס ליד זכרון יעקב ובמסירת הודעה כוזבת למשטרה, שלפיה היה קרבן למעשה שוד.

הצעיר בן ה־17 הובא אתמול בפני שופט השלום [illegible] על הארכת מעצרו ל־10 ימים.

אנשים • אנשים • אנשים • אנשים • אנשים •

כולנו אשמים

שלושים ושניים סופרים, אמנים, אנשי רוח ותקשורת בצרפת חתמו על הצהרת תמיכה בסופרת פרנסואז סאגאן, שהואשמה באחרונה בבית משפט בשימוש בסמים ובאחזקת קוקאין. בהצהרה שהתפרסמה בירחון „גלוב" נאמר: „אנחנו נגד סמים ונגד הסוחרים בהם, אך מכיוון שגם אנו אשמים בכך שעישנו יום אחד „ג'וינט", שתינו כוס מיותרת או טעמנו קוקאין, אנו מתפלאים שלא הוגשה תביעה משפטית גם נגדנו". בין החותמים שמות כמה יועץ נשיא צרפת רז'יס דברה, הזמרות ברברה, ז'ולייט גרקו, אלי מדרוס, השחקנים מישל פיקולי, ז'אן קלוד בריאלי, ג'יין בירקין, סנדרין בונאר. הבמאים קוסטה גבראס, ז'אן ז'אק בנקס, ז'ראר אורי. הסופרים מרגריט דוראס, ז'אק לוראן (חבר האקדמיה הצרפתית), פיליפ סולרס, דומיניק פרננדז. ומעצבי האופנה ז'אן פול גוטייה ופטריה ריקל.

גדעון קין, פריז

קנאה יוקדת

האומן אנג'לו קאמרינו דה גריקו גילה כי הכין בחמש השנים האחרונות 7 חגורות צניעות מצויירות במנעולים, כדוגמת אלה שהיו מקובלות בימי הביניים, כדי לענות על הביקוש מצד בעלים איטלקים קנאים. את חגורת הצניעות הראשונה הכין קאמרינו בן ה־59, העוסק בין השאר בשיחזור פרסקות בכנסיות רומא, לתערוכה שעסקה בהישגי התנועה הפמיניסטית. במהלך התערוכה פנה אליו סוכן נוסע מדרום־איטליה ושאל אם תוכל החגורה להיות מותאמת לגוף אישתו. בעקבות ההזמנה הראשונה הגיעו 6 הזמנות נוספות. כל חגורת צניעות כזאת, כולל ריפוד מעור או ממשי, עולה 1,600 דולר.

לפולין

סגן יו"ר הכנסת ח"כ חייקה גרוסמן תצא לפולין עם קבוצת חברי כנסת, כדי להשתתף באירועים לציון 45 שנה למרד גיטו ורשה. בעצרת המרכזית שתתקיים ב־17 באפריל בטרבלינקה, בנוכחות נציגי שלטונות פולין, נציגים יהודים מארה"ב ואירופה, תישא חייקה גרוסמן את דבר הלוחמים ודבר מדינת ישראל. במחנה ההשמדה טרבלינקה ניספו 800 אלף יהודים, ביניהם יהודי ורשה, ביאליסטוק והסביבה. חייקה גרוסמן היתה בין לוחמי מרד גטו ורשה.

שוליית הקוסם. ראיתם כבר נץ מחזיק ביונה שאל ח"כ גדעון גדות (מימין) כאשר יוסי נטקוביץ הפך אותו לשוליית קוסם. ומעשה שהיה כך היה: אמרו לגדות כי יש לו פגישה מאד חשובה ב„אימפריה של דגים" בקשר לבחירות הפנימיות לקראת המירוץ לכנסת. אז הוא בא. אלא מה, לא יבואו כשהגיע. אמנם מצא שם כמה חברים ממרכז „חרות" ומפעיליה, אבל הוא מצא גם ידידים אחרים, ממפלגות אחרות. לקח לו כמה רגעים להבין שבעצם זו מסיבת יום־הולדת שאירגן לו אבי קורן, היחצ"ן של מפעל הפיס, שהרי גדות הוא גם יו"ר מפעל הפיס. אז לחצו ידיים ובירכו ואכלו ושתו, ודיברו פוליטיקה. ואחר־כך שלף אבי קורן קוסם מן הכובע – את יוסי נטקוביץ. זה מפני שבילדותו לא חגגו לגדות ימי־הולדת. צילום: ורד פאר

במלוא המרץ

בטי דיוויס (בתמונה) אמרה פעם, כי אם תוכל לחיות את חייה פעם שנייה, תעדיף להיות פסיכולוגית או עורכת־דין. השבוע תחגוג את יום הולדתה ה־80, למרות „תשוקתה העזה לשכוח את התאריך". וכוחה עדיין במותניה – היא מתכוננת לקראת הסרט ה־87 שלה שנקרא „אמא חורגת מרשעת", „בתפקיד ראשי, כמובן" כדבריה.

לקבורות

ג'ו קולינס, אביה של כוכבת „שושלת" ג'ון קולינס (בתמונה לאחר ההלוויה), הובא שלשום לקבורות בבית העלמין „גולדרס גרין" שבצפון לונדון. הוא היה סוכן תיאטרון ונפטר בסוף השבוע, שעבר בגיל 85.

שחקן, זנאי וכומר

צבי הרמן, מי שהיה חבר הנהלת המוסד לעליה ב', הנהלת הסוכנות היהודית והנהלת צים ומחזיק בשנים האחרונות בעט סופרים ומחזאים, פירסם בימים אלה ספר חדש בשם „פרנסואה ויון". הספר שיצא לאור בהוצאת ספרית פועלים, בכריכה מהודרת שעיצבה מיכל לשם, מספר את סיפור חייו הסוערים של המשורר הצרפתי פרנסואה ויון, שחי במאה ה־15 ושימש בין עיסוקיו הרבים גם ככומר, שחקן תיאטרון, ליצן, חבר בכנופיית שודדים, נווד ולא עלינו – רוצח וזנאי שסיים את חייו על עמוד התליה. אישיותו רבת הגוונים של המשורר הצרפתי קסמה לצבי הרמן, וברומן שכתב אודותיו הוא מחיה את התקופה הסוערת של שני העשורים האחרונים למלחמת מאה השנים בין אנגליה וצרפת, בתן עיצבה אישיותו של המשורר. צבי הרמן כבר שוקד על רומן חדש שאת שמו הוא שומר עדיין בסוד.

אריאלה ראובני

בישיבה

דיורמה (המחשה בעזרת בובות ואביזרים) מרשימה זו מוצגת במוזיאון מורשת יהדות בבל באור־יהודה, אשר נחנך השבוע במעמד נשיא המדינה. הדיורמה ממחישה את הישיבה בימי התלמוד בבבל, כפי שהיתה נהוגה עד המאה ה־5 לספירה. באותן תקופות ידוע על 3 ישיבות מפורסמות: סורא, נהרדעא ופומבדיתא. דיורמה זו היא אחת מעשרות המוצגים במוזיאון, והיא שוחזרה על־סמך עדויות בכתב בספרי התלמוד, וציורים שנתגלו בשנות ה־30 בבית־הכנסת דורא אברפוס אשר על גדות הפרת. פרופ' יצחק אבישור, המנהל המדעי של מוזיאון מורשת יהדות בבל, סיפר כי המידע לפיו הוכנה הדיורמה נאסף ממובאות בהן נאמר למשל, כי חכמי התקופה היו קמים לאחר שעות של ישיבות והתדיינויות והיו מנערים את חוצניהם – והאבק היה עולה ועולה.

בתלונה לבי"ד לעבודה: בחירת מזכיר ראשי למחוזי בנצרת „תוכננה מראש"

מאת יוסי ליברביץ סופר „דבר"

המזכיר הראשי של בית משפט השלום בעכו, עפרי תאופיק, טוען כי הנהלת בתי המשפט „תכננה מראש" יחד עם ועדת הבחינה שליד פרקליטות מחוז חיפה, את בחירת אבו זאלם סעיד כמזכיר הראשי של בית המשפט המחוזי בנצרת, ובמכרז שהוצא לשם כך לא נהגו המשיבים בהתאם לחוק כללי שירות המדינה.

בתביעה אזרחית שהגיש תאופיק לבית הדין האזורי לעבודה בחיפה נגד הנהלת בתי המשפט, נציבות שירות המדינה, ועדת הבחינה ואבו זלאם סעיד, הוא מבקש מבית הדין לעכב את ההחלטה למנות את סעיד למזכיר הראשי בבית המשפט המחוזי בנצרת ולהורות לו להימנע מלמלא משרה זו עד הכרעה בתביעה.

תאופיק טוען כי בחירת סעיד לתפקיד אינה חוקית ושרירותית מפני שוועדת הבחינה „לא נתנה ציון" למבקש או לכל מועמד אחר במהלך המכרז בהתאם לכללי שירות המדינה. כן הוא נבחר, כאמור, לאחר „תכנון מראש" בין הנהלת בתי המשפט וועדת הבחינה.

במכרז ראשון שהוצא במאי 1986 נמצאו התובע וסעיד כלא כשירים למשרה. בעקבות עתירה לבג"צ שהגיש תאופיק הוצא מכרז חיצוני וועדת הבחינה קבעה כי סעיד כשיר. לדברי סעיד אינו עונה על דרישות המכרז. אולם הנהלת בתי המשפט ונציבות שירות המדינה העלימו עין. בעקבות מחאתו הוחלט בנציבות לבטל את החלטת ועדת הבחינה והוצא מכרז שלישי בו לא השתתף סעיד, אלא התובע ואדם נוסף.

הוועדה החליטה כי השניים אינם ראויים לתפקיד. תאופיק טוען כי כדי להכשיר את סעיד ולהתאימו לתנאי המכרז לאחר שיצבור ניסיון, מינתה אותו הנהלת בתי המשפט כמזכיר ראשי בפועל מהיום הראשון שהתפנתה המשרה. בכך, טוען תאופיק, ביקשה הנהלת בתי המשפט להכשיר את הקרקע לסעיד לקראת הוצאת מכרז רביעי. ואמנם כשנה לאחר הוצאת המכרז הראשון הוצא מכרז רביעי בו נקבע כי סעיד יכהן באורח קבוע כמזכיר הראשי של בית המשפט המחוזי בנצרת.

תאופיק טוען עוד כי הבחירה שרירותית ולכן דינה להתבטל. זאת, מפני שהנבחר חסר השכלה מתאימה למשרה האמורה, הוא צעיר, בניגוד לתנאי המכרז, והבחירה פוגעת איפוא ביעילות המינהל של בתי המשפט, ברמת השירות לאזרח ובאינטרס הכללי של מערכת בתי המשפט.

אגם תת־קרקעי באורך של 60 מטר התגלה בהר סדום

(ע). – אגם תת קרקעי התגלה לאחרונה בהר סדום. האגם מצוי בעומק של 64 מ' מתחת לפני הקרקע וזהו האגם התת־קרקעי השלישי, שהתגלה לאחרונה באזור.

עין מדן מהמרכז לחקר מערות יצא לאחרונה עם קבוצת סקר למערה בהר סדום. הסוקרים נכנסו למערה מבעד לסדק צר בסלע החיצוני, המכסה את הר סדום. הם גילו, שבנקודה בה מגיע הסדק לסלע המלח שבמעבה ההר, מתרחב הסדק בבת אחת ומוסיף לפיר אנכי עמוק.

הסוקרים גלשו בעד הפיר ובמערכת פירים, הצמודים זה לזה, וגילו אגם מים בעומק של 64 מטרים מתחת לפני הקרקע. הם צלחו את האגם בשחייה, ערכו בו מדידות ואספו דגימות מים לבדיקה. מימדי האגם נמדדו בשחייה ונמצא שאורכו 60 מטרים ועומקו, בדרך כלל, יותר מקומת אדם. הסוקרים לא הגיעו לקרקעית האגם ועומקו המדוייק טרם נמדד.

האגם עצמו מצוי במערה, שדפנותיה מכוסים קרביות מלח ענקיות ושקופות, שהתגבשו בעת שמפלס האגם היה גבוה יותר. על פני האגם מצויים קרומי מלח דמויי פטריות. המשקל הסגולי של מי האגם דומה לזה של מי ים המלח.

אגם מלאכותי לאתר תיירות ליד פקיעין

(ע).– אבן פינה לאגם המלאכותי מעלות הגליל, המצוי בתוואי נחל פקיעין במורדות המזרחיים של העיירה, הונחה אתמול על־ידי שר התיירות והמשפטים, אברהם שריר.

בהקמת האתר יושקעו 6.5 מיליון ש"ח במשך שלוש שנים, כשההשקעה הראשונית תסתכם במיליון וחצי ש"ח. במקום מיועד להיות פארק בעל שתי שלוחות, שהאחת תהיה מיועדת לפיקניקים והשנייה – תקשר בין איזור האגם לבין שמורת הטבע הסמוכה בנחל כזיב.

בשטחים שייווצרו מסביב לאגם יוקמו מתקני נופש שונים, בתוכם מרכז ספורט איזורי, בריכות שחייה ומתקנים לפעילות מים. בקרבת מרכז הספורט ייבנו 200 יחידות מלונאות עממיות לקהל המטיילים והמבקרים באיזור.

שינויים בלוח המשדרים

בלוח משדרי היום של הטלוויזיה (יום ה' 7.4) יחולו השינויים לעומת התכנון המקורי, כפי שהוא מתפרסם ב„דבר השבוע", ואלה השינויים:

20.00 חדשות
20.20 שידור ישיר של משחק הגמר בגביע אירופה מכבי–מילאנו
22.15 חיים שכאלה – עם רות דיין
23.15 דרמה בריטית „מאהב שקט"
00.15 חדשות

מזג האוויר

בעולם

עיר			
אוסלו	7	5	מעונן
אמסטרדם	7	12	בהיר
באנוס איירס	9	21	בהיר
הלסינקי	-2	7	בהיר
הונג קונג	19	23	בהיר
וינה	7	17	בהיר
רומה	7	13	מעונן
טוקיו	10	20	בהיר
מוסקבה	0	13	גשום
יוהנסבורג	15	24	מעונן
לונדון	5	13	בהיר
ליסבון	11	14	בהיר
מדריד	7	11	בהיר
מונטריאול	8	12	מעונן
ניו יורק	13	23	גשום
סאן פאולו	18	25	מעונן
פריס	8	13	מעונן
פרנקפורט	7	10	מעונן
ציריך	9	12	מעונן
ריו דה ז'נרו	20	33	מעונן
שטוקהולם	-1	10	מעונן
שיקאגו	12	29	בהיר

זכו בפיס

בהגרלת רב־פיס של מפעל הפיס מס. 14/88 שהתקיימה ביום 6.4.88 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 250,000 + 16,668 ש"ח זכה המספר: 427564.
בסך 15,000 + 1,668 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב־: 27564.
בסך 1,500 + 168 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב־: 7564.
בסך 150 + 18 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב־: 564.
בסך 15 + 3 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב־: 64.
בסך 3 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב־: 4; 8; 9.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

חוק התכנון והבניה תשכ"ה–1965
הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז ת"א
מרחב תכנון מקומי תל־אביב–יפו
הודעה על הכנת שינוי תכנית מפורטת
ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 77 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה–1965 כי הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז ת"א, החליטה על הכנת תכנית מפורטת מס' ב' 1911 שינוי מס' 1 לשנת 1987 של תכנית מס' 159.
השטחים הכלולים בתחום התכנית המוצעת: גוש 6212, חלקה 429, מקום: רח' אבן־גבירול 161 תל־אביב.
מרדכי בהגא
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז ת"א

פינה חמה ללב"י
הקרן למען בטחון ישראל
התרומה הגבוהה:
מעזבונו של ארנסט מיכאל כולמונדל באנסטר ז"ל
113,278 ש"ח.
התרומה המרגשת:
לכבוד יום הולדתה של הגב' מאשה לוינסקי תרמה שושנה קצנגולד מת"א
90 ש"ח.
התרומה הצעירה:
אורנים – בית־הספר לחינוך של התנועה הקיבוצית, טבעון
222 ש"ח.
היום יותר מתמיד – תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רח' ד' (ארניא) 17, הקריה, תל־אביב 64734

למשפחת רויזמן ולכל בית ברור־חיל
משתתפים בצערכם ובאבלכם הכבד על מותו של
שמעון ז"ל
המועצה האזורית שער־הנגב
בית החינוך האזורי
מפעלי שער הנגב

לאלי אולשטיין
משתתפים בצערך הרב במות
אמך ז"ל
שלא תדע עוד צער
ההנהלה וצוות
עובדי ביה"ח „שלוותה"

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתה של אשתי האהובה והיקרה
שרה גבטמן ז"ל
(בת ר' אפרים ואסתר)
ההלוויה התקיימה ביום שני י"ז בניסן תשמ"ח 4.4.88 בקיבוץ יגור
יושבים שבעה החל מיום ראשון כ"ג בניסן תשמ"ח 10.4.88 בבית המנוחה ברח' בארי 45 ת"א.
המתאבלים:
בעלה: יהודה גבטמן
וכל בני המשפחה

במלאת שנה לפטירתה של חברתנו
רוחמה צ'צ'קי ז"ל
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום ראשון 10.4.88 כ"ג בניסן תשמ"ח, בשעה 16.30 בבית העלמין סגולה פתח־תקוה (ע"י החלקה הצבאית)
המשפחה
ובית גבעת השלושה

במלאת שלושים לפטירתו של חברנו היקר
צבי מרגלית ז"ל
נעלה לבית העלמין לאזכרה ביום ראשון כ"ג בניסן תשמ"ח 10.4.88 בשעה 5:00 אחה"צ
המשפחה
ובית יפעת

כואבים את מות חברנו
דוד חסין
ההלוויה התקיימה ביום רביעי י"ט בניסן 6.4.88 בבית העלמין של קבוצנו
המשפחה
ובית כברי

במלאת שנה לפטירתו של חברנו
יונה דיין ז"ל
נעלה לקברו היום יום חמישי כ' ניסן תשמ"ח 7.4.88 בשעה 13.30
המשפחה
ובית כפר סאלד

שערי מטבע חוץ ביום 06.04.88

המטבע	בנקנוטים – לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	העברות והמחאות – לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	1.52	1.59	1.52	1.59	1.52	1.59	1.5533	1.5727	1.5533	1.5727	1.5563	1.5759	1.5638
1 מארק גרמני	0.91	0.95	0.91	0.96	0.91	0.96	0.9307	0.9423	0.9302	0.9418	0.9319	0.9436	0.9377
1 לי"ש	2.85	2.98	2.86	3.00	2.87	3.01	2.9179	2.9543	2.9156	2.9519	2.9273	2.9642	2.9419
1 פרנק צרפתי	0.26	0.28	0.26	0.28	0.27	0.28	0.2743	0.2777	0.2743	0.2777	0.2752	0.2786	0.2764
100 ינים יפאניים	1.21	1.27	1.22	1.28	1.22	1.28	1.2412	1.2567	1.2407	1.2561	1.2465	1.2622	1.2510
1 גולדן הולנדי	0.81	0.85	0.81	0.85	0.81	0.86	0.8291	0.8394	0.8301	0.8404	0.8313	0.8418	0.8356
1 פרנק שוויצרי	1.11	1.16	1.11	1.16	1.11	1.16	1.1297	1.1438	1.1297	1.1438	1.1302	1.1444	1.1357
1 כתר שוודי	0.26	0.27	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2635	0.2668	0.2639	0.2672	0.2639	0.2672	0.2654
1 כתר נורבגי	0.24	0.25	0.24	0.26	0.24	0.26	0.2484	0.2515	0.2485	0.2516	0.2491	0.2522	0.2502
1 כתר דני	0.24	0.25	0.24	0.25	0.23	0.25	0.2434	0.2465	0.2436	0.2467	0.2439	0.2470	0.2450
1 מארק פיני	0.38	0.40	0.38	0.40	0.38	0.40	0.3877	0.3925	0.3875	0.3923	0.3884	0.3933	0.3906
1 דולר קנדי	1.23	1.28	1.23	1.29	1.23	1.29	1.2522	1.2678	1.2512	1.2668	1.2550	1.2708	1.2621
1 דולר אוסטרלי	1.09	1.20	1.11	1.19	1.12	1.20	1.1518	1.1662	1.1501	1.1645	1.1508	1.1653	1.1579
1 ראנד דרא"פ	0.48	0.58	0.44	0.87	0.46	0.65	0.7320	0.7411	0.7308	0.7399	0.7317	0.7409	0.7340
10 פרנקים בלגיים	0.43	0.45	0.43	0.46	0.43	0.46	0.4425	0.4481	0.4430	0.4506	0.4457	0.4515	0.4480
10 שילינגים אוסטריים	1.30	1.36	1.30	1.36	1.30	1.37	1.3236	1.3402	1.3246	1.3411	1.3278	1.3445	1.3337
1000 לירטות איטלקיות	1.22	1.29	1.23	1.31	1.23	1.32	1.2559	1.2716	1.2572	1.2728	1.2591	1.2749	1.2639
1 „אקי" (ECU)	—	—	—	—	—	—	1.9315	1.9557	1.9362	1.9604	—	—	1.9465
1 דינר ירדני	4.25	4.51	4.29	4.57	4.34	4.64	—	—	—	—	—	—	4.5194
10 לירות לבנוניות	—	—	0.08	0.09	0.02	0.04	—	—	—	—	—	—	0.0401
1 לירה מצרית	0.63	0.67	0.60	0.63	0.61	0.67	—	—	—	—	—	—	0.6313

שיפור קל ויציבות בבורסה

• הנטיה ליציבות ומגמת שיפור קל במסחר נמשכו גם אתמול • הנפח הכספי נותר מצומצם בהיקפו תוך המשך חוסר ענין • בבורסה מצפים במקורבים לשיפור במסחר לאחר החג • קרנות הנאמנות ממשיכות לפעול באדישות וחוסר ענין • השיפור ברווחיות של חברות בורסאיות וירידת הריבית השיקלית בצירוף רגיעה במישור הפוליטי אינם מעוררים את הבורסה בשלב הנוכחי • נמשכת פעילות ערה בקבוצת מניות ההשקעות קלילות • בבורסה מקווים כי גורמים מוסדיים וקופות גמל יתעוררו לפעול גם במניות • בשוק השחור שקט וחוסר ענין, דולר שחור 1.65, נמשכים החששות מפני ויסותים ורמאויות • נוסטאלגיה בבורסה: בפסח 1987 מדד המניות עמד על כ־175, פסח 1988 מדד המניות עומד על כ־78 לערך, זוהי תמצית השיפור למה שהתרחש בשוק המניות בשנה החולפת תוך שפל עמוק.

מאת שמואל רוזנבלום

שוק המניות המשיך אתמול במגמת היציבות תוך נטיה לשיפור קל סימלי בשערי מניות רבות. חוסר הענין ונפח המחזורים הדליל נמשכו גם אתמול באשר מעגל הפעילים בבורסה ממשיך להיות מצומצם. ירידת הריבית (11.5% לערך) מחד והשיפור ברווחיות מאידך לא משפיעים בשלב זה להיטב על השוק. מקורבי השוק מצפים כי לאחר חג הפסח ירשם, אולי, שיפור קל במסחר בהעדר מוכרים גדולים. התקוות כי קרנות הנאמנות או גורמים מוסדיים גדולים יטלו חלק ממשי ובולט בפעילות הבורסה מתאכזבות בשלב זה באורח בולט. על בסיס סכבי בריצה יתכן שיפור קל במסחר בשבוע הבא, זאת בתנאים ולא יתרחשו ארועים חיצוניים חריגים (שולי, שביתות, כלכלה) ובהנחה שלא יופיע גל מוכרים גדולים מפתיע ובלתי צפוי. במסחר במשתנים נרשם שיעור עליה סימלי של 0.09%, בלטו מניות ים המלח 0.5%+ דיסקונט השקעות 1%+, טבע 8.75%–. בבנקאיות נרשמה יציבות במגמה מעורבת. במניות החופשיות הופיעו לעיתים שינויי שער חדים, רים 1 10%+, ניקוב 10.4%+, לומיר 6.2%+ ונוספות. במספר כיתבי אופציה (בעיקר לדוגמא) בלטו שינויי שער חדים. קול דממה דקה נרשם בפעילות בשוק השחור עקב אי ציפיות לפיחות בקרוב ותוך חששות לויסותים ורמאויות כפי שהתפרסם באחרונה.

ערב המועד פסח – סיכום

שבוע המסחר המקוצר של חג הפסח עמד בסימן יציבות בשוק המניות תוך שפל מעמיק ונוגר בנפח העיסקאות הכספי. השיפור ברווחיות כפי שידווחו חברות בורסאיות רבות, בצירוף הירידה הנמשכת בריבית השיקלית לא הביאו להתעוררות במניות. אפשר הפעילות בבורסה לא הושפע כמעט גם מפעילות בולטת של מספר בעלי ענין ומשקיעים גדולים בשורה של מניות כדיסקונט השקעות, שופרסל, דלק, טבע, פרוטרום ונוספות. נראה שרמת השערים האטרקטיביות להשקעה במניות מובילות רבות מזמינות בעלי ענין לרכוש ולהגדיל פוזיציות אך זאת כנראה מתוך השקעה לטווח זמן בינוני עד ארוך. קשה להעמיד שבעלי ענין הרוכשים כעת ני"ע מקווים בתוך זמן קצר לממש ולפיכך אין כנראה ספק שמדובר בהשקעות לזמן מושכר. קרנות הנאמנות המשיכו בפעילות אדישה וחסרת ענין במסחר. מגמת הפדיונות בקרנות נבלמה במרביתן אך אין בכך משום עידוד למנהלי הקרנות לפעול בשוק. אולת היד של קרנות הנאמנות מסמלת יותר מכל את חוסר הענין בשוק אשר כבר מזמן אין בו ציבור פעילים של ממש. קרנות לאומי, פיא לדוגמא, ניצלו את ההתעוררות המוחרשת (ומבינית) של המשקיע הפועל בדיסקונט השקעות ומכרו מניות. החברה בהיקף נרכש. בפיא מסבירים את מכירת מניות דיסקונט השקעות כצורך לגוון השקעות בתיק ניירות הערך של הקרנות. מנגד מתקשים בבורסה לאבחן מגמת קניה בולטת של פיא במניות אחרות האמורות להרחיב את פיזור מבנה תיק ההשקעות. קרנות הנאמנות שבניהול בנק הפועלים נוקטות גישה חיובית מאופקת עד הססנית כלפי שוק המניות. לדעת אנשי פועלים, הארועים במישור הפוליטי מעיקים על שוק המניות. קרנות הנאמנות האחרות שבניהול דיסקונט, מזרחי, הבינלאומי והמרקים, נוספים הפסיקו מזמן לפעול, ענין מותשי בבורסה תופעה זו [illegible] ובתוך זמן סביר להתעוררות מסויימת בבורסה שתחילתה תהיה על בסיס סכבי צר. בשלב זה נשמעות הערכות־ציפיות אלו כמעט אופטימיות. אף שמבחינה בורסאית סכבית פשוטה נראה כי קיים קו תמיכה מסויים ברמת מדד מניות שבין 76־78 לערך. במהלך שבוע המסחר בלטה פעילות ערה ביותר במניות מרכז הקבלנים, ניקוב, פרוטרום, אליאנס ונוספות. בחלק ממניות אלה הפעילות הינה על בסיס ספקולטיבי לאור שמירות עד אלה עבור שחיקת שערים תלולה ביותר בחודשים האחרונים. במניות המשתנים נרשמה יציבות תוך שיפור סימלי. מגמה מעורבת בשינויים קלים שררה בבנקאיות.

פסח 1987 – להזכר בגעגועים

פסח 1987 היה שיא השיאים מבחינת עליות השערים בבורסה, בסוף אפריל 1987 עמד מדד המניות החופשיות על 176 לערך בהשוואה לרמתו הנוכחית הנעה סביב כ־77 לערך. תנאי השוק בין פסח לפסח היו שונים בתכלית גמורה, בפסח 87 היה ציבור בשוק המניות, רגיעה פוליטית, כלכלית הסתמנה בבירור, קרנות הנאמנות זכו ליצירות כספיות נאות ביותר, נפח העיסקאות בבורסה היה גדול לאין שיעור מהנפח הנוכחי, היתה מנהיגות ברורה בבורסה מצד מספר גורמים. כל אלה אינם בפסח 88 וכל שנותר להתרפק בגעגועים מהזכרונות של פסח 1987.

מצעד המצטיינות בבורסה

לפנינו מספר ניירות ערך שבלטו בעליות שערים חדות בבורסה החל מתאריך 31.12.87 ועד לתאריך 5.4.88.

1. מרכז הקבלנים 223.2%+
2. סקאנריה 95%+
3. מדזל 65%+
4. מבנה תעשיה אופציה 112%+, הזולה להסחר רק לפני זמן קצר משער אופטימי נמוך.

המניות המופיעות ברשימה זו אינן בעלות סחירות גבוהה ובנעשה בהן פעילות איסוף סחורה מאסיבית, ככל הידוע אף מתנהלים בהן מאבקי שליטה או ציפיות לארועים חריגים.

מצעד המאכזבות בבורסה

לפנינו מצעד ניירות הערך המאכזבים ביותר בענפי המסחר השונים החל מתאריך 31.12.87 ועד לתאריך 5.4.88

בנקים למשכנתאות – עצמאות 21.7%–, מידב 20.3%–

מוסדות מימון – כלל ליסינג 1 28.3%–, שילטון 25%–

ביטוח – הסנה 48%–, ציון 1 44.5%–, ציון 5 42%–, כשות משנה 5 26%–

מסחר ושירותים – מאיר עזרא אופציה 48.2%–, שופרסל אופציה 40%–, קרור הספקה 1 46%–

תיירות ומחשבים – מלונות הירדן 36.1%–, ים סוף 48.5%–, מלל 1 59%–, ניקוב אופציה 54.2%–

מקרקעין – אילון 59.8%–, כהן פיתוח 43%–, ליפשיץ 1 43%–, ליפשיץ 5 58%–, רוגובין 1 50%–, ליפשיץ אופציה 64%–

תעשיה – רוכק 47%–, מטוויות 5 40%–, זוקית אופציה 51%–, טופר אופציה 60%–, עמק אופציה 58%–, אורדן 47%–, נחושתן 1 46.5%–, קצנשטיין 1 45%–, נגב אופציה 49.5%–, אליאנס 57%–, גל אופציה 62%–, קרגל אופציה 49%–, אבדין 1 58%–, מרכזית 47%–

השקעות – חירון 1 55%–, [illegible] 49.7%–, חירון 5 [illegible]

רשימה מקבילה – תבל 48%–, משוב 65%–, [illegible] 51%–, [illegible] 56%–, [illegible] 51%–, [illegible] 56%–, [illegible] 5 53%–, ישום 57%–

דלק נפט 5 45.5%–

* הכוונה מנהל תיק השקעות

שערי מניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר הצמודה

בהסדר הצמודה ל־88

בהסדר הצמודה ל־89

בנקים למשכנתאות

מוסדות מימון

ביטוח

מסחר ושירותים

מסחר

שרותים

מלונות ושרותי תיירות

מחשבים ושרותי מחשב

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

חקלאות

תעשייה

מזון ומבק

טקסטיל והלבשה

מתכת ומוצריה

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

מוצרי בניה

כימיה, גומי ופלסטיק

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

תעשיות שונות

השקעות תעשיה

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

נסחרות במט"ח

רשימה מקבילה

חיפושי נפט

מעותנים

מחזור בש"ח	שינוי בנקודות	שער מרו"ק	שער מעותנים	מספר עסקות	שם נייר
1136.0	.00	5871	5871	7	הבינלאומי
1543.0	.00	7092	7110	8	פיבי
14900.0	.00	138.00	137.90	4	הסנה
4500.0	-.46	646	651	1	שלמון
14670.0	.00	339	341	6	כלל סחר
7300.0	.46	879	881	6	שופר-סל ב
2463.0	.00	1977	1977	3	דלק ב
189.0	.25	28154	28224	7	אמפיקה 1
2950.0	-.55	725	721	4	אורים
1101.0	.49	2452	2464	4	בנכים-בנין
.0	.00	54260	54260		הכשר הישוב
.0	.00	271	271		חברה בכלל
990.0	.00	590	590		כלל בניין
169.0	-1.00	10986	11098	1	עלית
6200.0	.00	590	590	2	פולגת ב
171.0	-1.00	2968	2968		קשמאנרופו
1550.0	.00	1848	1848	3	כלל תעש אל
27.0	-.50	181659	182117	5	אלרון
1740.0	-.50	8445	8403	4	טבע
6750.0	.51	1958	1968	3	ים המלח
3875.0	.00	795	797	4	סטרוכים
35.0	-1.50	212080	211544	8	נייר חדרה
36089.0	-.29	172.50	172.00	5	כלל תעשיות
1314.0	.25	5984	5919	5	אידיבי פתי
800.0	-.69	715	715		אלרון
1519.0	.49	3426	3452	5	חברה לישראל
.0	.00	608	608		פועלי השקע
14171.0	.73	1905	1919	19	דיסקונט השקע
6421.0	.30	1000	1011	9	כלל ישראל
1805.0	.00	277	277		יואל

אגרות חוב

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר הקניה	מחיר הפדיון
אב	5194.59	5118.57
אבוקה	401.29	395.49
אגמי	270.16	265.00
אגם	105.99	103.95
אייר	1789.21	1754.16
אדום	156.93	153.90
אופיר	166.32	165.17
אור	432.28	428.55
אורין	134.14	131.48
אחלי	295.40	293.25
אורן	825.82	809.78
אייל	5391.94	5286.77
איריס	5679.72	5561.16
איתן	796.86	781.08
אלון	658.47	645.09
אלמוג	698.11	684.51
אלימט א	105.22	103.81
אלימט ב	98.27	95.96
אלימט ס	85.72	83.65
ארז	296.34	290.56
את	131.54	128.65
אשל	192.07	188.32
אתגר	84.05	82.43
אתרוג	262.61	260.07
בדולח	153.69	150.74
ברוש	515.77	505.79
ברק	460.70	451.61
ברקת	325.83	321.46
גבים	1577.65	1547.24
גבע	117.95	116.21
גדרן	465.96	457.11
גיא	105.89	104.32
גיל	3277.17	3213.57
גלית	664.39	656.30
רוכסן	344.69	341.38
רוכיפת	501.68	491.90
רולב	256.38	249.20
דגון	1622.84	1592.77
דודן	279.10	274.07
דליה	584.24	573.96
דרור	319.53	313.67
דקל	345.22	338.61
הדס	386.12	383.56
הילה	414.41	412.59
הוד	592.09	553.37
הצבית	2043.58	2005.51
זהר	112.53	110.66
זיו	158.57	156.52
זיתן	104.11	101.90
זכיר	422.30	414.00
חוחית	167.87	164.17
חלילן	148.57	148.16
חלמיש	218.98	217.51
חן	155.06	154.42
חסם	117.50	114.95
טל	6496.36	6416.06
יובל	476.11	464.98
יהלום	165.28	162.09
יסודות	356.52	353.32
יערה	464.81	455.87
כוכב	287.91	282.35
כחל	133.54	130.95
כלנית	638.41	627.02
כספית	271.28	269.28
כרמל	141.66	139.46
כתר	1232.05	1214.52
להב	4799.50	4705.58
לכישקי	132.21	130.46
לוטן	326.85	320.52
לקט	1984.51	1944.78
לשם	395.02	390.42
מגדור	1425.71	1396.86
מכבים	4085.52	4059.61
מגג	263.52	261.72
מגוון	3824.34	3790.55
מור	1576.88	1566.16
מורן	861.87	853.48
מנה	25278.19	24888.22
מיתר	1073.65	1053.14
מכלול	94.03	92.25
מעוף	4579.74	4492.79
מעיין	776.24	761.79
מספוא	398.65	396.07
מרחוו	129.82	129.35
מרום	1407.49	1381.21
נגוה	150.25	148.02
נביך	265.55	263.70
נסק	459.16	452.24
נביל	130.39	128.47
נעמן	640.49	628.96
סגולה	142.39	139.58
סלע	388.23	385.63
סנונית	556.04	545.20
סער	378.60	371.44
סנפיר	175.19	174.75
סיוון	358.26	351.55
עדית	745.11	739.69
עידן	502.07	494.74
עמר	115.45	115.01
עצמון	2316.18	2299.12
עמורני	523.45	515.22
ערמון	129.94	127.49
פרא	1618.94	1579.48
צבר	556.07	544.98
צופית	475.05	463.80
צוק	129.65	129.14
צמד	1170.81	1147.41
צמרת	518.23	511.00
צפורן	149.89	148.79
צרוה	104.61	103.22
קלע	168.00	167.16
קשת	106.54	104.26
רבית	17434.95	17288.85
רימון	137.87	137.65
רקפת	855.14	838.40
רשף	429.42	420.60
שבים	469.76	460.75
שחם	354.37	351.18
שקד	105.02	102.99
שירה	447.42	444.73
שמיר	424.88	416.61
שנהב	653.46	650.37
ששון	668.21	655.39
שקד	191.82	188.06
תאנה	242.05	239.73
תדהר		
תירוש	562.10	549.43
תנופה	106.64	104.51
תפוז	261.54	256.65
תפוח	283.19	281.74
תרשיש	118.31	116.05
תשרי	548.86	544.41

מכבי בגביע האלופות – מכבי בגמר האירופי

שיחזור קרב לוזאן מול טרייסר התקווה: הפעם הגביע יהיה שלם

שרות „דבר"

(גנט, מלטרניות). מכבי ת"א: לנקום את ההפסד בלוזאן ולהחזיר הביתה עם גביע אירופה בפעם השלישית. טרייסר מילאנו: לנצל את יתרון הגובה ולשמור על גביע אירופה. אלו יהיו הערב המטרות המנוגדות של אלופות ישראל ואיטליה, שיתמודדו בקרב הענקים של גמר גביע אירופה לאלופות.

לאחר הישגיה המרהימים של מכבי ת"א בגאגדש האתונה קשה להיות נביא. המכבים פרצו את כל הקלפים והצליחו לקום מהקרשים. מי האמין לאחר תבוסתם במילאנו לפני חודש, ששתי הקבוצות יפגשו שוב בגאנט ועוד במסגרת משחק הגמר? ומי האמין, שמוטי ארואסטי יציג דווקא בגנט את משחקו הטוב ביותר בשנים האחרונות?

אין ספק, כי ההתעוררות של מכבי יכולה לשמש מוקד לסופרי הפסיכולוגים, אבל הערב יאלצו המכבים לעשות עוד צעד אחד קטן אם יוכל מיקי ברקוביץ להניף את הגביע הנכסף, שעשוי להוות מתנת פרידה לשרותו הממושך במדים ה„צהובים".

בשלושת המשחקים האחרונים זכו האיטלקים בנצחונות וזאת מקדמה פסיכולוגית חשובה. ההפסד הצורב מכולם היה בגמר הבלתי נשכח בלוזאן. את השניות האחרונות של אותו משחק לא שכחו במכבי. הערב תנתן לשניים מהמאוכזבים באותו משחק, ליפין וג'מצ'י, הזדמנות לחסל חשבונות. מכבי חייבת להיות הערב בשיאה כדי לזכות בנצחון. לפחות על הנייר יש לשחקניה ה„קשישים" של טרייסר מילאנו יתרון מוחלט, בעיקר מתחת לסלים.

מחסום למקארו

בוב מקארו, זאת מילת המפתח. הענק המעולה בן ה-37 מסרב להזדקן. את אריס סאלוניקי הוא ניצח למעשה לבדו. מקארו ניחן במיקום מצויין מתחת לסלים ובכושר קליעה פנטסטי. למעשה, היחיד שיכול לבלום את מקארו הוא — מקארו. מכבי תפקח עליו עין בתקווה למעידה של הכוכב הכל יכול. לא רק מקארו צריך להפחיד את המכבים. גם ריקי בראון הוא שחקן ציר מעולה ומשחקיו הטובים ביותר היו ערוכה מול מכבי. מקארו ובראון נהנים מהעבודה השחורה, שעושה עבורם דינו מנגין המנוסה. מנגין נצמד לקודין מאגי ומנסה להביאו משיווי משקל. ערוכה הוא זכה להצלחה בלתי מבוטלת.

טרייסר מילאנו תבסס את משחקה על שלושת שחקניה הגבוהים. העובדה שלמכבי יש רק שני שחקנים גבוהים, שיהיו בסיכון עבירות מיותרות, תקל את המלאכה על מקארו ושות'. את משחקה של טרייסר ירכז מייק דאנטוני בן ה-36. דאנטוני גילה לאחרונה נסיגה בולטת ביכולתו, אבל אסור להספיד שחקן מעולה כמותו. את החמישיה ישלים רוברטו פרמייר, הידוע כשחקן הגנה נוקשה וקלע טוב מרחוק. גם פרמייר השמנמן גילה נסיגה מה ביכולתו, אבל מול מכבי הוא מגלה לרוב יכולת טובה. כשחקן שישי ישמש פייר מונטאקו, שמשמש המוזר מכבים לעיתים תגובה להבריו האיטיים.

התקפות מתפרצות

האיטיות מהווה בעיה עיקרית אצל טרייסר מילאנו: שחקניה המבוגרים מאבדים לעיתים את ריכוזם ומתקשים לרדת במהירות להגנה. לכן, מכבי חייבת לבסס את משחקה על התקפות מתפרצות. אולם, בשביל התקפות מתפרצות חייבת מכבי לשלוט בריבאונד. מאגי מסוגל להתמודד עם בראון בקליטת הכדורים החוזרים ויש לקוות שלא יבהל מענקי מילאנו. גם קן בארלו חייב להתעורר. בארלו זכה בגביע אירופה בשנה שעברה במדי טרייסר מילאנו, והוא שואף לעשות זאת גם בגנט.

מכבי צריכה להתפלל שקלעי החוץ שלה יהיו בכושר טוב. ג'מצ'י יהיה חייב לקלוע את מנת הנקודות הממוצעת שלו (25) ולהוכיח, כי הוא יורש טוב למיקי ברקוביץ. יורש טוב למיקי לא נמדד רק בכמות הנקודות שלו, אלא בעיקר ביכולתו בעת רגעי הלחץ. ערוכה אכזב ג'מצ'י בתחום הזה ומעניין יהיה לראות אם ישנה את תדמיתו.

השאלה הגדולה היא מי ירכז את משחקה של מכבי. ליפין לא הרשים מול פרטיזן וארואסטי הציג משחק מעולה. בכל מקרה, נראה ששני הרכזים ירכזו לסירוגין את משחקה של מכבי. נקודת המפתח של המשחק מצויה אצל ויילי סימס. משחק המצוין עשוי להוציא משיווי משקל את „זקני" מילאנו, ויש לקוות שסימס לא יהיה פוזן כרי. יתכן שיגיע תורו של מיקי ברקוביץ להוביל את חבריו לנצחון. מיקי לא בא מספיק לידי ביטוי בעת האחרונה והוא אוהב מעמדים כאלה.

נראה שצפוי לנו משחק נוקשה ומורט עצבים. מילאנו היא הפייבוריטית, אבל למכבי יש התלהבות וכמה נשמות.

מאבק המאוכזבות

שתי המאוכזבות של גנט, אריס סאלוניקי ופרטיזן בלגראד, ינסו לסיים את הטורניר עם טעם מתוק בפה. הקבוצות יפגשו הערב (6.30) במשחק על המקום השלישי.

לשתי הקבוצות היו יומרות רבות להניף את גביע אירופה, אבל המציאות היתה אכזרית עבורן. שוב הוכח, כי לקבוצות המחוזקות בשחקנים זרים יקרים יש יתרון מכריע, בעיקר במשחקים גבוהים.

הפרטיזנים מבלגראד נפגעו קשות מחוסר ניסיונם ובעיקר, מקודין מאגי ה„איום". לאריס סאלוניקי לא עזר ניקי גאליס הקסם. טרייסר מילאנו ניצלה את העובדה שביוון מותר לשתף רק שחקן זר אחד והכביסה כדורים רבים לשחקנים הגבוהים.

היוונים ינסו לחזור הביתה עם נצחון ניחומים. השאלה היא כיצד השפיע עליהם ההפסד הצורב מול טרייסר מילאנו. יום טוב של גאליס ואנאסטס עשוי לשפר את מצב הרוח של אוהדי הכדור בסאלוניקי. הפרטיזנים נראים שבורים יותר וקשה להאמין, שהם יצליחו לקום מהקרשים.

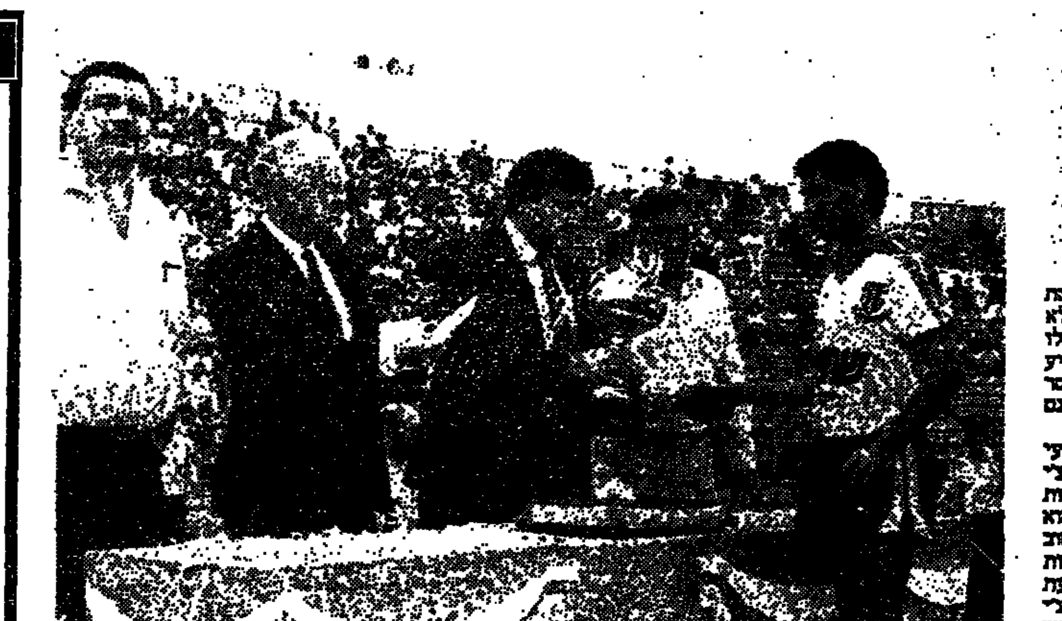

קפטן שמשון, גידי דמתי, מקבל לחיצה מידי זאב ברוורמן, את גביע הטוטו מידי אריה זייף, את ההמחאה על סך 100,000 ש"ח מידי עזריקם מילצ'ן ואת החיוכים מחיים צימר (צילום: א. קנפר)

שמשון מצאה את „האפיקומן"

זוכתה בפרס בסך 100,000 ש"ח ● הנצחון 2:4 על בני-יהודה העניק בפעם השניה ברציפות את גביע הטוטו לשמשון ת"א

מאת נפתלי כהן

שחקני שמשון ת"א אינם מוכנים להפריד מגביע הטוטו. אתמול זכו נציגי כרם התימנים בפעם השניה ברציפות בגביע, כשגברו ב„דרבי" הפרברים על בני יהודה ת"א בתוצאה 2:4 (1:2).

בדקה ה-16 מסר גדעון דמתי כדור רוחב לאבינועם עובדיה, שבבעיטת סיבוב קבע – 0:1.

שחקני בני-יהודה לא ויתרו ובדקה ה-28 הם הצליחו להשוות את התוצאה, לאחר דוד סלמן בעט כדור עונשין מסובב, שנעצר ברשת השמשונית – 1:1.

גרגרת השערים נמשכה. בדקה ה-37 הגביהה יפתח הלוי כדור קרן וניסים ברדה קבע בבעיטה מקרוב – 1:2.

המחצית השניה היתה יותר מעניינת. בדקה ה-70 ניתנה לאייזנברג הזדמנות נוחה להשוות את התוצאה, אבל אורי כהן השמשוני הצליח להדף את הכדור מקו השער. כשלא מבקיעים – סופגים. את זה חשו על בשרם ה„הוזבים".

בדקה ה-77 פרץ אבינועם עובדיה לעבר השער וגיא שרעבי תיקל אותו. השופט הורה על בעיטת עונשין מ-11 מ'. מזרחי ניצל ללא דופי את ההזדמנות מהנקודה הלבנה – 1:3.

השער הכביס להלם את שחקני שכונת התקוה ובעבור ארבע דקות הם ספגו שער נוסף. גדעון דמתי איבד את הכדור בתוך הרחבה ולהפתעת כולם הורה בן יצחק שוב על הנקודה הלבנה. היכוחים לא עזרו ומזרחי לא נכשל גם בפעם השניה – 1:4.

יצחק בן-יצחק הרגיש כנראה שהוא חייב לפצות את שחקני בני-יהודה. בדקה ה-90 איבד אייזנברג את הכדור בתוך הרחבה וה„פיצוי" קיבלה בני יהודה בעיטת עונשין מ-11 מ'. דוד סלמן לא נכשל וקבע את תוצאת המשחק – 2:4.

בסיום המשחק קיבל גדעון דמתי מתווה מה„קפטן", מומי מזרחי, שאפשר לו להניף את הגביע במקומו. דמתי לא הסתיר את התרגשותו הרבה. הנצחון העשיר את קופת שמשון ב-100,000 שקל. בני יהודה התנחמה ב-30,000 שקל.

שמשון ת"א: חודה; דהרי, אורי כהן, ברדה, יפתח הלוי (שוקרון), הלל, שמעונוב, עובדיה, מזרחי, דמתי (יוסי כהן), אדרי.

בני יהודה: אסיאג; שרעבי, פרי, עלו, סלמן; אייל חיים, זקס, מנצור (קוסטיקה); נודרנה (אייזנברג), שירזי (אזולאי).

בלם בני-יהודה, רוני פרי לא מצליח למנוע מניסים ברדה להבקיע שער. בסיום 2:4 לשמשון (צילום: א. קנפר)

תחזית לאומית — מחזור 25 | עם ח"כ מיכה חריש

להפריד בכל קבוצה בין המערכת הכלכלית לבין הניהול המקצועי

מאת ברוך דגון

ח"כ מיכה חריש הוא בין חברי הכנסת המעטים בעלי אוריינטציה ספורטיבית מופגנת. הוא משלב פעילות למען הספורט מתוך העמדה הציבורית-פוליטית שלו לצד עיסוק פעיל באירועי ספורט שונים. חברותו בוועדת הספורט של הכנסת נותנת לו זווית ראיה רחבה על הנעשה בספורט הישראלי. את התמונה הוא משלים באמצעות פעולה מעשית בשטח, כראש פרוייקט כדורסל יהודי.

חריש היה שחקן כדורגל בקבוצת הנוער של הפועל קרית-חיים ואתלט, שהצטיין בריצות קצרות ובקפיצה למרחק. לכדורגל חזר בעת לימודיו באוניברסיטה העברית, במדי אס"א ירושלים. עד לפני שנתיים נטל חלק בריצות עממיות שונות כמו „מירוץ מגנס" בבירה ומרתון ת"א. שנה הוא מסתפק בשחייה פעמיים

בשבוע. חריש כיהן עד לפני שנה כחבר במרכז הפועל ופרש בגלל עומס עיסוקים.

ברקורד העסקני-ספורטיבי שלו ניתן למצוא את חוג ידידי הפועל ר"ג-גבעתיים, שהצעיד את כדורסלני הפועל ר"ג למאבקים על הבכורה מול מכבי ת"א ויצר עמדת זינוק לבניית אימפריה לפני ההתמוטטות הגדולה ב-1984. בשנים האחרונות הוא מכהן כיו"ר עמותת חוליק, המבקשת לקדם את הכדורסל בישראל. „השיטה היא לגייס אמצעים רבים ולגבות מרכזי הטנים ולקיים פרוייקטים מיוחדים בכל רחבי הארץ. הפרוייקט הראשון בקרית-שמונה כבר מקיף עשרות ילדים ובני נוער, והקרוב נקים פרוייקטים דומים באשקלון, ירושלים ות"א בשיתוף עם „העיריות", הוא מספר. חריש גאה גם על בית-הספר לכדורסל של הפועל גבעתיים, שמפעיל 450 צעירים, ביניהם שלושת בניו, המשמשים שחקנים ומאמנים. „אנחנו זקוקים תשתית לקבוצת כדורסל איכותית בגבעתיים", מדגיש חריש.

כמי שמטורה היטב בהיבטים הארגוניים השונים של הספורט הישראלי סבור ח"כ חריש, כי „גם בכדורגל וגם בכדורסל חייב להיות ניהול כלכלי וכספי מקצועי בכל הקבוצות". לדבריו, ענפי הספורט הפופולאריים מצויים בעיצומו של מעבר מתקופת החובבנות לעידן המקצוענות המלאה. „הקבוצות נקלעות כל הזמן למשברים על רקע כספי. יש, איפוא, להקים בכל קבוצה מערכת כלכלית נפרדת, שתאפשר למערכת המקצועית לעסוק רק בשיקולים ספורטיביים".

חריש מציע לבדוק מחדש כמה קבוצות יכולות לפעול באזור גיאוגרפי מצומצם ולהבטיח ריכוז המשאבים הכלכליים ומשיכת קהל ע"י איחוד קבוצות. „לא נראה לי, כי באזור ת"א יכולות לפעול 7-8 קבוצות לאומיות. בערים גדולות יותר בעולם קיימת קבוצה אחת או שתיים. הפיצול הזה מונע מהקבוצות לשאת את עצמן מבחינה כלכלית". הוא סבור, כי הראיה הפיננסית של הקבוצות חייבת להיות רחבה ולחרוג מעבר לאינטרס הצר של כל קבוצה וקבוצה. „כל מערכת הכדורגל או הכדורסל תצטרך לחשוב חשיבה כלכלית כוללנית. ללא הכנות התשתית של הענף כולו, לא ניתן לספק שחקנים בקבוצות ולהעלות את הרמה", אומר ח"כ חריש.

הפועל לוד – מכבי חיפה. חיפה היא קבוצה טובה, שאינה ממצה את עצמה. אף שלוד ניצחה את בית"ר ירושלים, לא נראה לי, כי תוכל לזכות בנצחון גם בקרב התחתית הזה. העדיפות תהיה דווקא אצל החיפאים. התחזית: נצחון לחיפה.

בית"ר ירושלים – הפועל חולון. בית"ר שבה ונקלעה למשבר וחולון תנצל זאת כדי לאזן את הכוחות. צפוי משחק שקול. התחזית: תיקו.

שמשון – מכבי פ"ת. המיקום בטבלה מצביע על ההבדלים ביחסי הכוחות. שמשון טובה יותר ומועמדת לנצחון. התחזית: נצחון לשמשון.

הפועל באר-שבע – בית"ר ת"א. אני מהמר על באר-שבע משלוש סיבות: ביתיותה, יכולתה הטובה הקבועה, שבני ערן אוהד את הבאר-שבעים. התחזית: נצחון לבאר-שבע.

הפועל פ"ת – מכבי ת"א. שתי הקבוצות מסוגלות להתעלות לרמה טובה. כדי להפוך את ההתמודדות ביניהן לאות הישגת במחזור. התחזית: תיקו.

בני-יהודה – הפועל ת"א. בני-יהודה תהנה, אמנם, מביתיותה, אולם תנופת האליפות של הפועל תבטיח לה לפחות נקודה. התחזית: תיקו.

מכבי נתניה – הפועל כפ"ס. בני יזאב, האוהד את נתניה, מאמין, כי קבוצתו תנצח. אני מצטרף לתחזית הפרטית שלו בעיקר משום שנתניה תהנה מעדיפות ביתית. התחזית: נצחון לנתניה.

מה אומר הבן הנוסף במשפחת חריש, ליאור? הוא מאמין, שהפועל ר"ג תנצח. אבל זה שייך כבר למדור של הליגה הארצית.

הליגה הלאומית

	הקבוצה	משי'	נצ'	תיקו	הפס'	שערים	נק'
.1	מכבי נתניה	24	13	7	4	26–41	46
.2	הפועל תל-אביב	24	12	7	5	17–25	43
.3	הפועל כפר-סבא	24	10	9	5	22–28	39
.4	שמשון תל-אביב	24	9	10	5	20–29	37
.5	בית"ר תל-אביב	24	8	11	5	21–30	35
.6	הפועל פתח-תקוה	24	9	8	7	29–34	35
.7	הפועל באר-שבע	24	8	10	6	15–18	34
.8	בית"ר ירושלים	24	8	7	9	33–30	31
.9	מכבי תל-אביב	24	6	11	7	25–31	29
.10	בני-יהודה	24	6	11	7	44–18	29
.11	הפועל צפרירים	24	5	12	7	23–20	27
.12	מכבי חיפה	24	6	8	10	28–27	26
.13	הפועל לוד	24	3	9	12	49–16	18
.14	מכבי פתח-תקוה	24	2	6	16	36–12	12

תחזית ארצית — מחזור 25 | עם רענן כהן

הכדורגל עשוי להוות גשר בין היהודים לבין הערבים בישראל

מאת שמואל טל

„הכדורגל יכול לגשר בין ערבים ליהודים", מאמין רענן כהן, יו"ר סיעה הבחירות לכנסת של מפלגת העבודה ובעבר מנהל מחלקת המיעוטים במפלגה.

כהן מעדיף להקדיש את השבת למנוחה, ובעיקר למשפחה, ועובדה זו מונעת מבנו להוות במשחקי הכדורגל. גם תחומי התמחותו רחוקים מכדורגל. במשך שנים הוא עסק בטיפוח הקשר בין יהודים לערבים ובשימור מורשת יהדות בבל. אולם, עובדות אלה לא מונעות ממנו להתעניין בנעשה

בספורט הישראלי בכלל ובכדורגל בפרט.

„הספורט הוא אחד התחומים החשובים ביותר לבילוי שעות הפנאי ולכן, יש לדאוג לטיפוחו ע"י בניית מתקנים והפניית משאבים", הוא אומר. לדעתו, להישגי הקבוצות בכדורגל ובכדורסל יש השפעה על הצבעת אנשים רבים בבחירות לכנסת. „הרבה פוליטיקאים מנסים לנצל הצלחות אלה וגם המפלגות מנסות להפיק מהן רווחים".

רענן כהן היה רוצה לראות כדורגל מקצועני בישראל, אבל הוא מתנגד בתוקף ליבוא שחקנים זרים. „אני מאמין בתוצרת כחול-לבן, ואסור גם לשכוח את הבעיות הכספיות של רוב הקבוצות", הוא מסביר.

כדוגמא לניצול הכדורגל כמכשיר מגשר בין יהודים לערבים מביא כהן את ניצול הכדורסל בארה"ב לשילוב בין כושים ללבנים. „אנו צריכים לאמץ את הדגם האמריקאי".

רענן כהן מגדיר עצמו כאוהד מושבע של הפועל ר"ג ומחזיק אצבעות להצלחת כל קבוצות הפועל. על תוצאות משחקי המחזור ה-25 הוא אומר:

הפועל ר"ג – הכח ר"ג. כתושב ר"ג אני אוהד את הקבוצות הרמת-גניות, אבל אני קרוב להפועל ומאמין ביכולתה לזכות בנצחון ב„דרבי" של עיר הגנים. התחזית: נצחון להפועל.

הפועל עכו – בית"ר נתניה. עכו תהיה שאפתנית יותר בביתה ותצליח לזכות בנצחון. התחזית: נצחון לעכו.

מכבי שעריים – הפועל טבריה. יש לי סימפטיה רבה לטבריה ואני מאמין ביכולתה לחזור הביתה עם נצחון חוץ. התחזית: נצחון לטבריה.

הפועל יהוד – מכבי יבנה. יהוד טובה יותר מבחינת ויבנה תאלץ לחפש את הנצחון במקום אחר. התחזית: נצחון ליהוד.

הפועל בת-ים – הפועל י-ם. אני מקוה שירושלים תבטיח את עלייתה לליגה הלאומית כבר בשבת. יש לי רגש מיוחד לקבוצה הזאת ואני מאמין ביכולתה להתאושש ולנצח. התחזית: נצחון לירושלים.

הפועל חיפה – מכבי רמת-עמידר. הלב שלי חצוי. מצד אחד אני רוצה תמיד שקבוצות הפועל יצליחו, אבל רמת-עמידר קרובה לביתי וכשכן חשוב לי שהיא תצליח. לכן אני מתפשר על חלוקת נקודות. התחזית: תיקו.

מכבי יפו – הפועל חדרה. חדרה מצויה בתנופה לעומת הנסיגה הכוללת של יפו. הביתיות תאזן הכוחות. התחזית: תיקו.

הליגה הארצית

	הקבוצה	משי'	נצ'	תיקו	הפס'	שערים	נק'
.1	הפועל ירושלים	24	17	2	5	27–48	53
.2	הפועל חיפה	24	15	6	3	14–26	51
.3	הפועל טבריה	24	14	5	5	31–49	47
.4	מכבי יבנה	24	10	6	8	23–25	36
.5	הפועל רמת-גן	24	10	5	9	25–24	35
.6	הפועל חדרה	24	9	7	8	35–39	34
.7	מכבי שעריים	24	9	5	10	30–30	32
.8	הפועל יהוד	24	7	10	7	36–36	31
.9	מכבי יפו	24	7	10	7	22–21	31
.10	בית"ר נתניה	24	7	6	11	32–23	26
.11	הכח רמת-גן	24	7	4	13	29–23	25
.12	הפועל בת-ים	24	6	6	12	32–25	24
.13	מכבי רמת עמידר	24	6	5	13	37–24	23
.14	הפועל עכו	24	3	6	15	37–16	15

גביע חיפה למכבי

מאת יצחק צ'יבין

מכבי חיפה זכתה אמש בגביע ראש העיר, אריה גוראל (שהעניק את הגביע בסיום לרוזנברג) כשגברה ב„דרבי" צמוד, מרתק וסוער על הפועל חיפה 96:97 (47:56).

שפטו זגול חולצר לעיני 2000 צופים בהיכל הספורט ברוממה.

אורים ר"ג – 12:28. הפועל ראשל"צ ניצחה בקושי את קרית שרת חולון 20:21.

במשחק המרכזי גברה הפועל ר"ג על הפועל פ"ת 17:21 ואת הפתעת המחזור חוללה מכבי רחובות, שגברה על מכבי נתניה 18:20. יתר התוצאות: מכבי פ"ת – אליצור הרצליה 20:23; הפועל רחובות – הפועל נוף ים 18:20.

כדור יד

מאת שמואל קליגר

מחזור שיגרתי בליגה הלאומית בכדוריד נערך אמש.

מכבי ראשל"צ הביסה מכבי

בבית הגמר בטוטו הארצית:

יבנה מחוץ לתמונה

מאת ניסן פרידמן

שער שהבקיע אבי עזרי כבר בדקה ה-8 הוביל את הפועל בת-ים לנצחון חשוב במסגרת בית הגמר במפעל גביע הטוטו בליגה הארצית על מכבי יבנה – 0:1.

בת-ים (לפני שבוע נפרדה מהפועל ר"ג בתיקו 0:0), סיימה את הופעותיה והיא ממתינה עתה למשחק האחרון ב-19 בחודש בין יבנה לר"ג. הרמת-גנים חייבים לנצח כדי לזכות בגביע. כל תוצאה אחרת תכתיר את בת-ים. יבנה מחוץ לתמונה ואין לה אפשרות להדביק את בת-ים.

שחקני בת-ים, בהדרכת שוער העבר בודנו, הפגינו אתמול רוח לחימה ומשחק הגנה צפוף וחזק. לאחר כיבוש השער גוננו על יתרונם. היבנאים, בהדרכת שוער העבר קדוש, לחצו, יזמו ותקפו, אך היו בלחץ גדול מדי ולא הגיעו למצבי הבקעה נוחים.

מפתיע היה לראות שני חלוצים ששיחקו בעבר הן בליגה הלאומית והן בנבחרת העתודה, כרעקוביץ ושמעון פרץ, שאינם מסוגלים להסתדר ברחבת היריב. מגן בת-ים, נמרוד דרייפוס ה„זקן" הוכיח כי יש לו עדיין מה למכור, לפחות בליגה הארצית.

שפט עובדיה צבי לעיני 500 צופים ב„ינטר".

★ הפועל בת-ים: מרקוביץ; דרייפוס, יוסי נחום, עזרי (ברנתן), בוטביקה; יוסלביץ, אלמוליגו, רחוליו, בדיגיג (מאיר מזרחי); צבי יעקב, שלום אברזם (מ. עובדיה).

★ מכבי יבנה: יצחק לוי; מנשה מזרחי, עופר מזרחי, אבי פרץ (גליליה), אסור, עלואה, בן-שמעון, יעקב ציון; שמעון פרץ (אזולאי), אבנעים (חלפון), ועקנין.

1. בת-ים	4	0:1	2
2. הפ. ר"ג	1	0:0	1
3. יבנה	0	1:0	1

ליברפול – פורסט בחצי-גמר הגביע

מאת ג. שרון

שבוע ימים לאחר שהתמודדו במסגרת הליגה יפגשו בשבת קבוצות ליברפול ונוטינגהאם פורסט פעם נוספת, הפעם בחצי-גמר הגביע. המשחק יערך ב„הילסבורו", מגרשה של שפילד ונסדיי. במשחק נוסף ב„וייט הארט ליין" יפגשו ווימבלדון ולוטון.

ליברפול איבדה השבוע בליגה חמש נקודות ומרוצתה נעצרה מעט. אולם במשחק בשבת, יודעים דאלגליש וחניכיו, כי אין אפשרות לתקן אם מפסידים, ולכן צפוי להתפתח משחק חם ומעניין. בירדסלי והאוטון, שלא שיחקו במשחק ההפסד בשבת החולפת, חוזרים להרכב הם יהוו, ללא ספק, תוספת כח רצינית.

חניכיו הצעירים של בריאן קלאף (ולו זה חצי גמר ראשון בחייו) בראשותו של הבינלאומי ניל ווב חסרי ניסיון, אולם הם ישחקו ללא רגשי נחיתות מול קבוצה, שלפחות על הנייר עדיפה עליה.

במשחק חצי הגמר השני תנסה ווימבלדון (בחצי גמר ראשון לאחר 99 שנה) להתבסס על הותיק לורי קנינגהאם במשחקה נגד לוטון, שסבבה בשבת האחרונה רביעיה מול ניוקאסל.

נוסף לשני משחקי הגביע יהיו גם משחקי ליגה: צ'לסי – דרבי; קובנטרי – צ'רלטון; אברטון – פורטסמות; ניוקאסל – ק.פ.ר; סאותהמפטון – ארסנל; ווטפורד – אוקספורד.

בסקוטלנד יערך משחק חצי גמר גביע, בו יפגשו ב„האמפדן פארק" סלטיק והארטס. במשחק ליגה מדר תארח מורטון את ריינג'רס.

שיא ישראלי חדש ליונאסי

הקלע יצחק יונאסי קבע אתמול שיא ישראלי חדש ברובה אויר בצברו 587 נקודות מתוך 600, במסגרת „טורניר האביב", בהשתתפות נבחרות ישראל, גרמניה ובלגיה, במטווח האולימפי בהרצליה.

מרנשטיין ניצח בטורניר בת"ים

בועז מרנשטיין הוכתר כאלוף טורניר הנוער הבינלאומי בטניס בבת-ים, כשגבר בגמר על רביב וויינפלד 5:7,2:6.

בגמר הנערות ניצחה ענת ורזן את יעל סגל 5:7,2:6,6:4.

הגרלה קשה בקדם אולימפי

ישראל הוגרלה לבית אחד עם יוגוסלאוויה, יוון ונורווגיה ● שתיים עולות לשלב הבא ● 3 הראשונות בסיום הטורניר יעלו לסיאול

„זאת הגרלה קשה ביותר", אמר אמש רלף קליין ובצדק, שכן הגרלת הבתים בטורניר הקדם אולימפי, שייערך בהולנד, החל ב-30 ביוני, לא האירה את פניה לכדורסל הישראלי. נבחרת ישראל תשחק בבית אחד עם נבחרות יוגוסלאוויה, יוון ונורבגיה.

שתי נבחרות יעלו מהבית הישראלי. בטורניר הקדם אולימפי יש רק שלושה כרטיסים לסיאול. אין ספק, כי זאת הגרלה מאוד קשה שמפחיתה את סיכויי ישראל לזכות בכרטיס העליה לאולימפיאדת סיאול. את ישראל יצג בהגרלה יו"ר איגוד הכדורסל, יורם אהרונוביץ.

אגב, גם ראשי איגוד הכדורסל היווני הביעו מורת רוח מההגרלה והם הגישו מחאה לפיב"א לטענתם, הם היו צריכים להיות בראשות בית ולא נבחרת יוגוסלאוויה.

נבחרת הג'ודו היום ללונדון

נבחרת הג'ודו יוצאת היום ללונדון, כדי להשתתף באליפות הפתוחה של אנגליה בסוף השבוע בקריסטל פלאס. המשלחת מונה שמונה ג'ודאים ושלושה מאמנים.

נבחרת הנשים כוללת את יעל ארד, שזכתה בחודש שעבר במקום השני באליפות הפתוחה של גרמניה, וכן את פרנסואז סטנובסקי, יהודית סטרג'ה ובתיה פרנטוזו. עמן יוצא מאמנן, יורם הדר.

עם נבחרת הגברים נמנים שוקי קואן, מנשה חבקוק, יחזקאל יהודה ומנשה מגאשוילי.

ברודי קלע 15 נקודות אירופה ניצחה 58:105

שרות „דבר"

(גנט, מלטרניות). התרגשתי מאוד, הודה אמש טל ברודי, שהזכיר את ימיו הגדולים. ברודי הצטיין במדי נבחרת ותיקי אירופה שהביסה את ותיקי הכדורסל הבלגי בתוצאה 58:105 (28:50).

התענוג היה אמש באולם הדירים של גנט. כוכבי העבר של אירופה התייחסו ברצינות רבה למשחק וחולקם הוכיח, כי הוא עדיין יודע לשחק כדורסל. שחקנים כמו שולמן, בראבנדר והבלוב הלהיבו את 500 הצופים בכמה מבצעי כדורסל מוכנים.

המשחק היה חד-צדדי בכל שלביו. של ברודי גילה יכולת טובה ומכבי אירופה לא שכחו לפרגן לו בסיום המשחק.

הרבו לקלוע לכוכבי אירופה: בראבנדר 23, שולמן 18, ברודי 15.

בבריסל.

★ ראשי פיב"א מתכננים פעילות נרחבה לכדורסל האירופי. בגנט נמסר על כמה טורנירים בינלאומיים שיערכו בשנה הקרובה ועל המגמה להמשיך לשתף שמונה קבוצות במסגרת גביע אירופה לאלופות.

★ מכבי ת"א תחזור מחר בצהריים לארץ. הקבוצה תיסע באוטובוס לפאריס ומשם תטוס לארץ, בתקווה לפגוש אלפי מעריצים כמו בימים הגדולים. אבל לפני כן חייבים המכבים לזכות בנצחון על טרייסר מילאנו.

דוידוב ודיך בגמר

שני שופטים ממזרח אירופה ישפטו הערב במשחקה של מכבי ת"א מול טרייסר מילאנו. כך החליטה אתמול הוועדה המארגנת של המשחקים.

דוידוב מברה"מ ודיך מפולין ינהלו את המשחק המסקרן. שני השופטים מוכרים מכבי ת"א.

שטרן: ליגה משותפת לאירופה ואמריקה

מפקח ליגת הנ.בי.איי, דייויד שטרן השתתף אתמול במסיבת עתונאים רבת משתתפים. שטרן הגיע לגנט כאורח פיב"א.

לשטרן אין ספק, לגבי הבדלי הרמות בין ליגת הנ.בי.איי לבין הכדורסל האירופי. „הפער בין ארה"ב לאירופה אינו ניתן לגישור".

הוא מציע להקים ליגה משותפת לאירופה וארה"ב. „בעידן הקונקורד אין בעיה של טיסה מרשבת וניתן לקיים ליגה מעניינת". אולם רוב ראשי פיב"א מתנגדים להצעתו.

★ אתמול נהנו הקבוצות ממנוחה במעט מוחלטת. גם האוהדים נהנו מיום כייף ורובם יצאו לטיולים באזור היפה של גנט ולמסעות קניות (איך אפשר בלי?!)

ח"כ שפירא: השידור הערב חילול החג

לא כולם מרוצים ממשחקה של מכבי ת"א במסגרת גמר גביע אירופה לאלופות. ח"כ אברהם שפירא הביע התנגדות להופעתה של מכבי בערב חג.

שפירא טוען, כי מיליוני אנשים באירופה יראו כיצד מחללים שבת בישראל. הוא הזכיר שבערב החג השני יש אוכלת בשבת ויש לאסור על מכבי לשחק בערב כזה.

שני נצחונות נאים לנבחרת הנוער

נבחרת הנוער של ישראל בכדורסל מגלה יכולת טובה במשחקי המבחן שהיא עורכת ביוגוסלאוויה. במשחק הראשון מול אלופת הנוער של יוגוסלאוויה, אולימפיה לובליאנה זכו הישראלים בנצחון מוחץ – 73:95 (39:45). הרבו לקלוע לישראל: אמיר כץ 23, גודס 17, ברקשטיין 12.

גם אתמול המשיכו חניכיו של אריה דוידסקו להרשים. הם שיחקו שוב מול אולימפיה, שחזקה במשחק מבוגר וזכו בנצחון מוחץ נוסף – 78:104 (48:49).

המחצית הראשונה היתה שקולה, אבל במחצית השניה נשברו נערי אולימפיה בליל הישראלים עשו במגרש ככל העולה על רוחם. הרבו לקלוע לישראל: אמיר כץ 21, ב. הרמן 19, ר. הרמן 17, אבישה 17, גודס 10.

ריאל בבעיה: תיקו ביתי מול איינדהובן

אוחנה הבקיע שער בנצחון מכלן ● ברוז' של רוזנטל ניצחה 0:2

ריאל מאדריד לא הצליחה אמש לנצל את ביתיותה ונאלצה להפריד בתיקו – 1:1 במשחקה מול האלופה ההולנדית, איינדהובן.

פתיחת המשחק לא רמזה על העתיד לקרות. כבר בדקה ה-6 הצליח סאנשס לנצל בעיטת עונשין מ-11 מ' כדי לקבוע – 0:1.

השער הכניס את הספרדים לשאננות ובדקה ה-20 הרבר עלה להם בשער חובה מרגלי ארנאורד לינסקנס. במחצית השניה ניסתה ריאל להכריע את המשחק, אבל ההגנה ההולנדית המסוגה הצליחה לעמוד בפרץ.

★ סטיאווה בוקרשט – בנפיקה ליסבון 0:0

בקרב בין שתי אלופות אירופה לשעבר לא הובקעו שערים. תיקו החוץ מעניק סיכויים רבים לפורטוגזים להעפיל למשחק הגמר.

מחזיקות גביע

★ מכלן – אטאלנטה 1:2

קבוצתו הבלגית של אלי אוחנה, מכלן, גברה בביתה בתוצאה הדחוקה 1:2 על קבוצת הליגה השניה האיטלקית, אטאלנטה, לעיני 12,000 צופים.

אלי אוחנה הבקיע שער יתרון מהיר כבר בדקה ה-7. אולם גלן סטרומברג קטע את השמחה המקומית בחלוף שתי דקות בלבד. הבלגים הפעילו לחץ כבד על השער האיטלקי ורק בדקה ה-83 עלה בידם פיט דה בר להבקיע את שער הנצחון, שמקנה רק יתרון קטן לבלגים לקראת משחק הגומלין באיטליה.

★ אייאקס – מארסיי 0:3

הקבוצה ההולנדית הטובה, אייאקס אמסטרדם, שזכתה בעבר 3 פעמים בגביע אירופה לאלופות, נקלעה לעונה בינונית בליגה, כשהיא מפגרת אחר איינדהובן, אך אמש בגביע המחזיקות הוכיחה את כישוריה, כאשר הביסה את המחזיקה הצרפתית, מארסיי 0:3

גביע אופ"א

★ פ.צ. ברוז' – אספניול 0:2

קבוצתו הבלגית של רוני רוזנטל זכתה בנצחון חלק 0:2 על אספניול הספרדי. 30,000 צופים חזו במשחק טוב של הבלגים, שתקפו את השער הספרדי והעלו בחכתם שער בכל מחצית.

הקפטן הבינלאומי, יאן קולמאנס הבקיע בדקה ה-42 והספרדי רוסה באלאטרס הוסיף שער עצמי אומלל בדקה ה-74.

★ לבירקוזן – ורדר ברמן 0:1

בקרב כל-גרמני גברה הקבוצה הביתית, לבירקוזן, על מובילת הטבלה, ורדר ברמן 0:1 משער שהבקיע אליוס רייזנאודרס בדקה ה-61. 17,000 צופים חזו במשחק שקול, שמעניק סיכויים טובים לברמן לעלות לאחר הגומלין.

מירוץ מגידו הראשון – בשבת

מירוץ מגידו הראשון יערך בשבת באזור קרבות מלחמת השחרור במשמר העמק. המירוץ יהיה לאורך מסלול של 10 ק"מ.

קמ"ט מסים יו"ש ועזה
דרושים עובדים

מקום העבודה:
א. 6 עובדים לאזור יהודה (מקום מגורים: ירושלים, באר שבע, רהט, ערד).
ב. 4 עובדים לאזור שומרון (מקום מגורים: פתח-תקוה, כפר-סבא, נתניה, אזור המשולש).
ג. 8 עובדים לאזור עזה (מקום מגורים: באר-שבע, אשקלון, אשדוד, קרית מלאכי, קרית גת, רהט).
דרגות המשרות: בהתאם לכישורי המועמד, החל מדרגה ט"ז בדירוג האחיד ומעלה או בדירוג המקביל של האקדמאים, כולל תוספת בורחות 12% ו"תוספת שטחים".
תיאור התפקיד:
☆ פקידות כללית עבודות ארכיב ומזכירות.
☆ ביקורת ספרי חשבונות בעסקי נישומים.
☆ קבלה/שידור מידע באמצעות מסופים.
☆ פעולות אכיפת גביה – הוצל"פ מחסומי דרכים וכד'.
דרישות התפקיד:
☆ השכלה – ברמות שונות: מ-10 שנות לימוד ומעלה.
☆ ידיעת השפה הערבית המדוברת חובה. יועדפו יודעי קרוא וכתוב בערבית.
☆ רצוי ידע בהנהלת חשבונות.
☆ כושר הבעה בכתב ובע"פ.
☆ רצוי לאחר שירות צבאי סדיר.
בחינות ושיבוץ:
המועמדים שיעמדו במיון הראשוני יידרשו לעבור בחינות בכתב כנדרש ע"י נציבות שירות המדינה וישובצו – לאחר תקופת נסיון – בתפקידים המתאימים עפ"י כישוריהם.
עובדים שיתקבלו יועסקו במשרדי קמ"ט, יו"ש ו/או עזה עפ"י תווה מיוחד במשרות של משימה חולפת.
הגשת מועמדות:
המעונינים להגיש מועמדותם כאמור לעיל יפנו כדלקמן:
א. אזור יהודה – אל משרד פקיד שומה באר שבע, רח' הרצל, פסג' אוניקו, מר א. חרמוני (טל' 057-30161).
או אל מחלקת כח אדם, נציבות מס-הכנסה, בנין מס' 1, הקריה, ירושלים (טל' 02-665524, 02-558251).
ב. אזור שומרון – אל משרד פקיד שומה נתניה, רח' סמילנסקי 1, מר יעקב שלגי (טל' 053-331744).
ג. אזור עזה – אל משרד פקיד שומה אשקלון "המרכז הנפתי" בית כולל בונה, מר א. ברזילי (טל' 051-24219).

היום האחרון להגשת בקשות המועמדות: יום א', ז' באייר התשמ"ח (24.4.88)

רשות שדות התעופה בישראל
נמל תעופה בן-גוריון
דרושים
יוצאי יחידות קרביות
ליחידת אבטחה
בנמל תעופה בן-גוריון
העבודה מוצעת במשרה מלאה במשמרות לתקופה מינימאלית של שנה. אפשרות העסקה גם במשרה חלקית לסטודנטים.
תנאי הקבלה:
– שרות צבאי מלא ביחידה קרבית.
– 12 שנות לימוד.
– מצב בריאות תקין.
– מגורים באזור גוש דן.
– גיל עד 30.
– למועמדים המתאימים יוצעו תנאי שכר נאותים והטבות נוספות.
– למעונינים בעלי הכישורים המתאימים תתקיים ועדת קבלה במנהלת נמל תעופה בן-גוריון בבניין משרד הבריאות (סמוך לאולם המכס) ביום ג' 12.4.88 בין השעות 08.00–11.00.
– על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה"ל ושתי תמונות.
– המתאימים יעברו הכשרה במסגרת קורס בן מספר ימים.

קרית החינוך ע"ש דוד בן-גוריון בעמק חפר
דאר המדרשה לחקלאות ע"ש רופין, מיקוד 60960
טלפונים: 053-688402, 053-688389.
משרות פנויות לשנת הלימודים תשמ"ט:
★ **פיזיקה** — חטיבה עליונה.
★ **ביולוגיה** — חטיבה עליונה וחטיבת הביניים.
★ **מקרא** — חטיבה עליונה וחטיבת הביניים.
★ **גיאוגרפיה** — חטיבה עליונה וחטיבת הביניים.
★ **ספרות** — חטיבה עליונה וחטיבת הביניים.
★ **ייעוץ** — חטיבת הביניים.
★ **חקלאות** — חטיבת הביניים.
★ **ערבית** — חטיבת הביניים.
★ **היסטוריה** — חטיבת הביניים.
★ **מתמטיקה** — חטיבה עליונה וחטיבת הביניים.
★ **אנגלית** — חטיבה עליונה וחטיבת הביניים.
★ **חשמל** — חטיבה עליונה.
★ **פקידות וחשבונאות** — חטיבה עליונה.
המועמדים מתבקשים לפנות בכתב לפי הכתובת הנ"ל.

לחברה בינלאומית גדולה להשכרת רכב
דרוש
מנהל מכירת רכב משומש
כישורים נדרשים:
★ נסיון קודם מוכח בניהול מכירת רכב
★ ידע ונסיון בהפעלת צוות עובדים.
★ כושר ניהול מו"מ
★ ידע טכני מקיף בתחום הרכב
★ מגורים באזור המרכז, רשיון נהיגה
★ נכונות לעבודה קשה
נא לפנות בכתב יד תוך פירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 20205 ת"א מיקוד 61201
מועמדים שאינם עונים על הדרישות לא ייענו
תנאים טובים למועמד המתאים

רכב עירון בע"מ
V·A·G Audi
سيارات عيرون م.ض
לחטיבת ההדמאה של המרכז הרפואי ע"ש ח. שיבא
דרושים
ליחידת ההדהוד המגנטית: (M.R.I)
טכנאי רנטגן מוסמכים
מזכירות רפואיות
בדבר פרטים נא להתקשר בהקדם למר יצחק נס טלפון: 03-5310531
03-342014 בין 8.00–14.00

לחברה מובילה בענף המזון
דרוש:
איש מכירות
לאזור אילת
נתונים אישיים וכישורים דרושים:
★ צעיר, נמרץ, שאפתן ובעל יוזמה.
★ יכולת בטוי וכושר שכנוע.
★ נכונות לעבודה קשה.
★ יכולת ארגון וביצוע.
★ אקדמאי – יתרון.
למועמד המתאים ינתנו תנאי שכר הולמים, כולל סיוע במגורים באילת.
מועמדים יפנו בכתב יד לת.ד. 23032, ת"א. מיקוד 61230. עבור "מס' 740".

---

gottex
למשקם מודלס בע"מ
דרוש
פקיד
למחלקת יצוא
★ בעל נסיון מוכח בחשבון במפעל טקסטיל, שימוש במחשב ושליטה באנגלית.
לפנות למנכ"א 03-337725.

לחברה מסחרית במרכז תל-אביב
דרושים
1. מנהל/ת חשבונות סוג 2
נסיון מוכח בשיטות העתקה ★ עד 50
★ ידע בהנה"ח ממוחשבת – רצוי.
2. פקיד/ת יבוא
נסיון מוכח ★ 30–40 תיק לחודש.
תנאים טובים ★ שכר הולם למתאימים.
לשלוח קורות חיים ולפנות בטלפון אל: גנן משאבי אנוש
גאולה 47 תל-אביב 63304
טל: 03-655454 03-650467

לחברת יבוא בת"א דרושים
★ **מנהל מחסן מכירות**
בעל רקע בענף החשמל התעשייתי
נסיון מוכח הכרחי.
★ **פקידה/מזכירה**
שליטה טובה בשפה האנגלית
יכולת עבודה עם מחשב.
נא לפנות מיום א' לטלפון: 664215

למוסד ממלכתי באזור תל-אביב
דרושים
נהגים
במשרה מלאה
לעבודה קבועה, כולל תנאים סוציאליים.
דרישות התפקיד:
א. בעלי רשיון על אוטובוס או בעלי רשיון ג.
ב. גילאים 23–38.
ג. לאחר שירות צבאי מלא ובריאות תקינה.
באם הנכם עונים על הדרישות, נא לפנות לטל' 03-210075 בין השעות 08–16 או בכתב לת.ד. 33156 עבור רחל בצירוף קורות חיים, פרטים אישיים, כולל מספר ת.ז. מספר אישי, ארץ לידה, שנת לידה, שנת עליה, כתובת ומספר טלפון.
סודיות מובטחת.
רק מועמדים מתאימים יענו.

לעתון ארצי
דרוש/ה
1. פקידת ארכיב
רצוי עם נסיון קודם בניהול ארכיון, כתבות וצילומים + שליטה בשפות אנגלית, צרפתית משרה מלאה.
2. מזכירת מערכת
נסיון קודם הכרחי, רצוי במערכות הוצאה לאור. כולל שליטה באנגלית + צרפתית.
נא לפנות בכתב לת.ד. 9110 ת"א 61090

טמפו
תעשיות בירה
לסניף השיווק בנתניה דרושים:
★ **מנהל מחסן שיווק**
נסיון בניהול מחסן במערכת הפצה ממוחשבת. נסיון בניהול צוות עובדים גדול.
נכונות לעבודה בשעות שמעבר למקובל.
★ **עוזר למנהל מחסן**
בעל רקע ונסיון בעבודת מחסן ממוחשב.
נכונות לעבודה בשעות נוספות.
מועמדים מתאימים תושבי האזור, מתבקשים לפנות למר יוסף רפאלי בטלפון: 053-58131

סיבים כימיים ישראליים (מקבוצת – "כלל")
למפעלנו באשדוד
דרושים:
מכונאי-תעשיה
★ לעבודה קבועה ומעניינת.
★ יתרון לתושבי אשדוד והסביבה.
(המודעה הנ"ל מיועדת לגברים ונשים כאחד).
בפרטים נא לפנות למח' כח-אדם טלפון 08-531234. או בכתב-יד לת.ד. 19 אשדוד, עבור "מכונאי".

לבית הורים אקסקלוסיבי בכפר-שמריהו
דרוש/ה לעבודה מיידית
מנהל/ת מטבח וחדר אוכל
דרישות התפקיד:
★ טבח/ית מקצועי/ת בעל/ת נסיון בבישול ואפיה בסגנון אירופאי
★ ניהול מטבח וחדר אוכל ל-200 סועדים
★ יחסי אנוש מעולים
★ דובר/ת גרמנית רהוטה
מועמדים מתאימים יפנו למנהלת טל' 052-573643; 052-573649; 052-78829/0
סודיות מובטחת

למפעל אלקטרוניקה בתל-אביב
דרושים/ות
1. הנדסאי/ת מחשבים
להקמת מערך בדיקות מבוקר מחשב.
דרישות התפקיד:
★ שליטה בשפת פסקל או שפת "C" על מחשב P.C
★ נסיון בעבודה עם כרטיסי I/O ו- A/D.
★ נסיון מוכח בשלב תוכנה עם חומרה.
★ כושר עבודה עצמאי.
2. טכנאי אלקטרוניקה
לבדיקות סופיות ותיקונים. בעל נסיון.
3. עובד כללי
לעבודות שונות עם רשיון נהיגה.
– משרות מלאות.
– מגורים במרכז הארץ.
לפנות לשרה לתיאום ראיון בטל. 03-331019

לתעשיה הצבאית באזור המרכז
דרושים
01/62 עובדי ייצור בלתי מקצועיים
דרישות המשרה:
1. 10 שנות לימוד לפחות.
2. לאחר שירות צבאי.
3. בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה).
מועמדים העונים לדרישות המשרה מתבקשים לפנות ליחידת התעסוקה של התעשיה הצבאית, רחוב הארבעה 16 תל-אביב, ביום שלישי ורביעי 12–13.4.88 בשעה 8.00 בבוקר.
נא להביא תעודת זהות, פנקס מילואים ותעודת שבוי ו/או תעודת פטור.
על כל עובד יהיה להצטייד במועד מאוחר יותר בטופס שליחה של שירות התעסוקה במקום מגוריו.
(הסעות למפעל והורה מכפר-סבא בצפון עד אשדוד בדרום).

רכב עירון בע"מ
V·A·G Audi
سيارات عيرون م.ض
דרושים
[illegible] פחחים
[illegible] רכב
[illegible]אי רכב
[illegible]נאי
למוסך עירון – מוסך חדיש.
[illegible] בבאקה אלגרביה
טל: 06-372936

לחברה מסחרית העוסקת בייצור, יבוא ושיווק
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות בכיר
הגדרת התפקיד:
1. הכנת תזרימים מזומנים שוטפים.
2. תקצוב ובקרת הוצאות.
3. הכנת דוחות כספיים.
4. הכנת דוחות פיננסיים חודשיים להנהלת החברה.
5. טיפול ובקרה בבנקים.
6. גזברות.
כישורים נדרשים:
1. השכלה של לפחות סוג 3 בהנהלת חשבונות.
2. נסיון מוכח של לפחות 3 שנים בעבודה בתפקידים דומים כולל עבודה עם מחשב.
3. עד גיל 35.
4. מגורים באזור המרכז.
נא לפנות בכתב-יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 22392, תל-אביב מיקוד 61223 עבור מנה"ח בכיר.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
סודיות מובטחת.

למוסד החינוכי בקעת כינרות (ע"י קיבוץ בית-זרע)
דרושים מורים
למקצועות הבאים:
★ טכנולוגיה – לכיתות ז' – י"ב.
★ מוזיקה – לכיתות ז' – י"ב.
★ סיפרות – לכיתות י' – י"ב.
המעוניינים יפנו לזיוה או שולה טלפונים 06-755115 06-751234, בערב 06-755381.

דרוש
איש קול
(Sound Man)
בעל נסיון
לעבודה קבועה
03-5463794.

לכתיבה טכנית בע"מ
דרושים:
טכנאי חמ"ת קורנס
לפנות טל. 03-5562555
לחסידה.

דרוש/ה
מנהל/ת
לבית תינוקות במרכז הארץ
עם התמחות בתחום הגיל הרך
כישורים: תואר B.A. באחד מתחומי מדעי ההתנהגות + נסיון בטיפול בגיל הרך ויכולת להנחות ולהדריך צוות.
אפשרות למגורים במקום לבדד או לזוג.
לפנות בכתב בצירוף תולדות חיים והמלצות לת.ד. 51985 תל-אביב

DELTA דלתא גליל תעשיות בע"מ
למפעלנו בכרמיאל
דרושים/ות
תדמיתן/ית – מפעיל מחשב גזירה
לעבודה מעניינת ★ בוגר תיכון
גזרן/ית
★ בעל נסיון בעבודת גזירה במפעל טקסטיל.
★ יתרון לבעל נסיון בהלבשה תחתונה.
מגורים בכרמיאל או סביבתה הקרובה – חובה.
תנתן עזרה בדיור
לקביעת ראיון נא לפנות למזכירות המפעל בכרמיאל – 04-986911.

לתיכון עירוני בהרצליה
דרושים/ות
לשנת הלימודים תשמ"ט
מורים/ות
למקצועות: מתמטיקה (בכל הרמות), כימיה, ערבית, צרפתית ומקצועות המנהל.
מורים בעלי נסיון ותעודת הוראה מתבקשים לפנות לביה"ס. טל' 052-542936, 052-543359 או למנהל ביה"ס 052-542681

דרוש
[illegible] מטבח
[illegible] בבתי-מלון
בתנאים מצוינים. למתאים
[illegible] קורות-חיים והמלצות לת.ד. 475 נס-ציונה.
סודיות מובטחת

לחברת שיווק גדולה בת"א
דרושים/ות
1. דיילות מכירה
לרשתות השיווק הגדולות
בעלות הופעה נאה
עד גיל 35
תנאים טובים למתאימות
2. מנהל/ת חשבונות – סוג 2
תאור תפקיד
– אחראי על מערך הלקוחות בחברה
– אחראי על ניהול הקופה בחברה.
דרישות התפקיד – עד גיל 35
– נכונות לעבודה מאומצת.
– נסיון בניהול קופה ממוחשבת.
– ידע בגיוון כרטיסים.
נא לפנות טלפונית 03-255786 מיום א'

דרושים
★ שרטט/ת
★ מעצב/ת פנים
נא להתקשר בטל: 03-284254
בין השעות 9.00–13.00
מיום א'

לשיגור אקספרס
דרושים
מנהלי סניפים
בפתח-תקוה הרצליה ונתניה
לפנות לכרמית
03-375561

למוסד ממלכתי
ד ר ו ש י ם
קציני מילואים
בדרגות: סגן, סרן, רב-סרן
אנו מציעים לך
• עבודה בעלת עניין ואתגר, הכרוכה בניירות.
• לימוד השפה הערבית.
• תנאי שכר טובים ותנאי שרות מיוחדים (לרבות רכב צמוד בתום ההכשרה).
• עבודה קבועה
• מסלול קידום רחב ואפשרויות להתפתחות עפ"י כישורים.
אם גילך בין 23-31, השכלתך לפחות תיכונית מושלמת ובריאותך תקינה –
פנה נא בכתב לת.ד. 33171 ת"א (מיקוד 61231) עבור כ"א, בצירוף תולדות חיים ופרטים אישיים (כולל מספר ת"ז וטלפון).
פונים מתאימים ייענו

לסוכנות ביטוח בת"א דרושים
★ **פקידה כללית**
★ **מזכירה למנכ"ל**
נסיון בביטוח הכרחי
★ **מנהל חשבונות**
נסיון בביטוח הכרחי
★ **מקדם מכירות**
★ **איש ביטוח –**
למשרה חלקית (אחה"צ)
טלפון 03-200242, 03-284124
בין השעות 10–13 לפנות לגברת אביבה

מחפש אתגר ואחריות?
הצטרף אלינו למפעל גדול בבת-ים
מנהל קו ייצור/ מנהל עבודה
לעבודה במשמרות
☆ בעל רקע טכני
☆ נסיון בניהול צוות
נא לפנות לטלפון 03-5514111, לכח אדם

לחברת "אוריס קוסמטיקס"
דרושות
דיילות יופי
לאזור: חיפה, ת"א, י-ם
דרישות:
★ מעל גיל 25
★ הופעה נאה
★ נסיון קודם
לפנות בימים א, ב, בלבד בשעות 8.00–11.00 לטלפון: 03-238490

קורס מס' 4 לצילום
צילום/מונטג'
לאור ההצלחה בקורסים הראשונים אנו פותחים קורס חצי שנתי נוסף.
למסיימים המתאימים שיתקבלו מובטח:
☆ לימוד מקצוע מעניין בענף הדפוס
☆ קבלת שכר כבר מהחודש הראשון
☆ הכנסה נאה ★ משרה קבועה
יתקבלו מועמדים בגיל 20–30 בעלי 12 שנות לימוד לפחות או רקע בנושא הגרפיקה.
נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים וציון מס' הטלפון למפעל פרוטס בע"מ, רח' יצחק שדה 7 תל-אביב 67775
עם המכתבים להגיע ליעדם עד 20.4.88
– סודיות מובטחת –

לסמנכ"ל לתפעול
לחברת שרותים ארצית דרוש
בעל הכישורים הבאים:
1) יכולת ניהול ארגון והתפעל עובדים ברמות שונות.
2) כושר ניהול משא ומתן עם קבלני משנה.
3) כושר ניהול משא ומתן עם לקוחות.
4) בעל יוזמה מעוף בושר אילתור ויכולת לדחוף דברים.
5) בעל רשיון נהיגה ופלאפון.
6) מגורים בגוש דן.
לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון אל ת.ד 33865 ת"א
מיקוד 61338. סודיות מובטחת.

למשתלת "בונסאי" בבני ציון
דרושות עובדות
תושבות האזור
ראיונות יערכו במשרדי החברה בבני ציון בימים א'–ה' שעות 09.00–12.00 (טלפון 052-441596)

למודיעין אזרחי דרושים
סדרנים
לתל-אביב ולרחובות
לתאריכים 18, 20, 21 באפריל 88
תנאים טובים למתאימים.
לפנות לשד' שאול המלך 35 ת"א לסקם.

לצה"ל דרושים
לתפקיד יחודי הקשור בעבודה עם זרים
קצין בדרגת סרן / רס"ן
בעל הכישורים הבאים: א. יוצא יחידת שדה.
ב. דובר אנגלית.
ג. השכלה גבוהה.
על הקצין להתגורר בצפון הארץ.
★ בדבר פרטים יש לפנות לאבי טל: 06-790584

קבוץ מסדה
מחפש
אחות מוסמכת
רצוי רווקה
טל' בבוקר 06-758388 ובערב 06-758303

לחברת מ.י.ד.ע בע"מ דרושים:
☆ [illegible]סאי ייצור
☆ [illegible]אי ייצור
עם או בלי נסיון
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 1027 כפר סבא 44110

לרשת מלונות
דרוש
מנהל/ת מכירות
עדיפות למתמחים בשוק האמריקני
נא לפנות בכתב יד עם פרטים מלאים וקורות חיים לת.ד. 14164 תל־אביב 61141, עבור מכירות
סודיות מובטחת

דרושים לעבודה
במוסך מטוסים בהרצליה
★ מכונאי מטוסים
★ מבנאים
★ צבעים
נא להתקשר טלפונית החל מיום א'
052-88701

לבית־הספר בית־השיטה
דרושים
מורים
לשנה"ל תשמ"ט
1) מחנכת לכיתות יסוד – משרה מלאה
2) מורה לאנגלית – משרה מלאה
3) מורה למקצועות ריאליים – משרה מלאה
לפנות בשעות העבודה טלפון: 06-536516/7

ג'נפרייט משלוחים בינלאומיים בע"מ
דרושים:
1. **פקיד/ה יבוא**
נסיון הכרחי, הכרות מסמכי יבוא, ידע בהפעלת מחשב.
2. **שליח/איש קשר בנתב"ג**
בעל נסיון, רשיון נהיגה הכרחי, עדיפות לבעלי קטנוע.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לג'נפרייט ת.ד. 51190 תל־אביב 67215 (אוריה).

מושב פצאל בבקעה
מחפש
★ **מציל** – לעבודה בבריכה
בעל נסיון + תעודת מציל.
★ **בחורים/ות** בעלי רשיון לטרקטור
לעבודה חקלאית.
מגורים במקום – לשתי המשרות.
לפרטים בטלפון: 02-941130, 02-941185.

להברה בתחום הבניה
דרושים
אנשי מכירות מעולים
מאזור ת"א והצפון.
★ בעלי ניסיון של 3 שנים בתחום הבניה
★ הנדסאי או מהנדס בנין – יתרון
★ רכב חובה
להתקשר 051-801200

דרושה פקידה
ידע וכישורים:
• שרותי מזכירות למנהל
• סיוע בביצועים סטטיסטיים וכלכליים
• ביצוע סקרים בתחומים מגוונים
• ידע בהפעלת בתחומים מגוונים
בגרות מלאה מוכרחת
לפנות כ"א 379111

למפעל טקסטיל במפרץ חיפה
דרוש
תחזוקן
למערכת מיזוג אוויר ותיקונים כלליים.
טל. ביום 04-734290-1
ובערב לנחום 04-734321

דרושים
רוכשי מודעות מנוסים
לפרויקט פרסומי חדשני בחסות עירית תל־אביב וערי השרון
★ עמלות גבוהות.
★ הוצאות נסיעה וטלפון.
★ בונוסים.
נא להתקשר לקביעת ריאיון טלפון 03-5461096 – 03-5464163 לגלית

לקיבוץ בית־השיטה
דרושה
אחות מוסמכת
עם ניסיון בשכירות
ביום 06-536788
בערב 06-536884

דרוש
מפעיל למחרטת אוקומה C.N.C
עבודה גם במשמרות
טל. 03-5591643
לפנות לאיתן.

דרושה
מזכירה מנוסה
לניהול משרד
ידע באנגלית
והדפסה על מחשב
טלפון: 03-259090

למוסד בנקאי באזור ת"א דרוש
מהנדס תעשיה וניהול
דרישות התפקיד:
★ איבחון וטיפול במגוון בעיות ארגוניות ביחידות המערכת.
★ פיתוח ושמוש במודלים כמותיים לפתרון בעיות תפעוליות.
★ השתלבות כחבר בצוות, בתחומים הנ"ל לאחר תקופת קליטה והכשרה.
כישורים דרושים:
★ מהנדס תעשיה וניהול.
★ נסיון של 2–3 שנים.
★ יוזמה ועצמאות, גישה ומיומנות ביעוץ ארגוני ובעבודה עם אנשים.
★ מקום מגורים – גוש דן.
המעוניינים יפנו בכתב יד עם רקע אישי ומקצועי לת.ד. 23032, ת"א 61230 עבור "מס' 750".

למח' התביעות דרושות
1. **פקידה לסילוק תביעות רכב**
עדיפות לבעלת נסיון.
נא לפנות החל מיום א' 10.4.88 לגב' ציונה
טל: 03-5430723
2. **פקידה כללית**
לאחר שירות צבאי נא לפנות החל מיום א' 10.4.88 למר בני רוזנבלום טל: 03-5430716
מנורה חברה לבטוח בע"מ

יותר טוב מנפאואר
למחלקה הטכנית ת"א
בן־יהודה 12,
א'-ה', 08.00-14.00
טל: 284128, 03-298877
דרוש/ה
מפעיל/ת בונדר חצי אוטומטי
נסיון של שנתיים לפחות במיקרואלקטרוניקה.
לעבודה ממושכת באזור ת"א.
פנו למנפאואר בהקדם – זה משתלם
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
המשרות במודעה זו מוצעות לנשים ולגברים.
מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

מלונות דן
למלון דן פנורמה ת"א
דרושים/ות
טבחים/יות
מתאימים/ות
יפנו למח' כ"א טל' 03-663311

לקו מנחה מידע פיננסי בע"מ
דרושים:
מנהל מערכת/מנהלי פרויקטים
בעל 5 שנות נסיון לפחות.
נסיון בתקשורת – יתרון
תוכניתני P.C.
בעלי נסיון שנתיים לפחות
ידע ב־"C" הכרחי, תקשורת ו־ASM יתרון.
03-290466, 03-291416

י. מושקוביץ
חברה לבנין בע"מ
דרוש
מהנדס ביצוע
לעבודה בצפון הארץ
נא לפנות בכתב־יד בלבד בצירוף קורות חיים לכתובת: רחוב שלמה בן־יוסף 32 קרית־נחום 28000
– סודיות מובטחות –

למושב חמרה בבקעת־הירדן
דרוש
מציל
★ רצוי בעל משפחה
★ מגורים במקום
נא לפנות לטלפונים: 02-941118/2 לנילי 065-84881 ליוסי 02-941132 לניסים

דרושים
באזור רמלה
חיילים משוחררים
בענף המתכת
תנאים מצויינים
03-7513448
03-729084

דרושים
מומחים חקלאיים
בגידול עגבניות
לביצוע פרויקטים בחו"ל. מועמדים בעלי־נסיון מוכח בגידול בשטח פתוח או בחממות, דוברי אנגלית או ספרדית, מתבקשים לפנות: ת.ד. 11559 ת"א, מיקוד 61114 עבור פרוייקט עגבניות. לצרף קורות חיים בכתב־יד

להקה בעלת מוניטין בארץ ובחו"ל
דרושים:
חצוצרן וזמרת
בעלת הופעה נאה.
טל' 052-543999

לקיבוץ בצפון הארץ
דרושה
גננת
לשנת הלימודים תשמ"ט (אפשרי בעלת משפחה)
נא לפנות אל: חיה – טל' 06-764272

ברשת פיצריות "רימיני"
מוצעות המשרות הבאות להתחלת עבודה מיידית:
★ **מנהל בכיר**
לתפקיד מנהל/מפקח מסעדות בעל אחריות רבה, כושר מנהיגות, יוזמה ודינמיות.
★ **מנהל/ת מסעדות אקסקלוסיביות**
★ **מנהל/ת לפיצריות**
★ **מנהלי פאבים**
★ **אשת יחסי ציבור**
★ **מארחות**
נא לפנות
בטל': 03-285746, 03-282967

למפעל פרמצבטי עתיר ידע בתחום הביוטכנולוגיה בקיבוץ בית קמה דרושים
עובדי ייצור
דרישות התפקיד: –
א. יכולת עבודה במכשור מתקדם ביותר.
ב. ידע באנגלית כדי להבין מפרטים.
ג. בגרות במדעי הטכנולוגיה (רצוי).
ד. אחרי שרות צבאי.
ה. יכולת לעבוד בצוות יצור.
ו. נכונות לעבודה במשמרות.
ז. נסיון במפעלים בתחום הפרמצבטי (רצוי).
תנאים טובים למקלטים בעבודה.
יש לשלוח קורות חיים עבור עובד יצור קמה פארם קיבוץ בית קמה ד.נ. נגב מיקוד 85325

מלונות דן
למלון דן תל־אביב
דרושים/ות
קונדיטורים/יות
טבחים/יות
מלצרים/יות
עובדים/ות
למרכז שרות
(מתאים גם לסטודנטים)
נא לפנות למח' כ"א
ירקון 99 ת"א

לאברהם נוה בע"מ דרושות
1) **קלדנית** (עבודה זמנית לחצי שנה) נסיון בוורדמיל, רצוי ידע במדד צילום
2) **גרפיקאי/ת** שלוש שנות נסיון הכרחי. אפשרות למשרות חלקיות.
טל: 03-728020 03-720513

לרב ביטוח
סוכנויות
ביטוח בע"מ
– דרושים –
5 מועמדים לקורס סוכני ביטוח – אלמנטרי וביטוח – חיים
באיזור גוש דן
אנו מציעים:
א. הדרכה ברמה גבוהה
ב. עזרה ופיקוח בשטח
ג. עזרה באיתור לקוחות פוטנציאליים
ד. עזרה במימון
על המועמד להיות:
א. בעל מוטיבציה גבוהה ורצון להשקיע
ב. מעל גיל 25
ג. בעל רכב
ד. בעל השכלה תיכונית מלאה לפחות
★ ★ ★
נא לפנות בכתב־יד ובפירוט תולדות חיים, השכלה ונסיון לרב־ביטוח סוכנויות ביטוח בע"מ רח' בצלאל 4 רמת־גן מיקוד 52521 ולציין על המעטפה – אישי למנכ"ל.

למפעל מודרני וחדשני המייצר מוצרי פרסום שונים דרוש
מנהל מכירות מנוסה
בעבודת שטח לניהול מוצר
הכישורים:
★ יכולת משא ומתן עם לקוחות
★ נסיון קודם רצוי ★ רכב רצוי
טלפון 03-9616324-7-8

יותר טוב מנפאואר
לסניף באר־שבע
רמב"ם 31, א'-ה' 08:00-14:00
טל: 057-79523
דרושים
למחלקה הטכנית
★ **טכנאי/הנדסאי ייצור או מכונות**
בעל נסיון. לעבודת ניהול משמרת ומילוי מקום למנהל המפעל.
★ **חשמלאי מוסמך**
בעל נסיון בתעשיה הכימית. יכולת עבודה עצמאית. ידע באלקטרוניקה ובקרה.
★ **מכונאי תעשיה**
בעל נסיון בתעשיה הכימית. לעבודות אחזקה.
★ **לעבודה בירושלים**
– מבנאי מטוסים
– חווטים/ת – מלחימים/ות
– בוגרי תיכון
בעלי ידע באנגלית.
יוכשרו לעבודות יצור אלקטרוניקה
תינתן עזרה בדיור בירושלים
למחלקה המשרדית
★ **פקידת יבוא/יצוא**
בעלת נסיון ואנגלית ברמת שפת־אם
נסיון בטלקס והדפסה במעבד תמלילים – חובה
שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים – כחוק
פנו למנפאואר בהקדם – זה משתלם!
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
המשרות במודעה זו מוצעות לנשים ולגברים.
מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

למשרד בתל־אביב של מלון מרינה קלאב, אילת
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
רצוי עם נסיון
לקביעת ראיון לטלפן 03-299946

שריונית חסם
דרושים
מדביקי טפטים לדלתות ועובדים בלתי מקצועיים
שעברו הכשרה
נא לפנות לטל. 03-803170 03-803217 החל מיום א' ליעל.

סנפרוסט בע"מ SF
מזון איכות מוקפא
למשרדנו ברמת־גן
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 3 – עם נסיון
נא לפנות בכתב בציון השכלה ונסיון לת.ד. 2223 אשדוד 77121

לגלידות ויטמן 1979 בע"מ
דרוש
טכנאי קרור
לעבודה בתקון מקררי גלידה
לפרטים נוספים לפנות לטל' 03-804166 ליונה או לטובה

מה שטוב לסינרמה טוב גם לך!
כח 1 אבטחה בע"מ משטרה פרטית
יגאל אלון 61, ת"א טל: 336257
דרושים
מאבטחים
לאבטחת ארועי־הסינרמה מועדונים וארועים מיוחדים
דרישות:
★ צעירים עד גיל 30 ★ יוצאי יחידות קרביות ★ גובה מעל 1.80 מ' ★ עבר ללא דופי ★ מגורים באיזור ת"א.
מאבטחי מתקנים
לשמירה מתקנים ואתרים שונים במשרה מלאה
דרישות:
★ יוצאי צה"ל ★ עד גיל 45 ★ עבר ללא דופי ★ מגורים באיזור ת"א
מתאימים בלבד יפנו לכח 1 רחוב יגאל אלון 61 ת"א בבנין הסינרמה בימים א'-ה' בין השעות 10.00–17.00 למנהל אגף האבטחה מר אורי רוזנצוויג. יש להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור ושתי תמונות.

זר זהילה בע"מ
שרותי כח אדם
למפעל מזון בא.ת. חולון
■ מזכירה בכירה
■ מחסנאים ומנהלי עבודה במחסן
■ מפעילי מכונות בעלי רקע טכני
■ חשמלאים תעשייתיים ומכונאי אחזקה
■ מלגזנים, פחחי רכב
■ קלדניות וכתבניות
עבור משרד הבטחון – ת"א
■ חשמלאים מוסמכים – לעבודה זמנית (להביא פנקס מילואים)
עבור חברת חשמל
■ מסגרים / רתכים – תנאים טובים
עבור לקוחותינו באזור ת"א
■ סוכני מכירות – משכורת + עמלות + תנאים מצוינים
■ מעבדות תמלילים (אינשטיין)
■ פקידי גביה – לחברת ביטוח
■ פקידת מבצעים
■ למוסד פיננסי – עבודה עם קהל
לפרטים נא לפנות: רח' דיזינגוף 117 ת"א טל. 03-5448328

דרוש:
אדריכל – ו/או הנדסאי אדריכלות
★ בעל נסיון.
★ ידיעת שמוש "במקינטוש" – רצויה.
להתקשר טלפונית 03-238943 בשעות הבוקר

דרושים
1. פקידי מודיעין
2. עובדי ביטחון לבנקים
3. בקרים לבנייני משרדים
4. מאבטחים
יוצאי יחידות קרביות
5. סדרנים לתערוכות
העבודה במשמרות, תנאים טובים למתאימים.
המועמדים מתבקשים לפנות בימים: א', ב', ג', 10,11,12.4.88 בין השעות 14.00 עד 18.00 רחוב עמ"ר 16 תל־אביב לעדי

לירחון חדש
דרושים
סוכני מכירות לרכישת מודעות
03-7523822
מיום א' לאורית

לחברה מובילה בתחום התיירות
בכל הארץ
דרוש/ה
איש או"ש
לביצוע פרויקטים תוך בדיקה ויישום בשטח (גם חברות העוסקות בתחומי האו"ש רשאיות להגיש מועמדותן לביצוע הפרויקטים).
מועמדים בעלי השכלה ונסיון מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ובצרוף המלצות לת.ד. 3036 תל־אביב
– סודיות מובטחת –

ליחידת בקורת גבולות בנמל התעופה בן־גוריון
דרושים:
בחורים/בחורות
העבודה מוצעת לחצי משרה, במשמרות מגוונות ומתאימה גם לסטודנטים או המתעתדים ללמוד באוניברסיטה בשנת תשמ"ט.
העבודה מותנית בהשתתפות בקורס, בשכר מלא.
תנאי קבלה:
★ לאחר שירות צבאי
★ 12 שנות לימוד לפחות
★ ידיעת שפה זרה ברמה טובה
★ מצב בריאות תקין
★ מגורים באזור גוש־דן – חובה לתקופת החוזה.
+ למעוניינים, בעלי הכישורים המתאימים תתקיים ועדת קבלה בבנין משטרת נתב"ג (מול הטרמינל) חדר מס' 104 ביום ו' 15/4/88.
+ הרשמות מועמדים מוקדמת תתקיים במשך השבוע בטל' 03-9715450/3 אצל יעל.
+ על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים ותעודות שחרור מצה"ל ואישורי השכלה.

סדרנים שומרים
לארועים
מ־1.5.88 – 10.7.88
שפר 16 ת"א לפנות לרפי.

המכללה למנהל – בי"ס גינת
דרושה
מזכירה
עם השכלה תיכונית וידע טוב בהדפסה למשרה מלאה
טל': 03-295977, 03-290775

ועד מקומי מכבים · מועצה אזורית גזר
לקראת שנת הלימודים תשמ"ט במכבים דרושים לנו:
1. **מנהל/ת בית־ספר קהילתי**
בעל/ת תואר אקדמאי. רצוי בוגר קורס מנהלים של משרד החינוך. דרוש ידע ונסיון בגיל הרך.
2. **מורים/ות**
לכיתות א'-ב'. יועדף נסיון בהסיבות צעירות.
3. **גננות**
גן־חובה וטרום־חובה.
4. **עוזרות לגננות.**
המועמדים יעברו תהליך מיון על־ידי היישוב, לאחר מכן משרד החינוך, על־פי הנהלים המקובלים.
נא לפנות בכתב אל: מזכירות היישוב מכבים, ד.נ. מודיעין, מיקוד 71 908.

לחברת קוסמטיקה עולמית
דרושות/ים
דיילות/ים
לאזור הצפון וירושלים
רצוי ידע בשפה האנגלית והצרפתית
בדבר פרטים נא לפנות ליפה בחיפה – 04-573291-2 לחנה בת"א – 03-453153

עירית תל־אביב־יפו
לעירית תל־אביב־יפו
דרושים
★ לבריכת השחיה העירונית בתל־אביב־יפו
1. מצילים
2. מפעילי בריכות שחיה
העבודה בעונת הקיץ בשעות הבוקר אחה"צ והערב. עדיפות לבעלי תעודות הסמכה ובעלי נסיון. פרטים במחלקה לספורט העירונית טל': בוקר 438285 ערב: 812158
★ לאגף לשרותי רווחה:
1. מדריך ראש צוות ללשכת עבר הירקון, בוגר קורס מדריכים ראשי צוותים. לקבלת פרטים נא לפנות למנהלת הלשכה טל' מס' 480849.
2. עובדים סוציאליים ללשכת לוינסקי. לקבלת פרטים נא להתקשר למנהלת הלשכה טל' מס' 381533.
3. למפתן – עובדת מטבח אחראית, עם ידע בבישול. לקבלת פרטים נא להתקשר לטלפון מס' 438331.
4. עובדים סוציאליים ללשכת יפו. לקבלת פרטים נא להתקשר למנהל הלשכה טל' מס' 822869.

דרוש
חצרן ואיש אחזקה
הכרחי רשיון על משאית וטרקטור
06-750310 שעות 07.00–14.00

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרוש/ה
מנהל/ת ביצוע
למחלקה המונה כ־60 עובדים.
העוסקת בשינוע חומרי גלם למשלוחים
הכישורים הדרושים:
★ בעל רקע טכני
★ נסיון מוכח בניהול צוות עובדים
★ רצויה השכלה של טכנאי לפחות תנאים טובים למתאימים/ה
מועמדים מתאימים יפנו הצעותיהם בכתב יד בציון הפרטים המבוקשים לת.ד. 4568 חיפה עבור מספר 28 (מיקוד 31040)

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

עיריית הרצליה

דרושים

★ **נגר מומחה**

לניהול נגרית העירייה בעל כושר לביצוע עבודות ריהוט ונגרות בניין באופן עצמאי תנאים טובים למתאים

★ **חשמלאי מוסמך**

בעל ידע בתאורת רחובות. בדבר פרטים נא לפנות בצירוף תעודות והמלצות למחלקת כח־אדם סוקולוב 11 הרצליה

עיריית אילת

דרושים

★ מנהל מחלקת רישוי ופיקוח על הבניה

★ מהנדס אזרחי (מים וביוב)

★ אדריכל

בדבר פרטים נא לפנות למנהל כ"א מר מוטי ענבר. טלפונים: 57136, 059־57119

★ לנשואים, בני זוג העוסקים בהוראה מובטחת תעסוקה ודיור.

מלונות דן

למלון דן כרמל

דרושים/ות

שף דה־פרטי

טבחים/ות

מתאימים/ות יפנו למח' כ"א טל' 04־386211

עיריית ... התשורת

דרוש

איש מכירות

לכל אחד מסניפינו.

בעל נסיון ורקע במכירות, רצוי בענף התקשורת; עדיפות לבעלי רכב.

לראיון, נא לפנות לסניפנו הקרוב:

תל־אביב: טל' 03־5449626,

חיפה: טל' 04־339233,

ירושלים: טל' 5־02־245024

לחברת רס־קאר יבואני ב.מ.וו

דרוש

בוחן רישוי מוסמך

לעבודה בחולון, בפרטים נא לפנות לשמשון בטלפון: 03־5560182, 03־5560383

קורס מתקדם להכשרת

אנשי שיווק ומכירות

בענפי הרפואה השונים

ממיר מערכות מידע ויזום רפואי.

טלפון: 03־5466040

לחברת ברוקרים גדולה דרוש/ה

מקדם/ת מכירות

אחד ליחיד

להרחבת חוג הלקוחות.

הכישורים הדרושים

★ נסיון בניהול משא ומתן.

★ השכלה אקדמית בתחום כלכלי (רצוי נסיון בשוק ניירות ערך).

★ גיל 25־35.

★ בעל/ת הופעה נאה.

★ בעל/ת רכב.

התגמול יהיה מורכב

משכר קבוע + פרמיות + הוצאות רכב.

נא להתקשר ביום ראשון 10 באפריל 1988 לטל. 03־294283 או 03־200923 בין השעות 09.00־16.00 לגיל או יוסי.

ג'יגה

GIGA

פיתוח מערכות אינטל, FAX שיווק הנדסה בעזרת מחשב

דרושים:

מנהל שיווק

עצמאי, יזם, נסיון רב וכושר ארגון הכרחיים (תנאים יחודיים)

מזכירה בכירה

בעלת יוזמה, תעודת בגרות ושליטה במחשב ובאנגלית הכרחיים

לפנות לת.ד. 6060 חולון 58160 טל. 03־842750

משאבי אנוש

מיון והערכת מנהלים בע"מ

לתשלובת העוסקת בתחום המזון

דרושים

מנהל מפעל

תחומי העיסוק: ניהול כולל של המפעל, הייצור השיווק והיצוא של המוצרים

כישורים:
- המועמד המתאים יציג נסיון מוכח בניהול כללי של מפעל מזון המונה 200 ע' ומעלה
- בעל אוריינטציה שיווקית מסחרית
- שליטה מלאה באנגלית הכרחית.
- גיל 40־50.

מנהלי שיווק

תחומי העיסוק:
- קביעת מדיניות ואסטרטגיה שיווקית.
- החדרת מוצרים חדשים לשוק, פרסום וקידום מכירות.

כישורים:
- השכלה אקדמית בתחום השיווק.
- נסיון בניהול שיווק והנחיית צוות מכירות.
- רצוי נסיון בתחום המזון.

מקום העבודה - צפון הארץ.

המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים מודפסים למשאבי אנוש ת.ד. 189 רמת־גן 52101

סודיות מובטחת!

ORS שרותי כח אדם

דרושים

בוגרי בתי"ס מקצועיים במגמת מתכת/ מסגרות מכנית

– עדיפות לבעלי נסיון במסגרות וריתוך.

– יוצאי צבא, פרופיל 72 ומעלה.

– נכונות לעבודת משמרות ושעות נוספות.

– הכשרה ספציפית ותינתן במקום העבודה.

– הסעות מכל אזורי המרכז מחדרה עד אשדוד.

– עבודה קבועה, 5 ימים בשבוע.

– ארוחות מובטחות.

נא לפנות לסניפינו באזורים הבאים ולהביא פנקס מילואים, שבי ותעודות השכלה:
פתח תקוה, רח' ההגנה 16, טל. 03־9319913
תל־אביב, כיכר אתרים 134, טל. 03־202460
נתניה, רח' שטמפר 15, טל. 053־332177
חולון, רח' וייצמן 36, טל. 03־849321

הטובים עובדים קבוע ORS

החברה דאל לשרותי כח אדם בע"מ

■ **מזכירה עברית-אנגלית**

ידע בהדפסה וטלקס

משרה מלאה

העבודה באזור ת"א

■ **פקידות כלליות**

לעבודות זמניות לפי שעות

העבודה באזור ת"א

3/3 ...!

תל־אביב: גורדון 88, (ליד עיריית ת"א) 222266, 240878, 245541, 245531.

לבית־הספר נפנים

דרושים

מורים

לכיתה א'

ומתמטיקה לחטיבת הביניים

לפנות טלפונית:

לבי"ס נפנים – 02־941421

או למועצה האזורית – 02־941434

או בשעות הערב

לאסתר טלמור – 02־941081

או לטובה כהן – 02־941357

תקציבאי/ת ציירת

מנוסה/ת ומנוסה למח' קידום ופיתוח במשרד פרסום ותיק

להוכחת כישורים אנא פנה/י:

03-245146

יש לך בונוס בקודקוד

קוד קוד

שרותי כח אדם

מקבוצת קודקוד

למחלקה הטכנית דרושים

הנדסאי אלקטרוניקה - ★ נסיון בתכנון ובצוע זיווד לצב"ד ★ מעקב הזמנות רכיבים וצב"דים ★ תיקון מעגלי פרוטוטייפ ★ ליצבון קבועה באזור תל־אביב

הנדסאי אלקטרוניקה - ★ האחריות בצוות אינטגרציה של מערכות מתוחכמות ★ נדרש נסיון קודם של 2־3 שנים בתחום ★ ... קבועה באזור יבנה.

מנהל מחלקת עבוד שבבי - ... קודם בנהול צוות עובדים במפעל מת... בני ברק

★ משרות קבועות

★ 5 ימי עבודה

★ תנאים טובים למתאימים

רח' דיזנגוף 34, ת"א. 03-286111

רח' רוטשילד 37 ראשל"צ 03-9659957

ישנו אופק בע"מ

...

דרושה מזכירה

הכישורים הדרושים.

★ שליטה מלאה כולל הדפסה וניהול תכתובת באנגלית ועברית

★ נסיון של מספר שנים

★ אחריות ודייקנות

לעבודה עם צוות מהנדסים

תנאי עבודה טובים ... קידום

לקביעת ראיון נא להתקשר טלפונית 243333 03.

קרית החינוך ע"ש דוד בן־גוריון בעמק חפר

דאר המדרשה לחקלאות ע"ש רופין, מיקוד 60960

טלפונים 053־688402, 053־688389

משרות פנויות לשנת הלימודים תשמ"ט:

★ **פיזיקה** — חטיבה עליונה

★ **ביולוגיה** — חטיבה עליונה וחטיבת הביניים

★ **מקרא** — חטיבה עליונה וחטיבת הביניים

★ **גיאוגרפיה** — חטיבה עליונה וחטיבת הביניים.

★ **ספרות** — חטיבה עליונה וחטיבת הביניים.

★ **ייעוץ** — חטיבת הביניים.

★ **חקלאות** — חטיבת הביניים.

★ **ערבית** — חטיבת הביניים.

★ **היסטוריה** — חטיבת הביניים.

★ **מתמטיקה** — חטיבה עליונה וחטיבת הביניים.

★ **אנגלית** — חטיבה עליונה וחטיבת הביניים.

★ **חשמל** — חטיבה עליונה.

★ **פקידות וחשבונאות** — חטיבה עליונה.

המועמדים מתבקשים לפנות בכתב לפי הכתובת הנ"ל.

לרשת מלונות

דרוש

מנהל/ת מכירות

עדיפות למתמחים בשוק האמריקני

נא לפנות בכתב יד עם פרטים מלאים וקורות חיים לת.ד. 14164 תל־אביב 61141, עבור מכירות

סודיות מובטחת

לעתון ארצי

דרוש/ה

1. פקידת ארכיב

רצוי עם נסיון קודם בניהול ארכיון, כתבות וצילומים + שליטה בשפות אנגלית, צרפתית משרה מלאה.

2. מזכירת מערכת

נסיון קודם הכרחי, רצוי במערכות הוצאה לאור. כולל שליטה באנגלית + צרפתית.

נא לפנות בכתב לת.ד. 9110 ת"א 61090

לחנות למוצרי חשמל בחולון

דרוש

נ ה ג

רשיון ב, תושב חולון

03־808546/7 למיקי או דב

דרושה

תדמיתנית

עם ידע בעיצוב בגדי נשים. בעלת נסיון למשרה מלאה

03־347519 בערב

לעבודה במשרד פרסום דרושים:

יועץ שיווק

ליעוץ שיווקי ללקוחות המשרד. תואר מאסטר במינהל עסקים והתמחות בשיווק. נא לפנות לצביה פוגל בכתב. (עבור: יועץ שיווק).

תקציבאי

לטיפול בלקוחות חדשים. תואר מאסטר במינהל עסקים והתמחות בשיווק (לא הכרחי) נסיון קודם במשרד פרסום). נא לפנות לצביה פוגל בכתב. (עבור: תקציבאי).

קופירייטר

נסיון של שנתיים ויותר בפירסום. נא לפנות לנמרוד בורוש בכתב.

ארט דיירקטור

נסיון של שנתיים ויותר בפירסום. נא לפנות לצבי לוין בכתב.

אשת יחסי ציבור

נסיון קודם ביחסי ציבור וארגון ארועים. נא לפנות לצביה פוגל בכתב. (עבור: איש / אשת יח"צ).

מזכירה

הדפסה מעולה בעברית ובאנגלית. ידע ונסיון בכל עבודות המזכירות. נא לפנות לצביה פוגל בטלפון 248216

פוגל לוין בורוש

...

FAIRCHILD | National Semiconductor | intel

דרוש

איש מכירות

למכירות רכיבים ממלאי

נסיון ...

נא לפנות בכתב יד עבור מכירות מלאי איטטרוניקס ת.ד. 36038 תל־אביב מיקוד ...

איטטרוניקס

רשות שדות התעופה בישראל

נמל תעופה בן־גוריון

דרושים

יוצאי יחידות קרביות

ליחידת אבטחה

בנמל תעופה בן־גוריון

העבודה מבוצעת במשרה מלאה במשמרות לתקופה מינימאלית של שנה. אפשרות העסקה גם במשרה חלקית לסטודנטים.

תנאי הקבלה:

– שרות צבאי מלא ביחידה קרבית.

– 12 שנות לימוד.

– מצב בריאות תקין.

– מגורים באזור גוש דן.

– גיל עד 30.

– למועמדים המתאימים יוצעו תנאי שכר נאותים והטבות נוספות.

– למעונינים בעלי הכישורים המתאימים תתקיים ועדת קבלה במנהלת נמל תעופה בן־גוריון בבנין משרד הבריאות (סמוך לאולם המכס) ביום ג' 12.4.88 בין השעות 08.00־11.00.

– על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודות שחרור מצה"ל ושתי תמונות.

– המתאימים יעברו הכשרה במסגרת קורס בן מספר ימים.

למוסד ממלכתי באזור תל־אביב

דרושים

נהגים

במשרה מלאה

לעבודה קבועה, כולל תנאים סוציאליים.

דרישות התפקיד:

א. בעלי רשיון על אוטובוס או בעלי רשיון ג.

ב. גילאים 23־38.

ג. לאחר שירות צבאי מלא ובריאות תקינה.

באם הנכם עונים על הדרישות, נא פלפנו לטל' 03־210075 בין השעות 08־16 או בכתב לת.ד. 33156 עבור רחל בצרוף קורות חיים, פרטים אישיים, כולל מספר ת.ז. כמספר אישי, ארץ לידה, שנת לידה, שנת עליה, כתובת מספר טלפון.

סודיות מובטחת

רק מועמדים מתאימים יענו.

דרושים לעבודה

במוסך מטוסים בהרצליה

★ מכונאי מטוסים

★ מבנאים

★ צבעים

נא להתקשר טלפונית החל מיום א'

052־88701

דרושה

אחות ראשית

בעלת הכשרה ונסיון (אפשרי גם אח ראשי)

לפנות לאמרכל בית־החולים ליכטנשטדטר ידי־אליהו, תל־אביב שד' החשמונאים 4 טל' 03־331414

למפעל כימי גדול ומבוסס באזור חיפה דרושים(ות)

1. מהנדס כימי – למתקני הייצור

התפקיד מציב בפני המועמד שיתקבל אתגר מקצועי וניהולי רב עניין

הכישורים הדרושים:

★ תואר בהנדסה כימית ממוסד מוכר

★ נסיון של לפחות 4 שנים בעבודה במתקנים ו/או יחידות עם ציוד מקביל לתעשיה הכימית

★ מודרשת יכולת ניהולית וארגונית מוכחת

2. מהנדס מכונות – למחלקת האחזקה

לעבודת פיקוח וארגון על ציוד ומערכות מכניות

הכישורים הדרושים:

★ בעל תואר מוכר

★ נסיון בתעשיה הכימית/מזון/או דומה של לפחות 3 שנים

תנאים טובים למועמדים המתאימים

מתבקשים לפנות רק מועמדים העונים על כל הקריטריונים.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים מלאים ונסיון לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 2232 (מיקוד 31040) ולציין ע"ג המעטפה את סוג המשרה.

– סודיות מובטחת –

לעבודה בטחונית בארץ ובחו"ל

דרושים

יוצאי יחידות קרביות

הנתונים הדרושים:

★ גילאי 21־28

★ שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (הכרחי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.

★ ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופית אחרת.

★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

אנו מציעים:

★ עבודה רבת אתגר בארץ ובחו"ל.

★ תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.

★ חוזה העסקה למספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת).

העבודה מתאימה גם לסטודנטים המתכוונים ללמוד בארץ או בחו"ל בשנת הלימודים הבאה.

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39380 ת"א מיקוד 61392 עבור שחר בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.

– פונים מתאימים יענו –

לקמ"ט מסים יו"ש ועזה

דרושים עובדים

מקום העבודה:

א. 6 עובדים לאזור יהודה (מקום מגורים: ירושלים, באר שבע, רהט, ערד).

ב. 4 עובדים לאזור שומרון (מקום מגורים: פתח־תקוה, כפר־סבא, נתניה, אזור המשולש).

ג. 8 עובדים לאזור עזה (מקום מגורים: באר־שבע, אשקלון, אשדוד, קרית מלאכי, קרית גת, רהט).

דרגת המשרות: בהתאם לכישורי המועמד, החל מדרגה 6 בדירוג האחיד ומעלה או בדירוג המקביל של האקדמאים, כולל תוספת בוררות 12% ו"תוספת שטחים".

תיאור התפקיד:

★ פקידות כללית, עבודות ארכיב ומזכירות.

★ ביקורת ספרי חשבונות בעסקי נישומים.

★ קבלה/שידור מידע באמצעות מסופים.

★ פעולות אכיפת גביה – הוצל"פ מסמכי רכבים וכו'.

דרישות התפקיד:

★ השכלה – ברמות שונות: מ־10 שנות לימוד ומעלה.

★ ידיעת השפה הערבית המדוברת חובה. יעדפו יודעי קרוא וכתוב בערבית.

★ רצוי ידע בהנהלת חשבונות.

★ כושר הבעה בכתב ובע"פ.

★ רצוי לאחר שירות צבאי סדיר.

בחינות ושיבוץ:

המועמדים שיעמדו במיון הראשוני יידרשו לעבור בחינות בכתב כנדרש ע"י נציבות שירות המדינה וישובצו – לאחר תקופת נסיון – בתפקידים מתאימים עפ"י כישוריהם.

עובדים שיתקבלו יועסקו במשרדי קמ"ט יו"ש ו/או עזה עפ"י החלטה מיוחד במשרות של משימה חולפת.

הגשת מועמדות:

המעונינים להגיש מועמדותם כאמור לעיל יפנו כדלקמן:

א. אזור יהודה – אל משרד פקיד שומה באר שבע, רח' הרצל, פסג' אוניק, מר א. חרמוני (טל' 057־30161).

או אל מחלקת כח אדם, נציבות מס־הכנסה, בנין מס' 1, הקריה, ירושלים (טל' 02־665524, 02־558251).

ב. אזור שומרון – אל משרד פקיד שומה נתניה, רח' סמילנסקי 1, מר יעקב שלגי (טל' 053־331744).

ג. אזור עזה – אל משרד פקיד שומה אשקלון, המרכז המסחרי בית סולל בונה, מר א. ברזילי (טל' 051־24219).

היום האחרון להגשת בקשות המועמדות: יום א', ז' באייר התשמ"ח (24.4.88)

לצה"ל דרושים

לתפקיד יחודי הקשור בעבודה עם אזרחים

קצין בדרגת סרן / רס"ן

בעל הכישורים הבאים: א. יוצא יחידות שדה.

ב. דובר אנגלית.

ג. השכלה גבוהה.

על הקצין להתגורר בצפון הארץ.

★ בדבר פרטים יש לפנות לאמנון טל: 06־790584

מושב פצאל בבקעה

מחפש

★ **מציל** – לעבודה בבריכה

בעל נסיון + תעודת מציל.

★ **בחורים/ות** בעלי רשיון לטרקטור

לעבודה חקלאית.

מגורים במקום – לשתי המשרות.

לפרטים בטלפון: 02־941130, 02־941185

לקיבוץ במרכז הארץ

דרושה

גננת

לשנת הלימודים תשמ"ט

אפשרי בעלת משפחה

נא לפנות אלי ...

טל' 08־764272

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

אורט ישראל

דרושים
לשנה"ל תשמ"ט

מורים, מהנדסים ומדריכים.

בית שאן

לבי"ס תיכון מקיף דתי ע"ש זלמן ארן
טלפון 06-586034,06-587458

- **מורים למקצועות:**
  - אנגלית
  - מוסיקה
  - פיסיקה
  - ביולוגיה
  - מדעי הטבע (לחטה"ב)
  - חשבונאות
  - אופנה
  - יועץ (חט"ע - משרה מלאה)

בנימינה

לבי"ס מקיף אורט "השומרון"
טלפון 06-388793, 06-396959

- **מורים למקצועות:**
  - אנגלית
  - פיסיקה
  - ערבית
  - תולדות האמנות
  - חינוך גופני
  - אדריכלות
  - כלכלה

חולון

לבי"ס תיכון סכני אורט
רח' פרופסור שור 2
טלפון 03-805282/3

- **מורים למקצועות:**
  - פיסיקה (4-5 יח"ל)
  - אוטומציה ובקרת תהליכים (מהנדס)
  - /הנדסאי מיכשור ובקרה או מכונות)
  - אנגלית
  - מתימטיקה
  - אלקטרוניקה

כפר סבא

לבי ס תיכון סכני אורט ע"ש שפירא כביש ...
טלפון 052-33130/31

- **מורים למקצועות:**
  - תנ"ך
  - אנגלית
  - מתמטיקה
  - פיסיקה
  - אלקטרוניקה
  - מחשבים - ער"א (כולל ריכוז מגמה)
  - חינוך גופני (בנים)

כרמיאל

לבית חינוך תיכון מקיף אורט
ע"ש הורביץ רח' צה"ל
טלפון 04-987888, 04-988804

- **מורים למקצועות:** (כולל הכנה לבגרות)
  - מתימטיקה - פיסיקה
  - אנגלית
  - הסטוריה ואזרחות
  - תנ"ך
  - ערבית
  - טבע (לחטה"ב)
  - מחשבים (גם לחטה"ב)
  - ספרות
  - מזכירות - מינהל
  - יועץ/צת

עפולה

לבי"ס תיכון מקצועי אורט
רח' חטיבה 9
טלפון 06-597268

- **מורים למקצועות:**
  - הסטוריה
  - מתימטיקה
  - אלקטרוניקה (מהנדס)
  - מזכירות
  - אופנה
  - הנדסאי חשמל /אלקטרוניקה

ערד

לבי"ס תיכון מקיף ע"ש צימטבאום רח' יאשיהו 2
טלפון 057-959880, 057-957388

- **מורים למקצועות:**
  - לשון וספרות עברית
  - הסטוריה ואזרחות
  - ביולוגיה
  - גיאוגרפיה
  - חינוך מיוחד
  - תורה שבע"פ

קרית מוצקין

לבי"ס מקיף עירוני אורט
שד' בן גוריון 78
טלפון 04-762920, 762803

- **מורים למקצועות:**
  - פיסיקה (בעל נסיון בהוראה)
  - אנגלית (בעל נסיון בהוראה)
  - תנ"ך/הסטוריה (רשיון הוראה ונסיון)

אינטל

אינטל הינה החברה המובילה בעולם בפיתוח רכיבי ומערכות מיקרו מחשבים (VLSI). אנו קולטים:

מהנדסי/ות תכנה

לפיתוח סביבת תיב"ם מתקדמת ל-VLSI

העבודה כוללת פיתוח תכנה בתחומים:
סימולטורים לוגיים, אנליזה של סכמות חשמליות, שפות לתאור חומרה וסינטזה אוטומטית של מעגלים. (משרה מס' 3451)

השכלה/נסיון:
- בוגרי(ות) מצטיינים(ות) במדעי המחשב/הנדסת חשמל/הנדסת מחשבים.
- ידע/נסיון בתחום ה-CAD ל-VLSI — יתרון
- שליטה בשפה האנגלית.

הנדסאי/ת טכנאי/ת אלקטרוניקה

לתמיכה בקבוצות בדיקות ייצור ואמינות של רכיבי VLSI. (משרה מס' 3711)

השכלה/נסיון:
- הנדסאי/ת אלקטרוניקה או טכנאי/ת אלקטרוניקה בעל/ת נסיון של 5-3 שנים.
- לפחות שנתיים נסיון בתכנון ויישום מעגלים דיגיטליים ו/או אנלוגיים (כולל תכנון מעגלים מודפסים רב שכבתיים). דגש על יכולת פתרון בעיות רעש ואספקת אותות דיגיטליים ו/או אנלוגיים נקיים בתדרים גבוהים (50–100 MHZ).
- נסיון קודם בתחום AUTOMATIC TEST EQUIPMENT ו/או אמינות יתרון
- ידע קודם ב PASCAL -- יתרון
- ידע בשפה האנגלית

אנא פנה/י בכתב למחלקת כוח אדם בצירוף קורות חיים, מס' תעודת זהות, גליון ציונים ומספר טלפון, הוסף ציון מס' המשרה.

אינטל ישראל (74) בע"מ
ת.ד. 1659 חיפה 31015

-סודיות מובטחת-

דייזי

דייזי ישראל - חברת בת של DAISY SYSTEMS CORPORATION החברה המובילה בתחום ה-CAE בתעשיה האלקטרונית בישראל.
מגוון הפעילויות של דייזי ישראל, המקצועיות ורמת הביצוע הגבוהה הנדרשת, מהווים אתגר עצום לבעלי מקצוע מעולים הנהנים מאווירה יוצאת דופן ומתנאי עבודה מהטובים בארץ.

דרושים

מהנדסי אלקטרוניקה בכירים

תאור התפקיד:
- אפיון טכני של מוצרי CAE עתידיים.
- ניהול וקידום המוצר משלב האפיון עד לשלב הייצור.

הכישורים הדרושים:
- נסיון של 5 שנים לפחות בפיתוח חמרה.
- נסיון באפיון מוצרים וכתיבה טכנית.
- ידע בניהול מוצר.
- יכולת ניסוח והבעה באנגלית - בכתב ובע"פ.
- הכרת מערכות CAE - יתרון.

משרה מס' 206/4

מזכירה טכנית לאגף הנדסה

תאור התפקיד:
- סיוע למחלקות הטכניות באגף.
- הכנת מוצרי תכנה לייצור.
- ניהול מעקב דווח תקלות.

הכישורים הדרושים:
- שליטה מלאה באנגלית - בכתב ובע"פ.
- בוגרת תיכון או מקצועי.
- הכרת מערכות מחשב - יתרון.

משרה 206/5

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים וניסיון קודם לת.ד. 708 הרצליה 46105.
- סודיות מובטחת -

דייזי מערכות (ישראל) בע"מ

יש עבודה בחברת החשמל

ליח' אגף התפעול בגוש דן
דרושים

מכונאים.
מסגרים.
ימאים/
מכונאים-מסגרים

הכישורים הדרושים:
— בוגרי בי"ס מקצועי.
מגורים בגוש דן.

חשמלאים

הכישורים הדרושים:
— בוגרי בי"ס מקצועי.
— בעלי רשיון חשמלאי מוסמך.
מגורים בגוש דן.

מתלמדים לקורס מפעילים במשמרות.

הכשורים הדרושים:
— מסיימי שרות צבאי.
— בוגרי 12 שנות לימוד.
בריאות תקינה.
מגורים בגוש דן.

לתחנת הכח רוטנברג באשקלון
דרושים

מכונאים

הכישורים הדרושים:
— בעלי נסיון.
— בוגרי בי"ס מקצועי.

הנדסאי מכונות.
הנדסאי חשמל
מהנדס סביבתי.
מכונאים.

מגורים באשקלון והסביבה.

מתלמדים לקורס מפעילים במשמרות.

הכישורים הדרושים:
— מסיימי שרות צבאי.
— בוגרי 12 שנות לימוד.
מגורים באשקלון.

לתחנת משנה באר-שבע
דרוש

מהנדס חשמל

הכישורים הדרושים:
— בוגרי מגמת זרם חזק.
— נסיון במתקני מתח גבוה.
מגורים בבאר-שבע.

לתחנת הכח אשכול באשדוד
דרושים

חשמלאים

הכישורים הדרושים:
— בוגרי בי"ס מקצועי.
— בעלי רשיון חשמלאי מוסמך/ראשי.

הנדסאי חשמל - לעבודה במשמרות

הכישורים הדרושים:
— מסיימי שירות צבאי.
בריאות תקינה
מגורים באשדוד.

המעוניינים יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים וצילום תעודות מתאימות, אל מחלקת כ"א תפעול דרום, רח' החשמל 14 ת"א 66189.

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

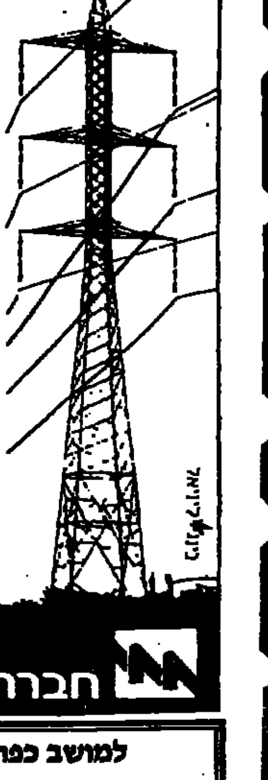

חברת החשמל לישראל בע"מ

אולי תפקיד זה הוא צעד ראשון

לקריירה חדשה

חברת בת של קונצרן גדול מציעה מספר תפקידים לגברים — נשים

- גיל 27 — 45
- נסיון בעבודה עם אנשים ובעלי רצון עז להתקדם ולהצליח
- יכולת ליזום ולפתח רעיונות ומבצעי שיווק
- אישיות בעלת פתיחות, כושר ניהול וארגון
- בעלי השכלה תיכונית מלאה לפחות.

(לאקדמאים במדעי החברה עדיפות)

המועמדים שיתקבלו יועברו מבחני התאמה.

כל המועמדים שיתקבלו יועברו הכשרה ע"ח החברה וישולבו לאחר מכן בעבודה.

למצליחים מובטחת הכנסה גבוהה ותנאים מצויינים

לתיאום ראיון נא לטלפן

ת"א והמרכז:
(03)258 321, 16 קוים אוטומטיים (דוד אורן, גיל, הררי, אורלי)
(03)235 148, (03)223 580 (דפנה)

חולון:
(03)882 250 (דוד גולן)

חיפה והצפון:
(04)373 074/5 (אורי)

באר-שבע והדרום:
(057)71 382, (057)31 106 (יצחק)

טבריה:
(067)96 660, (067)22 870 (בני שוען)

-סודיות מובטחת-

למשרד עורכי-דין

דרושה

כתבנית מעולה

למעבד תמלילים לניר

שעות העבודה: ימים א' - ה' 13.00-18.00, ו' 12.00 - 16.00
טלפון: 03-200305, אריאלה או סמי.

לכפר הנוער ויצ"ו ניר העמק עפולה
06-594385-6
דרושים

מורים

לבית הספר:
1) אנגלית
2) מתמטיקה — כיתות ז'-י"א
3) פיסיקה — כיתות ט'-י"ב
4) מיחשוב ובקרה — כיתות י'-י"ב
5) מכונאות רכב — כיתות י'-י"ב
6) מורה ספרנית — (העסקה כוללת פעמיים בשבוע בשעות הערב)

כמה זמן יקח לך לשכנע אישה יפה לקנות תכשיט?

בזה תלוי אם תרוויח 1000 ש"ח או 5000 ש"ח לחודש

caprice d'art
International marketing L.t.d.
לאגף השיווק של חברה יצרנית

דרושים
באיזורים: תל אביב גוש דן והשרון

אנשי מכירות

★ נסיון מוכח במכירות ★ בעלי רכב
השכר על בסיס מכירות בלבד
תנתן השתתפות באחזקת רכב

לקביעת ראיון פנה בכתב ת.ד. 24051 או טלפונית 02-527205-6 ירושלים

למשרדי היפרשוק הגליל-ירוק באזור
דרושה

קלדנית

לעבודה על מחשב P.C I.B.M בעלת ידע בהנה"ח. נסיון קודם הכרחי. רצוי נסיון בעבודה עם תוכנת מכפל. משרה מלאה. 5 ימים בשבוע.
לפנות: 03-5566478, 03-5566445

דרוש

מטעין לבטון

מרעננה והסביבה
טל' 052-27792

לסניף "תנובה" פתח-תקוה

דרושים:

מפיצים לחלב ותוצרת חלב

הכישורים הדרושים:
★ רשיון נהיגה למשאית
★ ידע בנושא שיווק מצרכי מזון
★ כושר גופני תקין
★ ידיעה טובה בחשבון

תינתן עדיפות למועמדים בעלי נסיון מעשי בחלוקת מצרכי מזון.
התחלת העבודה משעה 03.00 בבוקר.
הסעה לעבודה בלילה מובטחת.

עוזרים למפיצי חלב ותוצרת חלב

הכישורים הדרושים:
★ רשיון נהיגה למשאית, יתקבלו גם מועמדים בעלי רשיון נהיגה לרכב פרטי.
★ כושר גופני תקין

התחלת העבודה בשעה 03.00 לפנות בוקר
הסעה לעבודה בלילה מובטחת.

מועמדים מתאימים, תושבי פתח-תקוה וסביבתה הקרובה, מתבקשים לפנות אישית למחלקת המגבון סניף "תנובה" פתח-תקוה, רח' חיה פיינשטיין פ"ת (היפרשוק פ"ת) למר צבי דגמי.
ניתן להתקשר טלפונית לתיאום פגישה בטלפון 03-906591
- סודיות מובטחת -

ההסתדרות הציונית העולמית

המחלקה לחינוך ולתרבות בגולה
המדורים לנוער ולסטודנטים
לסמינרי האביב והקיץ של המחלקה לחינוך ולתרבות בגולה

דרושים

מדריכים ומדריכות

חוברי אחת השפות: אנגלית, גרמנית, צרפתית וספרדית.

הקבוצות תגענה ארצה בחודשים מאי-יולי 1988 וכל קבוצה תשהה בארץ בין 4—8 שבועות.

הכישורים הדרושים:
★ נסיון בהדרכה
★ לאחר שירות צבאי
★ גילאי 21-28

העבודה הינה בתנאי פועלים ואינה מומלצת לבעלי משפחות.

כמו כן דרושים מורי דרך וחושבים מוסמכים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לטלפן לטלפונים:
02-714560 ו-02-714950 בין השעות 8.30 — 12.30.

מכון הנריטה סאלד

המכון הארצי למחקר במדעי ההתנהגות

דרושים/ות

בוחנים/ות

מבאר שבע, קרית גת, אשקלון
להעברת מבחנים בבתי-ספר יסודיים.
העבודה תמשך כשבועיים בחודש מאי 88.
המעוניינים יתקשרו אל: דינה כהן טל' 02/419191

התעשיה הזעירה (?) / הנדסת התפלה לישראל (תהליך זרזין) בע"מ

חברה תעשייתית עתירת ידע המפתחת ומייצרת ציוד ייחודי לייצוא בתחום תעשיות התהליך, איזור התעשיה, הרצליה דרושים/ות

מהנדס/ת פרויקט צעיר/ה

★ בוגר הנדסת-מכונות (מגמת בין תחום) / הנדסה כימית ★ 2-3 שנות נסיון ★ בעל נסיון בביצוע של לפחות פרויקט העשייתי אחד ★ ידיעת השפה האנגלית הכרחית ★ חריץ ומוכן לעבוד קשה.
הצטרף לצוות מהנדסים המנהלים את התכנון והביצוע של הפרויקטים בחברה

לפנות בכתב יד בפרוט תולדות חיים, השכלה ונסיון
ת.ד. 18041 תל-אביב מ"ב 61180

IPL אינטרפרם מעבדות בע"מ

חברתנו מקבוצת ARES-SERONO העולמית מפתחת ומייצרת תרופות ייחודיות, עוסקת בהנדסה גנטית ובתחום הביוטכנולוגיה.

חוקר ליחידת מו"פ פרמצבטי
לפתוח פורמולציות לתרופות, מעקב יציבות, הכנת חומר קליני.
★ בעל/ת תואר ברוקחות.
★ בעל/ת נסיון בפיתוח פרמצבטי ובתעשיה הפרמצבטית.

עובד/ת מחקר
★ בעל/ת תואר M.Sc במדעי החיים
★ רצוי בעל/ת נסיון קודם בביולוגיה מולקולרית/ תרביות רקמה.

מזכירה כתבנית
לניהול משרד כולל כתבנות, תיוק וכיו"ב.
★ שליטה מלאה בעברית ואנגלית (כולל הדפסה שוטפת בשתי השפות)
★ יכולת לנהל משרד באופן עצמאי.
★ בעלת כושר ארגון ויחסי אנוש טובים.
★ רצוי רקע קודם בביולוגיה

עובד/ת מעבדה
★ בוגר/ת תואר ראשון (BSC) במדעי החיים
★ רצוי בעל/ת נסיון קודם באימונוכימיה/ תרביות רקמה.

אחראי יחידת הכנה ושטיפה
לניהול יחידת הכנה ושטיפה של כלי מעבדה לצוות מחקר ופיתוח.
★ בעל נסיון קודם בניהול יחידה דומה בבית חולים או באוניברסיטת מחקר.

מזכירת ייצור
לניהול משרד התפעול והייצור.
★ בעלת נסיון בתפקיד דומה במפעל תעשייתי.
★ ידיעת השפות עברית/ אנגלית על בוריין (כולל הדפסה בשתי השפות)
★ בעלת יחסי אנוש טובים.

מגורים באיזור רחובות
5 ימי עבודה באווירה צעירה ונעימה. סודיות מובטחת.
נא לפנות בכתב יד ולפרט קורות חיים ושם המשרה (ע"ג המעטפה) אל:
אינטרפרם מעבדות בע"מ. פארק מדע, קרית ויצמן נס ציונה 76110

---

pilat פילת

לחברת פילת
דרוש/ה

נהג/ת

צעיר/ה, רציני/ת ואחראי/ת לעזרה לנכה, בעיקר במקום עבודתו:
הסעה וסיוע בסידורים אישיים ובשליחויות.
משרה מלאה, שעות גמישות, באיזור המרכז.
נא להתקשר לטוני טל. 03-332917
בין השעות 10:00-15:00

דפי ארגמן בע"מ

המדריכים העסקיים של המדינה

דרושים:
לסניפי החברה באזורים: תל-אביב, חיפה, ירושלים, באר-שבע, השרון ונתניה

1. **מנהל/ת מכירות** — להפקיד: ראש צוות/מפקח/ מנהל סניף
2. **רוכשי מודעות** — בצוות מכירות/פרוספקטים/יחצ"נים
3. **מזכירת מערכת**
4. **גרפיקאי/ת מבצע/ת**

נא לפנות בימים א' — ה' (9-17) טלפונית — 03-612545, 615476

— דפי ארגמן — מקור מידע ראשון —

למושב כפר הנגיד דרוש

גזבר / מרכז משק

מועמדים בעלי נסיון מוכח יפנו ליעקב אלימלך 08-439481

אם את(ה) מומחה ל

כסף

עם ידע ונסיון במימון סחר בינ"ל יבוא ומכירות כתוב לת.ד. 6173 ר"ג

16 ראשי מועצות ערביות הודיעו על הצטרפות למפלגת דראושה

כינוס היסוד יתקיים בשבת בנצרת ● ראשות המפלגה לא מובטחת לדראושה

מאת מוחמד חלליה, סופר „דבר" בנצרת

כינוס יסוד של המפלגה הדמוקראטית ביוזמתו של הח"כ עבד דראושה אמור להתקיים בשבת בנצרת. לכינוס נשלחו מאות הזמנות לראשי וחברי מועצות, משכילים, סטודנטים ואנשי ציבור מכל המגזרים של האוכלוסיה הערבית.

השבוע הודיעו 16 ראשי מועצות ערביות מהגליל והמשולש על הצטרפותם למפלגה הערבית החדשה, אך הודיעו שאינם הולכים אחר דראושה, אלא יחד עמו. עוד אמרו, שהחלטתם לתמוך בהקמת המפלגה החדשה נובעת מאכזבתם הגדולה מהמפלגות הישראליות, לרבות חד"ש והמתקדמת.

ראש מועצת סכנין מוחמד גנאיים אמר בשיחה עם סופר „דבר", שבמפלגה החדשה לא מובטח לח"כ דראושה לעמוד בראש הרשימה לכנסת, וכמו בכל מפלגה דמוקראטית תהיה לכך התגודדות בין החברים.

סופר „דבר" מוסר, שבכנס היסוד תיבחר ועדה מכינה, שתכין את המפלגה לוועידה הראשונה האמורה להתקיים ערב הבחירות לכנסת.

במרכז יוטל על הוועדה המכינה להכין את מצע המפלגה, שיושתת על הכרה בזכויות הלגיטימיות של עמי האיזור, לרבות זכותו של העם הפלשתיני להקמת מדינתו העצמאית לצד מדינת ישראל.

בנושאים הפנימיים תיאבק המפלגה החדשה להשגת שוויון מלא ושילוב האזרחים הערבים בחיי המדינה.

250,000 יצאו לחופשות בגליל, בחרמון ובאילת בשבוע חג־הפסח

החרדים מוותרים על קברי הצדיקים ונוסעים לגלוש בשלג

(ע). – גורמי התיירות באילת ומלונות העיר ערוכים לקליטת הגל השני של הנופשים והתיירים, שיגיעו לאילת לקראת חג השני וסוף השבוע. בסך הכל צופים, שיבקרו באילת בחג הפסח השנה 50,000 תיירים ונופשים. בגליל ביקרו מאז תחילת חג הפסח כ־200,000 איש.

פרנסי התיירות באילת ציינו לשבח את השיפור בהתנהגות הנופשים, תוך שמירת הנקיון והסדר גם בחופים וגם במוקדי התיירות בעיר.

בגלל הביקוש הגדול למקומות טיסה לאילת, נאלצו נופשים רבים לרדת דרומה עם מכוניותיהם. במרכז העיר היו פקקי תנועה רבים ועומס תנועה.

נמסר, כי התפוסה במלונות גבוהה מאד ובממוצע כללי מגיעה ל־100 אחוז. עם זאת, יש אפשרות להשיג חדרים במלונות, בעיקר בגלל ביטולים של הרגע האחרון, הנעשים על־ידי מארגני תנועה מחו"ל.

באתרי הנופש בצפון בולטת בימים אלה נוכחות מוגברת של קייטנים חרדים חסידים, שבעבר נמנעו מלבקר במקומות אלה והעדיפו לבקר בקברות צדיקים. בחרמון, למשל, ביקרו בימים האחרונים אלפי חרדים.

רובם הגיעו בהסעות מאורגנות והעפילו עד לרכבל העליון. גם בבניאס, תל־דן וחורשת טל ביקרו אלפי חרדים. טיולם של אלה מסתיים בדרך כלל בעלייה לקברות הצדיקים בצפת ומירון.

מאז יום א' ביקרו בגליל כ־200,000 נופשים. לחרמון בלבד מגיעים מדי יום יותר מ־10,000 איש, כשהאטרקציה היא השלג הכבד המצוי עדיין ברכבל העליון והמאפשר למטיילים לשחק ולגלוש.

בכבישי הגליל, שהם, כידוע, צרים ומפותלים, מתקשים לקלוט כמות כה גדולה של כלי רכב, ובמקרים רבים נוצרים פקקים גדולים לאורך קילומטרים.

נסיון לפתור בעיות כספיות בדרך של אלימות הפך לנורמה בישראל

נאמר בהחלטה להאריך מעצרם של שני חשודים בחטיפת בעל־חוב ובהכאתו; „לא הרבצתי, מישהו אחר יכול לעשות זאת במקומי" – אומר אחד מהחשודים

(ע). – „נסיון לפתור בעיות כספיות בדרך של אלימות מבוערת, הפכה לנורמה במציאות הישראלית", אמרה אתמול חיה חפק, שופטת בית־משפט השלום בתל־אביב, בהחלטתה להאריך ב־11 ימים את מעצרם של חיים ברק בן 48 מתל אביב וחיים לביא בן 36 מבת־ים.

השניים חשודים בעבירות של סחיטת כספים בכוח, חטיפת אדם וכליאתו ותקיפה בנסיבות מחמירות.

בארכות המשטרה מפקח עמי מלול אמר בבית המשפט, כי ביום ה־31 במארס תפסו שני החשודים את יחזקאל אביבי, הכניסוהו בכוח לרכב, הובילו אותו לביתו של אחד מהם, שם כלאו אותו במשך ארבע שעות והיכו אותו מכות נמרצות באמצעות אלה. כל זאת, במטרה להוציא ממנו כספים, שלטענתם הוא חייב לאחד מהם.

מפקח מלול ציין עוד, כי החשוד חיים לביא איים על חייו של הנחטף אביבי וכן על חיי בני משפחתו. „מדובר בעבירה חמורה ביותר, ושחרורם של החשודים יחבל קשות בחקירה הנמצאת בראשיתה ועלול להביא לתיאום גרסאות ולהשפעה על המתלונן שנחטף על־ידי החשודים", טען נציג המשטרה. הוא ציין, כי בכוונת המשטרה לאתר עדים נוספים.

שני החשודים הכחישו את העבירות המיוחסות להם. החשוד חיים ברק טען, כי הוא מכיר את המתלונן יחזקאל אביבי זה כשנה והיו ביניהם עיסקאות כספיות. ביום המקרה, לטענתו, הם ישבו בדירתו ושתחו ביניהם. „אביבי לא הוכה בדירה שלי. אין הגיון בפתירת בעיות בכוח, יש אנשים אחרים היכולים לעשות את העבודה במקומי", טען החשוד.

החשוד השני חיים לביא טען, כי החשוד, חיים ברק הוא גיסו והם מתגוררים באותה דירה. „לא חטפנו את אביבי, הוא בא ברצונו הטוב, הוא חייב לגיסי, חיים, כספים" טען החשוד.

המוסדות הארגונים בהסתדרות עוברים לשבוע עבודה מקוצר

מספר שעות העבודה לא יופחת בשלב הראשון

מאת חיים באור, סופר „דבר"

המוסדות הארגוניים של ההסתדרות יחלו לאחר הפסח במעבר הדרגתי לשבוע עבודה של חמישה ימים. המעבר יושלם עד סוף השנה.

המעבר לחמישה ימי עבודה בשבוע לא יכלול עדיין הפחתה במספר שעות העבודה השבועיות. אלה ימשיכו לעמוד על 45, על־ידי הוספת שעת עבודה אחת ביום.

מהשבוע הבא יופעל ההסדר של שבוע עבודה בן חמישה ימים ב„מבטחים" ובקרן הביטוח של פועלי הבניין. שאר קרנות הפנסיה כבר עברו לשבוע עבודה מקוצר.

בחודש הבא מתוכננות לעבור לשבוע עבודה מקוצר כל 72 מועצות הפועלים ואילו בית הוועד הפועל של ההסתדרות – בסוף יוני. עדיין לא נקבע מתי יעברו לשבוע עבודה מקוצר 30,000 עובדי קופת חולים – עקב הבעיות התקציביות הרובצות על המוסד ומגוון המקצועות של המועסקים בו.

30 המוסדות הארגוניים של ההסתדרות כבר גיבשו את תוכנית ההערכות שלהם לשבוע עבודה מקוצר. הבעייה העיקרית עליה הצביעו רוב המוסדות היא ההכבדה, שתיגרם לאמהות עובדות עקב הוספת שעת עבודה מדי יום.

באגף למינהל וכח אדם שבהסתדרות הוחלט, שכדי לא לחרוג מהמסגרת התקציבית, עובד שיועסק ביום השישי לא יקבל „שעות נוספות", אלא יקבל יום חופשה נוסף בשבוע שלאחר מכן.

גופת הנער מברור חיל נמצאה בבניאס

מאת שמעון וייס, כתב „דבר" בצפון

גופתו של הנער שמעון רדיזמן בן 16 מקיבוץ ברור חיל שבנגב נמצאה אתמול, כשהיא צפה באפיק נחל הבניאס ליד מושב בית הלל בגליל העליון.

את הגופה גילה חבר המושב שהשתתף בחיפושים אחרי הצעיר שטבע. הגופה נמצאה מרחק כמה מאות מטרים מהמקום שבו נעלמה.

כזכור, החליק רדיזמן מעל גשר ונפל למימי הבניאס ליד שמורת הבניאס בגליל ביום ב' לפני שבוע. זרמי המים החזקים סחפו אותו עד שעקבותיו נעלמו.

משך למעלה משבוע עסקו מתנדבים, שוטרים, צוללנים ורבים מחברי קיבוץ ברור חיל שבדרום, בחיפושים נואשים אחרי הצעיר, אך לשווא. גם כאשר היה ברור שהוא טבע, לא פסקו החיפושים ואל המחפשים הצטרפו בימים האחרונים יחידות מובחרות שהתנדבו לבקשת הקיבוץ.

הלווייתו של שמעון רדיזמן תתקיים היום בקיבוצו, ברור חיל.

שיפור ברווחיות של „פועלים־השקעות"

מאת מודיה אבנימלך

החברה להשקעות של בנק הפועלים הרוויחה בשנת 1987 3.1 מיליון שקל, לעומת 2.8 מיליון שקל בשנת 1986, שיעור גידול של כ־12 אחוז. התשואה על ההון הסתכמה ב־6.8 אחוז. ההון העצמי של החברה לסוף שנת 1987 הסתכם ב־48.6 מיליון שקל.

פועלים־השקעות היתה השנה אחת הקבוצות הפעילות במשק. השנה מתכוננת פועלים־השקעות להיכנס לתחום נדל"ן, והיא בוחנת כניסה לעיסקי בתי אבות. בניגוד למגמה במרבית הקונצרנים והקבוצות במשק מתכוונת פועלים־השקעות להרחיב גם השנה את השקעותיה בתעשיה ולהחזיק בהשקעות ההון־סיכון שלה.

דרוש קיבוץ לאימוץ אסירה ובתה הקטנה

מאת שמעון וייס, סופר „דבר"

הרשות לשיקום האסיר במשרד העבודה והרווחה פנתה השבוע לתנועה הקיבוצית בבקשה למצוא קיבוץ, שיאות לשקם בתחומו אסירה משוחררת ובתה בת החמש. המדובר הוא באסירה משוחררת שעבדה בקיבוץ בתקופת מאסרה וממשיכה את עבודתה במפעל שבקיבוץ גם אחרי השחרור.

אברהם הופמן, מנכ"ל הרשות לשיקום האסיר, פנה לתנועות הקיבוציות לאחר שהתברר, כי כל חמשת הקיבוצים שהביעו נכונות לקלוט את האסירה המשוחררת, היתנו זאת בקבלת האסירה ללא בתה ואולם הדבר בלתי אפשרי. לדברי הופמן, הימצאות הבת ליד אמה הוא תנאי בל יעבור ולדעת המומחים, הוא חשוב ביותר בשלב השיקום של האם.

השירות לילד ולנוער במשרד העבודה והרווחה הוא שיממן את שהותה של הבת לצד אמה בקיבוץ. הופמן ציין, כי מדובר באסירה לשעבר שגילתה התמדה ורצון עז להשתקם ועבודה במפעל הקיבוצי לשביעות רצון כל הסובבים אותה. לדבריו, יש צורך למצוא קיבוץ מתאים, משפחה מאמצת ונכונות גדולה מצד החברים לסייע בפרוייקט.

לאחר הפסקה של 17 שנה:

ועדת הבטחון של ישובי הנגב חידשה את פעולתה

מאת דני צדקוני, סופר „דבר" בדרום

ועדת הבטחון שליד ועדת הנגב (גוף התנדבותי של כל ישובי מרחב זה) חידשה את פעילותה בעקבות המהומות בשטחים, לאחר שלא פעלה למעשה מאז דוכא הטרור בעזה, לפני 17 שנה.

לאחרונה הגבירו ישובי קו הרצועה את כוננותם הבטחונית ונקטו אמצעים ושיטות למניעת אפשרות של פיגועים חבלניים. בימים אלה עוברים, למשל, המורים והמורות של ביה"ס של המועצה האזורית שער הנגב, אימוני נשק שבו ישתמשו בעת נסיעתם עם תלמידי הישובים למוסד וממנו.

בישובי הקו הונהגה שמירה של 24 שעות. עם זאת, תובעים ראשי המועצות האזוריות לאורך הקו לחזק את אמצעי המיגון שלהם והבקרה נגד חדירות, ובעניין זה מתנהלים עתה דיונים עם הגורמים הנוגעים בדבר.

חצרות האיכרים

שר החינוך והתרבות יצחק נבון בביקורו אתמול בטקס חנוכת „חצרות האיכרים" בכפר תבור. שר החינוך סיפר למארחיו, שוועדת מומחים שהוא הקים באחרונה התבקשה לקבוע, כתקן מחייב, ביקור תלמידים באתרי התיישבות ברחבי הארץ. האתר החדש בכפר תבור מדגים את אורח חייהם של המתיישבים החל בבתיהם ובריהוטם וכלה בבעלי החיים ובכלים החקלאיים. „כפר תבור הוא ישוב בעל היסטוריה עשירה, הראויה להנחלה לדורות הבאים", אמר נבון בטקס. (כתב: יצחק מרידור, צילם: אילן אוסנדרייבר)

הבעל ארב לאשתו הנמלטת והיכה אותה בקרש ממוסמר

האשה, המתגוררת במעון לנשים מוכות, התלוננה בעבר במשטרה, אבל הבעל לא נעצר ● הלם במעון בהרצליה

(ע).– אשה, שמצאה מקלט בבית לנשים מוכות בהרצליה, הותקפה אתמול על־ידי בעלה, שארב לה ליד המקלט לעיני עוברים ושבים. האשה נחבלה קשות בכל חלקי גופה והועברה חסרת הכרה לבית החולים „מאיר" בכפר סבא, שם אושפזה במחלקה הכירורגית. בשעת מסירת הידיעה טרם נעצר הבעל, החשוד בתקיפה האכזרית.

זעזוע והלם שררו במקלט לנשים מוכות בהרצליה בקרב 16 הנשים ו־16 הילדים המתגוררים שם בימים אלה. אתי שחר, העובדת במקלט, סיפרה כי האשה, בת 29, השוהה במקלט מזה כחודש לאחר שהוכתה נמרצות על־ידי בעלה, הגישה לפני יומיים תלונה במשטרת הרצליה, כי בעלה מאיים על חייה.

אתמול בבוקר ביקשה מאחת הנשים השוהות במקלט להצטרף אליה לתא־הטלפון הציבורי כדי לשוחח עם הוריה. ליד תא־הטלפון הגיח לפתע בעלה כשבידו קרש בניין ממוסמר והחל להכותה בכל חלקי גופה. איש מהעוברים ושבים לא ניגש לסייע לה.

בבית החולים, כשהיא חבושה בכל חלקי גופה, סיפרה האשה, כי האיומים כלפיה הושמעו בעבר ולדבריה נרשמה תלונתה במשטרת הרצליה, אך בעלה לא נעצר.

רות רוניק, מנהלת המקלט לנשים מוכות זה 10 שנים, הגיבה באומרה: „עד מתי יאטמו אוזניים ויחרישו נוכח התראותיהן של נשים מוכות, שקול זעקתן עדיין לא טלטל את האדישות השוררת בקרב אנשי משטרה למרות ריבוי מקרי האלימות המסתיימים באסון".

בערר של האגודה לזכויות האזרח נטען:

תקדים מסוכן: עוצרים במעצר רגיל עצירים במעצר מינהלי

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

„מדובר בהליך תקדימי שיש לו משמעות עקרונית. לראשונה בתולדות חוק המעצרים, מתקנות שעת חירום (שעל־פיו מבוצעים מעצרים מינהליים), שהמדינה מנסה לעשות שימוש „משולב" בסמכויות מעצר שבחוק. המדינה המתינה לסיום תקופת המעצר המינהלי ופתחה בהליכים פליליים רגילים לביצוע עבירות, שבגללן הוצא צו־מעצר מינהלי".

כך טען עוה"ד אדם פיש, יועצה המשפטי של האגודה לזכויות האזרח, בערר שהגיש לבית המשפט המחוזי בחיפה, לאחר שנשיא בית המשפט השלום בחיפה השופט רם סכיר הורה להאריך את מעצרם של שני תושבי אום אל פאחם, החשודים בהמרדה ובתמיכה בארגון טרור, בשבעה ימים.

שני החשודים ראג'ה אגבריה בן 25 וראסלם מחאג'נה בן 27 נעצרו בסוף חודש דצמבר אשתקד במעצר מינהלי לאחר אירועי „יום השלום". המעצר המינהלי הסתיים ב־1 באפריל. אז הובאו השניים להארכת מעצר בחשד לביצוע עבירות פליליות רגילות, ומעצרם הוארך בשבעה ימים. עוד קבע השופט סכיר, כי לאחר המעצר ישהו השניים במעצר בית עד ל־30 בחודש.

בערר, שהוגש לבית המשפט המחוזי, טען עוה"ד פיש, כי „תקדים של פעולה זו מצד המדינה הוא מסוכן ביותר, וצר לי שבית משפט השלום התיר מעשה כזה מבלי להתייחס למשמעויות החמורות שעלולות להיות לה". עו"ד פיש הוסיף, כי מעצר מינהלי מתבצע רק במצב שאי־אפשר להשיג ראיות נגד חשודים בהליך פלילי רגיל. „אז איך פתאום מאריכים את מעצרם בהליך רגיל?" שאל עו"ד פיש.

במהלך הערר הסכים נציג משטרת מרחב העמקים מפקח אבינון לשחרר מייד את שני העצורים ולהחזיקם במעצר בית עד ל־15 בחודש זה. כמו כן התחייבה התביעה לא לבקש את מעצר השניים עד תום ההליכים, אם יוגשו נגדם כתבי אישום.

„מורשת"
בית־עדות ע"ש מרדכי אנילביץ'
וספרית פועלים

זה עתה יצאו לאור:

אבא קובנר – מִשֶּׁלּוֹ ועליו
ערכו: רוז'קה קורצ'ק ויהודה טובין

בסופת הכליון מאת שלום חולבסקי
מחקר על יהדות ביילורוסיה המזרחית במלחמת העולם השניה

מגילת גיטו לבוב ומחנה יאנובסקי
מאת חיים שיינפלד
ביטוי ייחודי על הרקע הרחב של האירועים

ניתן להשיג ספרי „מורשת" בחנויות הספרים ושירות במשרד ההוצאה, רח' לסקוב 9, ת"א 03-267754.
המען לדואר: „מורשת", ת"ד 40009, ת"א 6400

מוסף לרגל המימונה
היום ב„דבר השבוע" עמ' 24–28

דבר חד"ש

נמנע ביצוע גזר דין מוות לרפואה הציבורית

שר האוצר, משה נסים, הדוחה בעקשנות את התביעות הצודקות של הרופאים וייתר העובדים בבתי־החולים הממשלתיים והמתנכל לשירותי מגן דוד אדום – שואף להעמיד גם את קופת־חולים הכללית ומוסדותיה על הברכיים.

אין שחר לטענה, שלממשלה אין כסף. לממשלה יש מיליארד שקל להעניק כמתנה לבעלי ההון ולמעבידים בדמות הקלות במס הכנסה ופטור חלקי מתשלום לביטוח הלאומי, אך אין 50 מיליון שקל להצלת שירותי הבריאות הציבורית.

השר נסים הוא המוציא לפועל, אבל גזר דין מוות על הרפואה הציבורית הוציאה הממשלה כולה, ממשלת שמיר־פרס.

הנהגת המערך נכנעה למעשי האונס של האוצר והזדרזה להודיע על השעיית ההסכם החשוב עם רופאי בתי־החולים של קופ"ח.

הרס שירותי הבריאות הציבורית הוא אסון לאומי!
תקציבים לשירותי הבריאות ולא לכיבוש, להתנחלויות ולמתנות לבעלי ההון!

ת"ד 26205, ת"א
7.4.88

החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון – חד"ש
(במפלגה הקומוניסטית הישראלית, ארגון הפנתרים השחורים וחוגי ציבור יהודים וערבים)
הסיעה בהסתדרות

יד טבנקין
מכון ישראל גלילי לחקר כח המגן
דאר רמת אפעל טל. 712786 מיקוד 52960

ערב עיון
לזכרו של ישראל גלילי
„במחון ישראל בעשור הבא"
אפעל – בית־ברנר
12 באפריל 1988 בשעה 15:00

בהשתתפות:
★ זאב צור, יד טבנקין – מכון ישראל גלילי לחקר כח המגן.
★ משה כרמל – הפרים לוכד
★ ארנון גפני – משק ובטחון בעשור הבא
★ אלוף מתן וילנאי – צה"ל לקראת העשור הבא
★ שר הבטחון יצחק רבין – בטחון ישראל בעשור הבא

הציבור מוזמן

מכון לבון לחקר תנועת העבודה
ארכיון העבודה והחלוץ

מזמין את הציבור

לערב עיון בנושא:

שיתוף עובדים במניות מפעלים

דברי פתיחה: הח' ירוחם משל – יו"ר מכון לבון.
הרצאה: הח' אימיק לוי.

המפגש יתקיים ביום א', 10.4.88 בשעה 17.00 במכון לבון רח' נהרדעא 3, תל־אביב.

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
הסתדרות הגימלאים בישראל

יושבי ראש הסניפים והאירגונים של הגימלאים

מוזמנים בזה למפגש

שיתקיים ביום ראשון 10.4.88 בשעה 9.30 בבוקר באולם לשכת המס רח' ארלוזורוב 115 קומה 7 ת"א, ולא בוועד הפועל כפי שפורסם בטעות

בברכת מועדים לשמחה
מטה הגימלאים

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י הועד הפועל
המרכז לתרבות ולחינוך
עיריית רמת־גן
משרד החינוך והתרבות
הסוכנות היהודית לא"י
הפדרציה הספרדית בישראל

בית כורש
של יהודי איראן בישראל

חגיגות רוזה־באע

בחסותו האדיבה של ראש עיריית רמת־גן אורי עמית ביום ראשון, איסרו־חג פסח, כ"ג ניסן תשמ"ח, 10.4.88 תתקיים בפארק הלאומי ברמת־גן, החל משעה 10 בבוקר החגיגה המסורתית של יהודי איראן „רוזה־באע" בשעה 5 אחה"צ באמפיתאטרון של הפארק הלאומי

עצרת עם

בהשתתפות: ראש הממשלה – יצחק שמיר
מ.מ ראש הממשלה ושר החוץ – שמעון פרס
שר העבודה והרווחה – משה קצב
שר הקליטה – יעקב צור
מזכ"ל ההסתדרות – ישראל קיסר
יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית –
שמחה דיניץ
ראש עיריית רמת־גן – אורי עמית
יו"ר המרכז לתרבות ולחינוך – נחום פסה
יו"ר ארגון „כורש" – ששון סימן־טוב
יו"ר ארגון הגג – ד"ר דוד מנשרי
המנחה: מרדכי רחימי – סגן יו"ר ארגון „כורש"
תכנית האמנותית: להקות זמר ומחול, תזמורות, מופעי פולקלור וכו'.
הכניסה חופשית – הקהל מוזמן
בברכת „סאלה שומה מובראק"
מטה החגיגות

נהג!
עשה את המינימום למען אלה העושים את המקסימום.
תן טרמפ לחייל!

במלאת שלוש שנים לפטירתו של יקירנו

שרגא נצר ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
בבית העלמין ברחוב טרומפלדור בתל־אביב
ביום שני כ"ד ניסן תשמ"ח 11.4.88 בשעה 2.30 אחה"צ.

המשפחה

צביה בן־ארי
(לבית שולמן מפינסק)
איננה עוד איתנו

ההלויה תיערך היום, יום חמישי כ' ניסן תשמ"ח 7.4.1988 בשעה 11.00 בבית העלמין בקרית שאול. נפגשים ליד שער בית העלמין

מבכים ודואבים
הבת שלומית אבן־חן
החתן מרדכי אבן־חן
הנכדים ניר, עינת וליאב

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של

גרשון ז'ולטק

ההלוויה תתקיים היום יום חמישי כ' בניסן תשמ"ח 7.4.88
בבית העלמין בחולון בשעה 10.30
נפגשים ליד השער החדש

המשפחה

ניגונים חדשים/ דני רובינשטיין

מפחיד לצאת, מפחיד להישאר

בין הקנאים הגדולים ביותר לארץ ישראל השלמה נשמעים לפתע קולות שלא נשמעו בעבר. גם הימין של המתנחלים נבוך

דמותו של יאסר ערפאת עשויה מקרטון, בגובה של כ־15 מטר הוצבה על־ידי מפגינים מול הכניסה למלון הילטון בירושלים כדי שמזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ יראה אותה בכל פעם שייכנס למלון או יצא ממנו. הדמות נועדה להעליב את שולץ מפני שבידיה יש כרזות, ברכה באנגלית ובעברית האומרות: אהלן יא שולץ, ברוך בואך. היא גם נועדה להפחיד, כיוון שערפאת מהקרטון חגור כולו רימונים וסכינים, נוטפי דם ואפילו גולגולת של מת תלויה בחגורו.

לא ברור אם ג'ורג' שולץ נבהל מהבובה המפחידה, שכן השיטה של ליבוי חרדות עובדת יפה מאוד בעיקר אצלנו, הישראלים, היהודים. מה יש לדבר, די בצדק. הנה לפני ימים אחדים, מול ביתו של שמעון פרס עמדה קבוצת נשים – רובן ככולן מהתנחלויות גוש אמונים – והן עטופות בכאפיות ערביות ונושאות שלטים: אנחנו דורשות גם את יפו, עכו, באר־שבע וחיפה. (אגב, אילו נשים ערביות אמיתיות היו מניפות שלטים כאלה מול ביתו של פרס הן היו כבר כולן מזמן בבית־סוהר).

בכל הפגנות גוש אמונים בעבר, בכל תעמולת תנועת התחיה, גם במערכות ההסברה של הליכוד, בולט גורם הפחדה. מפגיני ימית ענדו על בגדיהם טלאי צהוב, דיברו על יודן־ריין, על חורבן והשמדה. כאשר ממשלת ישראל לא נתנה להתנחל באזורים צפופי האוכלוסיה הערבית בעזה, קראו לה ממשלת תחום המושב, או ממשלת הספר הלבן, להזכיר לכולנו ימי צרות ורדיפות. כאשר הנשיא סאדאת בא לירושלים קרא לו הסופר משה שמיר (אז ח"כ של התחיה): היטלר של הנילוס, ללמדך שכל מחשבה על נסיגה, על ויתורים לאויב שכמותו פירושה אחד – שואה איומה.

אין ספק שטיפוח פחדים – אמיתיים או מדומים – הוא האמצעי היעיל ביותר לגיוס מתנגדים בישראל לכל הסכם או פשרה עם האויב הערבי. כך היה כל השנים, בין בתקופות שאצל הפלשתינאים היו שפל וייאוש, ובין בתקופות – כמו עתה – שיש אצלם אופוריה וגאווה הדוחקת מתינות. כך גם פעולות הטרור והחבלה שיחקו תמיד לידי תומכי ארץ ישראל השלמה על כל גוניהם, כיוון שהטרור מעלה פחדים – ואם פוחדים לא רוצים להתפשר, לא רוצים לוותר.

מה שיש עתה הוא שנדמה כי מתהווה מצב חדש. הפחד מנסיגה היה תמיד אחד: מצבאות ערבים שיתקרבו ללב הארץ לאורך הקו הירוק. עכשיו מתברר שהסכנה היא אחרת, הערבים שבתוך הארץ שאין להם בכלל צבא. אם בעבר ויתור על שטחים עורר חרדות, היום להישאר בשטחים ולשלוט בהם ללא הסדר מעורר לא פחות חרדות. במלים אחרות, כבר לא ברור מה יותר מפחיד: לסגת עם הסדר, מפוקפק ככל שיהיה, או לא לסגת ולהיות צפויים לאין סוף סכנות וצרות נוסח ההתקוממות שלא נגמרת.

זהו ההסבר היחיד שאפשר למצוא לעובדה שבין הקנאים הגדולים (והרציניים) ביותר לארץ ישראל השלמה – כלומר בין המתנחלים – נשמעים לפתע קולות מוזרים ומשונים שלא היו בעבר. תחילה היתה שמועה שהרב ריסקין מאפרת אמר באיזה מקום שצריך לדבר עם אש"ף. לא בדקתי זאת. אחר־כך פורסם גליון של הבטאון "נקודה" ובו לא פחות מארבעה מאמרים שבימים כתיקונם אפשר היה בהחלט לכנותם מאמרים תבוסתניים ותכנעים. המאמר הראשון הוא של צבי צמרת (מנהל יד בן־צבי, שאיננו איש גוש אמונים), תושב אפרת שבגוש עציון,

אין ספק שטיפוח פחדים – אמיתיים או מדומים – הוא האמצעי היעיל ביותר לגיוס מתנגדים בישראל לכל הסכם או פשרה. פעולות הטרור שיחקו תמיד ליד תומכי ארץ ישראל השלמה

ובו נאמר: על מפלגות הימין להציע מו"מ עם כל גורם ערבי, כולל אש"ף. המאמר השני הוא של יוחנן בן־יעקב (איש כפר־עציון, לשעבר מזכיר בני־עקיבא) שקורא לכינון אוטונומיה או שלטון משולב, שהעיקר הוא הפסקת השלטון הישראלי על האוכלוסיה הערבית. המאמר השלישי הוא של דן בארי (מנאשמי קבוצת המחתרת, שנידון על פרשת תכנון הפגיעה במסגדי הר הבית) כותרת מאמרו היא: אם לדבר, אז עם אש"ף. המאמר הרביעי הוא של אורי הייטנר, חבר קיבוץ מרום הגולן, המגדיר עצמו שייך לזרם טבנקין בקיבוץ המאוחד, והוא קורא לפתרון של פשרה טריטוריאלית.

יש באותו גליון של "נקודה" עוד מאמרים שאינם מתיישרים בדיוק לפי הקו הנוקשה של העבר, כמו רשימתו של הרב מנחם פורמן מתקוע, המבין היטב, שההתקוממות בשטחים העמידה סימן שאלה גדול על עתיד ההתיישבות היהודית בשטחים – ובכלל מנשבת מגליון זה של "נקודה" רוח אחרת.

יש לא מעט אירוניה בעובדה שכאשר השמאל הישראלי נבוך מגילויים כמו שידור של מחמוד [illegible] והדומים לו ומשנה קצת עמדתו, גם הימין של המתנחלים נבוך – ואם כי בסיבות אחרות – ונשמעים בו ניגונים חדשים.

אתה בחרתנו / עליזה ולך

בחירה ממבט ראשון

כמה מאות אנשים המעורבים בפוליטיקה מכלים בחודשים האחרונים את כוחותיהם ומשקיעים ממשאביהם במרתון האלקטוראלי. צריך נשימה ארוכה, אך בעיקר רקורד מרשים ומוכר. אפשר גם בושם ואפטר־שייב

חברי מפלגת העבודה וחברי הליכוד המבקשים להיבחר לרשימת מועמדי מפלגתם לכנסת הצהיבו בשבוע שעבר מקנאה, כשצפו בבנימין (ביבי) נתניהו בטלוויזיה. בחלומותיהם הוורודים הם מייחלים לאזכור שמם במדורי ה"אנשים" למיניהם, באותיות מודגשות, והוזים דבר תפלות כלשהו שיעשה להם את היומית, והנה לימד אותם הביבי איך מנצלים את התקשורת באפקטיביות. בעיתוי ובתזמון מעשי ידי אמן ניצל נתניהו את מישדר "מבט", בשיא הצפייה, להודיע על התפטרותו מתפקיד השגריר באו"ם כדי להשתלב במערכת הפוליטית הפנימית. אפילו בארצות־הברית התרגשו מההודעה.

נתניהו פטור מניסוח מכתב פנייה אל יותר מאלפיים חברי מרכז מפלגתו ומלחלוח לשונו בבויל המעטפה. הודעת הצטרפותו למירוץ הידהדה מקצה הארץ עד קצה. את המלאכה ישלים בהופעות בסניפי "חירות", וכמקצוען שיווק – ב"רים", בסיבוב שקדם לקריירה הדיפלומטית שלו – יידע לשווק את מרכולתו ישירות לצרכן. אבל ביבי יש רק אחד, והיחיד שאפשר להשוותו אליו, אם כי לא בסיפוח המירקע למטרות אישיות, הוא אברהם בורג, בעל ה"סור" הקבוע בלילות־שבת. בורג־ג'וניור אינו רוצה שיחסר לכנסת בקדנציות הבאות מה שהיה בה למן הכנסת הראשונה – בורג – ויבקש את תמיכת חברי מרכז מפלגת העבודה להכללתו ברשימתה לכנסת ה־12.

כמה מאות אנשים המעורבים בפוליטיקה מכלים בחודשים האחרונים את כוחותיהם ומשקיעים ממשאביהם במרתון האלקטוראלי. צריך נשימה ארוכה בשביל הקילומטרז' המלולי שבו הם מתחרים. וצריך עוד משהו, שרבים מן המתמודדים מתעלמים מחסרונו: רקורד מרשים ומוכר. בחירות אישיות־חשאיות אינן מועדון היכרויות אלא מועדון של מוכרים. טוב שם טוב ממכתב ארוך ומייגע. כל מתמודד כותב רק מכתב אחד, אבל כל חבר מרכז מקבל עשרות מכתבים, ואלה שאין להם יומרות להיבחר לרשימת מועמדי מפלגתם לכנסת מאבדים את סבלנותם מיד אחרי קריאת שמו של הכותב. יתר על כן, הם גם לא יקריבו פרק של "שושלת" או "מוקד" או "זה הזמן" בשביל פגישה בסניף עם מועמד שהטריח את עצמו אליהם וכפה עליהם את נוכחותו. מעולם לא דלק האור בסניפי המפלגות הגדולות כל־כך הרבה שעות כמו באחרונה, וסודניר המבקרים בהם יכול להתיש כל חבר מפלגה.

התחרויות הגדולות על קולותיהם של חברי מרכז המפלגה מאפיינות, מטבע הדברים, את הליכוד ואת מפלגת העבודה, שכן להן "קופות" גדולות. מבין המפלגות הקטנות רק במפד"ל דומה ההתמודדות לזו שבמפלגות הגדולות, הן בגלל חילופי הדורות במפלגה והן בגלל שינוי שיטת הבחירות הפנימיות. המפד"ל תהיה גם הראשונה שתרכיב את נבחרתה לכנסת הבאה, בעוד עשרה ימים. בשלב זה ידוע, כי יוסקה שפירא לא יתמודד על מקום ברשימת המפד"ל, נציגי מצ"ד בהתמודדות יהיו מזכ"ל המפלגה,

יתאמתו הסקרים. "התחיה" קבעה את החמישיה הפותחת שלה עוד לפני עריקת רפול, שנכלל בה, על־פי המתכונת של סיעתה בכנסת הנוכחית. הסקרים מבשרים לה עלייה בשיעור כוחה, ופירוש הדבר הכללת אנשים חדשים בנבחרתה. "כאבדאש" מהסוג הזה צפוי, על־פי הסקרים, גם ל"צומת", וכיוון שהיא מפלגה חדשה אין מי שיתבע מהנהגתה רענון.

נתת בשריון וייצמן

שלא יתמר בורג

בלי מריטת עצבים אלוני

מוותר על התמודדות שפירא

עוד לא בא בבושם הזה קופמן

חברים מצהיבים מקנאה נתניהו

הרב יצחק לוי, וככל הנראה חנן פורת. מתמודדים בעלי סיכויים להיכלל בקידמת הרשימה הם זבולון המר, יהודה בן־מאיר ויגאל ביבי. מפלגות הימין הקטנות משוחררות מהמתח המאפיין את עונת טרום־הבחירות, שכן רובן פטורות מהתמודדות בין־אישית והמועמדים לאייש את הרשימה כבר נקבעו. בש"ס וב"אגודת ישראל" מה שהיה הוא שיהיה, פחות או יותר. ב"התחיה" וב"צומת" צפויות רק צרות טובות לקראת הרכבת הרשימות, בעיקר אם

גם ר"צ נהנית מתחזיות אופטימיות בסקרי דעת־הקהל ולפיכך אין לצפות להתמודדות מורטת עצבים בשורותיה כשתורכב הרשימה. שולמית אלוני היא המנהיגה הבלתי־מעורערת של ר"צ, וככל הנראה יוצב יוסי שריד, בבחירות אישיות־חשאיות, במקום השני. ועדיין יישאר די מקום הן לחברי־הכנסת של ר"צ ואולי גם למתמודדים חדשים. לא זה מצב העניינים במפ"ם, אך היא השלימה זה־כבר עם הפיחות שיהיה עליה לספוג במבחן ההתמודדות העצמאי הראשון שלה בקלפי אחרי חצי־יובל שנים של חיבור עם מפלגת העבודה.

נחזור, אם כן, לליכוד ול"עבודה". הבחירות הפנימיות במרכז "חירות" יתקיימו, ככל הנראה, במחצית השניה של חודש יוני. ב"חירות" נקבעת הרשימה לכנסת בשני סיבובי בחירות במרכז המפלגה, אלא שהפעם יתווספו אליו גם חברי המפלגה הליבראלית. מרכז "חירות" מונה יותר מאלפיים איש, ואחרי האיחוד עם הליבראלים יגיע מספר חבריו לכ־3,000. המתמודדים על מקום ברשימה לכנסת הבאה מודעים לקושי שבחיזור אחרי אלפי חברי הגוף הבוחר, ואם המשימה קשה לחברי־הכנסת הנוכחית, המבקשים להיבחר לקדנציה נוספת, היא קשה כפל כפליים למתמודדים החדשים. ח"כ חיים קופמן יכול להרשות לעצמו לשלוח לחברי מרכז בושם ואפטר־שייב לכבוד חג הפסח, בתקוה שהרמז ברור, אבל לימור ליבנת, למשל, צריכה לשעבד את כל זמנה ומרצה במאמצי שכנוע פרדואיים יותר. יש להניח, שחברי מפלגתה יכירו לה טובה לפחות על חוברות ההסברה שהיא כותבת – לתפארת תנועת חירות ולדיראון מפלגת העבודה.

מפלגות הימין הקטנות משוחררות מהמתח של עונת טרום־הבחירות. רובן פטורות מהתמודדות בין־אישית. בר"צ אין לצפות להתמודדות מורטת עצבים. כנ"ל לא במפ"ם

במפלגת העבודה נערכים המתמודדים לשלושה סבבי בחירות: אלה המתמודדים במחוזות המפלגה יתייצבו על קו הזינוק ב־24 באפריל. המתמודדים במרכז המפלגה על 29 מבין 61 המקומות הראשונים יכססו ציפורניים עד ה־26 במאי. אלה גם אלה – 52 נבחרי המחוזות והמרכז – ידורגו ברשימה בבחירות אישיות־חשאיות ב־16 ביוני. אם מביאים בחשבון גם את תשעה המשוריינים ברשימה לכנסת הבאה – ששה בכירי "העבודה" + שלושת משורייני "יחד" – ברור שרק כשני שלישים מ־61 הראשונים יאיישו בסופו של דבר מקומות ריאליים. ברור, לכן, מדוע המלחמה בכל שלביה היא אכזרית. השר משה שחל, למשל, מעוניין להיבחר כראשון מבין נבחרי המרכז והמחוזות. לכן הוא המושך כיום בחוטי ה"דיל" הבין־מחוזי, ופגישות ראשי המחוזות מתקיימות בלשכתו במכון הנפט. מתמודדים אחרים יסתפקו במקומות יותר עורפיים בדירוג, אך גם הם משקיעים מאמצים אידיסופיים בחתירה אל המטרה. גם אלה המפיצים בעצמם את ההודעות על היותם מועמדי חוג זה או אחר או מיגזר זה או אחר אינם נאיביים עד כדי כך שיאמינו כי התמיכה הזאת מרשימה את יריביהם ומבטיחה להם את היבחרם ודירוגם במקום טוב. ובינתיים, שקט מדי בחזית הבין־מפלגתית. חוץ מאברהם שוחט (בייגה), העומד בראש המערכת הארגונית של מטה הבחירות של מפלגת העבודה, אין עוד מי שהפשיל את שרווליו, והשאקים מתפשלים, לקראת היציאה למבחן האמיתי: הזיעה תחל, כשיעלו הטמפרטורות הלחות, ביולי.

תיבת נוח ישראלית / חגי אשד

אזהרת ריצ'ארד ניקסון

מאיתנו מצפים ליותר. אנחנו מקבלים יותר וחייבים יותר. שמיר עוד יתגעגע לתוכנית שולץ, ואם לא הוא – אנחנו. יהיה זה נצחונה של האסכולה הרוויזיוניסטית על רוח תיבת נוח

מן הראוי להאזין היטב לעיקרי הצעותיו של הנשיא לשעבר ריצ'ארד ניקסון, שהוא בלי ספק אחד מגדולי המדינאים האמריקאים החיים, בלי קשר לסרכותיו האישיות. הצעות שיש בהן משום אזהרה לישראל. האחת – שעשיית השלום במזרח התיכון תידחה לשנה הבאה, מאחר שג'ורג' שולץ לא יצליח להפעיל את תוכניתו. השניה – שהמלאכה הזאת תוטל בשנה הבאה על הנרי קיסינג'ר. והשלישית – שקיסינג'ר ישוחח עם כל הגורמים באיזור, כולל יאסר ערפאת. ההצעה השלישית היא החשובה ביותר. יצחק שמיר לא יוכל לטעון שהוא לא קרא ולא ידע מהו התרחיש הסביר ביותר במקרה ששולץ ייכשל. יהיה זה בעיקר באשמת שמיר שדחה את תוכנית שולץ, גם אם התמקק מלומר לה "לא" בפה מלא. גם למלך חוסיין יש חלק מסויים באשמה זאת, אבל מהכיוון ההפוך – הוא נרתע מלומר "כן". ועדיין נותר לראות איך יחלק שולץ עצמו את האשמה ביניהם. עכשיו ולאחר שובו לארה"ב. והאם הוא רוצה לשמר את תוכניתו, כדי להשתמש בה כקלף במשא ומתן עם הסובייטים, למרות סרבנותו של שמיר. ואולי כנגדה. יכול להיות ששולץ ידחה את נטישת הקלף הזה עד לאחר פגישת הפיסגה בין הנשיא רייגן לגורבאצ'וב. אבל הממשל הבא הקונגרס ודעת־הקהל יוכלו להטיל עלינו חלק גדול יותר של האשמה לכישלונו של שולץ. בעיניהם אין סימטריה בין ישראל לירדן. מאיתנו מצפים ליותר. אנחנו מקבלים מהם יותר וחייבים להם יותר. ואין לנו בעלי ברית אחרים כמו שיש לירדן – סעודיה מצד אחד וסוריה מהצד האחר. והעיקר, אם הממשל יחליט להכיר באש"ף ולהידבר אתו בגלל אכזבתו הסופית מחוסיין, הוא יטיל את האשמה לכך עלינו – על שדחינו את תנאי שולץ למשא־ומתן עם חוסיין ואת ירדן.

שמיר עוד יתגעגע לתוכנית שולץ. ואם לא הוא – אנחנו. בשנה הבאה חוסיין יידחק למקום השני, לאחר ערפאת, וישראל תצטרך להסכים – או להתנגד לצירוף של הרע שבשתי ההצעות – גם זו של שולץ וגם זו של ניקסון. ושתי האפשרויות יהיו גרועות יותר מהסכמה לתוכנית שולץ עכשיו. גם אם לא תתקבל הצעת ניקסון בכל חלקיה יישאר העיקר, שהוא הצורך לשתף את אש"ף בתהליך המדיני. את הצעד הראשון עשה כבר שולץ עצמו כשנפגש במישרין ובפומבי – ולא על־ידי הכפופים לו בדרגה – שלא כמו עד כה – עם נציגיו האישיים של יאסר ערפאת. זה היה צעד נוסף לקראת הכרה אמריקאית בו. האמריקאים מבינים מה ששמיר מסרב להבין, שהברירה היא בין חוסיין לערפאת, בין מדינה ירדנית־פלשתינאית, שתוכל לחיות בשלום עם ישראל לבין מדינה פלשתינאית שתהיה פצצת זמן בליבה של ישראל וגם זו של ירדן. מי שמחליש את חוסיין ואינו מעודד אותו לבוא לשולחן הדיונים פותח את השער בפני ערפאת, במוקדם או במאוחר. אילו היתה ישראל מקבלת את תוכנית שולץ עכשיו, שאינה כוללת הכרה באש"ף ושיתופו כצד שווה במשא־ומתן – היה לה יסוד להתנגד לצעד אמריקאי נוסף לקראת אש"ף. אולם, אם ידחה שמיר את התוכנית למעשה, לא יהיה לארה"ב מנוס מלעשות את הצעד הנוסף הזה. אם לא מייד, הרי בשנה הבאה.

הדחיה של התוכנית גם מצד המלך חוסיין, שכל־כך משמחת את אוילי הליכוד, לא תועיל ליצחק שמיר. להיפך. היא תשמש עילה נוספת לאמריקאים להכיר בכך שחוסיין אינו מסוגל להיות שותף עצמאי להיכנע – מאונס ולא מרצון – להקמת מדינה פלשתינאית בגבולות

בשנה הבאה יידחק חוסיין למקום השני לאחר ערפאת וישראל תצטרך להסכים או להתנגד לצירוף של הרע שבשתי ההצעות – של שולץ ושל ניקסון

1967 בראשות אש"ף. או לדחות את ההצעה הזאת מכל וכל. אבל אז היא עלולה להישאר בודדה ומבודדת ולהיראות יותר ויותר כאשמה היחידה במניעת שלום במזרח התיכון. זה יהיה נצחונו הגדול של יצחק שמיר על ג'ורג' שולץ. נצחון פירוס. עליו נאמר: עוד נצחון אחד כזה – ואבדנו. זה יהיה נצחונה של האסכולה הרוויזיוניסטית על האסכולה של תנועת העבודה, שהביאה להקמת מדינת ישראל על יסוד הפשרה ולא על יסוד תפיסת המקסימום של הכל או לא כלום.

וזוהי האסכולה העקרה של תנו"נס: רק רגל אחד ולא שניים, או שלושה, לפי הצורך ולפי האפשרות. רק דרך אחת ולא יותר. גם בענייני כלכלה וחברה, גם בענייני חוץ ובטחון. הם רגילים לקצור ולא לזרוע, לחלק את העוגה הלאומית ולא להגדיל אותה. להגדיל את הצריכה והבזבוז בהווה, לא את הייצור וההשקעה לעתיד. תנו"נס רוויזיוניסטי. זו היום בכל התחומים. זוהי האסכולה שסמלה המובהק ביותר הוא סמל האצ"ל – הרובה על רקע מפת ארץ ישראל השלמה, הכוללת גם את כל עבר הירדן מזרחה, כשמעליו סיסמת "רק כך". ולעומתו הסמל שצה"ל ירש מ"ההגנה" – ענף הזית והחרב. הסמל של טובים השניים מן האחד – החתירה לשלום והמוכנות למלחמה גם יחד, שני הניגודים שמשלימים זה את זה ומשתלבים זה בזה. עד עצם הימים הללו. עד ימי המהומות בשטחים שיש צורך לפעול נגדם בלי רתיעה, בד בבד עם ההיענות החיובית העקרונית ל"תוכנית שולץ" ולצמח השלום הרך שהוא מנסה לשתול באדמה המזרח־תיכונית הצחיחה. וזהי הרוח של תיבת נוח ששניים־שניים ירדו אליה מכל החי על פני האדמה למען יחיו ולא ימותו, למען יישרדו ולא ייכחדו. הרוח הזאת זרה לליכוד מאז ימי ז'בוטינסקי ועד ימי יצחק שמיר.

שמיר נעלב מכך ששר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ הביע את הסכמתו לשלושת ה"לאווים" של שמעון פרס דווקא: מה פתאום שמעון פרס. זה אני – אומר שמיר. לי יש קופירייט על שלושת ה"לאווים" הללו: לא למדינה פלשתינאית, לא לאש"ף ולא לחזרה לגבולות 1967. מה ששמיר לא תופס הוא שמי שאומר "כן" לקידום השלום, גם ה"לאווים" שלו לגבי תנאי השלום יכולים להיות קבילים יותר. מה שאין כן לגבי שמיר שאומר רק "לא" כל הזמן, ואין שום חידוש ושום עניין ב"לאווים" שלו. הקופירייט שלו עליהם אין לו שום ערך. הוא לא עובר לסוחר. הוא לא יכול לקדם את המשא־ומתן לקראת שלום. שמיר וחבריו לא תופסים שה"כן" וה"לא" כשהם באים יחד ולסירוגין הם המפתח למרחב התימרון המדיני של ישראל, כפי שהיו במאבקי היישוב והתנועה הציונית שהובילו להקמת המדינה.

כל אלה הם לא פרקי עבר בלבד. אלה הם פרקי הווה ועתיד, שצריך לזכור ולהזכיר אותם שוב ושוב, דווקא עכשיו, בהיותנו על פרשת דרכים – בין הדרך המובילה לסיכוי של שלום ולהיחלצות מטבעת הניכור והבדידות הבין־לאומית, לבין הדרך המובילה לסכנת מלחמה ולשנאה גוברת כלפינו באיזור ובעולם. ה"לא" העיקש והנוקשה, בלי שום "כן" אמיתי של גמישות ותמרון, יחרוץ את גורלנו ויקבע את מצבנו בעתיד. שמיר רוצה הכל או לא כלום. הוא מהמר על כל שטחי יהודה ושומרון במקום לנסות להשיג את חלקם. הוא מהמר על שליטת־קבע על כל התושבים הפלשתינאים, ששונאים אותנו ומאלצים אותנו לשנוא אותם. לשנוא ולחיות על החרב והדם. שלהם ושלנו. עוד ועוד. "רק כך". למה להמר על הדרך האחת המובילה להגברת שפיכות הדמים, הבידוד מחוץ והקרע מבית, במקום להמר על תוכנית שנושאת בכנפיה סיכוי לבטחון ולשלום? הדרך של ענף זית והחרב גם יחד.

ביודעין/ יצחק בן־נר

ואצלכם לא נשמעו קולות אמיצים

ההתקוממות הזאת שלכם נמשכת אך בלא שקמה ועוצבה הנהגה צעירה ועצמאית. שוב חזר הטיפול לידי הנהגת אש"ף שמעניינה העסקי למשוך את הדברים ולהשמיע הצהרות נוגדות וסותרות

קודם כל, על התדהמה הזאת, בעיקר של החוגים המתקראים שמאלניים, של אלה שהאמינו במלוא הכנות ברצונו הטוב של הצד השני, בכל הקשור לשלום והיו נכונים לעשות הכל, כמעט, כדי לשמור על ערוצי תקשורת עמו, ובלבד שתהיה הידברות כלשהי: משאל ב"כותרת ראשית" ומשא שנאה גזעני של משורר פלשתינאי, שהיה ידוע לאחדים כ"ידיד" וכ"מתון", גילו למשתוממים ולנדהמים את אמריקה – כן. בצד השני סובבים רבים החושבים עלינו במונחים הישנים של גירוש, חיסול, זריקה לים, או לפחות הפיכתנו למיעוט נסבל במדינה דו־לאומית. כן. בצד השני יש רבים החושבים על תכלית המאבק כשחרור בכוח של כל האדמות הקדושות וחיסול המדינה הציונית.

נכון. תמיד היו כאלה אצלם. אבל תמיד היו כאלה גם אצלנו, מהכהניסטים והגזענים, דרך הפונדמנטאליסטים שלנו, משחררי הר הבית ואנשי המחתרת היהודית ועד לטראנספריסטים למיניהם, ולאלה המצהירים שלא תהיה כל פשרה על חלק כלשהו מארץ־ישראל ועד לשדולות המתנחלים ולסוללות הח"כים ואנשי הציבור שלוחצים על הממשלה ועל ראשה, שמיר, שלא לוותר ולא להסכים ולא ללכת לוועידה בין־לאומית, שכמוה כפשרה, שכמוה ככניעה, שכמוה כשלום.

ואם לקיצונינו ולרה"מ בתוכם מותר לומר "לא" בדרכם שלהם – מדוע שלא יחזיקו אחיהם קיצוני הסירוב בעבר השני של המתרס? ואם הסחף לימין אמנם גדל, נכון לעכשיו, אצלנו – מדוע שלא יגדל במקביל הסחף לקיצונות, לסרבנות, לקנאות הדתית־לאומית בצד השני?

אם בפלשתינאים האותנטיים עוסקים אנו, לא בעסקנים ומנהיגים מאניפולאטורים, שהפכו את הגלות למקצוע ולא במשוררים־מקצועיים נוסח דרוויש, שהורגלו לנחיתות ולהמראות ולמלונות־פאר, בדרכם לקונן בזעם מיומן על מולדתם הכבושה, אלא באלה המתנערים ומתקוממים זה ארבעה חודשים כמעט, מתוך מצוקה וייאוש אותנטיים – אם באלה אנו מדברים. כי אז תישאל השאלה, אם מישהו הותיר להם בכלל תקוה לאור רחוק בקצה המנהרה הארוכה והחשוכה שלהם?

קובעי המדיניות שלנו, מחר, אומרים להם מפורשות, שעליהם להחזיר את השקט ליש"ע, לכופף את ראשיהם ולהיכנע, מבלי שיובטח להם דבר מכל מה שהם רוצים בו. להפך: גם שמיר וגם פרס מסכימים על איזשהו מצב ערטילאי שבו יתוועדו לדון, בוועידה בין־לאומית או בשיחות ישירות, בגורלם של הפלשתינאים וללא שיתופם של מי שמוגדרים מייצגיהם של הפלשתינאים ומתוך עמדות־פתיחה נחרצות, שיהא מה שיהא, מדינה פלשתינאית לא תקום כאן. מאידך, תחושת אין המוצא, מלובה בגירויים של אש"ף, פועלת כורח קבוע למהומות. ולו היה המצב הפוך, האם היינו אנחנו מסכימים לדרישה זו?

ומכיוון שכך, אפשר לומר להם, לסרבני השלום והפשרה וההסדר משני הצדדים, שהדם הזה, שעוד עלול להישפך כמים כאן, יחול על ראשיהם: העיוורים, האטומים, האינטרסנטים הקרים, הרשעים, הפאנאטים והמסוחררים, שלנו ושלהם. אלה מן הצד שלנו, משמיר וימינה, משלים את עצמם שאי־ויתור והקשחה ומיאון להכיר בזכויות לאומיות של עם אחר והתעלמות מעתיד שיהיה קשה יותר ויותר לנו

צריך לומר להם: ישראל הסרבנית תוכל לגשר כמו בעבר על פערים בתוכה, בין שמאל לימין, בין רודפי שלום לסרבני פשרה. העולם יבין שהצדק אינו מונח רק בצד אחד של המתרס

לחיות בו, עם רוב גדל והולך של ערבים מדוכאים־בכוח ועוינים, שכל אלה יפעלו לטובת המדינה; מאמינים שאי־פתרון לבעיה עדיף, מבחינתה הסובייקטיבית של ישראל, על פתרון; בטוחים ששחיקת הערכים והמוטיבאציה וגידול הספקנות העצמית בצידקתנו, עם הוויתור מתוך ייאוש על אופציה של שלום, מתוך פאטאליזם של נצור־עלינו, לא ישפיעו בטווח הארוך על כושרנו לשרוד כאן.

ואלה מהצד האחר, מערפאת וימינה או שמאלה ממנו, אלה משלים את עצמם לא פחות, שהנצחון באינתיפאדה שלהם לא יהפוך להם לנצחון פירוס; אלה בטוחים שהם מחישים תהליך שבו ישראל המפולגת, המתפוררת, נחלשת והולכת עד שכוחות ערביים ופלשתינאיים צודקים יוכלו לרמוס אותה כליל ולהקים על חורבותיה את המדינה הערבית הערשה והנעלה.

אין טעות גדולה מזאת. צריך לומר להם: ישראל הסרבנית, עם הצדקה שהם מספקים לה בנדיבות, בהכרזותיהם הקיצוניות, היא ישראל שתגשר מול איום שכזה, כמו בעבר, על פערים בתוכה, בין שמאל וימין, בין רודפי שלום וסרבני פשרה. ישראל כזאת תוכל להקשיח את פעולותיה בשטחים, מבלי שהעולם ייצא נגדה. העולם ייוכח במורכבות הסבוכה של הבעיה. העולם יבין שהצדק אינו מונח רק בצד אחד של המתרס ושהסרבנות העיקשת והאווילית הזאת נחלקת שווה־בשווה.

צריך לומר להם: אם אתם שמים את יהבכם על העולם, אזי העולם שומע ונוכח, שאתם מדברים בכפל־לשון; שבעצם עלה לכם הדם לראש ושבעקבות הישגים ראשוניים בהתקוממות המתנערת שלכם ניערתם מעצמכם בבטחון עצמי גדול את מסכת התבונה והפיכחון. ומכאן, שככל שההתקוממות הזאת נמשכת, בלא שקמה ועוצבה שורה של הנהגה צעירה ועצמאית, שיכולה לשאת ולתת במישרין על פירות המרי, והטיפול המדיני עובר לידי הנהגת אש"ף, שמעניינה העסקי למשוך את הדברים, להשמיע הצהרות נוגדות וסותרות, בעד ונגד פשרה והידברות בעת ובעונה אחת – כי אז אפשר לומר, שהמאבק הזה יתחיל במהרה להתהפך על פניו.

עוד הפגנה. עוד אבנים נזרקות. עוד צמיגים בוערים. עוד שביתת מסחר. עוד יריות. אבל אתם כבר נכשלתם, אפשר לומר לפלשתינאים. הסרבנות היהירה הזאת, הישנה־חדשה, תהיה בעוכריכם. אנחנו, אמנם, נכשלנו קודם וקמנו איכשהו על רגלינו. אתם נכשלתם עכשיו. לא השגתם דבר לטובתכם, לבד מהקצנה זו, לבד מייאוש, שינאה וחשיפה של "דמותם האמיתית של הפלשתינאים", כחיזוק לעמדות סרבנינו. עשיתם רבות לחיזוק המגמה הסרבנית אצלנו; להורדת רמת האמון שלנו בכוונותיכם האמיתיות והצהרותיכם. פעלתם לקירוב־מאונס של עמדות־שלי, של עמדות המתונים, לעמדות האסוניות של כל הדרוקמנים והלווינגרים והרפולים והשרונים, כבמעין אין־ברירה; כבתחושת גורל משותף. ואצלכם, שלא כמו אצלנו, לא נשמעו כמעט הקולות האחרים, האמיצים.

אם לא יצליח הדוד הקשיש הטוב הזה, ג'ורג' שולץ, להזיז משהו, בסבלנותו ובנסיונו לרצות את כולם, אז יהיה קשה יותר. הרבה יותר קשה. נצטרך לבלוע הרבה חרא ולהקיז הרבה דם, בדרך אל איזשהו הסדר מרוחק, שיכפו עלינו בעתיד כוחות גדולים יותר או מאורעות קשים יותר. נצטרך, למרות הכל, להמשיך ולהאמין שרק בדרך של הידברות, הכרה הדדית, ויתור ופשרה, נצליח להבטיח עתיד לנו ולכם. כי אף אחד משני הכוחות לא יצליח בכוח להכתיב לזולתו את קיומו הלאומי. ואתם תצטרכו לעמול הרבה יותר בעתיד כדי לשכנע אותנו בכוונותכם. ועד אז, אם לא יתחולל נס באיזור זה, שבו הלא־צפוי הוא הצפוי ביותר – על אווילותנו ועל אווילותכם, אויה לנו, אללי לכם.

לאן חותר השר / טובה צימוקי

הלכה כשריר

המסע לשחרור אסירי המחתרת, בין ממוסד ובין עממי, הוא יותר מכל עדות למשבר הערכי הפוקד את החברה הישראלית. שלטון החוק מתכופף ונעקף מכבר באמתלות "לאומיות", כאילו הוא עניין לשמאלנים בלבד

המלצתו של שר המשפטים אברהם שריר, לתת חנינה גורפת למנהיגי המחתרת היהודית לקראת יום העצמאות ה־40 של המדינה, היא אחת הפגיעות הדרמטיות בשלטון החוק ב־40 שנות קיום המדינה. שריר לועג בכך לנורמות החוק המתוקנות של המדינה, ומערער את כבוד הכסא עליו הוא יושב. רק לפני כחצי שנה התנגד בכנסת להצעת החוק לחנינת המחתרת. אז טען שריר, כי המלצות לחנינות יינתנו על בסיס ענייני ומקצועי בלבד, כנהוג במדינה מתוקנת. עתה הוא חותם על המלצות חנינה שריח גזענות מובהק נודף מהן. בראשית השבוע הציע שריר למנות פסיכיאטר לאומי לחלקים מסויימים באוכלוסיה הישראלית, השונאים את המחתרת. שריר, המבקש להיות יותר חירותניק מחירותניק, אינו מבין כנראה את ההבדל בין המישור הממלכתי והמישור המפלגתי ואינו מכיר בנזק שהוא גורם לשלטון החוק.

ביום חמישי האחרון ניהל השר ישיבה על המתרחש בשטחים. בתום הישיבה מיהר, כדרכו, לפרסם הודעה לעתונות. "השר הורה לפרקליטות המדינה להערך לכך שבכל מקרה שבו יובאו לדין מיידי אבנים ומשליכי בקבוקי תבערה, תדרוש הפרקליטות עונשים חמורים ביותר ומרתיעים. השר הדגיש, כי מכיוון שמדובר בעבירות המסכנות חיי אדם, ראוי לעמוד על מיצוי הדין עם העבריינים". באותו יום בו תבע שר המשפטים של מדינת ישראל מיצוי דין מהיר ויעיל נגד פורעים ערבים הוא חתם גם חתימת קיום על חנינות לרוצחים יהודים, שעל קיצוב עונשיהם ל־24 שנה חתם אך לפני שנה.

לפני קרוב לשנתיים קיבל שריר לידיו את ניהול משרד המשפטים. כניסתו למשרד לוותה באנחת רווחה של מי שפטרנו מעונשו של מודעי ובזריקת יוקרה לו עצמו. משרד המשפטים הוא משרד חשוב. בעבר עמדו בראש המשרד משפטנים ידועי שם או אישים בעלי יושר ציבורי מרשים, שהתייחסו לנושאים שבטיפול המשרד ביראת הכבוד הדרושה: כבודו של המשרד פנימה. אך שריר אינו מבין את שהבין משה נסים לפניו – במקום להיבנות מהתפקיד, כפוליטיקאי מהשורה הראשונה, הוא עושה הכל להחמיץ את ההזדמנות. משה נסים מיעט בעת כהונתו להופיע בכלי התקשורת. הנושאים הפוליטיים־משפטיים השנויים במחלוקת, כגון חשיפת המחתרת היהודית ופרשת השב"כ, שטופלו במשרדו, נשארו חתומים, ככל שמדובר בהתבטאות ציבורית של השר, בין כותלי המשרד. אבל שריר, קשוב להדי מערכת הבחירות המתקרבת ולשאלת האיחוד עם חירות, העומדת ותלויה מעל ראשי המפלגה הליברלית, מתנהג כמי שמאבד עשתונות. תדמית תקשורתית במקום מהות. הדבר שמפניו

שריר החוק. אינו מבין את שהבין נסים לפניו

יש לחשוש הוא שעתידו הפוליטי של שר המשפטים שריר, איש ללא דיוויזיות, מותנה למעשה בהתרחקותו משלטון החוק. יצחק שמיר כבר קבע את הקו לפיו יש להתיישר – שלטון החוק עשוי להתכופף ולהעקף באמתלות "לאומיות" – שלטון החוק הוא עניין לשמאלנים.

שריר, מנהיג ליברלי לכאורה, אינו יכול להרשות לעצמו את מה שיכול בני שליטא. שר המשפטים במדינת ישראל אינו להרשות לעצמו לומר, לא בארץ ולא בחו"ל, ש"הערבים הם שקרנים מלידה" – אך הוא אומר. קהות החושים היא סימן מאפיין למערכת הציבורית־פוליטית כולה – ההצהרה מצמררת זו של השר עברה ללא כל תגובה ראויה. אבל שריר, בן למפלגה שעיקר הוויתה הוא הישרדות, יודע מה עלה בגורלם של ליברלים אמיתיים במדינת ישראל. הוא יודע שמי שניסה להאחז באמות מידה ליברליות – דרור זייגרמן או מבוס סבידור או יצחק ברמן – נמצא היום "בחוץ".

עדיין לא מלאו ארבע שנים לחשיפתה של המחתרת ושלוש שנים למתן פסקי־הדין וכבר ניתן לראות את מגמות הלגיטימציה – לאנשיה שרצחו ערבים ללא אבחנה – חובקות כל. אם בהתחלה תמך במחתרת רק מיעוט ב"גוש אמונים", בהמשך חלה התמיכה והקיפה אט־אט את כל חוגי מפלגות הימין. גם במערך יש כמה שרואים בטרור היהודי טעות מצערת בלבד. מגמות אלה, קיבלו למרבה הצער לגיטימציה גם ב"הקלות בעונש" שהעניק הנשיא הרצוג. אלא שהנשיא ערך אבחנה ברורה בין הגרעין הקשה של המחתרת – קבוצה שלה סירב להעניק חנינה – לבין "הנגררים", שאת חלקם חנן.

הנשיא הרצוג, כמי שבידיו נתונה באופן בלעדי סמכות החנינה, הוא האיש העומד היום כפסע בין שלטון החוק להפיכתו למרמס פוליטי. חיים הרצוג, משפטן בעבר, איש ערכי תנועת העבודה, הוכיח במהלך שנות כהונתו כי ניתן באומץ הלב הדרוש כדי לקבל החלטות, גם כשהן שנויות במחלוקת ציבורית חריפה. הוא בוודאי ער לכך, כי החנינות הניתנות בהדרגה משקפות את זחילתה של שחיקת שלטון החוק. הנשיא, יש לקוות, לא ישמש חותמת גומי לשר המשפטים ויביא בחשבון את ההיבט הממלכתי שיש לחנינות במקרה זה.

בספרו של איש ארגון הטרור היהודי חגי סגל, "אחים יקרים", המתאר את קורות ארגונו, הוא מדגיש באופן שאינו משתמע לשתי פנים, כי הוויכוח בין האידיאולוגים של המחתרת יהודה עציון וישועה בן־שושן לבין המתנגדים למעשיהם ב"גוש אמונים" אינו ניטש על צורת החברה שיש להקים, אלא על הדרך להקמתה. המדינה העומדת לנגד עיניהם היא מדינת הלכה. אנשי הגוש רואים במדינת ישראל שלב הכרחי חשוב בדרך לגאולה שלמה ולחברה יהודית שתתנהל על־פי חוקי ההלכה. המסע הגדול לשחרור המחתרת, בין שהוא ממוסד ובין עממי, הוא יותר מכל עדות למשבר הערכי הפוקד את החברה הישראלית. הוואקום האידיאולוגי שנוצר בה, שחיקת הערכים ההומניסטיים, חוסר המוצא המדיני, וההתנגדות הגוברת בשטחים, הם קרקע פוריה להתחזקותו של המחנה המאיים להפוך את ישראל למעין תאום יהודי לקנאי האיסלאם בארצות השכנות. שחרור מנהיגי המחתרת אינו הענות למקרים פרטיים שסרחו, אלא לגיטימציה למחתריזציה של ישראל.

מחכים לנובמבר / יוסי מלמן

לחץ בכל הכוח

שולץ יודע שיוזמתו לא תצליח לחלץ את עגלת השלום מהבוץ הכבד. ביקורו השבוע היה ניסיון פאתטי לקיים "מסע תקשורתי"

כמו בעליסה בארץ הפלאות, צריך ג'ורג' שולץ לרוץ בכל כוחו כדי לדרוך במקום. שם המשחק החדש של מזכיר המדינה האמריקאי הוא "השרדות". לעשות הכל כדי שיוזמת השלום שלו תתקיים. ולו למראית עין. לשם כך הוא הסכים בביקורו השבוע, השלישי במספר תוך חודש ימים במזרח התיכון, להקים צוות עבודה משותף לו ולאנשיו של יצחק שמיר ובנפרד גם עם צוות עוזריו של שמעון פרס. שר החוץ של ארה"ב נענה גם להצעות של ראש הממשלה ובמקום לדון ב"גוהל", קרי הוועידה הבין־לאומית, הוא הסיט את מוקד השיחות ל"מהות", כלומר אופי ההסדרים המוצעים. הכל במטרה שלא להניח לתוכנית השלום שלו למות. באמונה התמימה: אם אנו מדברים משמע אנו קיימים.

לאמיתו של דבר הכל מראית עין. השיחות בירושלים, עמאן, דמשק וקאהיר היו בבחינת העלאת גירה. כל העמדות של כל הצדדים ברורות ומוכרות. הנשיא אסד מתנגד, אש"ף מהסס. המלך חוסיין רוצה ועידה בין־לאומית נמשכת. שמעון פרס תומך ברעיון ואילו יצחק שמיר מתנגד לו. זו בפשטות כל התורה על רגל אחת. תו חולק.

גם במשלחת של שולץ יודעים שיוזמתם לא תצליח לחלץ את עגלת השלום מהבוץ הכבד שלה. לפיכך לא היה ביקורו השלישי של ג'ורג' שולץ בישראל אלא ניסיון פאתטי של "מסע תקשורתי". ניסיון כושל לנסות לעקוף את התנגדותו של שמיר באמצעות פניה ישירה אל העם בישראל. שולץ נועד בוואשינגטון, עוד לפני שיצא לדרך, עם כתבים ישראליים למפגש קצר של 23 דקות. אחר־כך, בבואו לירושלים, העניק ראיון ארוך לטלוויזיה ולבסוף נועד למסיבת עתונאים בת כ־35 דקות עם עורכי עתונים וכתבים מדיניים. אך זהו ניסיון סרק. לא רק מפני שבא בבחינת מאוחר מדי ופחות מדי, וצריך היה לנסות להשתמש באמצעי לחץ מפוקפק זה כבר בביקורו הראשון. אלא גם משום שישראל אינה ארצות־הברית. שם אכן יש לתקשורת השפעה על דעת הקהל או לפחות על מעצביה במימשל ובמימסדים השונים. לא כך אצלנו. למסע יחסי הציבור של שולץ לא תהיה השפעה גדולה על עיצוב עמדותיו הקשוחות יחסית והמגובשות היטב של הציבור.

מה נותר איפוא מיוזמת השלום של שולץ? לא הרבה. רק התוכנית עצמה. לשולץ היה הרבה רצון טוב. הוא חש כמעט כאש בוערת בעצמותיו, וזהו פחות או יותר הביטוי שהוא עצמו השתמש בו, כי עליו לסייע לישראל לעלות על דרך השלום. שר החוץ של ארה"ב חרד מפני הצפוי לישראל אם יימשך הסטטוס קוו ועמו הכיבוש והדיכוי של הפלשתינאים. כמו שומרוני טוב, הוא רוצה בעצם לסייע לישראל לחלץ אותה מפני גורלה.

אבל גם עוזריו של שר החוץ האמריקאי מודים בעצב, כי לא יוכלו לקדם את יוזמתם בזמן הקצר שנותר עד לבחירות בישראל ובארה"ב בנובמבר. אפשר היה לחוש באווירה של "אריזת המזוודות" גם בקומות העליונות של מלון הילטון, שבה השתכנה המשלחת האמריקאית. כשנפגשתי במעלית עם אחד מעוזריו הבכירים של שולץ, טרם שיצאו את ישראל, בירכתי אותו לשלום ובלשון הנימוס המקובלת הבעתי תקווה לראותו בהזדמנות נוספת, "אם אתה בסביבה". הוא התבונן בי בחיוך ואמר: "כן, אם אהיה בסביבה. אם כי יכול להיות שהמימשל הבא ישלח אותי למקום אחר".

המחשבות אם כן נתונות כבר למימשל שיגיע. גם אלו של שולץ עצמו. בפגישתו עם העתונאים הישראלים הוא עצמו אמר, כי גם אם תושעה יוזמת השלום שלו, היא תמשיך להתקיים כבסיס לפעולתו של המימשל החדש שיבוא לוואשינגטון בסוף השנה.

פרשת השבוע / יוני להב

עבר בסדר

כרוז מס' 1

ואלה צעדי ההתנגדות שיש לנקוט בחודשים הקרובים:

1. להפסיק לצפות בטלוויזיה שלהם, לשמוע את הרדיו שלהם ולקרוא את העיתונים שלהם. הכל שם תעמולה.
2. להפסיק לשלוח את הילדים למערכת החינוך שלהם. הם כולם מצביעים שם לתחייה ולעוד חבר כנסת אחד ששכחנו את שמו.
3. להפסיק להתווכח אתם על פוליטיקה. מי שחושב עדיין שמדובר בויכוח פוליטי, לא מגיע לו שיתווכחו אתו.
4. להפסיק לדבר על "אנחנו והם", כשהכוונה היא למערך וליכוד.
5. להפסיק להאמין שהבחירות הבאות ישנו משהו.
6. להפסיק להשמיץ את ירדנה ארזי. זה בכל זאת לא באשמתה.
7. להפסיק מיד לעשות ילדים. מי רוצה לגדל פשיסט קטן בבית?!
8. להפסיק לשבת בתיאטראות, ללכת לקונצרטים, לראות תיאטרון, ללכת למסיבות. היום שום דבר כבר לא יוכל לשפר את מצב הרוח.
9. לא ללכת יותר לשום הפגנה, לא לחתום על שום עצומה, כלום. הממשלה שולחת את הכתבות המצולמות על ההפגנות והעצומות הללו לחו"ל כחומר הסברה.
10. להחרים תוצרת ישראלית, לקנות רק תוצרת חו"ל (כולל תפוזים).
11. בשום פנים ואופן לא להגר מפה. להישאר עד הסוף המר. זו הרי מטרתם האמיתית. לא לתת להם את הסיפוק הזה!

על החתום
הוועדה להבזות ההתקוממות
בשטחים הכבושים

בינתיים

שולץ מציע נסיגה בשלבים. אז בינתיים הכל בסדר.
שמיר אולי לא יסכים. אבל מצד שני, אולי הוא יסכים? על כל פנים, בינתיים הכל בסדר.
מקורות בפמליית שולץ אישרו (למעשה הם אף חזרו ואמרו ש)
קיימת הצעה לנסיגה בשלבים במסגרת הסדר ביניים בין הישראלים לירדנים ולמרות שההצעה הזו
טרם הועלתה בפני שמיר הרי שההצעה הזו
[illegible]
בינתיים הכל בסדר, והנה, רק אתמול חגגנו את ליל הסדר,
וטילים סעודיים עם ראש גרעיני על ראשינו לא נחתו, והיה קצת קר או לבשנו סוודר,
וכל המסובים נורא צחקו, ביחוד ב"שפוך חמתך על הגויים", אז בינתיים הכל בסדר.
בנימין נתניהו חזר, והוא בטלוויזיה עובר נהדר, והוא יבאר והוא את עינינו יאיר, ולמי שלא מבין את המצב הוא בסבלנות רבה יסביר, אז בינתיים
הכל בסדר;
חוליית מחבלים חוסלה בצפון, והם לא הצליחו במזימתם השפלה
ולא היו לנו פריחות ולא עשו לנו בושות,
ושום ש.ג. לא הכניס אותנו לטראומה של בריחות, להפך, אלוף פיקוד הצפון אמר שהחיילים היו
מעל המעבר,
אז בינתיים הכל בסדר, בינתיים הכל בסדר.
ומכבי תל־אביב העפילה לגמר, והמסע לאוקיאניה כבר מזמן נגמר,
ולשמות עדיין לא מאוחר,
והאינפלציה נבלמה לשמחת העדה,
אז הכל בסדר, למען השם, הכל בסדר!!!
והיוגורט הומה בחוגגים,
ואת הכל דוחים עד אחרי החגים,
[illegible]
אבל בינתיים הכל בסדר,
בינתיים הכל בסדר,
אז שנגו נא את המסר והעבירו את השדר,
בסדר, בסדר,
הכל בסדר.

אחוות לוחמים / שמעון וייס

הדרך לכנסת עוברת בדובנוב

בעוד שבועיים יתכנס הפורום הבוחר של התק"ם לקבוע את דירוג הנציגים מטעמו לרשימת העבודה לכנסת. מסע הלחצים והשכנועים בעיצומו

ציניקן תק"מי אלמוני לא הבליע את חיוכו למראה פניהם של חבריו יעקב צור ואברהם כץ־עוז בישיבת מרכז התנועה לפני כשבועיים באפעל. הראשון, שר הקליטה ולשעבר מזכיר הקיבוץ המאוחד, והשני, סגן שר החקלאות ולשעבר מזכיר פנים באיחוד. פנים מוכרות לא רק במסדרונות התנועה הקיבוצית. לפני שבועיים באפעל הם נזקקו לקולו הבודד של כל אחד ואחד ממאות חברי המרכז שהתקבצו מכל רחבי הארץ כדי לאשר לצור ולכצ'לה את זכות ההתמודדות הנוספת – פעם שלישית שלהם – ברשימת "העבודה" לכנסת הבאה.

פניהם של השניים לא הותירו ספק באשר לבטנם המתהפכת בקרבם. קריירה ופעילות פוליטית ותנועתית ארוכת שנים מונחת עתה על כף המאזניים ותלויה בקולותיהם של חברים וידידים, חלקם אלמונים, מקיבוצי התק"ם. חשבונות עבר והווה, חברויות ויריבויות, הכל עולה על פני השטח ומוצא את ביטויו בתוכן הפתק הקטן שישולשל לתיבה. אומרים שכבר מזמן לא נראו צור וכצ'לה כה לבנים כמו באותו בוקר – וזאת לאחר ימים ארוכים של ריצה ופגישות עם חברי מרכז ותסיונות שכנוע של עוזרים ומליצי יושר. ענייני הקליטה והחקלאות הלאומיים יכולים לחכות, כאשר מדובר ביעד פוליטי, וגם התורנויות והחזרה למשק יכולים לחכות, לא כל שכן אלה העומדים בתור לתפוס את מקומם של השניים הוותיקים, אם ייכשלו.

סוף טוב – כמעט הכל טוב מבחינתם של צור וכץ־עוז. השניים עברו את מחסום שני השלישים במרכז התנועה וגם אם פה ושם התגנב הרצון לראות משהו דרמטי והתפלשות של שני סוסים פוליטיים ותיקים באפר הפוליטיקה, זה לא קרה. צור קיבל 14 קולות יותר מחברו ותחזיתו של כץ־עוז, לפיה יקבל כעשרים קולות פחות, התאמתה כמעט במלואה. ממש זכיה בטוטו.

הצלחתם של צור וכצ'לה מתפרשת במסדרונות התק"ם ככשלון צורב למזכיר התק"ם ישעיהו (שישיק) פרי ולהצלחה לתאומו, אהרון ידלין. שישיק הטיל את כל כובד משקלו למען בחירת פנים חדשות וגם אם לא אמר זאת במפורש, רמז לשניים, כי הגיע הזמן שיפנו את כסאותיהם לצעירים יותר. המלה רוטציה עברה שעות נוספות בשבועות האחרונים בין קומות הבית ברחוב דובנוב. ואילו ידלין סבר כי יש לתת אמון ותמיכה דווקא בסוסים הותיקים שמשכו עד היום וחייבים למשוך גם הלאה, בפרט על רקע ירידת ערכה של התק"ם במפלגת העבודה וירידת קרנו של הקיבוץ ברחוב בכלל.

השבוע הסתיימו כל החזרות לקראת ההצגה הראשית, בעוד שבועיים. אז יתכנס הפורום הבוחר של התק"ם, המורכב מנציגים במרכז התק"ם, שהם חברי מפלגת העבודה וחברי מרכז התק"ם, כדי לדרג את ארבעת המועמדים הנוספים שנבחרו על־ידי ועדת ההצעות, לבד מצור וכץ־עוז, ולקבוע כיצד יופיעו ברשימת "העבודה" לכנסת. יודעי דבר אומרים שזו המלחמה האמיתית. בתק"ם מקווים להשחיל לכנסת חמישה נציגים שיוצבו במקומות ריאליים. בעלי המבט הריאלי יותר אומרים שייכנסו ארבעה. פחות מכך יהיה בבחינת כשלון קשה שיאלץ את התק"ם להסיק מסקנות ויאשש את הנבואות השחורות שכבר מתהלכות במסדרונות.

ביום ראשון האחרון בשעות אחר־הצהריים, בתום חמש ישיבות מרתוניות ויותר מתריסר ראיונות עם מועמדים, הציגה ועדת ההצעות של התק"ם את מומלציה לבחירה כנציגי התק"ם לרשימת העבודה. צור וכץ־עוז יומלצו לרשימה המרכזית כנציגי התק"ם. כאן מקווים שהשם, התואר ואולי גם הרקורד יעשו את שלהם. מלבדם המליצה ועדת ההצעות לתמוך במנחם גלעד (בית קשת), חגי מרום (יפעת), עדנה סולודר (גשר) ושמעון שבס (אפיק), כאנשי משלחת התק"ם ברשימת מפלגת העבודה לכנסת. לצד אלה ועל רקע מה שמוגדר "תמיכה משמעותית בה זכו", המליצה הוועדה לכלול שניים נוספים ברשימת המועמדים שתוצג לפני הגוף הבוחר של התק"ם. המדובר הוא ביוספה בר־ציון (רעים) ומייקה יפה (רמת יוחנן) שהוא נציגם של יוני התק"ם.

תק"מולוגים מנוסים כבר פירשו את בחירת המומלצים כמכה קשה ליוני התק"ם. אלה בתמימותם הרבה סברו שמייקה יפה – מועמדם – צעיר ומוכשר ככל שיהיה וגם קצין בצנחנים, יהיה תשובה נאותה לשבס, סולודר, כץ־עוז, צור ושאר המומלצים שאינם מוחזקים כיונים צחורות ומוצהרות.

דוד פלדר מכפר סאלד, שריכז את ועדת ההצעות, אינו מתכחש למסע הלחצים והשכנועים שעברו הוא וחבריו לוועדה בשבועות האחרונים והרי זה טבעי ומקובל, הוא ממהר לציין. יחד עם זאת, מדגיש פלדר, הוא שבע רצון מהחלטת הוועדה, המעמידה נבחרת מגוונת בגילה ובנסיונה. הוא מודה, שכמו במקרים דומים אחרים, צצים משקעי עבר ויריבויות תנועתיות, אך התוצאה מדברת בעד עצמה: שני מאוחדניקים, שני איחודניקים, יש צעירים ויש ותיקים ומבוגרים יותר. "המטרה", אומר פלדר, "היא לשקף את התק"ם ובזה הצלחנו".

אם ותיקים ומנוסים כמו צור וכצ'לה נדרשים להפעיל מטות ולשכנע, להרים טלפונים ולשוחח אישית עם חברים, על אחת כמה וכמה צעירים מהם. הולכי רכיל מספרים, כי הכינוי הקוסם שבו זכה לפני כשבועיים שמעון שבס מידי "הבוס" שלו, שר הבטחון יצחק רבין, עת מונה עוזר אישי לשר מלבד היותו עוזר לענייני התיישבות, קשור באחד־מאד לרצונם כל שבס וחבריו להופיע בגבעת רם בשנה הבאה – רק כאשר בא שר הבטחון לדווח לוועדת החוץ והבטחון על המתרחש בשטחים. הציניקנים בתק"ם אומרים, שרבין הוא שקיבל באחרונה תפקיד חדש... עוזר אישי לשמעון שבס. שבס הנמרץ ידע להפעיל היטב את חבריו בצפון, העושים בשבילו חלק נכבד מהעבודה. אחד מהם כתהליך כימים האחרונים באופן קבוע עם תיק ובו רשימה ממוחשבת של כל חברי מרכז התק"ם. רשימה זו מצויה, מן הסתם, בידיהם של כל המועמדים ותומכיהם והיא תוגש לפרעון התחשבנות ב־24 באפריל באולם הישיבות של מרכז אפעל.

יעקב צור. לא הסכמתי שיציעו אותי

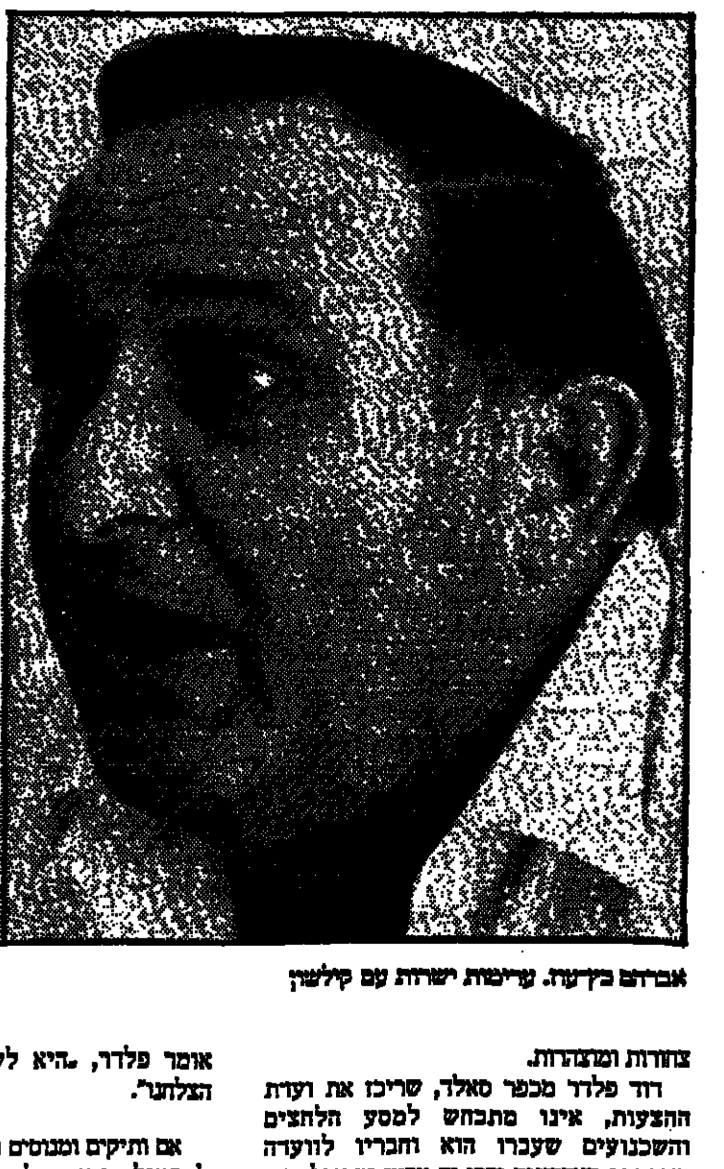

אברהם כץ־עוז. ערימות ישרות עם קילשון

שבועון התק"ם "קיבוץ" וכתבו עלי קדם התגייסו בשבועות האחרונים ללוות את תהליך הבחירות המורכב והממושך של נבחרי התק"ם. את עמודי השבועון מילאו פרופילים וראיונות אישיים עם הח"כים הנוכחיים בצד דיווח שוטף על ישיבות הוועדה והמרכז. מעניין שבכל הראיונות התייחסו חברי הכנסת של התק"ם כמעט בשוויון נפש, לפחות כלפי חוץ, לאפשרות שלא ישרתו בכנסת הבאה ויאלצו לשוב למשקיהם. לגבי נחמן רז זו עובדה כמעט ודאית, לאחר שהודיע שלא יציג את מועמדותו.

צור, כצ'לה וסולודר ממשיכים במירוץ ואף־על־פי־כן הם שבים ומציינים באותם ראיונות, שבשבילם אין זה סוף העולם לחזור לקיבוץ. "אחרי שהייתי מזכיר הקיבוץ המאוחד", השתבח יעקב צור, "הייתי אקונום במשק ולא הסכמתי שיציעו אותי לכנסת..." כץ־עוז סיפר: "התחלתי את עבודתי כנהג עם זבל... למדתי לבנות ערימות ישרות עם קילשון, אחר־כך למדתי גידולי שדה בפקולטה ואף פעם לא הרשיתי לעצמי להתנתק מהבית... אני לא מרגיש בבעיה של חיבור והות קיבוצית... רעש אפשר לעשות לא רק בפוליטיקה". אף פעם, אומרים בתק"ם, לא שררה אחוות לוחמים כה אמיצה בין צור לכץ־עוז כמו בשבועות האחרונים שלפני בחירתם המחודשת.

רשימת מאוכזבי הכנסת ה־12 בתק"ם ברשימה לא פחות. אפשר למצוא בה את ברוך גזית מתל קציר, יו"ר אגף האירגון במפלגת העבודה, ואת אהרון דגן (דג'ן) מנווה איתן, שהיה מועמד למזכיר התק"ם, הרב צמיך מבחור חיל ומאנשיו של יצחק רבין בתק"ם. מחנה רבין בהווה או לשעבר, אין זה משנה, יכול לרשום לעצמו הישג נאה. ארבעה משישת השליחים של התק"ם נחשבים לאנשיו. שלושה מהם פעילים ומזוהים ללא כחל ושרק. הרביעי בא מקיבוץ שהשתייך למאוחד. אנשי המאוחד לשעבר יאמרו אולי, שזהו צירוף מקרים בלבד. אנשי האיחוד לשעבר יאמרו, ששוב הוכח שבמאוחד יודעים להתגייס ולשמור על האינטרסים הישנים.

ורק דוד מנור בן השמונים, לשעבר חבר יפעת והיום לא חי במשק, לא נדרש להתחשבנות עבר. אתם ובלעדיהם סיכוייו להיבחר היו אפסיים ממילא. במשק ובתק"ם מתייחסים אליו כאל "תמהוני", המשגר מכתבים לכל העולם ומבקש לתקן את העולם. גם במאבקים הדייגרל כמו בחירת נציגי התק"ם לכנסת יש לפעמים אתנחתות קומיות.

דן דודי / חיים גורי

הוא הוביל על גבי גמלים זיפזיף לבניין תל-אביב עירנו הצומחת על החולות. אחר-כך השתנתה הארץ והוא ידע זאת. "הארץ תהיה שייכת לאלה שיעבדו את אדמתה וידבקו בה"

לפני שבוע נפטר לעולמו הובא למנוחות בכפר-ויתקין דן אבקורי, לשעבר הורוביץ, הדוד שלי. בן 88 היה במותו. רבים ליווהו בדרכו האחרונה. מעטים מבני דורו מייסדי הכפר הזה בעמק חפר. דן נולד בכפר היהודי "שדה מנוחה" אשר בפלך חרסון באוקראינה. ילד שדה. בגיל עשר נתייתם מאביו ואמו ופירנס בעמלו את אחיותיו. הוא והן עלו ארצה בעליה השלישית. הוא היה ממיסדי עין-חרוד מייבשי הביצות ופותחי תלם ראשון באדמת העמק. שם נשא לאשה את שולמית אחות אמי.

אני זוכר אותו משחרית ילדותי. הוא הוביל על גבי גמלים זיפזיף לבניין תל-אביב עירנו הצומחת על החולות. בראשית שנות השלושים הצטרף לארגון ויתקין בוואדי חווארת, שהיה לימים לעמק חפר. בחופשות הייתי נשלח אל שולמית ואל דן. מאז, הצטייר בעיני כאדם העובד. אילו נתבקשתי לבחור איש כסמל לעבודה העברית בארץ ישראל במשך חיים שלמים הייתי בוחר בדודי דן.

הם עסקו בייבוש הביצות. חפרו תעלות לניקוז המים הרעים. עבדו במכושים וטוריות ואתים וסלים למילוי העפר. נוף בראשית והם בתוכו. לא היו אז מכונות משוכללות. הכל נעשה בידים. הם עבדו עבודת פרך, האמינו לי. צעירים היו, בשנות העשרים וראשית שנות השלושים לחייהם, וחזקים מאד כנראה. פעם הלכתי לבקר אותו בלב הביצות. הוא עמד במים. צהל לקראתי. הייתי צמא בשרב הקיץ. הוא ניגש אל הכד הגדול שעמד שם מכוסה באריג. סכנת נפשות. הצרעות הרעות, "הדבורים" הגנו סביבו במקהלה עד שעלה בידו להניסן ולמזוג לי בספל פח ענקי.

הם נטעו את פרדסי "יכין" וכתום יום עמל מפרך היו עובדים בחלקות הקטנות סביב הצריפים. כל ימות השבוע לא הסיר מעליו את בגדי העבודה. רק בערב שבת לאחר שרחץ בשרו במים חמים התגלח ולבש חולצה כתונה צחורה ומגוהצת. מייבש ביצות ונוטע חורש ובונה. כן, דן דודי היה בנאי מעולה, אוטודידקט, וגם נגר ושרברב ונפח ומסגר לפי הצורך. זמנים כאלה דורשים; מטבע הדברים, אדם רב תכליתי. ודן דודי עסק בכל מלאכה נחוצה ומוזמנת.

כאשר נקבעה נקודת הקבע של הכפר שאלו החברים איש את אחיו מה יעשו בצריפים שהוקמו במקום הארעי. מן הדין היה לפרקם עד תום ולהקימם שנית. דן דודי חשב מחשבה והמציא שיטה המאפשרת להעביר את הצריף כולו, שלם כמו שהוא, אל המקום החדש. וראיתי טרקטור מושך צריף גדול על גבי מסגרת קורות וגלגלים שניתנה מתחתיו.

אבי, ישראל גורי, היה מעסקניה הבכירים של תנועת הפועלים בארץ. אך הוא עצמו, כרבים אחרים, לא הגשים את חלומו להתקיים מעבודת כפיים. איש רוח היה הוא ופעיל פוליטי. אבי היה איש טהור והגון מאד אך הוא הביט על דן דודי כעל "איש העבודה" האמיתי, המחונן את עפר ארצנו וסקים בזיעתו את בנייניה. הוא העריך את דן וראה באנשים כמוהו את השאור שבעיסה.

ואני עשיתי בכפר-ויתקין את כל חופשותי. הייתי מאושר שם. היו שם הרבה חמורים ששימשו ככלי עבודה ותחבורה. גם לדן דודי היה חמור מגודל כזה, חזק ומסוכן. לאחר ההלוויה ראיתי על קיר המטבח בביתו את תמונת דן דודי רכוב על החמור, קורא בעתון "דבר". בימים ההם קראו כל פועלי ארץ ישראל את "דבר" שהיה "עתון פועלי ארץ ישראל". היום, כפי שנאמר לי לפני שנים מפי שובתים באשדוד, קוראים פועלי ארץ ישראל את "אל-קודס" ואת "אל-פג'אר" ו"חלק קורא את "ידיעות-אחרונות". דודי ו"דבר" ביחד מלפני חמישים שנה. דודי על חמורו.

אך היו גם סוסות נפלאות למראה בעמק ההוא. היה שומר שרות ושמו חרמוני ולו סוסה יפת מראה ושומר בשם קמחי וסוסתו עימו. אך הפליאה מכל סוסתו האצילה של שאול קרבל, איש "השומר" לשעבר. ומעשה שהיה כך היה. יום אחד נפגש ד"ר חיים וייצמן עם האמיר עבדאללה, שהיה לימים למלך עבר הירדן, סבו של המלך הנוכחי חוסיין בן טלאל, הדר מעלתו. האמיר העניק כאות הוקרה למנהיג הציוני סוסה ערבית נהדרת וזו נתנה בידי שאול קרבל, שומר אדמות וואדי חווארת מטעם הקרן הקיימת. התחברתי לבנו הבכור של שאול וזה נתן לי פעם לדהור במעלה דרך העולות על פני הנפלאה הזאת. לאחר ההלוויה פגשתי בכפר חברים בני גילי מהימים ההם ואלה גילו לי דברים שלא ידעתים על דבר הסוסה: ערבי אחד, מאנשי הסביבה, לא יכול היה לשאת את חרפת היהודי הדוהר על גבי הסוסה ההיא, מתנת שליט ערבי, וירה בה מן המארב והרגה. כך שמעתי. ואולי נכון הדבר. בני דורי זוכרים את וואדי חווארת כאדמת מריבה ושערוריה גדולה באשר האריסים הערבים, שוכני הביצות והחולות, סירבו להתפנות לאחר רכישת האדמה בידי היהודים והיו קטטות ורעש ואנשי פ. ק. פ הקומוניסטים הערבים וגם חבריהם, אנשי "הסקציה היהודית" במפלגה לחמו נגד ההתיישבות היהודית בעמק ההוא שהוא היום גן פורח, לב לבה של ישראל.

כן, נוסף לעמל אין קץ נקבעה הבעלות על עמק חפר גם בדם.

והשנים חלפו. מדי פעם הייתי בא לבקר בכפר-ויתקין שהיה למושב מפואר ומצליח. אנשיו, נבוני מעשה הדבקים באדמתם, עשו את המקום לפנינה ממש. תיירים ומומחי חקלאות מרחבי תבל באו לכפר-ויתקין לראות את גדולתה של העבודה היוצרת המערבת תחכום והתחדשות עם מסירות האמונות שרשית.

נולדו להם בן ובת. ולאלה נולדו בנים. הבת גרה בחופית הסמוכה ומשמשת כמורה. הבן עשה עם אביו ואמו בכל עבודות המשק, ברפת ובלול ובפרדס ובמטע האבוקדו. הנכדים הצטרפו. משפחת אכרים בת שלושה דורות. הם גרו בבית אחד. דן המשיך לעבוד עד אחרית ימיו. היה גאה מאד במעשה ידיו, במשק הפורח. אט אט הזקן הלך והתקשה לשמוע. בביקורי האחרון נמנם ו"דבר" על ברכיו. לפתע נעור ואמר: "בוא אתי חיים, אני רוצה שתראה כפר עברי בארץ ישראל". משפט שנשמע כמליצה חגיגית מפי אדם שלא הירבה דברים. כל מה שביקש לומר עשה במו ידיו.

הארץ השתנתה מאד והוא ידע זאת. הוא ראה בירידת "ערך העבודה", בכניסת "העבודה הערבית". הוא הזהיר: "הארץ תהיה שייכת לאלה שיעבדו את אדמתה וידבקו בה". הכל השתנה רק הוא לא השתנה. כאילו קפא הזמן בבית הזה. העצים הגביהו קומתם והוא הלך והצטמק, חרוש קמטים. רק ידיו היו קשות ומיובלות תמיד כתעודת-זהות.

הלכנו אחרי ארונו. בני משפחתנו מרחבי הארץ באו לחלוק לו כבוד אחרון בקרב אנשי כפרו.

לאחר ההלוויה אמר לי בנה: "כל חיי לא עזבתי את אבא ליום אחד, מלבד בתקופת הצבא. הוא חי לידי חיים שלמים. בהיותו בבית החולים רחצתי אותו וטיפלתי בו. הוא היה איש חזק מאד, היו לו שרירים של אדם צעיר. אני עצמתי את עיניו והובלתי אותו על גבי עגלה לחדר-המתים". אחר-כך ביקש מרעייתי וממני כי ניסע אתו לפרדס שלו ונמלא שני שקים בתפוזי ולנסיה. "עכשיו העונה. אבא שמח תמיד לתת לך מפרי המשק. אני בטוח שהוא היה רוצה שתבואו אתי לפרדס ותקטפו. הוא אהב לתת. תמיד נתן. מי שנותן יודע להיות מאושר. בואו, בואו אתי".

נסענו אתו אל חלקת הפרדס ממזרח לכפר ואבדנו בעלוותם הצפופה של העצים הכורעים תחת עומס הפרי הזהוב. מלאנו מלוא השק. זכרתי ביצות וקני סוף וחולות נודדים ואיש חבוש קסקט ולו שפתיים סדוקות מרוח ומשמש, עולה וקרב כאחד מ"אנשי בראשית". דן, דודי דן. כעת אבד לעתון הזה עוד אחד מקוראיו הקבועים מאז ראשית ימי ברל כצנלסון כעורכו. אחדל כעת. אצדיע לו בדומיה.

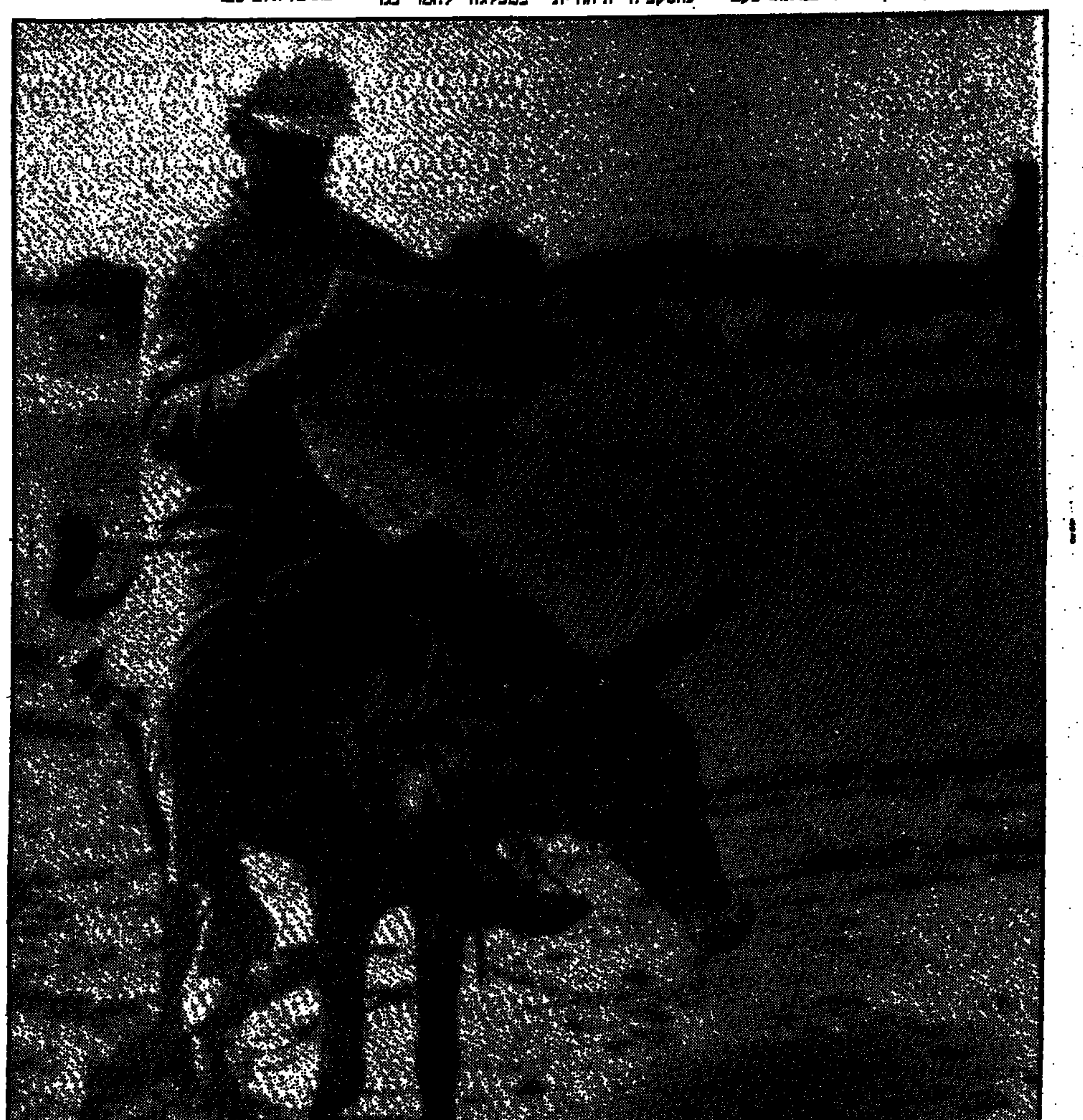
דודי ו"דבר" ביחד מלפני חמישים שנה

עניין אחר

קראתי בצער כי אפרים סנה לא יוכל להתמודד במחוזו על מועמדות לכנסת. יסודו היה בעוכריו. החוק מאפשר לאיש צבא להיות חבר מפלגה, אך אפרים סנה לא רצה להתמנות על-ידי שר הבטחון הנוכחי לתפקיד בטחוני-פוליטי וכרטיס-חבר בכיסו. הוא השתחרר ביום ה' 31 בדצמבר '87 בשעות אחה"צ וביום א' התייצב בסניף המפלגה בהרצליה ונרשם.

מועצת המחוז היא שבוחרת נציגים לרשימה לכנסת. באו המתמודדים האחרים לוועדת הבחירות, הצביעו על סעיף בחוקה הקובע כי כל מועמד לבחירות כלשהן חייב להיות לפחות חצי שנה חבר מפלגה. אפרים טוען ש"היום הקובע" הוא תאריך אישור רשימות המועמדים ע"י ועדת הבחירות המרכזית. אינני בקיא במהלכים שיש בהם כדי להסיר את רוע הגזירה. רק המרכז יוכל לדון בעניינו. אך אפרים לא יערער. רצוי שאחרים יעשו זאת. אני מסכים עם דברים שכתב יוסי שריד בעניין הזה. אבל, רציתי מאוד שאפרים סנה יכלל ברשימת מועמדי ה"עבודה" לכנסת. הוא אחד המוכשרים בקרב הדור הצעיר, אדם שהוכיח עצמו כאיש רציני ושקול ואחראי ואמיץ לב בכל שנות עבודתו במערכת הבטחון בתפקידים צבאיים ומדיניים רמי מעלה. אין ל"עבודה" בקבוצת הגיל שלו רבים שידמו לו בכישוריו והישגיו. הכשלתו אולי משרתת את המתמודדים כנגדו אך לא את התנועה. הוא אחד מאותן "פנים חדשות" שהעבודה כה זקוקה להם לקראת ההתמודדות הגדולה.

עניין נוסף

בשעתו נדרתי נדר וגם הצהרתי על כך בפומבי מעל דפי העתון הזה, כי לא אוכל להצביע בעד רשימה שלא תכלול במצע הבחירות שלה סעיף הקובע במפורש לגייס את בחורי הישיבות לצה"ל. אינני יכול להשלים עם התופעה הזאת הגורמת להשתמטות המונית ללא שום צידוק דתי או לאומי. אני מבקש להתייחס ברצינות גמורה לדברי. אינני אלא קול אחד בלבד, אך דין פרוטה כדין מאה ואם יתעלמו מדברי הללו ואחרים יחושו כמוני תינזק אותה רשימה הזקוקה מאד לקולו של כל אחד מאתנו.

עשינו עסק. דרור שרביט

קיפול מוניטארי

המחלקה המוניטארית בבנק ישראל התרוקנה מכל מנהליה וביחד אתם התקפלה גם המדיניות

בסיס המדיניות המוניטארית של בנק ישראל, שזה תקופה ארוכה מצוי בשחיקה, הן מבחינת אמצעיו והן מבחינת יעדיו, נחלש עוד יותר בתקופה האחרונה עם התרוקנות כל המנהלים שאיישו מחלקה זו בעבר. אחד מתחומי הפעילות המרכזיים ביותר בבנק ישראל נותר חשוף ללא דרג ניהולי מתאים, דבר שיש לו השלכה מזיקה על איכות המדיניות המוניטארית ויכולתה לתכנן ולהגיב על השינויים במשק.

אף שברמת ההנהלה של הבנק המרכזי נושא המדיניות המוניטארית מכוסה על ידי דוד קליין, אין כיום מתחתיו דרג ניהולי בכיר האחראי להפעלה השוטפת של המדיניות המוניטארית, לתכנון מהלכיה, לבדיקת יעדיה ולשמירת הקשר ההכרחי עם הבנקים ושוק ההון. מאז שויקטור מדינה פרש מהבנק לא אוייש תפקיד מנהל המחלקה המוניטארית. הנהלת הבנק, שביקשה למנות לתפקיד את הכלכלנית סילביה פיטרמן ממחלקת המחקר, נתקלה בהתנגדות הוועד ליוזמה זאת. התוכנית היתה למינויה, בשלב ביניים, למשנה למנהל המחלקה, במקומו של דוד יחזקאל, שהוצע לו תפקיד בחו"ל, אך יחזקאל לא נענה לפיתוי, בעוד שהוועד גם התנגד למינוי משנה נוסף, כפתיח של תהליך שנראה לו כ"מכרז תפור" להעברת המחלקה לאחריות הכלכלנית ממחלקת המחקר. בינתיים, באין מנהל, כאשר את המשנה מבקשים להחליף, התפטר גם סגן מנהל המחלקה, שמעון סרוסי, שייצג את הבנק במרכז הפיננסי בתל-אביב ובבורסה לניירות ערך.

אין פלא שהמדיניות המוניטארית של בנק ישראל צולעת. גם אם משלימים עם אמצעיה ויעדיה, הגשמתם לוקה בסרבול, בריחוק מההתפתחויות בפועל ומשינויים תכופים ולא עקביים בעקרונות המנחים אותה. משטר הנזילות החדש של בנק ישראל עבר שינויים מופלגים מאז הוצג לראשונה, תוך מה שנראה כוויתור לבנקים וסטיה מכללי המשחק החדשים שהוכתבו תחילה. כבר בראשיתה ספגה המדיניות החדשה, המשפיעה על כמויות האשראי במקום על מחיריו, מהלומה קשה כאשר התברר, שלמכרזים המוניטאריים של הבנק נרשמו מחירים גבוהים מאוד, שהניעו תחילתו של תהליך ייקור אשראי בכל המשק. בנק ישראל התעקש תחילה על קביעת שתי מדרגות אשראי לבנקים, שאחת מהן יקרה מאוד ושנועדה למנוע את הפראיות שבהרחבת האשראי הבנקאי מכספי בנק ישראל. אך לבסוף נענה לדרישת הבנקים לקבוע מדרגת ביניים נוספת לאשראי במחיר סביר. תחילה גם ביקש בנק ישראל להשתמש במכרזים המוניטאריים רק ל"כיבוי שריפות" ולמשימות נזילות מיוחדות ולבסוף נענה לתביעה להודיע חודש מראש על היקף מכרזיו המוניטאריים. גם סירובו להשתמש בהורדת שיעורי הנזילות כמקור קבוע לאספקת אמצעים מוניטאריים התחלף לבסוף בשינוי נדיב של הוראות נזילות חדשות, שהשאירו אמצעים חופשיים רבים יותר בידי הבנקים.

כל השינויים, אגב, נדרשו על-ידי הבנקים כבר בתחילת הפעלת משטר הנזילות החדש וניתן היה לעמוד על נחיצותם, אלמלא ריחוקה של המחלקה המוניטארית של הבנק מההתפתחויות הפיננסיות בפועל. את המחסור בחיישנים ובגששים טובים במערכת הבנקאית ממלאת המדיניות המוניטארית באמצעות נתוני מחלקת המחקר בבנק ישראל, שמטבע הדברים מסכמת את נתוניה בפיגור ונשענת על מערכות נתונים הרחוקים מהדינמיקה והפרובלמטיקה של הנתונים הבנקאיים.

זה גם כנראה הרקע לריחוק יעדי המדיניות המוניטארית מהתפתחויות האשראי בפועל. המושג של "אשראי מקומי נטו" שלאורו מנוהלת המדיניות המוניטארית, מתאים אמנם לצורת העבודה והחשיבה של מחלקת המחקר בבנק ישראל, אך הוא מרוחק מהדינמיקה של התפתחות האשראי החופשי במשק ומהצפת הנזילות שנגרמה בעטיו של המשטר המוניטארי החדש.

מיכאל צבירני. מחמאות

שלום זינגר. אין צורך בניתוח

בין מזרחי לבינלאומי

בהנהלת בנק המזרחי משוכנעים שנפסק גידול הפער בין ביצועי הבנק לאלה של הבנק הבינלאומי.

ביום שני הקרוב תפרסם קבוצת בנק הפועלים את דו"חותיה הכספיים לשנת 1987. כך ייסגר מעגל פרסום הדו"חות הכספיים של הבנקים לשנה החולפת וייפתח מצעד ההשוואות המסורתי. מירב העניין יופנה, קרוב לוודאי, להשוואה בין שתי קבוצות הבנקים הגדולות, הפועלים ובל"ל, ולהערכת הצלחתם היחסית בתנאים הנוחים שהיו לבנקים בשנה החולפת. אין ספק שבל"ל השיג הציב משוכת רווחיות ורווח גבוהים, שהתעלמו מתנאי הסביבה ומהיכולת לשמר את הרווח הזה גם בעתיד, ונותר לראות אם גם בנק הפועלים ימתח את הרווח לרמה הגבוהה בהרבה מ-100 מיליון דולר, או שיסתפק בהדגשת תשואה עדיפה על ההון, תוך חיזוק יותר של תיק ההלוואות של הבנק באמצעות ההפרשה לחובות מסופקים.

ועד לפרסום תוצאות קבוצת בנק הפועלים נותר עדיין פנאי לערוך השוואה בין שתי קבוצות הבנקים הבינוניות הסוגרות את דירוג חמשת הגדולים: בנק המזרחי והבנק הבינלאומי הראשון. אף שמאזנו של בנק המזרחי עדיין כפול מזה של הבינלאומי, 6.6 מיליארד דולר לעומת 3.4 מיליארד דולר, נסגר והלך הפער בין שני הבנקים האלה בשנים האחרונות והם הגיעו לרמת פעילות זהה, כל אחד מכיוון אחר – המזרחי בשל קיטון התכווצות והבינלאומי בשל גידול והתרחבות – הן במספר הסניפים (כ-90), הן במספר העובדים (כ-1,700) והן בגודל ההון העצמי (כ-220 מיליון דולר).

התוצאה הסופית, אין צורך להוכיח, עדיין מצביעה על יתרון ניכר לבינלאומי, שרווחיו גדולים פי 2.5 מאלה של המזרחי, 25.5 מיליון דולר לעומת 10.2 מיליון דולר. אבל אם את תחילת ההשוואה עורכים לפי הרווח מפעולות רגילות לפני הפרשה לחובות מסופקים ומימון מניות הויסות, מגלים כי בשני הבנקים רווח כמעט זהה של כ-80 מיליון דולר.

ניתוח פנימי של התוצאות על בסיס זה, שנעשה בבנק המזרחי, היווה מקור לאופטימיות רבה בהנהלת הבנק. הניתוח הראה, כי השוואת תוצאות המזרחי לבינלאומי, הנחשב לבנק יעיל ורווחי, אינו מציב בפיגור את בנק המזרחי ואף צופן בחובו רווח ברוטו גדול יותר השנה מזה של הבינלאומי, עם הפסקת השפעתם של כמה אירועים חד-פעמיים.

ארבעה גורמים עיקריים, למעט גורם המס, מסבירים את השונות ברווח הנקי בין שני הבנקים, אף ששניהם יוצאים מבסיס רווח זהה: ההפרשה לחובות מסופקים, עלות מימון מניות הויסות, ההפסד בגלל מימוש נכסים וההפרשה לכיסוי הפער בערכו של בנק ספנות. ארבעת הגורמים האלה מרעים את מצבו של בנק המזרחי לעומת הבינלאומי בכ-10 מיליון דולר לכל סעיף, אך ההפרש כבר נסגר השנה או צפוי להיסגר במהלכה.

ההפרשה לחובות מסופקים בבנק המזרחי (47 מיליון דולר) שב לא תכלול השנה את ההפרשות הגדולות שנדרשו לענף החקלאות, גורם שלא השפיע על גודל ההפרשות בבינלאומי (37 מיליון דולר), אם כי תיק ההלוואות של המזרחי גדול באופן משמעותי מזה של הבינלאומי ושיעור אחיד של הפרשות עדיין יקנה יתרון לבינלאומי שגם סיים בשנה החולפת את ההפרשה הגדולה לחובות "אלסינט" (10 מיליון דולר). מימוש נכסים שגרם הפסד מאזני של 7.5 מיליון דולר בבנק המזרחי, גורם שכמעט לא היתה לו השפעה בבינלאומי, ייעלם השנה; עלות מימון מניות הויסות צפויה להיעלם באוקטובר 88. המניות המוחזקות במזרחי יימסרו לחברת הבטוחות ותמורתן, כ-106 מיליון דולר, תיועד לפרעון ההלוואות ששימשו למימון החזקתן.

אבל בבנק המזרחי מעודדים לא רק מהיעלמותם הצפויה של הגורמים שצמצמו את הרווח הנקי לעומת הבינלאומי, אלא גם מתחזית לרווח ברוטו גדול יותר מזה של הבינלאומי בשל בסיס פעילות רחב יותר והוצאות שוטפות קטנות יותר. בקשר לכך מדגישים בבנק שני נתונים מאפיינים: הכנסות בנק המזרחי מעמלות יותר מכפולות מאלו של הבינלאומי (71.6 מיליון שקל לעומת 33.3 מיליון שקל), אף שהבינלאומי רשם בשנה האחרונה גידול מואץ בהכנסותיו מסעיף זה (42 אחוז לעומת 17 אחוז במזרחי). הוצאות השכר בבינלאומי גבוהות בשליש מאלו שבמזרחי (86 מיליון שקל לעומת 67 מיליון שקל) למרות שבשני הבנקים מספר עובדים זהה. ייתכן עם זאת שחלק מהפער נובע מהעמסת מלוא יחידת המיחשוב ("מחיש") על סעיף "הוצאות אחרות" במזרחי בעוד שבבינלאומי מפוזרות הוצאות אלו בין סעיפי השכר, אחזקת המבנים וההוצאות האחרות. ואמנם, סעיף "הוצאות אחרות" בבנק המזרחי (55 מיליון שקל) גדול משמעותית מזה של הבינלאומי (29 מיליון שקל). בבנק המזרחי צופים השנה רווח ברוטו גדול יותר מזה של הבינלאומי גם בשל סיום תשלומי החכרה של יחידת מיחשוב, שיחסוך לבנק הוצאה שנתית של כ-5 מיליון דולר.

הניתוח המובא לעיל, שנעשה בהנהלת בנק המזרחי, נועד בעיקר לצרכי פנים כדי להיווכח שהבנק אינו מפגר בביצועיו אחר הבנק הבינלאומי הנחשב לבנק יעיל ורווחי. מסקנות הניתוח אמנם מחמיאות לבנק ולהנהלתו בראשות המנכ"ל מיכאל צבירני – בבינלאומי בראשות המנכ"ל שלום זינגר מדברת השורה התחתונה בעד עצמה ללא צורך בניתוח והסברים – והגם שהשלים עם מיקומו בין סוגרי מדרג חמשת הבנקים הגדולים תוצאותיו אינן מפגרות אחר ביצועי המערכת הבנקאית כולה.

מכון לבון

מוסר ודעת / נתן רוטנשטרייך

רק ברברים אינם סקרנים

דיוקן החברה תלוי בצירוף בין דעת למוסר. הטפה לא זו בלבד שהיא מותרת, אלא היא גם הכרחית. חברה היא צירוף של בני־אדם המעצבים את עצמם ואת אורח חייהם

(א)

שגור בפינו הצירוף „איש רוח". יתרונו של צירוף זה לעומת מה שמקובל בשפות אירופיות כ„אינטלקטואל" הוא בכך כי אין בו שימת דגש בפעילות אינטלקטואלית דווקא אלא ביצירתיות, זו הכנוסה במונח הקרוב „רוח". לפיכך גם מוסיקאי יכול להכלל בקבוצה של אנשי רוח ולא רק אנשי מדע או הוגי דעות. חסרונו של צירוף זה הוא בכך כי הוא עמוס משמעות לפי שהנביא אופיין כ„איש רוח" ואין אנו זכאים להעתיק את האפיון של הנביא לקבוצות אנשים שהם אנשי מקצוע ואינם שליחים נענים לסמכות על־אנושית. התיבה „אינטלקטואל" חודשה כנראה בימי המחלוקת על משפט דרייפוס, כאשר אנשי יצירה מובהקים כמו אמיל זולה יצאו נגד המשפט ונגד מה שמאחוריו או מה שנחשף בו. מונח זה מאפיין אדם, שמקור פעילותו הוא ביצירתיות או בפעילות אינטלקטואלית קרי שכלית אך הוא מעורב ומעורה בחיי החברה ומבקש לעצבה על פי עקרונות מוסריים.

התגובה של אנשים על השמעת הדעות על ידי אינטלקטואלים לא בוששה לבוא והטענה המושמעת נגדם היא שהם נעדרי שפוט, שאין להם נסיון מעשי ועל כן אין להם גם נבונות או פקחות, שהם תנאי יסוד במתן כיוון למאורעות של חברה: הם מעדיפים עמידה על אמות מידה של התנהגות הקרויות מוחלטות לעומת מה שמתחייב מנסיבות המציאות היום־יומית. כיוון והדעות של האינטלקטואלים מכוונות נגד השלטון ותכנות יסוד של דעותיהם היא קריאה להתחשבות בעקרונות מנחים לעומת צידוק הדין, הניתן לשיקולי התועלת בטווח קצר, שוב אין זה מפתיע כי בתוכנו מושמעת טענה שגרעינה הוא התנגדות להטפת מוסר. אנו פוגשים טענה זו כאשר משמיעים דברי גינוי נגד „יפי נפש" או נגד אנשי יצירה מובהקים החיים בחוץ לארץ והמעיזים להשמיע דברים נגד המדיניות הרשמית של מדינת ישראל ולמען פשרה עם הערבים.

(ב)

אמנם כאשר מתריסים נגד „הטפת מוסר" אין אתה יכול להסיח את דעתך מן העובדה, כי בעברית „הטפה" יש לה משמעות מיוחדת. במקורות „הטפה" היא אחת ממה שקרוי „עשר לשונות" המציינות את הנבואה, לצד חזון וכו'. ככל שאתה מבקש לתחום תחום בין נבואה כתופעה סגולית לבין השמעת דעות בענייני חברה ומדינה מתוך אוזות ראיה מהותית אין אתה יכול שלא לשאול: האם ההתנגדות להטפה מבלעת בה התנגדות לנבואה ביחוד כאשר זו מוסבת על מאורעות מדיניים וצבאיים? מה היה גורלו של ירמיהו אילו היה מצוי בתוך המציאות שמולו עומדים עסקנים שרוממות היהדות בפיהם? סוף סוף ירמיהו היה משמיע את דעתו ואומר, שעיניים להם ולא יראו, אוזניים להם ולא ישמעו; אולם לא ניתן היה לו לטעון, כי „שלום, שלום ואין שלום", כי המגדפים את ההטפה אינם מעמידים פנים שהם מבקשים שלום. מי לא יבחין בכך כי הטוענים נגד העדר שיקול דעת הם עצמם נעדרים שיקול זה?

(ג)

גם אם נסכים – למען הבירור – כי הקרויים אינטלקטואלים מבליטים זווית ראיה מסויימת כלפי החברה, כלומר שהם מבקשים להחיל עליה שיקולים עקרוניים של טוב או של צדק ולאו דווקא שיקולים של תועלת ושיפור הנסיבות כאן ועכשיו – אי אפשר שלא להבחין בכך כי הכרעות ציבוריות בעניינים מהותיים מן הדין שתפולנה מתוך ידיעה של כל השיקולים המצויים במערכת החיים של בני האדם, או למצער של מירב השיקולים המצויים. הכרעה היא על־פי טיבה הפניית המהלכים בכיוון מסויים, על כן חלקי או אולי חד־צדדי. אולם חלקי הוא צידו האחר של הכולל והתביעה כי הרשויות המכריעות תהיינה מצויידות במאכסימום של מודעות לגבי מרחב השיקולים היא בעצם תביעה למאמץ למען מירב הסמכות תבונות של ההכרעה. כאשר מעיקרו של דבר אתה מזהה את החלקי עם המרחב של ההכרעה אין אתה מכריע אלא גוזר את דעתך הקדומה לתוך מתן כיוון למאורע. מה הצורך בידיעה של רקע או בהדרשות לשיקולים מקצועיים לגבי מהלכם של דברים שבזיקה אליהם עתידה ליפול הכרעה? יותר ויותר נעשה זה מקובל שכדי שההכרעה תהיה מבוססת ושקולה היא צריכה להיעזר בחוות דעה מקצועית הן לגבי המגזר הכלכלי או החברתי והן לגבי המגזר המדיני והצבאי. הטענות נגד העדר התבססות על חוות דעה מושמעת גם בתוכנו על ידי אנשים שאינם מעיקרו של דבר בין החולקים על המערכת השלטונית שעצבה את מהלך המאורעות בשנים האחרונות. משל למה הדבר דומה? אילו היו מנהיגים תרופה למען החולה בלי לבדוק את הממצא שהיא מבוססת עליו ובלי לראות, בשיעור שראיה כזאת היא באפשר, את תוצאותיה. סוף סוף גם על פיחות של מטבע מחליטים על רקע שיקולים מקצועיים.

(ד)

מה שעומד לפנינו הוא מתן סמכות לשיקולים עקרוניים של חיי אדם כמו יחסו לצדק ולמשפט או יחסו לשלום לעומת מאבק מתמיד וסתוף. אילו היו העסקנים עומדים על אחריותם – ואחריות של העושה או מחליט היא בגדר של מעמד מהותי או בגדר של תביעה עקרונית – היו מבקשים מאכסימום של מגוון של דעות כדי שיחליטו לא מתוך עצימת עיניים אלא מתוך פקחון. אין הם רואים את הקשר בין פקחות לפקחון ככל שהם משמיעים נגד הזולת את הטענה של העדר פקחות.

לאמיתו של דבר אנו עומדים כאן על אותו קשר הקיים ואינו גלוי תמיד בין המשקל המהותי של שיקולים של אמות מידה לבין המשקל התועלתי של שיקולים אלה.

(ה)

קנאי הוא הדבק בעניין אחד ובגלל מסירותו אפשר ותהיה סיבה לטעות האופטית, כלומר שהוא איש מוסר. אולם אין הדבר כן משום שקנאי הוא בגדר של משיב חימה, כפי שנאמר במקורות. אין בו פתיחות שהיא הצד האחר של התחשבות המאפיינת עמדה מוסרית. הוא אינו מודה בזולת ובמעמדו לרבות בתביעותיו של הזולת להתחשב בו. עמדתו היא חד־מימדית וחד־כיוונית. לא די לדבוק ביעד כי היעד עצמו חשוף להערכה מוסרית. בעניין זה הדעת והמוסר נפגשים, כי לגבי העמדה המוסרית אתה נדרש להבין במה מדובר ולהבין את שמתחייב מן העמדה המוסרית כלפי יישומה. אם משפט עונג יתבע מן הזולת או מן החברה שיעניקו לו טובות הנאה או אז עמדתו תהיה לא מוסרית. היא טוענת בשם התחשבות, אולם היא עצמה נעדרת התחשבות. משל כאילו אמרנו יקוב הדין את ההר אך לא את האדם. אדם אינו בגדר של מושא אטום העומד מול הדין. הוא בעל מעמד של פעילות והוא ארוג במסכת יחסים, שבה הדדיה והתחשבות הם שני צדדים של זיקה ושל הדדיות. הקשר בין חימה לבין קפיצה בראש ראוי לביאור. למי ניתנה הנבואה אחרי חורבן הבית – ידוע. אולם גם הקנאים השוללים הטפה הם בגדר אלה שמדובר בהם בהקשר זה.

דיוקן החברה תלוי בצירוף בין דעת למוסר. הטפה לא זו בלבד שהיא מותרת אלא היא גם הכרחית, כי חברה ללא דיוקן היא לכל המרובה הר ואינה צירוף של בני אדם המעצבים את עצמם ואת אורח חייהם. אין חיים ללא אורח.

(ו)

שלטון החוק הוא מטבע לשון, אך כדי לעמוד על מה שטמון בו מן ההכרח להציב את הסוגיה בעקרון. שלטון החוק הוא מעין הפעלה של מדינת המשפט, כלומר שהוא מניח את ההדדיה בכך כי הניהול הפרטני של ענייני החברה והמדינה מודרך על ידי נורמות. מצוי היום־יומי מבוסס עיקרון שלטון החוק על ההשקפה, כי רשויות מבצעות של המערכת המדינתית תודרכנה על ידי חוק שאינו זהה עם סדרי הביצוע או עם ההחלטות של המופקדים עליו. נורמה היא ענינית ואינה צמודה לרשות ואינה זהה עם בעלי השררה. המרכיב הפוליטי על צדדיו השונים נתפס כמונהה על ידי נורמה וזו מנוסחת בחוק.

יש ברעיון של שלטון החוק משהו נוסף. אם תקפה נורמה, הרי היא סמכות מנחה עבור כל אדם ומן הקצה האחר כל אדם כפוף לנורמה. מעמד התוכן מול מעמד האדם הוא בעצם הגרעין של רעיון שלטון החוק. דווקא כאשר המוסר נתפס בזיקתו לרעיון ההתחשבות בבני אדם הוא נזקק לעיקרון מקביל או משלים שהוא על־אינדיבידואלי, קל וחומר על־אנוכיי. רעיון השוויון טמון ברעיון ההתחשבות, אך ברעיון שלטון החוק – כעניין של תוכן ולא כעניין שבזיקה לאדם מסויים כלשהו. בכך מקבל עיקרון השוויון חוק נוסף.

ימי מצוקה הם ימי מבחן הן ברשות היחיד והן ברשות הרבים. המקורות היטיבו לראות את המשקל של הצער – הן לקולא כאשר נאמר שאין אדם נתפס בשעת צערו והן לחומרה או לאבחון כאשר מדובר על כך שאדם ניכר בצערו. הדברים האמורים לגבי רשות היחיד תקפים גם כלפי רשות הרבים.

מכל מקום דעת ומוסר הם עוגן גם אם אינם בחינת מרכיב של שטפון.

בין החתומים על גילוי דעת של אישי היצירה היהודיים באנגליה ובארצות־הברית נכלל גם שמו של ישעיה ברלין. ציונותו ויחסו לוייצמן האיש המנהיג הציוני גלויות לעין. מעורבותו הפעילה בעניני מדינת ישראל אינה צריכה ראיה. מן הדין להביא מן הדברים שהשמיע לפני זמן מה כאשר הוענק לו באיטליה פרס על חבוריו בבעיות מוסר. וכך אמר: „רק ברברים אינם סקרנים מאין באו וכיצד הגיעו למקום שבו הם מצויים, לאן נראה שהם הולכים אם הם מבקשים ללכת שם, ואם כן משום מה – ואם לא מדוע לא".

לזכרו הברוך של שיקו, אחי היקר, נ"ע

4,500 בסוריה, 1,500 בתימן, 300 בעיראק / אריאלה ראובני

באשמת התכתבות עם האויב הציוני

שנתיים משפילות בכלא העיראקי עשו את הרצליה צמח־לוקיי ללוחמת למען היתרי יציאה ליהודי ערב. סיפורה של הנערה שלימדה עברית במחתרת הונצח עתה בסרט „צמות"

נערה אחת בין 200 פושעים

אחת מפרשיות הגבורה של המחתרת היהודית בעיראק, בשלהי הקמתה של מדינת ישראל, מוסרטת בימים אלה במוזיאון „היכל הגבורה" תחת השם „צמות". הדרמה תשודר בטלוויזיה החינוכית בסתיו הקרוב. סיפור הרקע בסרט, שנכלל גם בספר עלילות המחתרת בעיראק של יהודה אטלס, הוא סיפורה של הרצליה צמח־לוקיי, בת 55, מחיפה. שנתיים מנעוריה עברו עליה בתנאי מעצר משפילים בעיראק.

צמח־לוקיי היא ילידת העיר ארביל בצפון עיראק, בת למשפחה אמידה, שומרת מסורת וציונית. על נסיבות מעצרה וכליאתה בכלא היא מספרת: „הייתי נערה צעירה, כאשר הצטרפתי לתנועת החלוץ שפעלה במחתרת. אחת מפעולותי הראשונות היתה גיוס 40 בנות לתנועה. לימדתי אותן עברית בסתר ונעצרתי כאשר בחיפוש פתע בבית הורי נמצא חומר להרצאה על רצח ברנדוט. הייתי אז רק בת 16, אך לא בכיתי ולא התחננתי על נפשי. מכיוון שבעירי לא היה בית־סוהר לנשים הכניסו אותי – אשה יהודיה – לבית־סוהר לגברים, שבו היו כלואים כ־200 פושעים. לא היו במקום תנאים סניטאריים אלמנטריים ורק אחרי דרישות חוזרות ונשנות והתערבות של בני משפחתי, שנתנו שלמונים לסגל בית־הסוהר, קיבלתי מים חמים לרחצה. יותר מאוחר גם קיבלתי ספרים לקריאה ומעט מזון. בתפריט הפיגולים של בית־הסוהר אי־אפשר היה לגעת". בספרו „עד עמוד התליה" מתאר יהודה אטלס את תנאי מעצרה הקשים. אפילו הפושעים שתחילה הציקו לה למדו להעריכה, הוא מספר.

מכלא ארביל הועברה הרצליה אל מטה הבולשת בבגדאד וכאן החלה פרשת חקירות, מהלומות ועינויים. פעמיים בשבוע במשך שישה חודשים ניסו החוקרים להוציא מפיה את שמותיהם של פעילי תנועת „החלוץ" בעיראק ופעילים ציוניים אחרים לא העלו דבר. משפטה התקיים בבגדאד בפני שלושה שופטים צבאיים. יחד עם שני צעירים יהודים מארביל האשמה צמח־לוקיי בקיום קשר אלחוטי ובהתכתבות עם האויב הציוני. אלמלא שכרה המשפחה עורך־דין מפורסם, קרוב משפחתו של נורי סעיד, אומרת הרצליה, היו עלולים לדון אותם למאסר עולם ואפילו לתליה.

„בית־הדין פסק לה מאסר שנתיים. אביה הציע, כי המשפחה תמכור את כל רכושה כדי „לקנות" את שחרורה, אולם הרצליה סירבה. סכומי הכסף ששילם האב כשוחד לסוהרים ולקצינים ושכר הטירחה לעורך־הדין רוששו את האב. „חבל על הכסף", אמרה לו הבת, „ישבתי כבר חצי שנה. אשב עוד שנה וחצי ובכסף שנותר לנו נעלה אחר־כך לישראל".

לאחר משפטה נכלאה צמח־לוקיי בבית־כלא לנשים בבגדאד, ששכן בקירבת ארמון המלך. האגף שבו נכלאה אוכלס בפושעות וביצאניות שרבות מהן היו נגועות בעגבת. מאוחר יותר הועברה לתא בו ישבו 20 נערות קומוניסטיות, רובן יהודיות, שנשפטו לתקופות מאסר ארוכות. הן החליטו להיאבק יחד על הטבת תנאי המעצר שלהן ואף פתחו בשביתת רעב, שנמשכה 21 יום. הנסיונות של שלטונות הכלא להאכיל אותן בכוח לא עלו יפה והמכות שהפליאו בהן השוטרים לא הזיזו אותן מעמדתן.

באחד הנסיונות שעשו הסוהרים להפסיק את שביתת הרעב הוכנסו הצעירות לחדר צר, בגדיהן נקרעו מעליהן וקבוצה של שוטרים גברתנים היכו אותן באלות עד זוב דם. אך הן עמדו במריין. במקרה אחר ניסתה אחת הסוהרות לאיים עליהן, כי אם לא יפסיקו את שביתת הרעב יביאו לכלא גיניקולוג שיבקע את בתוליהן.

„ביום ה־21 לשביתת הרעב, כאשר רבות השובתות היו על סף עלפון וסבלו מחולשה איומה הוחלט להעבירן לבית־חולים, שם הזינו אותן בכוח באמצעות אינפוזיה. הן הסכימו להפסיק את השביתה רק לאחר ששלטונות בית־הסוהר נענו כמעט לכל תביעותיהן: תאים נפרדים, הפסקת עבודות הפרך, קבלת ספרים ודברי אוכל וביקורים תכופים יותר של קרובי המשפחה.

מקץ שנה וחצי בכלא שוחררה צמח־לוקיי ובשנת 1951 עלתה עם משפחתה לארץ. השנים הראשונות, במעברות, היו כרוכות בחבלי קליטה קשים. אחר־כך נישאה ליוצא פולין, הקימה משפחה ועסקה בהוראה.

כשבגרו ילדיה, שני בנים ובת, למדה מדעי המדינה ולימודי ארץ ישראל באוניברסיטת חיפה. כיום היא אשת ציבור פעלתנית ופוליטיקאית „משופשפת". בין היתר היא משמשת כיו"ר תא חברות המערך בחיפה, פעילה בנעמת, חברת מרכז מפלגת „העבודה", חברת הדירקטוריון של מכון לחקר ימים ואגמים ומועמדת מטעם תא החברות במפלגת העבודה לכנסת.

אולם את עיקר מרצה היא מקדישה לפעולות למען מתן היתרי יציאה ליהודי ערב. „במסגרת פעולות ההסברה שלנו בעולם המערבי אנו חייבים להעמיד את מצוקתם האיומה של יהודים בארצות ערב, וכן את בעיותיהם של פליטים [illegible] מארצותיהם, [illegible] גרולים [illegible]", אומרת הרצליה צמח־לוקיי. הארגון העולמי של יוצאי ארצות ערב, במסגרתו היא פועלת, קיים שלושה כינוסים בינלאומיים בפאריס, לונדון וואשינגטון. הארגון מתריע על מצבם של היהודים שנשארו בארצות ערב – 4,500 בסוריה, כ־1,500 בתימן כ־300 בעיראק – ומנהל מערכה על העלאתם לארץ, טיפול ורישום של הרכוש הרב שהשאירו היהודים הללו בארצות מוצאם והגברת המודעות וההסברה לעניינם.

דיניץ את קפלן. 100 ימים אחרי / יקיר צור

המלחמה על האחוזות

חילופי השלטון בהסתדרות הציונית ובסוכנות היהודית יצרו אפשרות לשנות את דפוסי העבודה ההיסטוריים. מבחנו האמיתי של דיניץ יהיה ביכולתו להביא לידי סיום מהיר את תקופת אי־הוודאות ולעבור לשלב של בניה מחדש, גם אם הדבר יחייב עימותים פוליטיים מבית או מאבק עם אנשי המגביות מחו"ל

מאה הימים הראשונים עמדו בצל המשבר הכלכלי שפקד את ההסתדרות הציונית העולמית והאיום הגלוי של ראשי המגביות בארה"ב לקצץ בכ־50 אחוז את תקציב ההסתדרות הציונית

ארבעה חודשים – כמאה ימים וקצת יותר – לאחר שנבחר לכהונת יו"ר ההנהלה הציונית והסוכנות היהודית, יכול חבר הכנסת לשעבר, שמחה דיניץ, לסמן בפנקסו מספר הצלחות חלקיות בצד סימני שאלה אחרים. דיניץ, בשיתוף פעולה עם היו"ר החדש של חבר הנאמנים, מנדל קפלן, הצליח, בזמן קצר יחסית, לאייש את מרבית תיקי ההנהלה הציונית, ולבצע שינויים מבניים בחלוקת הכוח בסוכנות היהודית. השניים שמו להם למטרה לשבור את מבנה האחוזות של מחלקות הסוכנות, לצמצם את הפוליטיזציה בקרב בעלי התפקידים הבכירים, ולהציג „תקציב הבראה" מקוצץ להסתדרות הציונית העולמית לשנת הכספים הבאה. כמה סימני שאלה נותרו עדיין פתוחים, בעיקר בנושאי יחסי העבודה והפיטורים הצפויים בסוכנות היהודית, ושאלת עצמאותה של ההסתדרות הציונית העולמית, נוכח המגמות הברורות של ראשי המגביות להעביר יותר ויותר תחומי פעילות לסוכנות היהודית והמשך השפעתה של המערכת הפוליטית על עבודתה של הסוכנות היהודית.

בחירתו של דיניץ ליו"ר ההנהלה הציונית והסוכנות היהודית ושל מנדל קפלן ליו"ר חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית, פתחה תקופה של חילופי דורות בהנהגת הסוכנות היהודית וההסתדרות הציונית. מנדל קפלן מדרום אפריקה, יהודי אורתודוקסי וציוני מסור, מייצג סוג חדש של מנהיגות יהודית, השונה מהמנהיגות היהודית המסורתית של הסוכנות היהודית, וגם דיניץ עצמו רחוק מלהזכיר את קודמו בתפקיד. מעניינת היא העובדה שהתפקידים שממלאים השניים מנוגדים למעשה לאופיים ולנסיונם הקודם: קפלן, איש עסקים המורגל בהפעלת ארגונים גדולים, אמור, בתפקידו כיו"ר חבר הנאמנים, לעסוק בעיקר בקביעת מדיניות. דיניץ, פוליטיקאי ואיש ציבור באופיו, אמור, על־פי הגדרת תפקידו, לעסוק יותר באדמיניסטרציה. פער זה בא לידי ביטוי בהופעותיו הפומביות של דיניץ, בהן הוא מעדיף לדבר על שולץ ועל יוזמת השלום או הוועידה הבין־לאומית, יותר מאשר על הסוכנות היהודית והתנועה הציונית. לזכותם של השניים ייאמר שבתקופה קצרה הם הצליחו ליצור מערכת תקשורת המאפשרת להם לתפקד בראש אחד. וגם אם קיימת מתיחות ביניהם, בעיקר על רקע נטייתו של קפלן להתערב בצורה פעילה בניהול הסוכנות, הרי שמתיחות זו איננה מורגשת כלפי חוץ. לשניהם ברור שהצלחתם האישית תלויה, במידה רבה, במידת שיתוף הפעולה והגיבוי שיקבלו איש מרעהו.

מאה הימים הראשונים של דיניץ עמדו בצל המשבר הכלכלי שפקד את ההסתדרות הציונית העולמית והאיום הגלוי של ראשי המגביות בארה"ב לקצץ בכ־50 אחוז את תקציב ההסתדרות הציונית. תקציב הפעולה של השנה הקודמת, 1987/88, שעמד על 61 מיליון דולר, התנפח לתקציב פעולה של יותר מ־66 מיליון דולר. כדי לכסות את הגרעון – בחלקו בגלל ירידת שער הדולר – קיבלה ההסתדרות הציונית מענק של 2.5 מיליון דולר והלוואה של 3 מיליון, תמורת התחייבות, שלא בוצעה, ליישם את דו"ח לנדאו בנושא מערך השליחים ופעילות יעול אחרות. ההסתדרות הציונית נכנסה לשנת התקציב החדשה כשהיא גוררת גרעון של 5 מיליון דולר עם תחזית לגרעון של 5־6 מיליון נוספים, ברמה דומה של פעילות ומינהל. הסיבות לגרעון חלקן אוביקטיביות, כמו נפילת שער הדולר, וחלקן תוצאה של הזנחה, כפילויות, ניהול לא יעיל ומנגנון מסואב.

מוקש נוסף במשבר הכלכלי שאיים על ההסתדרות הציונית, היתה החלטת ראשי המגבית היהודית בארה"ב להפסיק את ההקצבות לחינוך גבוה בישראל, שתמורתן העבירה ממשלת ישראל להסתדרות הציונית את חלקה בתקציב, כ־30 מיליון דולר. משמעות ההחלטה היתה קיצוץ של כ־50 אחוז בתקציב ההסתדרות הציונית. דיניץ מיהר לארה"ב והצליח לדחות את רוע הגזירה, אך המחיר היה כבד. „בעלי המאה" דרשו בתמורה להעמיד את תקציב ההסתדרות הציונית לשנת 1988/9, על 56 מיליון דולר, שמשמעותו קיצוץ ריאלי של כ־30 אחוז ברמת הפעילות והמינהל של ההסתדרות הציונית.

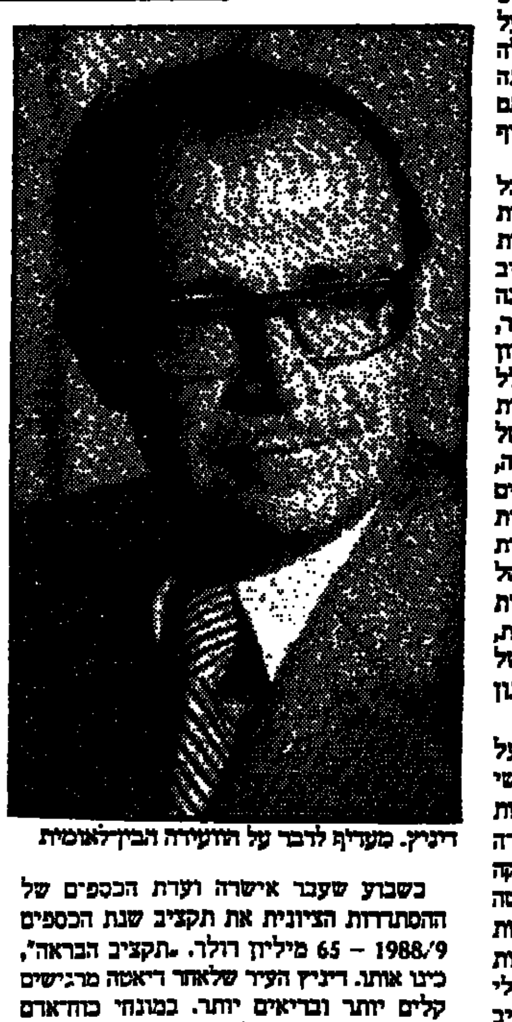

דיניץ. מעדיף לדבר על הוועידה הבין־לאומית

קפלן. מתיחות על רקע התערבותו בניהול

כשבוע שעבר אישרה ועדת הכספים של ההסתדרות הציונית את תקציב שנת הכספים 1988/9 – 65 מיליון דולר. „תקציב הבראה", כינו אותו. דיניץ העיד שלאחר דיאטה מרגישים קלים יותר ובריאים יותר. במונחי כוח־אדם מבשר תקציב זה על ביטול כ־100 משרות בהסתדרות הציונית וקיצוץ של שליש – 100 מתוך 300 – במצבת השליחים. קיצוץ זה יחייב יישום מיידי של המלצות דו"ח לנדאו, שהושלם לפני כשנתיים, אך המלצותיו לא יושמו עד היום, בדבר מעבר לשיטה של שליח רב־תכליתי, הממלא בעת ובעונה כמה פונקציות.

יעקב ניצן, בעבר נציב שירות המדינה, נבחר להיות „האיש עם הגרזן". ניצן, שהתמנה לפני מספר שבועות לתפקיד יועץ בכיר ליו"ר ההנהלה, מהלך היום אימה על עובדי ההסתדרות הציונית. תחת שרביטו מכינים ראשי המחלקות השונות את רשימת המפוטרים ובמינהל השליחות נערכת בדיקה מקפת של מפת השליחויות בחו"ל.

בכירים בהסתדרות הציונית מותחים ביקורת על הדרך המפוזה בה נעשו הקיצוצים ועל העובדה שלא הוכנה תוכנית מקיפה, הבוחנת מחדש את סדרי עדיפויות. הראורגניזציה יסודית מחייבת צמצום מחלקות, שהוקמו כתוצאה מאילוצים פוליטיים וביטול תוכניות כפולות המבוצעות על ידי המחלקות השונות. אך סגירת או איחוד מחלקות ופיטורי עובדי מנגנון מיותרים כרוכים בהסתבכות בעימותים פוליטיים. קל יותר לקצץ בתקציביהן של התנועות והארגונים החיצוניים, הנסמכים על שולחנה של ההסתדרות הציונית. במצב זה, הראשונות להפגע הן, לפיכך, תנועות הנוער החלוציות, התנועות הציוניות המגשימות וארגון הסטודנטים היהודיים – ווג'ס – העוסקים בחינוך בלתי פורמלי בקרב בני הנוער והסטודנטים היהודים בחו"ל.

„קיצוץ של כ־30 אחוז, שיפגע בתקציב הפעולה ובעיקר במפת השליחות של תנועות הנוער, משמעותו הפסקת הפעילות והנוכחות הציונית במקומות שבהן נמשכת פעילות זו קרוב למאה שנה", אומר משה ולצמן, גזבר תנועת הנוער הבונים־דרור. „בלי נוכחות ישראלית, המדרבנת, מכוונת ומנכסת את הנוער היהודי בגולה על־ידי הוודת התודעה היהודית ועל־ידי הצגת ההגשמה הציונית כאתגר אישי – כל העשייה הציונית הזאת תרד לטמיון".

כמה נושאים מרכזיים נותרו עדיין על סדר היום של הסוכנות היהודית וההסתדרות הציונית. העיקרי שבהם: יישום מסקנות דו"ח כ"ץ, בדבר העברת מרכזי הקליטה מהסוכנות היהודית למשרד הקליטה. העברה זו, שמשמעותה העברת 700 עובדים מהסוכנות היהודית למשרד הקליטה, מעוררת דאגה רבה בקרב העובדים והעולים כאחד. שינויים אלה ייעשו על רקע כוונתו של משרד הקליטה להסב את מסלול הקליטה של העולים, ממרכזי קליטה לקליטה ישירה בדיור שכור או בדיור ציבורי. מרכזי קליטה רבים ייסגרו, בעיקר במרכז הארץ, ורבים מעובדיהם יפוטרו. בסיור שקיים דיניץ בשבוע שעבר, עם מנכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, במרכז הקליטה „בית קנדה" בשכונת תלפיות מזרח בירושלים, הוא שמע השגות בנושא זה גם מפי עולים, המודאגים מכך שאין בארץ מלאי מספיק של דיור להשכרה.

אגוז נוסף, קשה לפיצוח, הוא פרשת „קרן היסוד", כראשי מגביותיה בחו"ל מבקשים לנתקה מההסתדרות הציונית ולהפכה למגבית עצמאית, כדוגמת המגבית היהודית המאוחדת בארה"ב. בשורת החלטות שקיבלו באחרונה, הבהירו חברי מועצת הנגידים של „קרן היסוד", שבחירת היו"ר העולמי של „קרן היסוד" היא זכות יתר שלהם ולא של ההנהלה הציונית, וכי אין בכוונתם לקבל את מרותה של ההנהלה הציונית בנושא זה. בהחלטה אחרת נקבע, כי איש מבין חברי ההנהלה הציונית הנבחרת אינו מקובל עליהם כמועמד מתאים לתפקיד.

כדי להרגיש את אי־תלותם במוסדות של התנועה הציונית, הורה יו"ר מועצת הנגידים וממלא־מקום היו"ר העולמי של „קרן היסוד", פיל גרנובסקי, למנכ"ל „קרן היסוד", יעקב גלעד, לא להופיע בפני ועדת הכספים של ההסתדרות הציונית שדנה בתקציב הקרן. אחד האחראים ל„רייסוד" זה, שבין היתר גם מעכבת את השלמת איוש תיקי ההנהלה הציונית, הוא מנדל קפלן, שהיה שותף בתכנון המהלך כשכיהן כנשיא מועצת הנגידים של „קרן היסוד". הצלחתו של דיניץ בפתרון הבעיה תלויה, במידה רבה, ברצונו של קפלן להוציא עבורו את הערמונים מהאש. נושא נוסף עימו יאלץ דיניץ להתמודד היא המגמה הגוברת של אנשי חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית, לזהור, באמצעות ועדות חבר הנאמנים, להתאמי ניהול אופרטיביים בסוכנות היהודית.

יעקב ניצן, בעבר נציב שירות המדינה, הוא „האיש עם הגרזן". ניצן, יועץ בכיר ליו"ר ההנהלה, מהלך היום אימה על עובדי ההסתדרות הציונית

חילופי השלטון בהסתדרות הציונית ובסוכנות היהודית יצרו אפשרות לשנות את דפוסי העבודה ההיסטוריים של הסוכנות היהודית והתנועה הציונית. מבחנו האמיתי של דיניץ בטווח הארוך יהיה ביכולתו להביא לידי סיום מהיר את תקופת אי־הוודאות בה נתונים כיום עובדי הסוכנות. יהיה עליו לעבור לשלב של בניה מחדש, לא על בסיס של „ביבי שיפוט" ושיקולים פוליטיים, אלא על בסיס קריטריונים של סדרי עדיפויות נבונים, גם אם הדבר מחייב עימותים פוליטיים מבית או מאבק עם אנשי המגביות מחו"ל.

על חשבון הבריאות (ב') / ארנון מגן

מי מפחד מרפואה ציבורית

מקבלי ההחלטות חייבים לשאול את עצמם מדוע מדינות רבות באירופה מצליחות להעניק לאזרחיהן שירותי רפואה יעילים הרבה יותר – בתקציב דומה יחסית לזה שלנו – כמעט ללא רפואה פרטית. התשובה העיקרית טמונה בתחום הארגוני

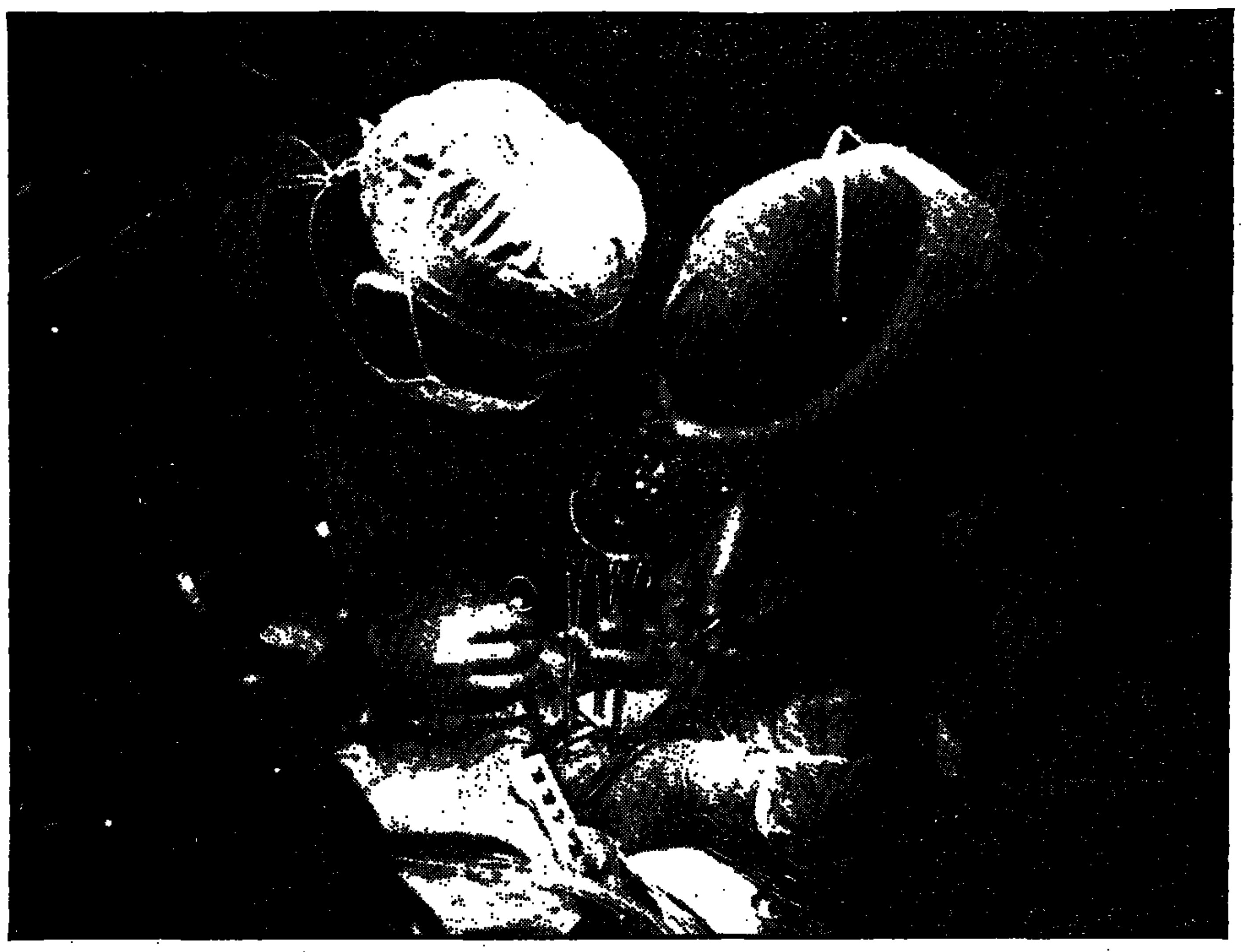

אם עלותם של שירותי הבריאות הולכת ומאמירה, הרי זה לא רק מפני שהשתפרותם המתמדת כרוכה – בכל המקרים כמעט – בכסף, בהרבה כסף, אלא גם מכך שאותה השתפרות מאריכה את תוחלת החיים. העליה בתוחלת החיים היא תופעה כלל־עולמית, אבל היא לובשת פנים שונות במדינות המתפתחות ובמדינות המפותחות, שהרי המדובר בתוחלת החיים הממוצעת של כלל האוכלוסיה.

התארכות תוחלת החיים ברוב מדינות אפריקה, אסיה ואמריקה הלאטינית נובעת בעיקר מהקטנת התמותה של תינוקות וילדים ממחלות זיהומיות, כלומר של בני־אדם העתידים לתרום – או תורמים – לכלכלה; במדינות אירופה, אמריקה הצפונית וגם בישראל, שהדבירו מחלות אלה מכבר, ההתארכות דראמטית פחות (בישראל, למשל, היא עלתה ב־1954 מ־69 שנים ל־73 שנים ב־1984). השיפור בתוחלת החיים במדינות אלה אינו נושא רווח כלכלי כלשהו, משום שהוא מתרכז באוכלוסיית הקשישים שכבר פרשו מעבודה.

ברוב המדינות המפותחות חל תהליך נוסף של הזדקנות האוכלוסיה, עקב ירידת שיעורי הילודה בכל מדינות אירופה, במזרח כבמערב. שיעור גבוה יותר של קשישים באוכלוסיה פירושו, כמובן, הוצאות בריאות גבוהות יותר לכל נפש. נוכיח לדוגמה, כפי שמאיר את עינינו אורי רבינוביץ, מנהל אגף התקציבים ואגף האפסנאות של קופ"ח הכללית, כי 55 עד 60 אחוז מן התרופות שמנפיקה הקופה למבוטחיה נצרכים על־ידי חולים כרוניים – 12 עד 13 אחוז מכלל אוכלוסיית המבוטחים – שרובם קשישים, כמובן. הנורמה של מספר החולים לרופא בתל־אביב, שהיא, כידוע, עיר „זקנה", גבוהה במידה ניכרת מאשר בהרצליה, למשל, או בבאר־שבע. ומוסיף פרופ' מיכאלי: משרד הבריאות קבע למרכז הרפואי בת"א נורמה של 1.1 ימי אשפוז לשנה לכל אזרח, לעומת 0.85 בבתי־החולים הממשלתיים באיזורים אחרים של הארץ.

ברוב המדינות בעולם קיים מיתאם טוב למדי בין תוחלת החיים הממוצעת ובין הגיל הממוצע של האוכלוסיה. ישראל קצת יוצאת־דופן מבחינה זו. מבחינת תוחלת החיים היא נמנית עם המדינות המובילות בעולם (ההבדלים בינה לבין מדינות אירופה ואמריקה הצפונית הם חסרי משמעות מבחינה סטטיסטית – שלוש שנים לכל היותר לכאן או לכאן). אבל יחסית למדינות אלה, אוכלוסייתה של ישראל צעירה, וכך יישאר המצב עוד שנים רבות, בעיקר בזכות שיעורי הילודה שלה – כ־2.5 אחוזים לשנה. במושגים מערביים נחשב היום שיעור זה לשיעור גבוה. שיעור הילודה במערב־גרמניה הוא כאחוז אחד בשנה, ובארה"ב כ־1.5 אחוז. זו הסיבה העיקרית לכך, ששיעור הקשישים בישראל (גברים מגיל 65 ונשים מגיל 60) הוא רק כ־9 אחוזים מן האוכלוסיה, לעומת יותר מ־10 אחוזים בחלק ניכר ממדינות אירופה. אבל גם בישראל הולכים ופוחתים שיעורי הילודה. אותן שכבות באוכלוסיה, שבעבר הצטיינו במשפחות גדולות ואף גדולות מאוד, מעמידות היום פחות ילדים. בטווח הארוך תתבטא תופעה זו בהזדקנות האוכלוסיה גם אצלנו – סימניו הראשונים של התהליך כבר ניכרים.

המדינות המתפתחות מתקשות לספק את צורכי הבריאות הבסיסיים של תושביהן בגלל פיגורן הכללי, היעדר תשתית, מחסור ברופאים וכיו"ב. אלו שירותי בריאות יכולה לספק מדינה כמו קניה, למשל – לא הנחשלת במדינות אפריקה – שיש בה רופא אחד על כל 10,500 תושבים? מה הפלא שבקניה מתים 15 מכל אלף תינוקות וילדים עד גיל 4, לעומת תינוק אחד לכל אלף אצלנו (ורופא אחד על כל 400 נפש, שהוא שיא עולמי כמעט). אבל גם המדינות המפותחות והעשירות ביותר מתקשות לעמוד במשימה של אספקת השירות הרפואי המיטבי לכל הנזקקים לו.

אך גם מדינה משגשגת כמערב גרמניה מתקשה לספק את צורכי הבריאות של כל אוכלוסייתה ההולכת ומזדקנת. 14 אחוז מתושבי הרפובליקה הפדראלית הם קשישים ושיעור זה עוד צפוי לגדול, מפני שמשפחה ממוצעת מעמידה היום פחות משני ילדים (השיעור הדרוש לשמירה על הקיים הוא כ־2.1 ילדים למשפחה). גם במדינה זו, שבה קיים ביטוח רפואה חובה, כמו בבריטניה – שירות הבריאות הלאומי ממומן באמצעות מס הכנסה – מכסים שירותי הבריאות הציבוריים את רוב הצרכים, אבל לא את כולם. חולה כליות מעל גיל מסוים לא יוכל לקבל דיאליזה על חשבון הציבור – הוא יצטרך לממן טיפול זה מכיסו, אלא אם עשה ביטוח פרטי למטרה זו.

רשות האשפוז צריכה להקיף לא רק את בתי־החולים הממשלתיים, אלא גם את קופת־חולים. „מדוע בארץ קטנה כל־כך צריכים 14 בתי־חולים לעסוק בהפריה חוץ־גופית", שואל פרופ' מיכאלי

הוצאות הבריאות בישראל הן כ־7.5 אחוזים מן התל"ג. השיעורים המקבילים בארה"ב הם 11.4 אחוז, במערב־גרמניה – 10, בקנדה ובצרפת – 9 אחוזים, כלומר בכל המדינות האלה הקצאת המשאבים לבריאות היא גדולה יותר מאשר אצלנו. לעומת זאת, בבריטניה השיעור הוא 6.2 אחוזים בלבד.

אבל ההשוואה עשויה להטעות, מכיוון שטיב השירות הרפואי נקבע רק בחלקו על־ידי העלות הכספית. דווקא מערכת הבריאות בבריטניה, למרות עלותה הקטנה יחסית, נחשבת לאחת הטובות ביותר בעולם, ולא רק בגלל רמתה המקצועית הגבוהה, יחסית לשאר מדינות אירופה. היא אמנם רחוקה מלהיות טלית שכולה תכלת, האזרחים הממתינים חודשים ארוכים לתורים לניתוח יש לא רק בירושלים, בתל־אביב ובצפת, אלא גם בלונדון, במנצ'סטר ובאדינבורו. אבל מומחים רבים בישראל סבורים, כי בחשבון כולל זוהי מערכת יעילה בהחלט. כך פרופ' מרדכי שני, מנהל „שיבא", וכך גם ד"ר משה שני, מומחה למינהל רפואי מאוניברסיטת חיפה, המשמש יועץ למשרד הבריאות.

בדו"ח שהגיש למשרד הבריאות כותב ד"ר שני: „מערכת הבריאות באנגליה מאופיינת בשליטה ובבקרה מרכזית חזקה, אך עם זאת קיימת בה גם מידה רבה של ביזור בתהליכי קבלת ההחלטות, ורשויות הבריאות השונות נהנות מאוטונומיה ניהולית. מערכת זו איננה נעדרת פגמים, חולשות ובעיות. אך אין ספק שלמבנה הארגוני שלה, לצורת תפקודה ולדקנות כוח־האדם המקצועי שלה יש מידה רבה של השפעה על העובדה, שאנגליה מוציאה חלק קטן יחסית (...) ממשאביה הלאומיים על בריאות, ויחד עם זאת רמת הבריאות של האוכלוסיה (...) איננה נופלת מזו של הרבה מדינות, שבהן שיעור ההוצאה הלאומית לבריאות גבוה יותר". אגב, המלצותיה של ועדת טריינין, בדבר הענקת אוטונומיה מסוימת לבתיה"ח בארץ, מושפעות במידה רבה מן הדוגמה הבריטית.

ד"ר שני חקר גם את מבנה מערכת הבריאות של מחוז אונטריו, המאוכלס במחוזות בקנדה, שמספר תושביו כפול לערך מזה של ישראל, וגם היא זוכה מפיו לשבחים מרובים. באונטריו – ודומה המצב בשאר מחוזותיה של קנדה – ניתנים שירותי הרפואה הראשונית, כלומר שירותי המרפאות, על־ידי רופאים עצמאיים העובדים לפי שיטת „תשלום בעד שירות", על בסיס תעריפים שקבעה מראש ממשלת המחוז. בתי־חולים נהנים מאוטונומיה מסוימת, אם כי ממשלת המחוז מכסה כמעט את כל התקציב. מסכם ד"ר שני: „המאפיין הבולט של מערכת הבריאות באונטריו הוא, שהיא השכילה ליצור תפקוד ומבנה ארגוני, המבטיחים שליטה והכוונה מרכזיים במערכת בריאות שאינה ממשלתית".

גם פרופ' מרדכי שני רואה בעין יפה שיטה זו של „תשלום בעד שירות" – במרפאות כבבתי־חולים. הוא סבור, כי באופן זה יינתן תמריץ לרופאים לנצל את שעות עבודתם בצורה יעילה יותר. ואילו אורי רבינוביץ מקופ"ח סבור, כי היא אינה מתאימה לתנאי הארץ, לפחות לא במרפאות, מפני שבשיטה זו יהיה כדאי לרופא להזמין אליו את החולה מספר רב יותר של פעמים מכפי הנחוץ. כן קיימת במרפאות של ישראל בעיה מיוחדת, של הבדלי רמות גדולים בין הרופאים, [illegible] נמוכה. בעיניו עדיפה „שיטת הגולגולת", הנהוגה בקופ"ח הכללית לגבי הרופאים העצמאיים (רובם גימלאים), שמקבלים את החולים בבתיהם ולא במרפאות ושכרם נקבע על־פי מספר החולים הרשומים אצלם (אגב, שיטה זו נהוגה לגבי כל הרופאים בקופות החולים הקטנות).

מערכת הבריאות באנגליה מאופיינת בשליטה ובבקרה מרכזית חזקה, אך עם זאת נהנות הרשויות השונות מאוטונומיה ניהולית. המלצותיה של ועדת טריינין מושפעות במידה רבה מן הדוגמה הבריטית

בהזדמנות זו מזכיר רבינוביץ גם את העומס המיוחד הנופל על קופת־החולים הכללית, בשל התפרסותה על כל הארץ. יש לקופה כ־1,700 מרפאות, בהן כ־1,300 מרפאות כפריות, למעשה בכל קיבוץ ומושב. מרפאה כזאת משרתת לפעמים 1,000, 300 או אף 100 אנשים, בעוד מרפאה בעיר משרתת בממוצע 8,000 עד 10,000 נפש. תפרוסת זו מיטיבה עם המבוטחים, אבל גם מייקרת, כמובן, את השירות.

פרופ' דן מיכאלי מתריע על בזבוז אחר. כמנהלו של בית־חולים ממשלתי־עירוני הוא קובל על התנאים הנחותים השוררים ב„איכילוב" ובבתי־חולים ממשלתיים אחרים, לעומת אלה השוררים בבתי־החולים של קופ"ח. האחרונים זוכים לתנאים משופרים מבחינת השכר ומספר העובדים לכל חולה – 2.7 למיטה במערכת הממשלתית לעומת 3.2 עובדים למיטה ב„בילינסון", „קפלן", „סורוקה" וכו'. יום אשפוז בקופת־חולים יקר ב־30 אחוז מאשר בבי"ח ממשלתי, אומר פרופ' מיכאלי ומוסיף, כי גם הבניה של בתי־החולים יקרה הרבה יותר בקופ"ח. פרופ' מיכאלי מעלה גם הצעות לחסכון בהוצאות שוטפות. למשל: צמצום הפניות לחדרי המיון („60 אחוז מהפונים לחדר המיון לא היו צריכים בכלל להגיע לשם"). אפשר להשיג זאת באמצעות הקמת מרפאה – נניח, של קופ"ח הכללית – ליד חדר המיון, שתעסוק במיון הראשוני של חלק מן החולים ותשלם לביה"ח בעד צילומי רנטגן ובדיקות מעבדה. הוא מציע לקבוע הסדרים שימריצו את בתי־החולים להתייעל, כולל מתן יותר אוטונומיה. רשות האשפוז, אומר מיכאלי, צריכה להקיף לא רק את בתי־החולים הממשלתיים, כהצעת ועדת טריינין, אלא גם את בתי־החולים של קופ"ח. הוא מציע גם לרכז טיפולים מיוחדים, נדירים יחסית, במספר מצומצם של בתי־חולים מרכזיים. „מדוע בארץ קטנה כל־כך צריכים 14 בתי־חולים לעסוק בהפריה חוץ־גופית", שואל מיכאלי. מכר שלי עבר לאחרונה טיפול בבית־חולים של קופ"ח במרכז הארץ. ביום א' אושפז, ביום ב' טופל וביום ג' אמרו לו, כי הוא יכול ללכת הביתה. בעודו מחכה, שאשתו תסיים את כל הסידורים, כמו קבלת מכתב הפניה לרופא המשפחה, ניגשה אליו אחות המחלקה ואמרה לו, כי תוך חצי שעה עליו „לעוף", מפני שזקוקים למיטה שהוא תופס. ואמנם, כעבור חצי שעה נקלט באותה מיטה חולה אחר.

התרופה, המכה והתקציב

מטרת הסדר התשלום הקבוע לתרופות בקופת־החולים היתה להמריץ את המבוטחים לצרוך פחות תרופות. המטרה לא הושגה. ישראל משיגה עדיין שיאים עולמיים

גדול יצרני התרופות של ישראל, „טבע", החל לשווק בימים אלה תרופה למניעת בריחת הסידן מעצמותיהם של חולי כליות. פיתוחה נמשך קרוב לעשר שנים ועלה כמה מיליוני דולרים – לגבי הארץ זהו סכום גבוה מאוד, אבל ב„עולם הגדול" מקובלים סכומים גבוהים עוד יותר לפיתוח תרופה חדשה: כ־50 מיליון דולר ופעמים אף למעלה מזה. כאשר חברה משקיעה סכום כזה בפיתוח, היא מבקשת להחזיר לעצמה את ההשקעה על־ידי קביעת מחיר גבוה לתרופה. גם כאשר התרופה החדשה איננה פורצת לשדה בור, אלא באה להחליף תרופה אחרת – יעילה פחות או עם תופעות לוואי רבות יותר – כמעט בכל המקרים היא יקרה יותר מהישנה.

דוגמאות אינן חסרות. פרופ' דן מיכאלי, מנהל המרכז הרפואי של תל־אביב, מספר על הציקלוספורין הניתן למושתלי איברים – תרופה יקרה מאין כמוה, שיצאה לשוק לפני שנים מעטות בלבד ובאה במקומן של תרופות אחרות, שפעולתן היתה הרבה פחות סלקטיבית והן חשפו את המטופל לשורה שלמה של מחלות זיהומיות. יש גם דוגמאות סריות יותר, ביניהן של תרופות שבאו למלא חלל ריק לחלוטין. לאחרונה הוחל בשיווק תרכיב חיסון נגד דלקת כבד מסוג ב', ועתה יש כוונה לחסן בה את כל עובדי בתי־החולים, בגלל חשיפתם היתירה לנגיפים. מחיר החיסון לעובד אחד – 80 דולר.

התרופות שמנפיקים במרפאות זולות בדרך־כלל יותר מאלה הניתנות לחולים המאושפזים בבתי־חולים, אבל הכמויות גדולות כמובן פי כמה וכמה. גם כאן הרפואה אינה דורכת על המקום. עד לפני שנים אחדות פיטמו את חולי האולקוס בתרופה בשם „מלוקס", שמחירה היה סביר פחות או יותר. אבל לפני שנים אחדות יצאה לשוק תרופה טובה יותר בשביל חולים אלה, שמספרם כידוע רב ועצום: „טגמט" (ובשמה העברי: „סימטג"). תרופה זו יקרה בהרבה מקודמתה.

אורי רבינוביץ, מנהל אגף התקציבים ומנהל אגף האפסנאות של קופ"ח, אומר כי עלות התרופות היא כ־14 אחוז בממוצע מכלל התקציב של הקופה. מחצית עד שני שליש מן התרופות ניתנות במרפאות ושיעורן היחסי בהוצאות גדול הרבה יותר מממוצע זה.

בקופת־חולים, כידוע, נדרש המבוטח לשאת בחלק מעלות התרופות, באמצעות תשלום קבוע, שאינו תלוי במחיר הריאלי של התרופה. מי שהנהיגו הסדר זה, לפני כעשר שנים, לא קיוו שתשלומים אלה יכסו חלק ניכר מתקציב התרופות של הקופה, והם אכן מכסים רק כ־20 אחוזים מן העלות הכוללת של התרופות וכ־3 אחוזים מן התקציב הכללי של הקופה. המטרה העיקרית, אומר רבינוביץ, היתה ליצור תמריץ למבוטחים לצרוך פחות תרופות, אבל היא לא הושגה. במשך זמן מה אמנם ירדה במקצת צריכת התרופות, שישראל משיגה בה שיאים עולמיים, אבל לא חלף זמן רב והמבוטחים „חזרו לסורם".

מחיר התרופות הנצרכות בקופ"ח עולה ב־15 אחוז מדי שנה (!), כלומר הוא מכפיל את עצמו תוך ארבע שנים בקירוב. אי־אפשר לעצור תופעה זו, אלא־אם־כן תחליט הקופה למנוע ממבוטחיה את התרופות היעילות והטובות, היוצאות לשוק חדשות לבקרים, ולהלעיטם רק ב„תרופות של סבתא".

והרי לנו דוגמה נוספת להתייקרותה המתמדת והמהירה של הרפואה, ובמקרה זה לפחות לא בשל ארגון לקוי שאפשר למצוא לו תרופה.

פגר ששכחו לקבור

„משכורות הרופאים מגוחכות ממש, אז מה הפלא שהתפוקה היא בשפל המדרגה ומתיישרת לפי הבטלן הגדול ביותר"

פרופ' עזרה זהר, מנהל מכון הלר למחקר רפואי בבית־החולים „שיבא", האיש שקעקע לפני שנים רבות את משמעת המים בצה"ל ובטיולי תנועות הנוער ומי שרץ ברשימה משלו לבחירות האחרונות לכנסת (לא כל־כך בהצלחה) – הוא „הילד הסורר" של מערכת הבריאות בישראל. אי השתייכותו לממסד הרפואי הבכיר בארץ מאפשרת לו להתגולל עליו ללא רחמנות (או שמא להיפך: השקפותיו הבוטות הן הסיבה לאי־השתייכות זו).

יש לו לפרופ' זהר מכר ותיק – ישיש בן 85, חבר קופת־חולים זה 60 שנה. אותו מכר חלה ונזקק לניתוח. מצבו לא טוב, אבל גם לא נואש – הוא יחיה גם אם לא ינתחו אותו מחר. מכיוון שכך, קבעו לו תור – לשנה הבאה.

אבל יש שמסתדרים ומתקבלים ללא תור. מעגל הפרוטקציונרים הולך ומתרחב עם השנים. פעם היו אלה רק אנשי ציבור מועטים, אחר־כך אנשי ציבור רבים, ומשהומצא הפטנט של ביטוח המנהלים נפרצו כל הגדרות. כל מערכת ציבורית היא בעייתית, אבל מערכת בריאות ציבורית בעייתית שבעתיים, משום שאדם מוכן למכור את מכנסיו כדי לקבל את הטיפול הרפואי הטוב ביותר, גם לשלם שוחד – ומהו ביקור פרטי אצל רופא בבי"ח ציבורי, כדי להקדים את התור, אם לא שוחד? זהר אומר, כי לא קיבל מימיו חולה פרטי.

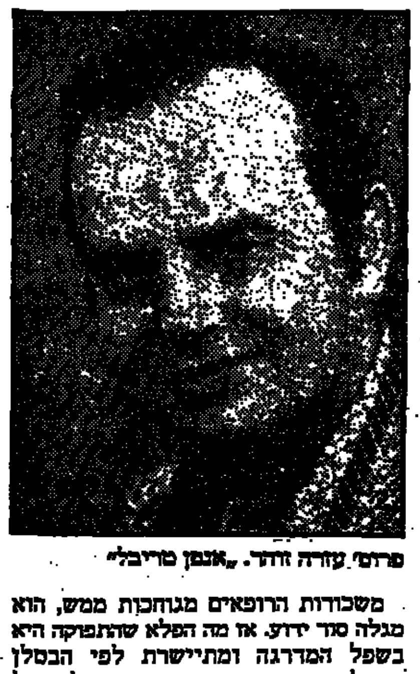

פרופ' עזרה זהר. „אנמן טריבלי"

משכורות הרופאים מגוחכות ממש, הוא מגלה סוד ידוע. אז מה הפלא שהתפוקה היא בשפל המדרגה ומתיישרת לפי הבטלן הגדול ביותר? באחת המרפאות הגדולות של קופ"ח, הוא מספר, היה פיגור גדול בעבודת מכון הרנטגן. אז הציעו לעובדים לעבוד שעות נוספות ולקבל תשלום לא לפי שעות, אלא לפי צילום. בשעה וחצי צילמו יותר מאשר בכל שש או שבע שעות המשמרת הרגילה. עכשיו חתמה קופ"ח על הסכם עם רופאיה בדבר הנהגת משמרת שניה, הסכם שתוקפו עדיין בתחומי הנייר בלבד. הרי זה שקר גמור, מודיע פרופ' זהר: גם שם יקבלו תשלום לפי שעות – לא לפי הספקים – והעבודה תהיה בהתאם.

בטומוגראף של בית־החולים „ביקור חולים" בירושלים היה תור גדול, מספר פרופ' זהר. הלכו והרשו לאנשים פרטיים להקים בחצרו מכון של טומוגראף. מאז מתקבל החולה במכון תוך יום או יומיים לכל היותר לאחר פנייתו.

מה שטוב למכון אחד, טוב גם לבית־חולים פרטי שלם. „הצעתי למשרד הבריאות, שאקים בי"ח פרטי עם 600 מיטות. היו לי משקיעים ופנו אלי רופאים ישראלים בחו"ל, שביקשו לחזור לארץ. בית־חולים כזה יכול לטפל גם, אפילו בעיקר, בחולים מחו"ל, במחירים נמוכים יותר מאלה הנהוגים באירופה ובארה"ב, ולהרוויח יפה. לרפואה שלנו יש שם טוב בחו"ל. אבל משרד הבריאות לא אישר לי, ואני חושב שהסיבה העיקרית היא שלא רצו שאתחרה בקופ"ח".

הבעיה איננה תקציבית דווקא, לדעת פרופ' זהר, אלא מינהלית. ההצעה של הוועדה, בראשות פרופ' טריינין, להקים רשות אשפוז עצמאית – כדי להמריץ את בתי־החולים – היתה טובה אולי לפני 30 שנה. היום כבר לא תועיל.

כל עוד קיימת רפואה ציבורית, אסור שתפלה בין עשיר לעני. אסור, למשל, להטיל תשלום על ביקור אצל רופא במרפאה. אבל התשלום החלקי על תרופות – נראה לו די בסדר, חוץ מתרופות לחולים כרוניים. הוא גם סבור, כי אפשר ורצוי להרחיב את השירותים הבריאותיים שימומנו על־ידי החולה – לא רק רפואת שיניים, ניתוחים קוסמטיים או תרופות יקרות, מיוחדות, כפי שנהוג עכשיו, אלא גם, למשל, טיפול באימפוטנציה, הפריה חוץ־גופית והפלות („זה כדאי, גם כדי שיזהרו יותר"); בקיצור: כל מה שאיננו קשור במישרין בריפוי מחלות. השתלת איברים צריכה להיות גם להבא על חשבון הציבור.

„אני דווקא בעד רפואה שוויונית. אך לא כמו זו שיש לנו עכשיו. זהו פגר, רק ששכחו לקבור אותו", כך פרופ' זהר.

סיפור זה בא להלל, לא לקלל. אמנם מדי פעם נשמעות טענות, כי מכיוון שבתי־החולים מתוקצבים במקרים מסוימים לפי מספר ימי האשפוז, כדאי לביה"ח להחזיק את חוליו זמן רב – יותר מהדרוש – לאחר הטיפול העיקרי, כגון ניתוח. הטענה היא, שימי האשפוז שלאחר הניתוח עולים לבית־החולים רק מעט כסף, שהרי החולה שוב איננו נזקק לטיפול, אלא להשגחה בלבד. אבל אפילו קיימת נטיה זו, הרי לחץ החולים והמחסור במיטות שמים אותה לאל. עובדה היא, שמבחינת תקופת האשפוז נמנית ישראל עם המדינות המצטיינות דווקא, גם בהשוואה עם מדינות אירופיות יעילות: 7.5 ימים בממוצע, לעומת 14.9 ימים במערב גרמניה. התורים לניתוחים אמנם ארוכים מאוד, אבל זה המצב גם במדינות כמו בריטניה ושוודיה, למשל, ואין לשכוח שסיבת חלק ניכר מתורים אלה איננה דווקא ארגון לקוי, אלא שביתות תכופות הפוקדות את המערכת.

בכל־זאת מבקש פרופ' יורם לס, המנכ"ל הטרי של משרד הבריאות, להנהיג רפורמה בנושא זה של תגמול, שתתנהג ברשות האשפוז – אם וכאשר תקום. הרשות צריכה, לדעתו, לעבוד לפי תעריפים שייקבעו לכל סוג של טיפול: תשלום שונה לימי האשפוז של מנותח לב ולימי האשפוז לצורך בדיקות בלבד; ניתוח גדול המצריך צוות גדול ומכשור יקר והנמשך שעות רבות יקבל תקציב שונה מטיפול פשוט יחסית. המבנה הנוכחי של מערכת הבריאות מפחית את המוטיבציה, אומר פרופ' לס.

גם מדינה משגשגת כמערב גרמניה מתקשה לספק את צורכי הבריאות של כל אוכלוסייתה ההולכת ומזדקנת. חולה כליות מעל גיל מסוים לא יוכל לקבל דיאליזה על חשבון הציבור

עוד מציע המנכ"ל להנהיג ביטוח בריאות משלים, בנוסף על הביטוח הרגיל, באמצעות קופות־החולים – בין השאר ביוזמתם של ועדי עובדים. כך למשל, יוצע לכל בית אב לרכוש פוליסת ביטוח לכיסוי הוצאות בריאות מיוחדות, שאינן כלולות בביטוח הרגיל, כגון ניתוחים נדירים שאינם מבוצעים בארץ, תחבים והפריה חוץ־גופית (שכיום ניתנת אמנם לא על חשבון החולה, אך גם לא במישרין מקופת משרד הבריאות, כי אם מן התקציב של כל בית־חולים). פרופ' לס עושה חשבון: אם כל בית אב יקציב מדי חודש 20 ש"ח לביטוח כזה, תגיע ההכנסה ל־200 מיליון ש"ח לשנה – הגרעון בתקציב קופ"ח הכללית. „ועדי העובדים בארץ מוציאים מדי שנה כ־100 מיליון ש"ח על מתנות לחגים – מדוע שהשי לא יהיה ביטוח משלים?". כמה ועדי עובדים, כגון זה של חברת החשמל, אימצו רעיון זה. יש כבר בארץ שורה שלמה של מוסדות המתעסקים בביטוח משלים, כגון חברה אחת, מציעה תמורת חמישה עד שישה שקלים בלבד לחודש, לכסות את כל ההוצאות הכרוכות בהשתלות איברים, עד 160,000 ש"ח לכל השתלה (החברה עשתה בוודאי חשבון נכון: הפרמיה אמנם נמוכה מאוד, אבל רק חלק מבוטל מן האוכלוסיה נזקק להשתלות).

רק אחוזים ספורים מתקציבי הבריאות מוקדשים כיום לרפואה המונעת, אם כי ידוע היטב שענף זה של הרפואה הוא ענף „משתלם" ביותר. לחצי הרפואה הריפויית דוחקים תמיד. ועדת אריאלי של מכון ון ליר בירושלים הרחיקה לכת בנושא זה. בסקר שערכה ושהתפרסם לא מזמן – „ההיבט המשקי של מערכת הבריאות" – נאמר בין השאר: „המאמצים הגדולים המושקעים כיום בחידושים במערכת הריפויית, בהשתלות איברים, בהפריה מלאכותית, בטיפול נמרץ ועוד, הם יקרים מאוד, משרתים רק מספר זעיר של חולים, ואינם משפיעים כלל על רמת הבריאות הכללית של האוכלוסיה". יש בכך אמנם תיאור נאמן של המצב, אבל ספק רב אם אפשר לקבל את המסקנה המעשית שמסיקה ועדת אריאלי, שפירושה הוא בעצם הקפאה של הרפואה הריפויית. נזכיר בקשר לכך המלצה אחרת של ועדה זו: להקים יחידה להוראת ניהול רפואי, לנוכח העובדה שרוב מנהלי בתיה"ח בארץ לא למדו מעולם מקצוע זה והם אולי רופאים טובים, אבל לא בהכרח גם מנהלים טובים.

פרופ' לס מעלה הצעה נוספת: להנהיג – כמו בתעשיה המפותחת – בקרת איכות, על הרופאים כמובן. הצעה כזאת ודאי לא תרנין את לבם של הרופאים, אבל המנכ"ל מזכיר במילות שבח חמות, כי סידור דומה לכך כבר קיים היום במרכז הרפואי „שיבא". זוהי בקרת איכות ממוחשבת, שעושה סמנכ"ל בית־החולים, ד"ר משה תירוש.

מנכ"ל משרד הבריאות, כמו שני המנכ"לים של בתיה"ח הממשלתיים, רואה בעין יפה את התרחבות הרפואה הפרטית, ובלבד שתינתן מעל לשולחן, ולא בהסתר, על חשבון קופת הציבור, ובלבד שלא תביא לכך שהרופא יקדים לנטוש את משמרתו בביה"ח הציבורי וימהר אל ביה"ח הפרטי, שם מובטחת לו הכנסה משולשת ומרובעת. הרחבת הרפואה הפרטית, אומרים השלושה, אינה פועלת רק לטובת בני השכבות האמידות. היא תביא לקיצור התורים בבתיה"ח הציבוריים ובכך תסייע גם לשכבות העניות באוכלוסיה, שאין ידן משגת להזדקק לרפואה הפרטית. היא גם תבטיח הכנסה הוגנת לבכירי הרופאים שלנו.

על פני הדברים נראית הצעה זו כטובה מאוד, אולי כדרך הטובה ביותר והעיקרית להתמודד עם בעיית התייקרותם המתמדת של שירותי הבריאות בעידן המודרני. היא גם משקפת את המתרחש בשטח: מוסדות רפואה פרטיים צצים כפטריות אחרי הגשם, גדל גם מספר הנזקקים להם, החפצים בתנאי אשפוז נוחים יותר (לאו דווקא רפואה טובה יותר), וגדל גם מספרם של החולים שקצה נפשם בהמתנה הארוכה לניתוח.

מקבלי ההחלטות חייבים לשאול את עצמם מדוע מדינות רבות באירופה, וכן קנדה, מצליחות להעניק לאזרחיהן שירותי רפואה יעילים הרבה יותר – אם כי לא בהכרח עדיפים מבחינה רפואית צרופה – בתקציב דומה יחסית לזה שלנו, ובעזרת מערכות שכל־כולן או רובן המכריע הן מערכות ציבוריות, כמעט ללא רפואה פרטית? שמא התשובה העיקרית טמונה בתחום הארגוני־דווקא.

משא
לספרות, אמנות ועיון

חמניות
אברהם סוצקבר
מיידיש ק.א. ברתיני

א.
מה שאני עומד לספר אירע בשנות החמישים המאוחרות, כשפרצו עצים עקורים מן היער הפולני את הסכרים ובתנופה משונה שטו לתוך מדינת היהודים.
שרשיהם ותרו עוד ביותר התעמקות לתוך אפילת האדמה ונדרו נדר שלא יעלו בחזרה אל השמש – עד בוא המשיח.
בעת ההיא נמשכו אלי, אל עורך „די גאלדענע קייט", בפינתי הגבוהה שמעל למדריגות שחוקות, עשרות פליטים עם כתביהם, כגמלים עם ביצות בפה: הביאו לגנוך הנצח זכרונות ויומנים על הוויות־המוות שלהם, בימי המלחמה והחורבן, שאילו הדפיסו את כולם והכביסו בכריכות קשות, היו מהווים ספרייה עשירה ביותר של פצעים.
לטש אצלי חוש מיוחד לתפוס תוך דפדוף בלבד של כתב־יד, של יומן, של תיאור, אם מתאים הוא לכתב־העת, מחמת חוסר כוחי לקרוא הכל ולחוות. אני מכה עתה על־חטא טעויותי, אבל בלי הטעויות לא הייתי מכה על־חטא.

ב.
יום אחד, כשהחליף הקיץ את מראהו המצוייר לסתיו, וריחם של גליים בשלים נשתקע על חיכי, ישבתי במערכת ליד המכתבה הקטנה וחשתי פתאום מגע־עור ביד שמאלי שעל־גבי ספר. דרישת־שלום מן הסתיו... עלה סתווי מגוייר כבשנית הדר במעוף דרך החלון בברכת בוקר־טובה – דקרה בי מחט של מחשבה. אך־מיד שמעתי בוקר־טוב של קול נשי.

בטרם נשאתי עיני אל פני האשה, נתלו קודם על דוגמות של חמניות קטנות, שנראו כפורחות על־פני שמלתה. אבל האשה הרטיטה מזה, כדי כך שהחמניות הקטנות על שמלתה מן האופנה הישנה התנועעו כמו ברוח.
ראיתי מעל החמניות ראש, שדומה היה יותר לענן שעיר. קווצת־ענן ריחפה גם על הפנים ומתחתם עממו וליהטו חלופת עיניה, כגחליליות בלילה בין איזובי־היער.
„הבה אציג את עצמי" – פתחה האשה וקולה היה כשל ציפור־רון צרודה – „שמי ליוה. אינני יודעת איך לדבר אל העורך, שאני זוכרת אותו כשעדיין היה בין ילד לנער, בלשון אתה או בלשון הוא. אך בטרם אגש לענין, רוצה אני להקל על לבך אף על לבי. אני מלאת חטאים כרימון, אבל אינני סופרת. אף אינני יודעת לקרוא את הרשום בתוכי שלא למחוק. אלא אם כן ניתן להדפיס שתיקה מרה למען קורא עיוור".
נעלתי את הדלת שלא יפריעו לנו, ואת הכיסא שעמד מולי מעבר לשולחן העברתי ליד כיסאי, שלא תהיה מחיצת עץ ביני לבין האשה.
„ליוה הוא שם שזכור לי, אך אינני נזכר מאין ואיך תעה ותדר לזכרוני. הבה נעבור מיד לשימוש בגוף שני, זכרוני יתעורר יותר בחסדי".
ענן שערותיה רפרף על ריסי והשאיר אחריו ערפל.
„אעזור לך להיזכר מי היא ליוה: הייתי הטובה שבחברותיה של אחותך אתלה, שמתה בגיל שלוש־עשרה מדלקת־מוח. מוחה מלא היה במתמטיקה גבוהה ובפילוסופיה. היא היתה מלומדת יותר ממוריה, שהיו באים אל אמא שלך להביע התפעלותם מאתלה. תלמידה כמוה עוד לא היתה להם. כן, מוח כזה מוכרח היה להידלק ולהישרף. בפעם האחרונה ראיתיך בהלווייתה של אתלה. בענף קל כתבת דבר־מה על חול קברה".
ליוה קמה. עיני־הגחליליות שלה נהיו לדמעות מרוקות.
„אם לא אותי, אולי זוכר אתה את החמניות של שמלתי. השמלה היתה, אמנם, אז יותר ארוכה, אבל לבד מפני נשארה גיזרתי כמאז. אני לא לובשת את השמלה הזו שנים. ויש סיבה לכך. היכן יכולים אנו לשוחח שאיש לא ישמע אותנו? אזניים לכותל, גם לדגי הים אזניים".
„גם לאל הים, כך סבור אני, אזניים" – רציתי לומר, אבל אמרתי: – „אם כן, ליוה, הבה נרד ונחפש ונמצא מקום מבודד שאין לו אזניים".
כשעמדתי לפתוח את מנעול הדלת, הקדימה אותי ליוה אל כף המנעול.
„אמנם, אינני סופרת, אך הבאתי בכל זאת משהו אל העורך: צרור שירים יפים כתובים רוסית. לא שלי הם, לא שלי, של אתלה הם. אחותך נתנה אותם לי כשי לפני שהובילו אותה לבית־החולים, שבו לא יכלו לכבות את שריפת מוחה. את ילדותי, את יחידתי, לא עלה בידי להציל ולשמור, אבל את שיריה הרוסיים של אתלה – כן".
ומתוך ארנקה שמן האופנה הישנה, מתחת לביטנה שם, שלפה צרור דפים דקים, קשורים בחוט ארום, והושיטה לי.
„אבל אני דורשת בעד זה הרבה מאד: עצה נבונה".

ג.
כשרק עברו כתביה של אתלה עם החוט הארום לרשותי, הרגשתי מעין אחוותיות לשירים.
התרוה המענה, שברשותי הוכחה ממשית על קיומה של אחותי אתלה, שכעבר היתה אחותי חיה באמת, עשתה גם אותי גופא חי יותר.
עתה נפתח בזכרוני תא, שבו היתה חברתה של אחותי חביה כל השנים. אני רואה בעליל איך באה אלינו הביתה ליוה צעירונת בשמלה זרועת חמניות קטנות. אמנם, אין היא באה אלי, אלא אל אתלה, אך לפני שהן שתיהן נועלות את הדלת, אני מספיק בינתיים ללטף את צמותיה המעונפות הקטנות.

מחצית היום השנייה הבריעה את הראשונה. הקיץ מתחיל להסתגל למפלתו.
אני פוגש מכרים, אבל עושה עצמי כלא־רואה. אני רואה רק את ליוה בצמותיה המעונפות הקטנות. והנה פורץ פיכחון כפקק מתוך בקבוק יי"ש.
„ליוה, לאן אני אתן את עצמי להולכה בידך אל עולם בלי אזניים. אולי רוצה את שאוליך אותך הביתה, ושם תספרי לי מה שאסור כי ישמע אותו איש? אך הרי גם בתלייך בעלי אזניים הב"
שוב שומע אני קולה של ציפור־רון צרודה:
„אין לי בית־מגורים. אולי אמיתי יותר לומר: העיר כולה בית־מגורי היא. המדינה היא בית־מגורי. אלא אם כן – לתעות אל מדבר. אך תהיה זו חוצפה פראית לבקש ממך דבר כזה. אם רק כוח לך לא רק ברגליך, אלא גם בראשך – הבה נלך. הרי אמרת שנמצא לנו איזו פינה".

ד.
חצינו חצי העיר לכאן ולכאן. האוויר התנפה מעלינו כקטה ורוד. אולי נתיישב באיזה פארק קטן? אין היא רוצה. אולי לקולנוע? חס־ושלום, שחקני־הפרשים רצחנים הם.
בקושי נעתרה לבקשתי שתטעם דבר־מה. אחר־כך שוב הפלגנו על־פני העיר. וכך צעדים ברחובות ובסימטאות עד לסביבת נמל תל־אביב. נכנסו לתוך ספינת־עץ שבורה, עשוסת ברזל חלוד. על חרטום הספינה בכיוון הים תלוי היה עוגן. עלה בדעתי שהיפוכו של העוגן בראי־הים מחזיק את הספינה מלוחמת אל היבשה האבנית. ליוה התמקמה בפינת הספינה על תל של חבלים רקובים. אני ישבתי על טבעותיו של עץ מנוסר משמאלה והאזנתי למלים מפיה, שעטו עור ועצמות לפני עיני. והנה המעשה־נורא ששמעתי או מפי חברתה של אחותי:
אבא ואמא שלה לא שאלו אותה אם רוצה היא להיוולד, אם לא. אבל גם אבי הילדה שלה לא שאל אם היא אוהבת אותו ואם היא רוצה ילד ממנו. אילו נישאה קודם, לא היתה נישאת אחר־כך. איך קרה שליוה, אשר למדה אמנות ופילוסופיה, תינשא, ובנוסף לכך, בחופזה, לכדורגלן פעם אחת בלבד ראתה אותו במגרש הספורט, ערכו לו אז תשואות ונשאוהו על זרועות בגין מרבית הגולים שהכניס לשער הקבוצה היריבה.
לידתה לא היתה, סבורה ליוה, חכמה ביולוגית. בהמה, אף היא נולדת. אך מחמת כבוד ביחס לאתלה אסור היה לה להתאהב בכדורגלן. היא תחיה חיים כפולי־עשר ותמות עשר פעמים, אף אז לא תבין את מצב הגבר־והאשה שלה. היא נתנה את עצמה לליוה כעשת ברזל מלוהטת תחת מלקחיים ופטיש.
לא עם בעלה הוכפלו חייה, אומרת ליוה, אלא בבתונת שלה טילי. כשהיתה טילי נתלית על צווארה, היה זה תליון חי. או היתה חשה גם רחשי תודה לבעלה. אבל כשטילי עדיין היתה בתקופת היניקה, נעלם הכדורגלן. והתליון שהתנועע כיהלום מסביב לצוואה לא ידע דבר...
טילי קפצה לתוך שנתה השלישית, כשהיא ואמה הוכנסו לתוך מיבנה סתום, כמצורעים... ליוה היתה בטוחה שרשעות העולם מכוונת רק אליה ואל הבתונת שלה. וליוה פרצה לה דרך בחומה החסומה יחד עם התינוקת, ואשה פולניה אצילה צעירה, שיחד עמה למדה ליוה אמנות ופילוסופיה, נטלה את ילדתה של ליוה לחסותה.
כן, כשנפרדה ליוה מתליונה החי, היתה לבושה בכוונה תחילה באותה שמלה זרועת החמניות הקטנות, שבה לבושה היא עתה. היא עשתה זאת על־פי חוש המאה שלה: שאם פרידתם תימשך זמן רב עד מאוד, וליוה תשוב בפנים מושחתות או עיוורות, תכיר טילי את אמא שלה על־פי החמניות שעל שמלתה.
ואחרי שנפרדה מן הבתונת שלה, שוב חזרה ליוה אל תוך מסתורה במומה. ובעלייה־גג בין הגרוטאות גרפה וכיסתה בעפר את השמלה, שבה היו חבויים בהתרפקות שיריה הרוסיים של אתלה.
אין היא רוצה לדבר כיצד לא נשרפה על המדורות של מחנה קלוגה. היא כן, אך מוסיפה לחיות.
כשחזרה ליוה אל העיר החרבה, לא נוותרה, אכן, אף נפש חיה מביתה: גם ביתה של האשה הפולניה, ובתוכו הן האשה והן טילי, נכרת בכמגל. סופר לה כי פצצה נפלה עליו. אבל העלייה, ששם חבויים־מתרפקים היו שיריה של אתלה בשמלה זרועת החמניות הקטנות, הזמינה אותה כענן. לא בישויי הוא זה, אלא של ליוה הזמינה כענן.
היא אירדה את המחשבה שטילי אינה עוד בחיים. ומאז, בקיץ ובחורף, בסתיו ובאביב, נודדת היא על־פני ארצות, ותמיד לבושה באותה שמלה, ואין ביכולתה עוד לפושטה, האיל וההפכה לעורה.

ה.
בספינה שכוחה, כנראה, ליוה שאוניים לרגים. ואולי לא שכוחה, אך היתה בטוחה כי הרגים כבר ישנים ואינם שומעים דבר?
ממול נראה הים כלאחר רצח המוני. רוב הגלים כבר נפחו רוחם. אחרים, נושמים בקושי, ניסו להיתפס בבוהק הירח.
„אני עומדת לסיים. הדיין בסבלנות ושמע הלאה. לא זר אתה. אחיה של אתלה אתה. מצאתי אותה תוך חיפוש אחרי בתי. ראיתי אותה פתאום ברחוב. גבר באריבים ותאור אחו בזרועה. כשהבחינה בהולכת־רגל לבושת שמלה זרועת חמניות קטנות, קראה אמי. אף נפנתה לאחור, אך הגבר משך אותה, ושניהם נעלמו בין הקהל – והרחוק־הרחוק שוב נראתה".
„וליוה כבר פגשה את שניהם – אומרת היא – בלשה ועקבה אחריהם כלב, שהוא אנושי יותר מבעליו.
לא, אין הוא טועה: הוא, הכדורגלן. ואשתו היא טילי. הם מתגוררים באתר העומד בבנייתו מאחורי בת־ים. הרחוב עדיין צעיר, בלא שם; הבתים – מסומנים רק בספרות שחורות גדולות.
אין לה טענות לשניים. כשהיתה טילי קטנטנת, נאלץ אבא שלה לברוח לרוסיה מעירם שבפולין. כשנפגשו שניהם אחרי המלחמה בפולין, היה גילו כבן־ארבעים, מן הסתם, וטילי – אף לא בת עשרים. השניים לא ידעו או ייתכן שאינם יודעים גם עתה מי הם. כשהכביסה האשה הפולניה האצילה את טילי לחסותה, נשתנה גם שם הבתונת לפולני. אשת־חסותה נהייתה לאמא שלה.
וליוה השכירה את עצמה להיות משרתת, עוברת־נקיון, באתר שמאחורי בת־ים. ומזלה גזר שתסתכל בבתה מרחוק ותשמת, כביכול, הן בילדתה והן בנכדתה – ילדה שנראתה כמו טילי כשנלקחה תחת חסותה של הפולניה האצילה.
כשהרימה ליוה את ראשה מעל הברכיים, חצה נוף שמיימי מאיד את הלילה וכבה לתוך עצמו. זה היה הרגע המתאים לומר:
„לכל קץ יש ראשית, וכל ראשית גועת מגעגועים על הקץ".
חשתי פתאום את ידה בתוך שלי:
„עתה אני מחכה לעצתך הנבונה".

ו.
אישהו קפצה שיבה על גל מרוב פחד. החמניות על בשרה של ליוה נזדרדו.
„אתה חייב לי עצה נבונה: האם אגלה להם מי אני ומי הם או" – אחרי ה„או" נשארה במשך שניות מספר תהום. ליוה פסחה עליו בשאלה נוספת, אחרת לגמרי:
„אולי יכול אתה להיזכר מה כתבת בענף הדק על קברה של אתלה?"
„כתבתי על חול הקבר או את המלה נצח".
ידה של ליוה על־גבי שלי נעשתה חולית־עדינה:
„אמת, גם אני זוכרת את האות על ענפך הדק. שמע איפוא עוד הפעם: האם עלי לגלות לכדורגלן ולאשתו־לבתי לאיזו מצולה נקלעו, הם יחד אתי, או שאיעלם לעד, ואתה תישאר היחיד בעולם עם סודי בלבד?"
ליוה ביטאה זאת בצלילות דעת ובשקט, משל סיפרה לי מעשה מתוך רומן שקראה.
קול (שלי? לא שלי?) ענה לה:
„בשביל העצה הנבונה שאת דורשת ממני אני פחות מדי חכם. אך ידיד יש לי בירושלים שאין דומה לחכמתו, לחכמת־הלב שלו. הרשי לי לשאול את עצתו – – "
ליוה נצטחקה זו הפעם הראשונה. צחוקה התנפץ אבנבית על־פני הים:
„האם חי עוד בירושלים שלמה המלך?"

1987

עוזיאל קאופמן
רחוב קרוב
(מחזור שירים)

בשקט בין
בשקט בין הלילה והיום
מישהו מושך קרעים
זו המבצבצת היפה
תופרת בד אל בד

אמיר גלבע
בלילה אני רואה עדין את אמיר גלבע
מחביא סיגריה אסורה
כאשר ילד לו יום
בעץ בוכה על ההולך
אין ברחוב שלו „גנת־גלבע"
אך יש כחולים ואדמים
לארך זמן –
גופי מהיר אל אפלת התרשיש
והתפר על הלב ללארמונבא

בבקר
בבקר
כל שיש לו נגיעה לדודי
מפיע אמונה תפלה
ותול כהה
שלדג גרוני
עורב המום מקצה אנטנה –
אחר־כך כבר אפשר לזוז

רחוב
במשך כל היום זרם
אפר נקי לרחוב
וריח סוסמים
קשורה ביד יפה ונבות של גשם
היתה כבר בסיחות טובה לצין
וכלבים שיש להם הרבה
שארונם מנהם כהולכי־אנוש
השארה ציורים לחים
כחלק מן הנוף

ענבה פניקית
משני צדי העין ענבה פניקית
מה – עדין הדרון
ומה – חדרה

פתח־משי
עכשו, אמרתי לה,
בא הגשם
נגענו בו והוא ירד עלינו כהן וכהות
אחר־כך השמים סובבו
והתירו פתח־משי

ראיון עם יצחק אוורבך אורפז
מסע חזרה
מאת ענת לויט

שאלה: נראה כי „הכלה הנצחית" הוכלת את הגליון ההילולי שלך בתר אחר קריאה. כבין יותר – הוספת תוויים חדשים לתווי דמותו המוכרים מספריך הקודמים. האם כך גם אתה חש לגבי דמותו של האילם?
תשובה: כן. הייתי רק מוסיף שאני רואה את האילם, העיוור, וקיקי התרנגולת כיחידה אחת. תוך כדי הופעתה בתוך המקהלות שבי, האילם היה הראשון שבו נתקלתי. חפרתי קצת יותר עמוק, וכך זה גם מתרחש בסיפור, ונתקלתי בתרנגולת – בקיקי. חפרתי עמוק מאוד, והגעתי לעיוור. אם לחזור לענין של הגליון ההילולי, מאוד קשה לי להרחיב בנושא הזה לגבי הספר הזה דווקא, משום שהוא יצא לי מהקרביים. ואם תשאלי אותי – מה, לא ידעת מה יבואו? לא ידעת מה יקרה? לא ידעת שבסוף תבוא הפגישה עם סבתא לבנה? אשיב שלא ידעתי. כשהתחלתי לכתוב את הרומן, הייתי כהולך־נפש של כתיבה. לא ידעתי דבר מעבר למלים הפותחות – לגמור כמה דברים ולצאת. כל השאר התגלגל מתוך המשפט הזה. אגב, היציאה לדרך כשלושה רבעי אילם, אירעה אצלי מספר פעמים בעבר. יש אפילו טקסט אחד שפרסמתי בחוברת „עכשיו" לפני עשר שנים, בשם „בא". כותרת המשנה היתה – „עוד ניסיון, אולי אחרון". מתואר שם אדם שעולה להר על גג, מנתק את עצמו מהעולם, ומנסה לשכוח הכל כדי לזכור את העיקר, שזה יכול להיות מלה אחת. תוך כדי גלגולו של הסיפור הוא מגיע אל אותה מלה, והמלה הזו היא – בא. „הכלה הנצחית" הוא בעצם גירסה מגובשת יותר של אותו רעיון.
יש ברומן שתי חטיבות עיקריות. החטיבה הראשונה והשלישית מהוות את סיפור המסגרת, והחטיבה השנייה היא העיקרית. שתי החטיבות הן שתי הנשמות שלי. מי שרוצה לחפש בהן את שני הקצוות שבאקזיסטנציאליזם ובגליון ההילולי יוכל למצוא את זה בהן, אולי בגלגול קצת שונה מבספרי הקודמים. ב„הכלה הנצחית" הלכתי עד הקצוות שלי, הלכתי עד הסוף כאילו אמרתי לעצמי שכבר הגיע זמן, בגיל שלי, שאדע איפה יושבת הכנף הימנית ואיפה יושבת הכנף השמאלית של המכונית שלי, ושאוכל לנסוע בה עד הקצוות, בלי לעשות תאונה.
לצד הקצנת הצרמוניות של תמונות הדרך־לאורך שהיא המשמעות והיעוד המשמעותי שבחיי האילם, העיוור וקיקי התרנגולת, יותר מבספרים קודמים שלך, בולט ברומן זה חיפוש הקוסמי. ביכר היית מגדיר את תפקידו של יסוד זה במסתרק? האם הוא עשוי להעיד על „השתתרודתי" מסויימת שחלה בך?
קודם כל, עלי לציין, כי ההומור שבחלק הראשון והשלישי שונה מההומור שבחלק השני; כיוון שהטיפוגרפיה הנפשית של החלק הראשון והשלישי לעומת השני היא שונה לחלוטין. כשקראת את החלק הראשון והשלישי ודאי הרגשת שההומור הוא חלק מתרבוכת של סותים רבים. זה בעצם מה שעושה את הטקסטורה הלשונית־צבעונית של הטקסט הזה. כל הסותים עוברים יחד, ויוצרים שורה השמלי של תנועה בלתי פוסקת קדימה ואחורה. לכן, הסיפור מגיע רחוק מאד, אבל הוא גם בעצם לא מגיע לשום מקום. גם ההתגשמות בסוף הסיפור אינה מתרחשת במה שאנו מכירים כמציאות יומיומית, אלא בתחום לגמרי שונה, שמי שעובר יותר איתי את כל המסע, רק הוא יכול לחוש אותו נכון. זהו דבר שהייתי מגדיר אותו כחוויה של בין התחומים. אם ההומור לא היה קיים, הסיפור היה פאתוס. גם האמינות שלו היתה נפגמת. ישנן סיטואציות רבות שהן גם קומיות וגם דתיות מאוד, כמעט תפילתיות. אני רואה את הספר לא רק כהתחרות, כי אם כמיגור. אינני יודע אם אי פעם אכתוב עוד ספר. ב„הכלה הנצחית" אמרתי מה שרציתי לומר בכל ספרי. כאן התקרבתי יותר מבעבר לאותו גרעין פנימי שאליו ניסיתי להתקרב בכל ספרי.
הביקורות שכבר נכתבו על „הכלה הנצחית" ציינו רשימה של יצירות מן הקלאסיקה העולמית, בעיקר את „מחכים לגודו" של סמואל בקט, כמקורות של השראה כאילו השפעות אותו היוצר. מדוע?
אני אהבתי מאוד את „מחכים לגודו". זה היה גילוי גדול בשבילי, כשנתקלתי ביצירה זו לראשונה, בתל־אביב, לפני שלושים שנה. אין לי ספק שיש השפעה של בקט, של גודו, עלי. אבל נכון שיש גם השפעות רבות אחרות על „הכלה הנצחית". אפשר למצוא ברומן שלי אלמנטים של „עליסה בארץ הפלאות", בעיקר בחלק השני. אפשר למצוא אלמנטים של „זכרונות גליקל מהמלן", יהודיה קשישה, חכמה מאוד, שכתבה את הזכרונות שלה בסוף המאה השבע־עשרה. אפשר למצוא השפעות של „דון קישוט", בדמותה של סבתא לבנה כדון קישוט ופפה נבדרו כסנשו פנשה. אבל השפעתי בעיקר מדמותו של דון קישוט דרך העיניים של קאפקא, באחד הקטעים הקצרים שכתב. אפילו „הרוזן ממונטה קריסטו" והסרטים של פליני הנערץ עלי, השפיעו. נדמה לי שכל ההשפעות האלה התכו לתוך הרומן שלי באופן שהוא מחזיק אותם באחדות שלימה, אורגנית. אני מרגיש טוב עם כל ההשפעות הללו.
לגבי „מחכים לגודו" – החלק השלישי של „הכלה הנצחית" מוליך להתרחשות של מפגש – דבר שבעולמו של בקט, כפי שהוא מתבטא באותה יצירה, לא יתכן. הבדל בסיסי נוסף בינך לבין בקט, בדמותו של גודו, שאצלך במהותה היא דמות האשה הגדולה – האם והכלה הנצחית – לבנה. היא סגורת הדלתות, היא הכוח המניע, היוצר ומקיים את הדרך. האמביוולנטיות שלך לגבי הדמות הזו לא התרככה בשנות כתיבתך, אולי אף התחדדה, התריפה. מדוע?
אני מסכים שאצלי גודו הוא סבתא לבנה, האשה האם הגדולה. באותו מובן שבו אני חש את סבתא לבנה כביטוי של השכינה היהודית. אני חש בזיקה מאוד עמוקה אל הדמות הזאת. היא נטועה עמוק בתוכי, מילדותי. הזיקה היא מאוד מורכבת, מאד פרובלמטית וקשורה בבסיסה ביחסי אל עמי. בגלל מאוחר יותר היא מתבטאת אצלי ביחסי אל השכינה של ביאליק. השיר „הכניסיני תחת כנפך" היה עבורי כמו יניקה משד האם. ואילו היום, אחד מעיסוקי המעניינים, לקרוא פרקי יסוד בקבלה היהודית של גרשום שלום, בעיקר אותו פרק על השכינה. זהו פרק מרתק. במסורת היהודית קיימת פרובלמטיקה לגבי מהות השכינה. השכינה אינה רק הכלה של ערב שבת, היא גם זונה. שכינה יורדת מוות, כפי שכתוב במשלי, ותואפת שמכין רגליה יצאו חצאי שדים. ישנם סיפורים של אנשים שחזו בשכינה בחלומותיהם בצורה מינית מאוד, והם מתארים זאת בקינה גדולה. זה מפחיד אותם.
היחס הדו־משמעי שלי אל האשה האם הגדולה בזיקתה אל השכינה נטועה בזיכרון הפרטי הקולקטיווי שלי. אינני בטוח שהיחס מתריך עם השנים. הוא נחשף בספרי בצורה הרבה יותר חזקה ומשמעותית. בספרים קודמים כמו „נמלים" או „מות ליסנדה" היחס הזה עבר דרך סמלים, באופן נסתר, חששני יותר. ב„הכלה הנצחית" הגילוי רב מהכיסוי.
מסע הנדודים ב„הכלה הנצחית" הוא משול בלול את „הבבליים" הקשורים בין האוריינט ... לבין תנאים קונקרטיים, גיאוגרפיים, של מקום הזמן. ואילו אתה, אפילו ב„הכלה הנצחית" שהוא אולי האקזוטי מבין הספרים שכתבת, נותרת „בבולי" למהרות המציאות במסה הביאוגרפית של ארץ־ישראל. מדוע?
„הכלה הנצחית" היא, כפי שכבר ציינתי, גירסה מגובשת של תנועה אל מקום קסום שבין זכרון לפאראדיס. וכאשר אני אומר זכרון לפאראדיס אני חש אותם בשני המובנים. קודם כל במובן הקונקרטי. המקום הראשון שלי בארץ היה כפר הנופש בשפייה, הנמצא בין זכרון־יעקב לבין הכפר הערבי פאראדיס. זכרון מזרח ופאראדיס, שמשמעו גן־עדן, ממערב. והמגע הראשון שלי עם הארץ, בשפייה, היה מגע שכולו תקווה ואושר ויציאה אל השמש ואל האור, וזה נשאר כבה בתת־המודע שלי, ולשם אני הולך כל הזמן. פירושו של דבר, אם כן, ש„הכלה הנצחית" במובן מסויים הוא מסע חזרה אל אותו תחום חלומי שבין זכרון לפאראדיס, דרך ארץ השרון. אני גם יכול לתאר לעצמי שמושקעים ברומן רסיסים מאד חזקים ממה שקורה סביבנו כיום. איך אפשר בכלל להינתק? אני מתאר לי שבמהלך הסיפור, כשהאילם מספר מה קרה לו באותו לילה קבוע שרפו לו את הלשון, בתוך אווירה קצת מפחידה, אכזרית, בתוך עיר שהולכת ואבדת, יתכן שיש בזה הד לדברים שקורים לנו. אני לא רואה ברומן ביטוי לאפוקליפסה.
ישנו ערוץ המתנהל ליד הכביש הראשי של חיינו. אנחנו אינו הולכים רק בכביש הראשי, אלא גם בדרך שאנחנו לא רואים אותה, וזוהי הדרך של האילם, העיוור והתרנגולת. אנשים רגישים שקוראים את הספר פתאום מרגישים שגם הם פוסעים בדרכם של השלושה.
בחלק האמצעי של הספר, אותו חלק המתאר את מסעה החלומי של סבתא לבנה, אתה בעצם ממשיך, בין השאר, את עלילות רחוב הסומורונה שלך. מה השיב אותך אל מה שנראה ...?
ההתרחשות שבשנת הצום ברחוב הסומורונה, משמשת ב„הכלה הנצחית" רק כעילה להגעת הדברים. אין שום צורך להרחיק לסיפורי הסומורונה כדי להבין את הסיפור של הרומן. הסיפור של האונס והרצח וההתעללות שלאחר המוות מסופר ב„הכלה הנצחית" כאילו בו הוא נולד. כשסבתא לבנה משוחקת נגד כל אלה שהוא נוקמת בהם את נקמת אותה אשה שנאנסה, יש לנו בהחלט אפשרות לראות את סבתא לבנה כאשה המתאבקת שיצאה מתוך בור הקבר לעשות את החשבון שלה עם העולם הספק נוצרי, ספק אלילי, עם העולם שלאחר השואה הגדולה.
אולי גם הרגשתי באיזשהו מקום בתוכי שהאשה הנאנסת והנרצחת, אסקה, משנת הצום, עדיין תובעת את דמה. עלי לציין עוד שהדמויות מן הסיפור מופיעות אחרת ברומן. ברומן הן מופיעות יותר כרוחות רפאים מאשר כדמויות ריאליות, המעוגנות במציאות מוגדרת, כפי שהן מופיעות ברחוב הסומורונה.
בחשבון הכולל, האבסורד והמבצע שעורכת סבתא בשטוף עם העולם הנוצרי ביחסו אל היהודים, גם היהודים עצמם אינם מוצגים כמהודרים בכל ועיקר. אפילו נקמתה של סבתא לבנה רחוקה מלהיות נקיה ממניעים אמביוולנטיים. עליה גם חשך של יחס אמביוולנטי של אויבה הגדול – הכומר מראמיט.
פירשת את זה נכון. אני מציג את המציאות הזאת, שבה מעוללת סבתא לבנה את מעלליה, במציאות של בין התחומים. היחס האמביוולנטי של הנערות צומח בילדותי, כמו שהכל צומח מילדות. כולנו מגשימים דפוסים שהתרגלנו אליהם בילדותנו. בילדותי, כשראיתי בפעם הראשונה צלב, את הפסיל המרוח בדם בכנסיה הקומית בעיירה שבה גדלתי, זה היה הבעיל אותי. כשאמרו לי שמה שראיתי זה ילד יהודי שהעלו אותו על הצלב, זה הבק בי. עד עכשיו אני עוד יכול להיות את ריחות הקטורת בתהלוכות שלהם. זה מעורר, זה מושך. יש בזה משהו מאוד ארוטי, משהו בין מוות לטוטם.
לא מכבר גילית לציבור קוראיך כי ב„הכלה

(המשך בעמוד הבא)

בעקבות האיש עם המזוודה
מאת טליה רפפורט

פנחס כהן גן „התסכים" 1968–1988, מוזיאון לאמנות ישראלית, רמת־גן.

התערוכה נפתחת בתחריט „רמות חבושה" מ־1968 ובחיתוכי עץ אקספרסיוניסטיים שעשה פנחס כהן גן ב־1969, בעודו תלמיד ב„בצלאל", ומסתיימת בראשים כרותים, סכינים, מטרות קליעה וחיצים נעוצים – מן השנתיים האחרונות – גם הם בסגנון בוטה וחריף, המזכיר אף הוא אקספרסיוניזים מן הסוג העכשווי.
בין שני קצוות אלה של הזירה, הקבנה האווירה טעונה מתח מצויים פרקים מתונים, שקולים ורציונאליים יותר. פנחס כהן גן עבר לא מעט שלבים של חיפוש וניסוי, שהושפעו מזרמים ומגמות שונים (פופ אנגלי, מינימאליזם, אמנות מושגית) והתגדרנו כל העת בין הרגש לאינטלקט, בין בעיות סובייקטיביות לאובייקטיביות, בין האני – לעולם, לחברה, למדינה, לתרבות ולאמנות.
תערוכת ההדפסים הנרחבת והמרתקת שערך לו מוטי עומר היא בעיני מעין מסע בעקבות האיש עם המזוודה (המופיע בעבודה מוקדמת בשם „פילוסופיה") הפילוסוף הוא פנחס כהן גן עצמו שיצא לדרכו האמנותית כשהוא מצוייד במשקעים אישיים וסביבתיים מצד אחד ובמטענים עיוניים אוניברסליים מצד שני.
במשך השנים דבקה בפנחס כהן גן תדמית של תיאורטיקן שכלתני שיטתי, שחוקר ובודק תחומי עניין שונים, מחבר ביניהם, מפיק מסקנות ומנסח אמירות כלליות, כמו, למשל, הנוסחה התורות אצלו A=F (N.C.). האומרת, שאמנות היא פונקציה של טבלת הטבע והתרבות, וכמו המאמץ העקבי שלו ליצור שפת אמנות בעלת תוקף מדעי. עם זאת, לאורך הרצף הארוך והעשיר של 203 הדפסים שליווה כמעבדה מחשבתית 20 שנות יצירה, מבצבצים שוב ושוב סימני הכאב. ככל שהתבוננתי בעבודות וניסיתי לחזור ודכן ל„ראש" שיצר אותן, יותר ויותר חשתי שמתחת לדמויות הסכמטיות־אנונימיות, לגופים ההנדסיים ולנוסחאות היבשות כביכול, מסתתרת בדידות גדולה, והיא זוקה אף מן המוח הנבגה לפענח מהויות וקשרים, ומימצאיו מותירים אותו עם האמת האחת הבסיסית של הניכור הקיומי. ניכור שפועל על כל המישורים – האישי, החברתי, האוניברסלי ואפילו הקוסמי, כפי שמבטאת זאת הכותרת „יתום קוסמי".
פנחס כהן גן מצטייר בתערוכה מקיפה זו כאישיות מפוצלת, המתחבטת ומתלבטת ללא הרף בין מוצאו המזרחי לתרבותו המערבית, בין חיים בארץ לחיים בניו־יורק, בין הרצון להשתייך לבין תחושת הזרות, בין אלמנטים לוקאליים לקודים בין־לאומיים ובין אמנות למדע. התקשורת הצמידה לו תווית של „בעל יסורים" אמנותי – ולא בכדי. אין זו פוזה של אמן מקופח וסובל, אלא אמת פנימית המושרשת בנפשו ומטביעה את חותמה על כל מה שהוא עושה. כשהופיע, אגב, בראיון עתונאי עם תצלומים חייכניים שלו הדבר לא רק הפתיע אלא גם עורר בי תרעומת, כי זה לא הוא, לא האמת שלו. הוא לא עושה לעצמו „חיים קלים" לא בחיים ולא ביצירה. העבודות שלו מתייחסות לעצמן במלוא הרצינות ואין בהן שמץ של צחוק או הומור. לכל היותר, מופיעה בהן אירוניה מרירה, כמו למשל בליטוגרפיה מ־1976, שבה נכתב בלבן על שחור המשפט: „כשאני אמר שחור אני מתכוון למאוד צבעוני." הפאראדוקס לכאורה זה מרמז לבעיית האפלייה העדתית בארץ, המקבילה לזו שבארה"ב, שם „שחור" ו„צבעוני" הם, כידוע, ביטויים נרדפים.
עקרון השניות והחיים בעולם של ניגודים (אין שחור ללא לבן, אין טוב ללא רע) כאחד מחוקי היסוד של היקום והתפיסה האנושית מופיעים ביצירתו של כהן גן ממש מתחילת הדרך. כבר בחיתוכי העץ המתייחסים לפסוקים מספר קוהלת שעשה בסיום לימודיו, הוא בחר פסוקים כמו „טובים השניים מן האחד" ו„גם שניהם כאחד טובים". גם ביתר הפסוקים שהוא אייר מופיעים צמדי ניגודים כמו אור וחושך, בוקר וערב, טוב ורע, חכמה ודעת מול הוללות ושכליות וכן ללדת ולמות, לאהוב ולשנוא, מלחמה ושלום, עבר ועתיד וכו'.
שנה־שנתיים מאוחר יותר, ב־1970, מופיע בכותרת עבודה שלו זוג מושגים פילוסופיים בסיסיים ביותר – „תוכן וצורה". עוד שניות יסוד חשובה קיימת באותה שנה בהדפס בשם „איש מטוס". לצד המיזוג של אדם ומכונה, המיוצג המראה פיסית, מופיעה גם התרוממות רוחנית בצורת סולם הספירות הקבלתי, המקשר בין שני הקטבים: הארם הנידון לכלייה והאינסוף. מיד אחר־כך בתחריט שנקרא „פילוסוף שצמר", אותו פילוסוף שיצא שנה קודם עם מזוודתו הקטנה לחקור את העולם, ניצב עתה בידיים ריקות מעל ערימה שחורה גדולה, אולי כביטוי לאוזלת היד של הרוח מול החומר, עוד זוג ניגודים ראשוני מאוד.
במקביל להסכול הפילוסופי העקרוני מתחיל להסתמן כאן, עם נסיעתו ללמוד בלונדון, מופיע גם הפיצול האישי. קו אופקי חוצה את גוף הדמות המופיעה בליטוגרפיה בשם „גילוי המערב: לונדון־ירושלים." והכותרת מבטאת אף היא את הפיצול הזה. בהמשך ישתנו קצות הקרע לתל־אביב וניו־יורק, ובשנים האחרונות מופיע אותו עיקרון גם בכיתובים כמו „ישראל־א־י", „ישראל־פלשתינאי", „ישראל־USA" או „מזרח ומערב" (בעברית ובאנגלית – עוד כפילות של חשיבה והתבטאות בשתי שפות, בנוסף לשורת הפיצולים המנטאליים, תרבותיים ופוליטיים הנ"ל).
בעבודה מ־1971 בשם „גוף ימי. אנגליה" שעשה כהן גן בעת לימודיו שם מסתמן רמז לבאות, לפעילויותיו המושגיות בין השנים 1972־6. זוהי התערבות ראשונה בנוף, הנותנה שרירותית של צורות תותמות וקווים צבעוניים על צילום גלי הים.
בעבודה אחרת כהן גן מקטלג דגמי ענגים שצולמו במקומות שונים בעולם כמעין נסיון להכניס סדר שיטתי ומיכאני באחת מתופעות הטבע הגדולות והמטמורפיות ביותר. אך בתודעה שלנו ענגים הם יותר ממיצבור אדי מים בעל רחיפות וצורה מסוימת. ענגים הם גם דימוי מסורתי ורומנטי, אפוף מטענים תרבותיים ורגשיים, שאפיו האמורפי נוטה לחמוק ממסגרות סיווג נוקשות. ובכל זאת, היצר המדעי של כהן גן לוכד את הענגים המרפרפים ומארגנם בשורה עקבית.
בשלב זה עדיין מתרחשים הדברים על הנייר, אך בשנים הקרובות, בתקופה המושגית שלו יעבור כהן גן לפעולות ממשיות בשטח ויוצר, בין השאר, שרוולי מים מתוקים עם דגים חיים לתוך ים המלח (ים המוות). זוהי המוחשה היה לניגוד בין זוג המושגים הראשוני ביותר חיים ומוות – ועם זאת מבטאת פעולה זו גם את תחושת הזרות הוריות כמבהו עויינת, שמקננת בכהן גן מאז ומתמיד ואשר מתרחבת ביצירתו מן המישור האישי גם להקשר הפוליטי של מדינת ישראל המוקפת אויבים המאיימים על חייה. תחושה דומה יצרה גם פעולה מושגית אחרת שלו – הקמת אוהל בתוך מחנה הפליטים ביריחו ב־1974. זהו מצב קיצוני של פליט בין פליטים, זר בין זרים.
רבות מפעילויותיו המושגיות בשנים אלו, כמו המסע ללוס אנג'לס, לאלסקה או לדרום אפריקה נועדו, לדבריו, לבדוק מהי השפעתה של סביבה חדשה של האדם. תחושת חוסר השייכות מביאה אותו לעמדה של מהגר, שמשוטט בעולם עם מזוודתו ומחפש את מקומו. על פני השטח אלו הן פעולות שכלתניות מחושבות וקרות, אך מבין השיטין, מתוך העובדות הנתונים היבשים, מציצה שוב נפש מיוסרת. המסע ללוס אנג'לס המכונה, לדוגמה, „עיר התקווה – מסע ריפוי הנפש ויהודה" והוא מסתיים בהבלגה רפואית (שמתרפסת על בר) לחזור לישראל בהקדם האפשרי. ביהוד הנפש מסתיים בפחי נפש. אחד היעדים הבאים הוא, לא במקרה, „כף התקווה הטובה". זהו, איפוא, עוד חיפוש אחר התקווה, אך לבחירה במיקום הספציפי הזה יש גם משמעות גיאוגרפית, כי המטרה היתה לשפוך מים שהביא עמו מים המלח למקום המפגש של האוקיאנוס האטלנטי וההודי.
הבחירה בנקודה זו מצביעה על התעניינותו של כהן גן בנושא הגבול. גבול חוצץ תמיד בין שתי טריטוריות והוא מבטא בהכרח את הפיצול והחלוקה הנצחית לשניים. המושג „גבול" מעלה אוטומטית גם את ההקשר הפוליטי, שצץ ועולה כל הזמן ביצירותיו. הדבר בא לידי ביטוי גם בהדפס בשם „נגיעה בגבול" הקשור לפרוייקט שיזם כהן גן ב־1974. ארבעה אנשים נסעו אז לארבע קצות הארץ וניסו להגיע לקווי הגבול (דרך מחסומי הצבא) ולקבור שם באדמה מטילי טופרת שהובילו מידע.
משנת 1974 מוצגת בתערוכה גם עבודה בשם „תקרובת לאמנות ולמדע" המשלבת את שני תחומי העניין העיקריים של כהן גן בצורה ישירה וכהדוקה. המצע שלה הוא גליון עתון „ג'רוזלם פוסט" עם כותרות הנוגעות בבעיות המזרח התיכון. על גבי הרובד האוליטי־הקשורתי הזה מופיעות שורות של תרשימי קוביה בהיטלים איזומטריים שונים של מחשב, המציגים אותה מזוויות שונות. על גבי המערכת הפורמאליסטית הזו של צורות גיאומטריות בארגון מדעי־שיטתי, מופיעות מריחות צבע ספונטניות, חסרות צורה, מבנה או סדר מוגדר והן מייצגות את הצד הנפשי, הרגשי והאינטואיטיבי של האמנות. שלוש המערכות מתמזגות אלו באלו וכהן גן מנסה, כאמור, לגשר ביצירתו שוב ושוב בין התחומים השונים המעסיקים אותו.
אלו הן רק קומץ דוגמאות מתחילת הדרך הארוכה שפורשת התערוכה הזו. אפשר להמשיך את המסע בעקבות הסכיזופרניה המנטאלית־תרבותית הזו שבין רגש ושכל, אמנות ומדע גם לאורך עשרות העבודות הנוספות, אך קצרה היריעה מלפרט את כל שלביה.
בהמשך אפשר לפגוש את רמות הנוסחה הכתרגנית הפישוטית בשפע של מצבים כשהיא ניצבת, צועדת, רצה, קופצת ומעומתת גם סביבות וגופים, הקשרים ומושגים שונים, שחלקם מעלים בעיות אמנותיות מרכזיות כמו מודרניזם, היסטוריות וקונסטרוקטיביות.
יש שהדברים מבוצעים בסגנון חמור, נוקשה ונזירי ויש שהם אנושיים ופגיעים יותר, אך הניכור האקזיסטנציאליסטי מנשב כל העת ומכריז על עצמו גם בכותרות כמו „נפש מנוכרת" או „שינוי אסתטי מנוכר".
בשנתיים האחרונות, בסדרות „מזרח ומערב" דומה כי גברו סלסלות הרגש והתודעה של כהן גן ולצד תרשימים תיאורטיים נוסחתיים ושקולים מספרת „אמנות אטומית" (שבה הציע שפת־על אמנותית רציונאלית המבוססת על מדע המחשב) מופיעים גם הדפסים אקספרסיביים ממוקדים וחדים מאוד. הם גדושים בדימויים מקוטעים שמפוזרים בחלל הדף במיתחברים דינאמיים והסרימנות, ומתקשרים ברוכבית גם לנושאים מסורתיים מתולדות האמנות וגם לסמלים לוקאליים אקטואליים. דמויות, ראשים, כרים, קערות, סכינים, דקלים, תפוזים, פרחים, מטרות קליעה, חיצים ומטוסים תקוקים בתחריטים הדוקרניים האלה בקודים זוויתיים, גסים ופוצעים, שמזכירים את טכניקת חיתוכי העץ נוכח האקספרסיוניזם של קבוצת „הגשר", שסמנה החל כהן גן את מסלול יצירתו. זהו כמעגל כאב וכרתק של 20 שנים גמרצות וסעורות. שנים של „ורדים וקוצים", כשם אחת העבודות. האסתטיקה והכאב, שני צידי המטבע מעסיקים את פנחס כהן גן ללא הרף.
אחד ההדפסים הגדולים, הצבעוניים והמרשימים ביותר בתערוכה הוא „איש מחשב קלאסי" מ־1983. כל אחת ממילות הכותרת הזו מציגה יסוד אחר: האנושי, הטכנולוגי והמורשת התרבותית. כל השלושה נטועים עמוק באישיותו של פנחס כהן גן ואף כי בגוף הדמות הכבדה והמגושמת של איש המחשב הזה שתולים מונחים מקצועיים כמו „מידע", „תוכנה", „הלאה", „חוזר" וכו', בשל קווי המיתאר השחורים העבים, תנוחת הגוף ממרית, אופי עיצובו והצבעים העזים, נוצרת הבעה אינטנסיבית מאוד. שגם המושגים הטכניים והאריאשים המונחתים עליה, אינם מצליחים להוריד את הטמפרטורה הרגשית שלה. כך שובר פנחס כהן גן כל הזמן על האיזון הקדוש ועל הדילמה הנצחית בין „רמות ותקיות", או כפי שהתייחס לזה בתערוכתו האחרונה בגלריה „רביד": הכאוס והפאתוס האנושי מול הקוסמוס, הסדר האוניברסלי.

פנחס כהן גן, „פילוסופיה"

(המשך מהגליון הקודם)

בקומי, מטושטש מן השינה, סמוך יותר אל ההזיה מאשר אל העירות, זוכר את הצבע בעיניו כאשר שאל על בנות שהתעניינו בו, את הצחוק הכפוי שהוציא במבוכתו, אני יודע בהלמות לב ומזועזע: את יערה בא לבקש. יערה, שהיתה אז תלמידתי. יערה בתו הנפקנית של אלעזר. פעם, אני נזכר, שב מאוחר מאוד, לאחר חצות, וסיפר לי כי ליווה אותה לביתה אחרי פגישת הצעירים במועדון. פעם דימיתי לראותם רצים בחושך וצוחקים במטע מאחורי ביתו של ליפא. האם ההתרגשות אשר היה אחוז בה כל הקיץ האחרון כאן, הקיץ הקצר שעשה בביתי יום לאחר בחינת הבגרות האחרונה שלו ועד שבועות ספורים לפני שהתגייס, האם ההתרגשות הזאת באה בגלל בתו של אלעזר? ואיך נשכח ממני הדבר ולא זכרתיו כאשר מפורשות שאל על בנות שהכיר בכפר?

בחזיונות אני נותן פתח לדברים שמיד נעולים עמי שנים רבות, ומראות תוקפים אותי כרוח פרצים, נסוגים ונופלים למקומם הנכון כחפצים שהיו מונחים אריגה ומצאו את מקומם: חיוכה המסוכן של יערה, תלמידת הכיתה השביעית, והמבט שהישירה לעיני, כמתגרה. עיניה הנוצצות בשבתה מולי בשיעורי. ועזות המצח שבה היתה ניגשת אלי אחרי המבחנים פעם אחר פעם, תובעת לתקן את ציונה. הפתקים שהיתה משלחת אלי כאשר היא בקהל חברותיה ואני עובר לידן.

„המורה, למה יהושע כבש את יריחו?"

אני נעצר תחתי, „סליחה?"

„יש כאן חידה, המורה: למה יהושע כבש את יריחו?"

אני מבולבל מצחי, „יהושע... למה הוא כבש..."

„את יריחו, המורה."

„את יריחו..."

„כי לא היו לו מלפפונים" מתפרצת מירב ויערה מתבעטת עליה, מסיחה בה ילקוט. רצתה להשתעשע בי, לראות אותי במבוכתי, מצטט משפט מן התנ"ך.

„בכן שלא היית יודע", משלחת לעומתי יערה צוהלת. „אז הציון שלך הוא לא מספיק, המורה. התלמיד טעון שיפור".

אני מחייך רפות, מעמיד פנים כמשחק אתן את המשחק שאת כלליו לא אני קבעתי.

„חוץ מזה, מירב קלקלה. צריך להגיד: כי לא היה לו מלפפון לכבוש".

תחושה מתחילה לרדוף אותי כאילו בעל־חוב אני לה ואינני זוכר איך נעשיתי בעל־חובה אך ממבוכתי עמי ומרפיוני כלפיה מתחוור לי כי כך אמנם הדבר. ובימים שאחר כך אני חרד מפניה, פונה לדרך עוקפת בראותי אותה ממרחק. שעות מתחבט ביני לבין עצמי אם מוטב להזמין לשיחה את הוריה, ומיד תופס עצמי מהרהר: הרי אין לי דברים ברורים להתלונן עליהם. הכל כנרמז ביני לבינה באיתותים אשר היא משדרת אלי ואני אינני יודע איך לפרשם. ופעם אחת, פלג גופה העליון משוך מעל לשולחנה, שריה על טבלת הכתיבה כעל מגש, וחוטים בתוך מפתח החולצה הפרוש ימינה ושמאלה, אני רואה היטב את הבשר הצעיר, השזוף, את התורה באימרת החזיה, את פס הזהב הדק של השרשרת שהיא עונדת, נע ומתבלבל בשורש צווארה. גם את הברק בעיניה אני רואה, את קצות החיוך הנחבא.

בהפסקה שאחרי השיעור נשימתי קצרה. יושב בחדר המורים ומצמי מעלה דיעה, אני מתנשם כלאחר תחרות ספורט. סגן המנהל חולף על פני ונעצר רגע כנזוף: „אל תגיד שלא הצעתי לך להעביר את הכיתות לקמה הראשונה". מולי המורה לתלמוד מחייך: „עוד כמה שנים לבשלה... מה [illegible]..."

לפנות ערב אינני יודע נפשי. לאה חוזרת שכבי ללא סוף, מדברת על בדיקות שגרתיות, לחץ דם, תוצאות בדיקת השתן האחרונה שהלכו לאיבוד וכבר אז אמרה שחייבים לבקש בדיקת שתן חוזרת. מרוכזת מעייפת אותי. אני מבקש לפרוש לחדרי. בפתח, לפני שאסגור את הדלת, מול פניה, אראה את עיניה הנעלבות.

בלילות אני חולם חלום, מקיץ ממנו וכל גופי מיוזע ורועד: יערה מאחורי צריף הכלים, בתוך ערימת קש, שוכבת על האדמה, נשענת על מרפק אחד, כובשת חיוך משועשע, לובשת מדי בית־ספר אנגלי כמדי הנערה שעל שער חוברת מטעם משרד החינוך הבריטי שמצאתי בחדר המורים. אני משתוקק לגעת בשערה, לרופף את הקשר הנוקשה של עניבת המדים.

פעמים אחרות בקיץ ההוא, כאשר פגשתי את יערה בדרכי הכפר או במועדון היתה משלחת בי חיוך כמוס, כאילו שנינו שותפים בסוד כלשהו. מפותחת בגופה ובוגרת מחברותיה, היתה מוליכה אלי מבט ישיר ואני מצאתי עצמי נבוך, כאילו קראה מחשבותי.

ביום הראשון של שנת הלימודים האחרונה יערה תלמידתי יושבת מולי ועיניה מרצדות, שעונה על מסעד הכסא במלוכסן, בתנוחה עצלה ואורבנית. פעמים אחדות מתבטאות המילים בפי. עיניה, איני יכול שלא להבחין, כל השיעור במפתח מכנסי. בשעה שאני רושם על הלוח, גבי אל הכיתה, ידי כמו באקראי מגששת, בודקת את כפתורי המכנס ואינה מוצאת דבר שאינו כתקנו. עיניה, כאשר אסוב אל הכיתה, זורחות. ובחודשים שאחר כך, בזמן שאני משגיח על התלמידים במשך ההפסקה, מדי פעם אמצא אותה בטווח עיני, מציצה לראות אם אני מבחין, מטיילת שלובת זרוע עם אחד הבנים מכיתתה, או מתחככת בחייל, תלמיד לשעבר שבא לביקור. ופעם, כמעט לרגלי, מתכתשת עם אחד הבנים הצעירים ממנה, מנסה לחלץ מכיס מכנסיו תמונתו של זמר כלשהו.

כמנהגי מדי שנה, כאשר אחזיר את עבודות חופשת חנוכה נשאר אתי אחרי הלימודים אחד מתלמידיי ויחד אנחנו עוברים על ההערות שכתבתי בשולי הדפים. עבודתה של יערה לקויה מאוד.

„תצטרכי לעשות מאמץ יותר גדול במשך השנה".

„למה, מורי?" אני מתעלם מן הפניה „מורי" שאינה מקובלת בכיתתי.

„מכיוון שבקצב הזה לא תהיי מוכנה לבחינת הבגרות".

היא מגחכת בקול.

„אם זה מצחיק אותך, אינני יודע מהו", אני מגביה קולי. כעסי עליה כבר אוסף בתוכי מזה זמן.

„המורה חושב שאני צריכה תעודת בגרות?"

„מה פירוש את צריכה, אינך רוצה לגשת לבחינות?"

„המורה חושב שאני לא מספיק בוגרת?"

אני נרעש. לראשונה אני שומע אותה אומרת דברים במפורש, רואה היטב איך היא מרוקפת וזוהה מתנועע מאחורי חולצתה. אני בוש עבור הוריה. אביה, מראשוני הישוב, איש ישר וחמור ואמה אשה צנועה וחרוצה. איך יצא מתוכם היצור חסר הבושה הזה?

בלילה ההוא אני חולם חלום, כתמונת קולנוע קפואה, אשר אסרתי עליה לנוע אך היא מתעוררת מכוח חיותה: יערה על מצע הקש, המדים האנגליים שעליה פתוחים, העניבה מותרת, מתגוללת בזרועות איש וצחוקה מנסר את אזני: „לא היה לו מלפפון!"

אני מקיץ בבהלה, חושב: מחר אזמין את אביה לשיחה.

למחרת, עיני אביה כעיני כלב מוכה, יושב אצלי בחדר האורחים וקול יבבה נחלץ ממנו: הרי אנחנו מכירים לא מהיום, ואין סודות בכפר. לא יעמיד פנים כפני. כבר שנה, בערך, בתו יערה מאכילה אותם מרורים. אינה לומדת כלל, אבל זה אינו נושא דאגתו. הוא חרד לאשתו. בריאותה בסכנה בגלל הילדה. כל היום הן רבות וכימי שבת הבית גיהנום. המילים שמוציאה הילדה מפיה, לא הייתי מאמין אילו חזר עליהן באוזני. מספר פעמים הזהיר את בתו שתביא את אמה אל הקבר. ממש כך. יערה מתנהגת כאילו היא היחידה בעולם. כאילו לא ראתה מלא למורא דבר בבית הוריה. עושה כל העולה על רוחה. ביום שלישי שעבר לא חזרה הביתה כלל. כל הלילה חיכה לה ולא עצם עין. בבוקר שיקר לאמה ואמר כי הילדה הקדימה לצאת. למחרת עם חשיכה הופיעה.

„איפה היא הסתובבה כל הלילה?" אני נבהל.

„היתה אצל איזה חברה".

„אצל מי?"

„אתה מכיר את החברות שלה. לא חסרות לה חברות".

„ואתה לא בירַרְתָ?"

„שאלתי אותה. היא לא רצתה לענות לי".

„מה זאת אומרת לא רצתה לענות?" אני חוזר אחריו בנימה נוזפת.

„למה?" הוא אומר, „מה זה כבר משנה אצל איזה חברה?"

לשווא הזמנתי אותו לשיחה. לא אוכל לומר לו את שהיה בדעתי. הוא עיוור למה שמתרחש אצלה. אינו רואה איך קמה אשה וצומחת מתוך ילדתו. לפעמים את הדברים המתרחשים מרחוק עוד מעורנו אינם חוזים.

אני מתנער, קם ממיטתי, שוטף פני ויוצא אל המרפסת. הוא יושב בכסא־הנוח הישן של לאה, עיניו בצמרת האקליפטוס. לפנים היה מפצל הענפים התחתון מקום המסתור שלו, [illegible] שהניחו שם, סבסבו נוגע בברכו, היה נחבא בפיתוח שעות רבות, חולם את חלומותיו באין מפריע. ופעם, כשנשבר תחתיו ענף, נפל ונקע את פרק ידו. אמו הטילה בשל כך עונש על שניגו ובשבועיים הראשונים של הקיץ שלאחר מכן לא שלחה אותו לביתנו. בשבוע השלישי נסעתי לביתם בתל־אביב והבאתיו בעצמי.

„לא ישנת בכלל?"

„נחתי כבה בכסא הזה... הכסא של לאה..."

ובכן, זכר את הכסא בעל הרגל המתנדנדת.

„אני לא יכול להסתפק במנוחה. אני כבר חייב לישון אחר־הצהרים. זאת הזיקנה, בוודאי... אכין לך קפה. אתה זוכר –"

„איך שלא הרשיתם לי קפה עד גיל שלוש עשרה?"

„כן..."

„אני זוכר הרבה מאוד... ואני כל הזמן נזכר בעוד דברים. מצאתי ספר על פראפסיכולוגיה שהבאתי לך פעם".

והביא לי האם באמת אינו זוכר איך נעלם מכאן בקיץ ההוא כמפני שריפה ושכח את הספר מתחת לכרית?

בעודי מוזג את הקפה וטועם ריבועי שוקולד שמצאתי, מתפלא למצוא שאין בם טעם רע של ישן, אני מתרגם לעצמי: קרא מחשבותי. וכבר הוא מאחורי, מעמיד את הספלים על המגש, כאשר נהג לעשות אז.

„בן כמה אתה?" הוא שואל בטבעיות, נושא את המגש החוצה.

„שבעים ותשע בחודש הקרוב".

„אז אתה מבוגר מאבא שלי".

„בוודאי".

„אתה נראה יותר צעיר ממנו".

„אוויר הכפר", אני מגחך. וחשב לפתע על יערה ומשתומם על מה צצה המחשבה.

הוא גומע את הקפה בבת אחת, מתעניין בתכנית הטלוויזיה בערב ואינו מקשיב לתשובתי. אני מרמה לחוש בו אי־שקט, תוהה אם אין זה אי־השקט בתוכי שאני חש.

„אולי נצא לטייל קצת", אני מציע בהיסוס.

עיניו מנקות אלי, אורות, „באמת?"

„כי למה לא? אני כבר כל כך זקן בעיניך?"

„חשבתי", הוא מגמגם, עיניו עדיין זורחות, „כבר הרחקתי אותך היום עד התחנה".

אני מניח לו לבחור את הנתיב, כרוכב השומט את רסן הסוס, יודע לאן יובילנו בעצמו. הוא מבוגר דרומה, פונה ימינה במצלב הכבישים. ליד הבית השלישי צעדיו מתמתנים, פסיעותיו קטנות, ידיו שוקעות בתוך כיסיו, עיניו נמשכות אל החלון. אני מציץ בו מזווית־עיני. חמלה גואה בי כלפיו ועמה השתוממות על עצמי: איך לא ניחשתי אז? הרי כל הסימנים עמדו בפני בסדרם הנכון ואני לא קראתים. ובכן, של יערה היה הצחוק המבוהל, הנחרץ, אשר עלה מאחורי מחיצת ההדסים ואחריו קול שעטת רגלים קלות ובבוקר המחרת, פניו החיוורים של הנער בארוחת הבוקר, הסתלקותו באוטובוס של שמונה ועשרים למחרת תחנתה של לאה. גם – אני נזכר ללא כל קשר – סירובו לקחת את הכריך שהכינה לו בחיפזון, צידה לדרך. האם פיתתה אותו יערה בלילה האחרון שהיה אצלי האם השתעשעה בו, ראתה אותו בעלבונו, צחקה לו בפניו, הניסה אותו ואמרה להיספל אליו?

„זה הבית של יערה", אני אומר את־ששנינו יודעים, מניח מוצא לדברים הסתומים.

„מה... מה קרה אתה?" קולו חנוק.

אני מחייך על התרגשותו, על עצבי, על זכרון

געגועיו של איש־מדע

סיפור מאת סביון ליברכט

הנערה שעל פי גילה יכלה להיות נכדתי והעירה בי, בגיל שבו כבר אמור הגוף להתחיל דעיכתו, בעירה חזקה וקצרת־ימים. הזיקנה, במהופך ממה שיחשבו צעירים, אין עמה מרגוע לא לגוף ולא לנפש. רק מצוקה גוברת על כל הדברים שיכלו להיעשות ולא נעשו, וכבר לא ייעשו עכשיו. ושמונים שנה אינן זמן רב, כאשר יחשבו הצעירים. הכל כמו התרחש רק אמש, וחלף מהר מדי, כאילו דחקה לבישתו שעתו, האיץ בזמן.

„מה שקורה עם פרחים שפורחים מוקדם מדי".

„מה קורה להם?", הוא מתבהל.

„הם נובלים מוקדם מדי".

„מה זאת אומרת –"

„זאת אומרת שבגיל תשע עשרה היא כבר היתה אמא, ובגיל עשרים ואחת היא כבר היתה גרושה, ובגיל שלושים, אבל אינני מדייק ממש, היא כבר היתה גרושה בפעם השניה. והיום היא כבר כמעט סבתא".

לפתע הוא נקרע ממקומו, מתחיל ללכת, נותן לבית גבו. את ההבעה שעל פניו ראיתי אצלו בהיותו ילד, בקיצים הראשונים שעשה אצלנו, ואחר כך, משבגר, לא ראיתיה עוד: קצות הפה המשתפלים, קו הנחיריים הנמשך בעדינות, מרעיד את השפה העליונה, הסנטר המכווץ, כמבליג. שוב אני מפרש לעצמי, מופתע: הוא מאוכזב. האם ציפה שתחכה לו כל השנים? האם ציפה לראות אותה יוצאת לקראתו משער בית אביה בשמלת הכותנה האסופה במותן בחגורה רחבה, כאותן שמלות שהיתה לובשת אז? האם איש העוזב מקום מאמין שהזמן יעצור שם עד שובו?

„אז היא כבר לא גרה כאן", אל עצמו הוא מדבר.

„היא גרה בעפולה".

„ובכלל לא באה לכאן יותר?"

אינני יודע מדוע מנעתי ממנו את הדבר עד עכשיו. ללא רצון אני אומר, חש מבטו, „היא באה לכאן כל יום".

„כל יום?", הוא עוצר הילוכו, קצות שפתיו מתיישרים.

„היא עובדת בצרכניה".

„כל יום?"

„כן. בצרכניה של יחזקאל".

„בצרכניה במרכז, על יד התחנה?"

„כן".

הוא מוסיף ללכת, אני לצידו. ליד משוכת קיקיון הוא נעצר, שולח יד, מבתק את הפרי ומוציא את זרעיו, מחליק אצבעותיו על קליפתם הקשה, ואומר משהו על איכויותיו הרפואיות ושימושיו התעשייתיים של הקיקיון. לפתע הוא פורץ בצחוק, זרעי הקיקיון רועדים בתוך ידו.

„מה מצחיק בזה?"

„בבוקר, היא היתה בצרכניה כשהגעתי?"

„כן".

„אתה ראית אותה?"

„כשהגעתי ראיתי אותה, כן. לקחתי כסא מבפנים". אני נעצר, נזכר, חובט על שוקי כמעניש, „שכחתי להחזיר אותו אחר כך".

עיניו הזויות. הוא אינו מקשיב לי. אני חש בהילות להוציא אותו מתוך מחשבותיו כאילו מוטל עלי לחלצו מתוך סכנה.

„אתה עוד משחק שחמט", אני שואלו בלהיטות גלויה.

יושבים בחדר האורחים בערב, רגע אחד לפני שאני מביס אותו במשחק שחמט הוא אומר לפתע: „הבת שלה צריכה להיות בגיל שהיא היתה אז".

מתאמץ לכבות את הזכרון, אני אומר בלבי ברחמים, להעתיק את סיפור המעשה עשרים שנה אחורנית, להמשיך מן הנקודה אשר נטש. אני מוותר על מהלך הנצחון, מתחיל לאסוף את הכלים.

„הבת שלה לא דומה לה בכלל. היא שחרחורת כמו אבא שלה. מספרים שהיא כבר בהריון בעצמה, אבל אלי אלה רק דברי רכיל. לא ראיתי אותה כבר שנים".

הוא מניח לי לגרוף את הפרשים מעל לוח העץ, מלווה בעיניו את אצבעותי ואינו שולח יד לעזור.

„הייתי מאוהב בה", הוא מוציא את המילים בקושי, שולח לשונו ומלקק את שפתיו, כאילו חרכו המילים את בשרו.

אני מושיט ידי אל המלכה, אומר בלבי: „גם אני". בקול רם אומר: „אתה היית צעיר מדי עבורה", מוסיף בלבי: „ואני זקן מדי".

הוא מלווה בשתיקה את ידי המקפלות את הלוח, אומר בלחישה: „רק לעיתים רחוקות אנשים נפגשים ברגע הנכון לשניהם".

אני מרים אליו עיני, משועשע מן ההקשר: „זה מן התחום שלך: ענין הסתברותי גרידא".

איני יודע אם שמע אותי. נראה לי כי הוא קשוב לקולות הבאים מתוכו.

„אני רוצה שתדע", קולו רחוק, „לא באתי רק לשמוע עליה".

„ודאי שלא", אני מחייך, חושב על ירושת היהלומים ועל המריבות המרות שהיו אמו ואשתי מקיימות, חושדות זו בזו עד יומה האחרון של לאה. „באתי גם לראות אותך. באמת רציתי לראות אותך". הוא מביט בי כאשר אני מניד ראשי לשלילה. „אתה לא מאמין שבאתי לראות אותך?"

פניו מתכרכמים וכל תווי פניו של ילד בן שמונה עולים בו. הוא קם לפתע, ממלמל התנצלות ויוצא אל הגן.

לפתע זכרתי את הבדווים. לפנים הסעיר אותי המעשה מאוד. וכפלא, עד לרגע זה – כמו נמחק עד אחרון הפרטים. והרי אסור היה לי לשכוח את העדות האמיצה ההיא לאהבתו אלי. ביום הטיול השנתי, בהיותו בכיתה ה', לאחר מריבה עם אמו, יצא את ביתו מצוייד בשמיכה ובדברי אוכל לימים, אך תחת לפנות לבית־הספר, פנה לכביש חיפה וחיפש מכוניות שיקחוהו צפונה. בצהריים הוריד אותו סנדר בכביש למושב אלוני־אבא. הוא המתין זמן מה לרכב הפונה מזרחה ואחר קצרה רוחו והוא החליט לחצות את השדות ולהגיע לביתי ברגל. כאשר החל מטפס על הגבעה הכיש אותו עקרב. בערב הופיע אצלי הבדווי, עיניו מושפלות, מסרב באריכות תקיפה להיכנס לתוך הבית, עומד זקוף על המפתן, שחור כעמודי המרפסת, מספר בקול חרישי כי מצא נער מחוסר הכרה ליד שטח המטע שבו עבד. במקרה עבר שם ונתקל בו. כל הזמן ממלמל הנער את שמי ואת שם הכפר. חרדותיה של לאה התעוררו. בקול קשה החלה לחקור, שבה ושואלת אותן השאלות במילים חדשות. אך הוא חוזר על סיפורו באותם המשפטים, כאילו שינן אותם על פה. בתוך חמש דקות יצאתי לדרך עם לייזר, מדריך בית־ספר שדה המשמש חובש במעבר, מצויידים בתיק עזרה ראשונה ובאקדח. הבדווי הלך אחרינו מרחק צעדים אחדים בדריכה רכה, כפוסע על מרבדים. במאהל הבדווים ראיתי את הנער ולבי נחרב: חיוור, קודח, פניו בוהקים מזיעה, מתהפך על המיטה כיולדת בציריה, מביט בעינים יוקדות בבדווי הגוהר מעליו, בילדות הסקרניות המצטופפות בפתח, מציצות אליו מתוך פניהן המלוכלכים בבוץ ופיח, באשה המופלגת בשנים, השותקת, הכורעת בירכתי האוהל ורוקחת עלים ריחניים בתוך מים חלוטים נתונים בסיר מפויח, ממוללת אותם באצבעותיה ובוחשת בכפיסי עץ. מן האשה הזקנה לא התיק עיניו, כממוגנט אל עיניה הבוערות ופיה המכווץ המוסרים את משטמתה אל העולם, אל הורים, אל הילד אשר הופקד בידיה. כבחלום אני זוכר את ידיו של לייזר [illegible] בשוקו של הנער כבבשר בקר, [illegible] הנאבק על נשימתו ואמרתי: „הכל יהיה בסדר". עכשיו אני בא".

שעה קלה לאחר שהסתלק אל הגן, במחשבתי אני עדיין באוהל הבדווים, הוא שב, פניו כרוחצים, תופס את מקומו לצידי: „החבלבל כבר טיפס על חוטי החשמל".

„סליחה?" בשר השוק מצטייר לפני, מרמם על פרוות הכבשים המתולתלת.

„החבלבל טיפס גבוה".

„אה...כן".

„הוא נוגע בחוטי החשמל".

„כל כך גבוה?"

„צריך לטפל בזה. זה מסוכן".

„באמת כבר מזמן לא טיפלו בזה".

איני רוצה לדבר בזה. אני מנסה להסיט את הנושא. „כשיצאת עכשיו..."

„כן?"

„לכשיצאת חשבתי: איך יתכן שיש לך זכרונות כל כך טובים מהמקום הזה. הרי כל הפגעים נפלו על ראשך כאן: כלב נשך אותך ונפלת וסדקת יד, ודלקת העיניים ההיא, וכמעט מתת אצל הבדווים..."

הוא מהנהן, כנזכר. „בכל זאת", לא מניח לי להרחיק ממה שביקש לומר:

„מחסן הכלים שלך כמעט ריק".

„...סליחה?"

„ראיתי שמחסן הכלים שלך ריק".

„כן. כשבא מישהו, בעיקר אחד הצעירים, ומבקש איזה כלי, אני אומר לו מראש לא להחזיר. כבר אין צורך לטפל".

הוא מרים אלי עיניים ואני מזהה בו סימנים של פחד. מוצא את עצמי חייב להסביר: „יהיה קל יותר להיפרד".

עיניו שוקעות פתאום בתוך עיגולי קמטים המצטברים סביבן כקווי איפור רכים.

„כשהייתי ילד חשבתי שאתה האיש הכי חכם בעולם. אני חושב גם עכשיו שאתה איש חכם מאוד".

מעין מרירות עולה בי. „אם זה נכון, אז אני איני שמח על כך".

„למה?"

„כי אני משלם על כך הרבה מרי ומקבל בתמורה מעט מרי".

הוא מהרהר שעה קלה, כל העת הבעת בכי על פניו. לפתע הוא מתנער וקם על רגליו.

„אני חוזר לתל־אביב מחר".

„כן?" כאשר היה ילד הייתי אני מחליט מתי יחזור. לרגע אני מתקומם.

„כן... יש לי פגישה בירושלים מחרתיים. אבל קודם, אם אפשר, הייתי רוצה לפגוש אותה... אמרת שהיא עובדת כל בוקר".

אני צוחק, חש הקלה לפתע, כמי שהיה כבול ולא ידע על כך עד ששולח לחפשי. „זה כמו באחד מסרטי הטלוויזיה שרואים, סידור לא יאומן כזה: בשמונה ועשרים יוצא האוטובוס הישיר ומשעה שמונה היא בצרכניה. היא באה באותו האוטובוס".

בארוחת הבוקר, למחרת, אני מגלה את סערת רוחו באצבעותיו המרעידות את הסכין.

„קח שוקולד", אני מגיש לו את הצלוחית וכה פיסות השוקולד שלא נגעו.

הוא לוקח ריבוע שוקולד, מביט בו ומחייך, ואחר שם בפיו, „אם אני אוכל הרבה שוקולד אני אתאהב בסוף".

אני מופתע, „מה פירוש?"

„יש בו חומר שכמות ממנו במוח גורמת להתאהבות".

„בשוקולד?", אני תמה.

„פנילטיאלאמין", הוא מוציא את המלה בקלות.

„באמת?"

הוא צוחק ואני מצטרף אליו ולרגע אנו צוחקים יחד, איש איש וסיבותיו.

„תגיד לי", אני אומר לאחר היסוס ולא מביט אל פניו. „אמנם ביקשת ממני אמש לא לשאול אותך, אבל ברשותך, אם אנחנו מדברים על זה, יש לי שאלה שמטרידה אותי בענין המוח. אני, בזמן האחרון... נוטה לשכוח... עושה טעויות של שטות וגם לא של שטות... השבוע, למשל, כתבתי את המלה „אמצע" והפכתי אלף בעין ועין באלף..."

אני מרים אליו עיני בחשש, אך הוא מחייך, „זה קורה לי כל הזמן, טעויות כאלו".

„זה לא קרה לי מעולם", איני מחייך עמו. „כתבתי ככה שלוש פעמים עד שזה נראה לי מוזר... זה לא קשור, לדעתך, לאיזו פעילות לא תקינה של המוח?"

[illegible] „בגילך", אני שומע את קול [illegible] „בגילך: זה צפוי. אתה מאוד צלול בשביל הגיל שלך".

„מה גורם לך לומר זאת?"

חיוך דק מתגנב על שפתיו, „המבט שלך אתמול כשהזכרתי את יערה".

נדמה לי שסומק עולה על פני, גם זו תחושה אשר שנים לא ידעתי.

„גם אני רציתי לשאול אותך משהו", הוא נושך שפתיו. „אתה לא מוכרח לענות לי אם אתה חושב שזאת שאלה יותר מדי אישית".

„מה, מה השאלה?" רבים הדברים שאיני רוצה לענות עליהם.

„אתה באמת לא מוכרח –"

„מה, מה – שאל!"

„החיים..." הוא עוצר ולבי עוצר עמו, „החיים שלך נראים לך ארוכים?"

אני משיב מיד כדי שלא ילמד על התרגשותי. מדוע בחר לשאול על כך? איש אינו מעמיד שאלה כזאת, בהתרגשות כזאת, ללא סיבה. האם הוא נוטה למות? האם נודע לו כי לקה במחלה ממארת וימיו ספורים? האם לשם כך בא?

„כהרף עין", אני משיב לו אך מדבר אל עצמי. „כהרף עין. רק אתמול הביאה אותי אמי לגן של הדסה וכשחזרה לקחת אותי ירד הגשם הראשון ואנחנו רצנו דרך השדות ונרטבנו לגמרי". אני מביט אל עיניו הפעורות אלי כאילו הבטתי לתוך עיני במראה. „לא. זה היה שלשום. כי רק אתמול נולד לי אורי".

בת־צחוק לא עולה בעיניו. גם אני מרצין. „אומר לך משהו. שאלת ברצינות – אענה לך ברצינות. לפעמים גם אני עוצר ואומר לעצמי: שמונים שנה – שמונים שנה אתה חי. כך וכך ימים וכך וכך שבתות וכך וכך חורפים. בני שישים כבר מביטים עלי כעל תורח, בקו אחד עם המתים: לבני עשרים אני רוח־רפאים. אבל לך אני אומר: החיים עוברים מהר מדי. שטות עשה אדם בגן־העדן שטעם מן התפוח. מאה ועשרים אף הן אינן – אלא אם כן אתה חולה בנפשך או בגופך". האם אתה חולה? אני צועק לו ללא קול.

„אז זה קצר?", הוא חוזר אחרי דברי, כמאשש, עיניו דאוגות.

„הרף עין. והנה אתה בעצמך כבר בחצי הדרך. הרשה לי לתת לך עצת חינם: אל תבזבז את הזמן על געגועים".

אור נדלק במעמקי עיניו, ואני צוהל: אכן, בגעגועים הדבר. הם שהוליכוהו על פני אוקיינוסים אל עמק יזרעאל. האם איני טועה? האם פירוש הדבר שאינו חולה?

הוא מתיישר בכסאו. „אמרתי לך כבר אתמול: אתה איש חכם מאוד".

אני מגחך. נימת זדון מר אני חש עולה מתוכי ואיני יכול לכבשה. „עניתי לך ואענה לך שוב: במה עוזרת לי חוכמתי? אני עושה את כל הטעויות שעושים הטפשים".

„המודעות הזאת", כל רצונו הטוב ברכות שבקולו.

„המודעות לא עושה אף אחד מאושר".

„האושר זה לא העיקר".

„ומהו העיקר?", אני צוחק מופתע מן השיחה, מסוקרן מתשובתו.

„המודעות", הוא משיב.

אני מטלטל ראשי בסירוב. „אז אולי בכל זאת מדען ומשורר אינם קרובים כל כך. הנה גם אני למדתי משהו".

★ ★ ★

כבסרט קולנוע אני רואה אותם מבעד לדלת הזכוכית החדשה, המצוחצחת. יערה, מראָה טוב הבוקר, אני מציין לעצמי ברווחה. שערה מסורק היטב כאילו הוזהרה להקפיד בעשייתו. ועדיין הפנים רעננים ולא כאשר אראנה לפעמים לפנות ערב, שערה פרוע ואסוף בגומיה, עור פניה שמנוני וכל תוויה עייפים. אני שמח לראותה כך, קרובה מעט יותר אל תצלום הזכרון שהוא נושא עמו כל השנים. אולי הזמן החולף רק ייפה את שער הדבש ואת עיני התכלת המתריסות, המעפעפות בעצלות מכוונת. מבעד לדלת אני רואה אותו מגבו, חש את התרגשותו, מתנודד מרגל לרגל, פורש ידיו על הדלפק. אחרי הלם פגישתם, היא מתעוררת ראשונה, מסירה בחופזה את סינר־התחתונים הכחול כמארחת המקבלת פני אורח פתע. זמן רב ממה ששיערתי השיחה קולחת ביניהם. היא מטלטלת ראשה, אשר פעם תלתלים התנופפו סביבו ועכשיו רק תנועת הראש נותרה, נראית מגוחכת ממרחק. תנועותיה, נדמה לי, שבו לדמות לתנועות שהיתה רגילה לעשות בנעוריה: טלטול הכתף, העמדת החזה, הטיית היד על המותן, אלא שחן הנעורים של אז נעלם ורק גברת שמנה מטלטלת אבריה הדשנים אני רואה.

לפתע, כמו ללא כל קשר, אני זוכר תמונה רחוקה, ברורה להדהים: בסוף הקיץ הראשון שלו בכפר אנחנו הולכים, על פי בקשתו, להיפרד משדה החיטה שליד משוכת הצבר. פעמים אחדות ראינו את השדה, אך היום מראהו חדש בגלל הרוח המנשבת בכוח. יד ביד אנחנו עומדים, גבנו אל הרוח. השיבלים מצליפות פנים־אל־גב, פנים־אל־גב ורצועות זהב משוסות ברצועות של כסף. מימין, שורת עצים עירומים תוחמת את השדה. וממול, עד קצה העין מתנועעות השיבלים כמטורפות, כאילו היכה ענק השוכן באדמה בשורשי השדה והריץ בו תנועת גלים אדירה. לפתע הפך הרוח פניו, מעמיד שער ראשנו כשער פראי אדם, חובט בשיבלים, כבזמן מתפרע, מפר את סדר קווי הצבע, בולל זהב עם כסף. אני, נודה עולה בתוכי, חש את היד החמה בתוך כף ידי, מורימה אלי את התרגשותו של הילד, חווה עמו את המעמד כאילו ידעתיו, כמוהו, לראשונה. רואה את המראה כמו השקפתי עליו מן הגלבוע: איש וילד מול שדה חיטה משתולל כחיה ענקית חוהרת. בלילה אכתוב בפנקסי: „לעצור רגעים מן הזמן הנמלט – לרקעם בזהב".

בחמש עשרה דקות אחרי שמונה הוא מעיף מבט בשעונו וממהר לצאת, פניו נסערים. עיניו, מאחורי משקפי השמש, טרופות.

„היתה פגישה טובה", שלא להביכו איני מישיר אליו מבט. עיני שנינו בקצה השביל המוביל מדרך הברושים אל הכיכר שבמרכז, שם ממתין האוטובוס.

„אשה יפה מאוד", הוא לוחש.

אני מביט בו נדהם. האם לקה בעיניו?

„כאילו הזמן עומד!"

כאילו הזמן עומד מלכת ושוב הוא בן שמונה עשרה ורעד בקולו, כקול הנער שאך זה התעבו מיתרי קולו. בא לפגוש את עצמו, ורק לפני דקות, בצרכניה, אירעה הפגישה. ולא ריח האקליפטוסים העיר בתוכו את הנער הרדום בו ולא מראות הכפר וריחותיו – רק אשה שמנה המחקה ללא חן את תנועות הנערה שהיתה לפנים.

„ולא סיפרת לי איזה יופי של צרכניה!"

„איזה יופי של צרכניה?" אני מביט בו הלום. עשרים שנה עורך קניותיו בחנויות המזון של אמריקה הוא מתפעל מהצרכניה של יחזקאל, שכל סוגי הלחמניות והלחמים ורק לאחר שקרסה הדלת, טרח להחליפה בחדשה.

„איזה מקרר גבינות, איזה מבחר של גבינות!"

„אל תגיד לי שזה מה שהרשים אותך", יוצא [illegible]

„באמת הרשים [illegible]"

„אחרי ניו־יורק?"

„אני לא מודד את זה בקנה־מידה בסטנדרט של ניו־יורק", הוא כמעט נוזף בי.

„אתה צודק", אני מתרכך, שומע את האוטובוס מתניע מנועו, אומר לעצמי: והרי לא הגודל הרשים אותו. בכל מרכולי העולם לא היה מוצא את מה שמצא כאן.

„אני אגיד לך משהו מוזר", נרכן והרים את מזוודתו, העביר אותה לידו השניה ולא השגיח איך היכה בה בברכי. „כמה שאני יותר נוסע ויותר רואה, אני מבין כמה שהעולם קטן וכמה שהכפר הזה גדול".

אני, בבואי למקומות שהיכרתי בילדותי, הם נראים לי קטנים עד אימה. מה שנראה בעיני ילד מרחב – עכשיו הוא חצר באורך שלושה צעדים. אלא שכאן מקרה אחר ולו חוקים אחרים: כאבו של איש אשר הרחיק נדוד ולא למד לוותר על הגעגוע. את יסוריו לא יוכל להכיר מי שימיו לא הגו להרחיק דיו.

„אז מה", אני מכין עצמי לפרידה, מנסה למחות את הרעד בלצון, „נראה אותך בעוד עשרים שנה לקראת יום ההולדת המאה שלך?"

הוא פולט צחוק משוחרר, „אתה עוד לא הספקת לספר לי על ברגסון. ובכלל, מה זה בינינו שנה־שנתיים או עשרים שנה? כאן הזמן ממילא עומד".

ודקות אחדות לאחר מכן, יחזקאל ואני עומדים, זרועותינו תלויות לצד גופנו, פנינו אל השמש, מביטים באוטובוס המסתלק. יחזקאל מלהג בהתרגשות.

„אתמול סיפרתי לחיה שהוא הגיע. דיברנו עליו קצת ונזכרנו איך שהוא היה יושב אצלנו ושותק כמו קרש. ופתאום הוא קופץ ומסתובב בין הגוייבות מאחורנית, ואחר כך הוא היה חוזר. חשבנו שהוא לא נורמלי. פתאום – גאון. מה אנחנו יודעים..."

„לא יודעים, יחזקאל. לא על אחרים ולא על עצמנו".

„וגם נהיה בחור יפה", שמח יחזקאל. „כמו שאומרים: הזמן שיחק לטובתו".

איני משיב והוא בולע רוקו בקול, שואל שאלה אשר יודע אני כי מאז אתמול מכרסמת אצלו: „אז מה הוא חיפש אצלנו?"

„התגעגע", אני משיב, לעצמי משיב.

יחזקאל מעמיד ראשו בקו ישר עם גופו ואוזניו נזקפות. „מתגעגע? מה יש פה כבר להתגעגע?". יותר משיש בקולו ויכחנות יש בו עצב. „כמה צפצפות, כמה אקליפטוסים, תחנת אוטובוס – זה כל מה שיש! וכביש בלי מדרכות – את זה שכחתי!"

זקן אתה יחזקאל, אני אומר לו בלבי, אבל אל סוד הגעגוע לא ירדת. לעולם איננו מתגעגעים אלא אל בבואת עצמנו החקוקה בתוך האחרים כבתוך נוף חולף. אני מזהה שורת שיר עולה בתוכי. גם אם ראוי המשפט, לא אתאמץ לזכרו כאשר עשיתי לפנים. שורה אחת ראויה אינה עושה שיר.

עיני באוטובוס שהרחיק, אני חש בתוכי המיה, מפרש בפליאה: אני, געגועים עולים בי אל דבר שלא ידעתי ממש. מקום אחר שצבע אווירו שונה מצבע האוויר הכפרי שהיכרתי כל חיי. אל בבואתי אשר בתוך האיש המסתלק אני מתגעגע.

כשנעלם האוטובוס מעינינו, אני מתנער, כאיש האנוס לחלץ עצמו מתוך חלום מרתק, אומר ליחזקאל בקול אשר הוא רגיל לשמוע ממני: „בקשר לכביש שאמרת מקודם, ראובן הנכבד של מלכיאל לוקח את העניינים לידים. בעוד חצי שנה – ככה הוא אמר לי – בעוד חצי שנה, פחות או יותר, יתחילו לסלול לנו את המדרכה".

מסע חזרה

(המשך מהעמוד הקודם)

הצהרת: „חסר חלק רביעי". מהו אותו חלק ומדוע לא הוכנס?

בשלב מסוים של כתיבת הספר חשבתי שיש צורך, כדי לתת לספר הזה ביטוי מלא ושלם, להוסיף חלק שאמור היה לתאר התרחשות בבית־חולים לחולי נפש, כאשר הגיבור אמור היה להיות מאושפז, והוא אמור היה להיות זה שכתב את שלושת החלקים, ועכשיו הוא נמצא בטיפול, וקורים לו כל מיני דברים עם הצוות ועם החולים האחרים. בין השאר הוא נתבע לכתוב רשמים על הציורים התלויים. הוא יושב לפניהם כמה ימים ולא מעלה אף מלה, ואז הוא מציע למטפל שאיתו התיידד שיכתוב רשמים על־פי תמונות מסויימות של מונק. את התמונות האלה אני כבר בחרתי. גם ידעתי מה הגיבור יכתוב עליהן. הוא אמור היה למצוא חוויות תשתית של חייו. לצורך הכתיבה אפילו ביקרתי בבית־חולים לחולי נפש בבת־ים, התחלתי לרשום רשימות. אבל לאחר מכן, זאב, שהוא גם הקורא הראשון שלי, אמר שהוא לא הרגיש שחסר לו משהו לאחר קריאת שלושת החלקים הראשונים.

לקחתי איתי את חוות הדעת הזו של בני ואת החלקים הכתובים לפאריס, ולאחר חשיבה שנמשכה שבועות מספר, הגעתי למסקנה שבני צדק, ושבעצם בשלושת החלקים כפי שהם יש כל מה שצריך להיות.

אשר לסקיצות של החלק הרביעי, יתכן שיום אחד אשמע אותן קוראות לי – „ספר מה שיש לך לספר על החוויה הזאת על בית חולי נפש ועל התמונות של מונק". אבל, עכשיו כשאני שומע את עצמי אומר את זה, פתאום אני מרגיש קפיצה רגשית שאומרת כן. מי יודע.

דפדוף ראשון
ספרים חדשים
מאת אבי טנא

ציונות

הרלוונטיות של ז'בוטינסקי

כל יחיד הוא מלך/ מאת רפאלה בילסקי בן־חור/ דביר/ 380 ע'.

„בראשית ברא אלוהים את היחיד. כל יחיד הוא מלך השווה לרעהו" – דברי זאב ז'בוטינסקי שמחשבתו החברתית והמדינית היא הניצבת במרכזו הספר הזה. „רבים מהספרים והמאמרים עליו", אומרת המחברת בפתח ספרה, נכתבו „על ידי מעריצים או מתנגדים מושבעים. אלו גם אלו לא הציגו את הגותו כמות שהיא". וההגות עצמה „ספוחה במאות מאמרים ורשימות... כדי להביאה לפני הקורא במקשה אחת היה לעתים צורך ללקטה מכתביו השונים ו„לבנותה"". הספר נחלק לשניים: בחלקו הראשון נידונה ההגות התיאורטית הכללית (למשל, תפיסת המנהיג, היחס למארקסיזם ולסוציאליזם, הקשר בין הגזע ללאום והתנועה הלאומית העברית); החלק השני מוקדש להגות הציונית ופרקיו ארבעה: הלאום והגזע היהודי, הגולה, תקופת הפריצה – בדרך למדינה, מדינת היהודים. באפילוג נזכרת „הרלוונטיות הגדולה שיש להגותו של ז'בוטינסקי עבור העם היהודי בישראל ובגולה עד היום".

היסטוריה

המערך הפיסי

המושבה העברית בנוף ארץ ישראל 1882־1914/ מאת יוסי בן־אריצי/ יד בן־צבי/ 311 ע'.

הקיבוץ והקבוצה, מושב העובדים והמושב השיתופי זכו למחקרים וכתובים לרוב. לא כן המושבה, חרף היותה במרוצת השנים העקובות בשם הספר כמעט צורת ההתיישבות היהודית היחידה בארץ. הדיבור הזה נועד „להתרכז במאפיין אחד של המושבה כצורת התיישבות – במערך הפיסי שלה". מכאן שיש בו דיון על אתרי מושבות ומיקום יסוד, על תכנון הבית וחצר המשק, על מבני הציבור ומערך הרחובות, על תיחום השדות ועל מתאר הישוב. „שיטת הדיון בספר זה איננה יישובית־פרטנית, כלומר אין הספר עוסק בקורותיה של מושבה זו או אחרת, אלא במושבות כולן כתופעת־נוף, המודגמת על ידי הפניה למושבות מסויימות. נידונים בו גם הרקע ההיסטורי והאידיאולוגי להקמת המושבות, מקורות השפעה חיצוניים על התכנון (כגון זה הכפר האירופי, הכפר הערבי ומושבות הטמפלרים) וייחודן של המושבות בנוף הארץ. סוף דבר בקביעה: „למושבות (היה) מערך פיסי בעל ייחוד ... שביטא את האידיאלים של התרבות העברית המתחדשת".

עיון

הפונקטום הפרוצני

מחשבות על הצילום/ מאת רולאן בארת/ תרגם מצרפתית דוד זינגר/ כתר/ 130 ע'.

„העניין שגיליתי באמנות הצילום פנה לצד התרבותי יותר... ביקשתי ללמוד, ויהי מה, מהו הצילום... ומהי התכונה המייחדת אותו במכלול הדימויים שלנו... וזה הגבר הראשון שמצאתי: מה שהצילום מעתיק לעד אירע רק פעם אחת. ... בתצלום לעולם אין האירוע נהרג, הופך למשהו אחר... תצלום הריקן הוא שדה סגור של כוחות. ...הפונקטום של תצלום כלשהו הוא אותו מקרה־גורל שדוקר אותי (אבל גם פוצעני, מפנה חודו אלי)...לעתים קרובות הפונקטום הוא „פרט", כלומר אובייקט חלקי". כהנה וכהנה הם הגיגיו של בארת בחיבורו האחרון שראה אור בשנת מותו (1980). נקודת המבט והמוצא היא של המצולם או של המתבונן בצילום, לא של הצלם או של היסטוריון הצילום. בין הדפים שורה של צילומים שבארת מתייחס אליהם בהגיגיו. הספר מתפרסם בסידרת מעו"ף.

תרגום

בת־שבע ואהוביה

הרחק מהמון מתהולל/ מאת תומס הרדי/ תרגם מאנגלית אמציה פורת/ עם עובד – ספריה לעם/ 405 ע'.

שלושה גברים אוהבים את העלמה בת־שבע אוורדין, „הנערה בעלת השפתיים הנעימות להפליא והשיניים הלבנות להפליא" באחד ממחוזותיה הכפריים של אנגליה. „הרחק מהמון מתהולל": האיכר גבריאל אוק, האיכר בולדווד והסמל טרוי. שלושתם רוצים לשאתה לאשה וסביב רצונותיהם אלה סובב הולך הרומן כשיר הלל להרמוניה, לשליטה עצמית ולהתאפקות. בין הדפים תיאורי טבע בנוסח „הרקיע שהיה סגול צרוף ברומו, היה כעין העופרת כלפי צפון, ועוטה קדרות כלפי מזרח"; „המחצית העליונה של השמש שעודנה נראית לעין דולקת בלי קרניים, כאש אדומה שוהרת בלי להבות מעל לאה לבנה. המחזה כולו דמה לשקיעה בדרך שילדות דומה לזקנה"; „באותה שעה נבקע הרקיע באמת. הברק הזה חידוש היה כמעט גדול משיכינו מיד את סכנתו שאין להביעה במלים... ממזרח וממערב דינק, ומצפון ומדרום, וכולו מחול מות מושלם". רומן זה, ראשון ספריו של הרדי, ראה אור ב־1874 וכבר התפרסם לפני שנים רבות בנוסח עברי אחר („הרחק מן ההמון הסוער").

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דן

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

"קרית" בונה בגבעתיים בשכונת היוקרה "תל-גנים" ג' דירות מפוארות במיוחד בנות 5 חדרים (גם עם גג) המשרד ת"א, אבן-גבירול 30 "17:00 של 08:30 03-257455 (29769)

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

שרון

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3–3½ חדרים

חולון – בת-ים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דרום

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות גג

ברמת-אילן פנטהאוז, קנייה/ השכרה מיידי! 03-344860 03-354246 (25534) "אילן"

ביקוש דירות

דירות בשכ"ח

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

עסקים

מחסנים

אולמות

חנויות

בפ"ת מרכז עסקים יוקרתי ומפואר, צמוד לתחנה המרכזית, למכירה חנויות ומשרדים 03-5103030 (27502)

משרדים

מבני תעשיה

מגרשים

לרציניים במוסג בפתח-תקוה לבניה 7 יחידות 03-447234 (29297) 03-5520387

הצעות עבודה

עובדי ייצור עבודה מעניינת בגוש-דן שכר גבוה, מיידי 03-907634 (29639) 03-9342336

מחפש עבודה? חברת בי.אר.אל היא התשובה לעבודה מבניסה, ללא כל תמורה 03-907634 (29638) 03-9342336

דרוש/ה לחדרה: מנהל מכון מיון מנוסה במיון ועצרת חקלאית, לשיווק מקומי ולחו"ל תנאים מצויינים "א.ו.ת." (29625) 03-371465

פועלי ייצור לעבודה מיידית בחולון, תנאים טובים. "א.ו.ת." (29587) 03-371465

מכונאי עוקים, מסוסים לעבודת אחזקה במפעל תעשייתי ב-3 משמרות בפ"ת. תנאים טובים למתאימים "חבר" (29521) 03-5101420

מלחימים/ות לאתר שרות צבאי פרופיל 72 ומעלה נסיון מעל 3 שנים בשרון, השעות ארוחות "חבר" (29518) 03-5101420

כתבנית לייר מנוסה לשעות 15.00-19.00 מיידית נסיון קודם חובה. 03-5101420 (29503) לפנות לרבקה

מגזיםט מקצועי לרכב תנאים טובים 03-9712876 (29365) 03-5052495

דרוש חוקר +רשיון חוק ונסיון בחקירות כלכליות. מנושידן ת.ד. 11805 תל-אביב (29102)

לחברה לעבודות בניה ושפוצים דרוש מנהל עבודה בעל נסיון מוכח בעבודות שלד וגמור להתקשר 03-229589 (28568)

עובדים לייצור +משמרות מפרופיל 65, רצוי נישואים. "אשלט" (28256) 03-225083

דפסים/ עוזרי דפסים אפשרי מתחילים למפעל מתכת באזור פתח-תקוה 03-286111 (27900)

מחוטות מנוסות לעבודה מושכת במפעל גדול באזור חולון 03-286111 (27798) 03-9659733

איש תחזוקה מבנים (נסיון בצביעה ונגרות) למפעל אלקטרוניקה בת"א 03-286111 (27758) 03-9659733

שוטט/ת השמל מנוסה למשרה מלאה במפעל גדול ברמה"ש 03-286111 (27755)

למוסטלה פאם תכשירי טיפוח ואיפור דרושות יועצות יופי לשות מכירה לכל רחבי הארץ. הכשרה תינתן למתאימות. תל-אביב: 225812 בני-ברק- 03-235229 רמת-גן 03-760974 ראשון-לציון רחובות: 03-941773 כפר-סבא-רעננה: 052-28640 הרצליה: 052-88776 בת-ים-חולון פתח-תקוה: 03-846253 03-919904 נתניה: 053-617205 אשדוד: 08-552242 קרית-גת: 051-881203 לוד רמלה: 08-226260 חדרה: 06-324378 אזור השומרון 03-9362477 (27583)

לעבודה מיידית דרושים מרכיבים למזוגי אויר לרכב מאזור הרצליה, רעננה וכפר-סבא. הכשרה תינתן במקום, תנאים טובים למתאימים 052-540325 של שלוחה 41 ליוניש משה (27476)

דרושים מסגרים+ מתקינים למיזוג אויר לרכב, בעלי רקע טכני, יוצאי חיל-האויר, 03-9246536 (27453) 03-9247536

לנעלי רוזי דרוש, מגישר/ית מקצועי/ת תנאים טובים (24402) 03-335931

"DenTemp", כח אדם למרפאות שיניים; מציע עבודה קבועה וזמנית לסייעות ושיננית 03-232202 (26810)

פקידים/ות

כתבנית אנגלית עברית מנוסה, ידיעה במעבד תמלילים, לעבודה קבועה מיידית, בפ"ת, תנאים מצויינים, "א.ו.ת." 03-371465 (29613)

כתבנית/ מעבדת תמלילים אנגלית ברמת שפת אם, ניסיון בתחום היבוא, לעבודה בתל-אביב. תנאים טובים. "א.ו.ת." 03-371465 (29611)

ל"א.ו.ת." דרושות מעבדות תמלילים, מנוסות בתוכנה: א' ב, וורדסטאר, תנאים מצויינים למתאימות. (29597) 03-371465

מזכירה אנגלית רמת שפת אם, מנוסה מאוד לחברה גדולה ברמת-גן, תל-אביב. תנאים טובים למתאימה. "א.ו.ת." (29591) 03-371465

לקטטרומודל, פקידת מכירות בסיטונאות +נסיון +המלצות 03-814424-5-6 (29360)

לטל-יעד מקבוצת תדיראן דרושה פקידה כללית למשרה מלאה עדיפות לאקדמאית עבודה בחולון/ פ"ת 03-9248001 מיום א' לשוה (27891)

עובדי מחשב

קלדנית מנוסה לשעות עבודה גמישות באיזור כפר-סבא נסיון בהקלדה באנגלית חובה. א'-ה' 8.00 - 14.00 (28310) 03-298877

מורים וגננות

עוזרות ומטפלות

טבחים – קונדיטורים

גזירה/תפירה

הנהלת חשבונות

למפעל תעשייתי בתל-אביב מנהח"ש עצמאי 10 שנות נסיון והפעלת מחשב לפנות בכתב יד, קורות חיים, לת.ד. 29867 תל-אביב (24961)

טכנאים הנדסאים

שרטוט וגרפיקה

עובדי דפוס

מונוטייפ 5 שנות נסיון, בתנאים ואוירה מיוחדים (29648) 03-380988

דרוש דפס בסטליט תנאים טובים ושכר גבוה (27035) 03-657854

חשמל ואלקטרוניקה

עובד/ת בונדר מנוסה בחיווט מעגלי בנדר לחברת אלקטרוניקה גדולה בת"א תנאים מצויינים "א.ו.ת." (29617) 03-371465

כתב טכני מנוסה במיכשור אלקטרוני, אנגלית ברמת שפת אם. לעבודה בהרצליה תנאים מצויינים "א.ו.ת." (29600) 03-371465

חווטי לוחות חשמל מנוסים למפעל גדול ברמה"ש 03-286111 (27684)

עובדי יהלומים

ספרים/יות

נגרים

מנהל עבודה +נסיון למטבחים שכר גבוה +רכב 03-5516334 (14442)

אנ.די.אפ אלון, בנין 46 שקל לנות 03-381017 (29892) 03-371547

נהגים

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

מחסנאים

ל״קסטרו־מודל״ עוזר מחסנאי צעיר, רציני +מוטיבציה להתקדם. 12 שנות לימוד. 03-814424-5-6 (29666)

מחסנאי עבני, בוגר קורס מלפ״ים, רציני נסיון במחשב+ רשיון למפעלים בראשל״צ, יבנה, ת״א ופ״ת 03-286111, (27870) 03-9659735

מוכרים/ות

ל״קסטרו־מודל״ קופאיות, 12 שנות לימוד +נסיון +המלצות. עדיפות תינתן לפקידת בנק. 03-814424-5-6 (29499)

למעקם דרושה מוכרת, הופעה נאה, משרה מלאה 03-337725 (29274)

סוכנים – מקדמי מכירות

חוק הזדמנות שווה בעבודה תשמ״א 1981

דבר חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופי או מהות של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

אנשי שיווק למוצרי תוכנה לכל הארץ, נסיון מוכח +רכב חובה (29279) 052-454328

לחברה ראשית דרושים אנשי מכירות מנוסים למחלקת המודעות תנאים טובים למתאימים, לפנות לטלפון 03-384646 לסמדר (27279)

03-337214 (24321)

מפעילי ציוד מכני

פועלים/ות

עובדי נקיון

עובדי מתכת

רתכי שריון CO_2 חשמל וארגון יכולת עבודה עצמאית, קריאת שרטוט חובה פרופיל 72 ומעלה "חבר" (29531) 03-5101420

חרטים –כרסמים קונבנציונליים נסיון מעל 5 שנים יכולת עבודה עצמאית קריאת שרטוט ברמה גבוהה. למפעל בטחוני במרכז "חבר" (29528) 03-5101420

כוון מנופה למכונות עיבוד שבבי, בוגר בי״ס מקצועי למפעל מתכת באזור ב״ב 03-286111 (28054)

משחיזיים מנוסים (שטוחה ועגולה) למפעל מתכת גדול בהרצליה (27482) 03-286111

עובדי מוסך

שומרים

לחברת שמירה וביטחון דרושים שומרים תושבי מש־דן והשרון לעבודה במשמרות במתקנים בטחוניים עם שכר הולם +נסיעות ותוספות יש להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, רשיון נשק (רצוי) ותמונה ולהגיע לרחוב הנגב 8 ת״א (תחנה־מרכזית) בשעות 9.00– 15.00 כל יום 03-371724 (27640)

יוצאי יחידות קרביות למשימות אבטחה ופיקוח בצוות צעיר ודינמי 03-372021 (28459)

מאבטחים לעבודה באזור הרצליה בשכר טוב ובתנאים טובים לאחר שירות צבאי מלא (27631) 03-370452

פנסיונרים

שרותי אחיות

שליחים

ביקוש עבודה

מכוניות

אאודי

אוטוביאנקי

מושב פצאל בבקעה
מחפש
★ מציל – לעבודה בבריכה
בעל נסיון + תעודת מציל.
★ בחורים/ות בעלי רשיון לטרקטור
לעבודה חקלאית.
מגורים במקום – לשתי המשרות.
לפרטים בטלפון: 02-941130, 02-941185.

אוסטין

אופל

אלפא רומיאו

אמריקאיות

ב.מ.וו.

ג׳יפים

דייהטסו

וולבו

טנדרים

לנציה

מסחריות

מרצדס

סוזוקי

סובארו

פורד

סיאט

סיטרואן

פולקסווגן

פיאט

פיג׳ו

רנו

אופנועים וקטנועים

בתי״ס לנהיגה

בתי״ס ושיעורים

חילופי רכב משומשים

מציעים לקניה

"בלומנפלד מכונות" מציעים מהמלאי: מחרטות, כרסומות ורטיקליות/ הורוזונטליות, מקדחות, משורי סרט, משחזות, משחזות שטוחות 03-335774 (29354)

חיסול מלאי! מכירת מלאי של פרפומריה כולל הציוד והמתקנים, בהזדמנות 03-655637 (28089) 03-652903

רוצים לקנות

רהיטים

מקררים

וידיאו טייפ

מכונות כתיבה

הלוח הכללי

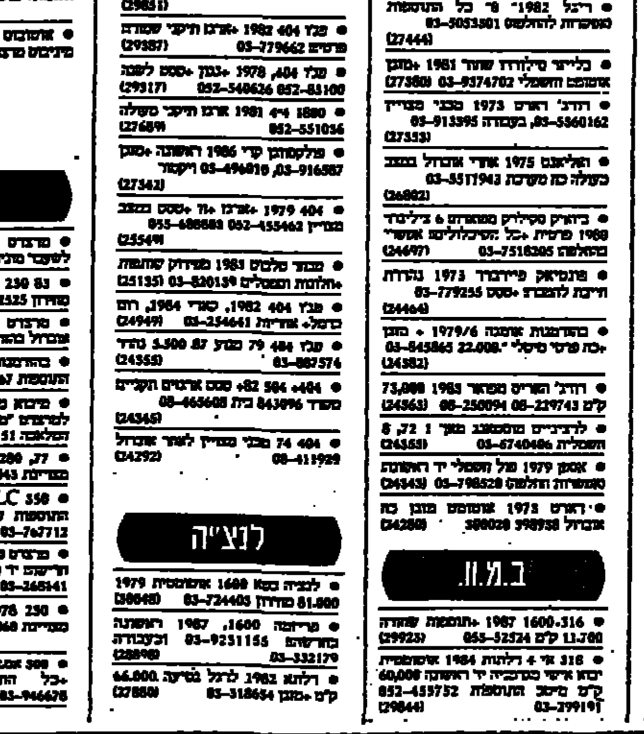

הד כפול ומכופל

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

חיות בית

● גור יורקשייר טרייר יפיפיה ביותר (26597) 915228 9245031

● סוס מאומן ימה תואר מחוזה וכלב-קלאב 5742610-03 (27517)

● למכירה, זאבה בלגית, שחורה, מחוסנת בת שנתיים 5562050-03 (25946)

● כלבים גורים גוגגים מחוסנים באמצים אוהבים 28920-052, 21898-052 (25570)

הלבשה והנעלה

● חיסול כללים ביגוד קייצים מכל המינים 994549-03 947158-03 (29547)

כלי נגינה

● לג במגוון הידורה עד 10 תשלומים. [illegible] (29898) 228303-03

● פסנתרים משומשים חדשים, למכירה, להשכרה ולקניה [illegible] (29684) 265842-03

● "פסנתרי דניאל" הפסנתרים עיין [illegible] (29370) 224418-03

● למקצועיים, הגיעו משלוחים חדשים מ-ELKA-ORLA: מקלדות, [illegible] MTX ;SIMMONS; D.O.D; BO; MONTAR ו-RAM [illegible] (27644) 858408-03

● חדש הגעון של ELKA; תיבת קצב אוטומטית/ תיבת תופים לתיכנות [illegible] (27634)

● אורגן המבר ביתי דו קומתי (25445) 763187-03 בערב

● בבבצע אורגנים קומתיים "850" [illegible] (25273) 291886-03

הלוואות

● רק לבעלי כרטיסי אשראי עד 2500 ללא ערבים 573623-03 (29945)

● מיידית הלוואות עד 2000 ש"ח ללא ערבים 375790-03 (29940)

● מיידית הלוואות עד 2000 ש"ח ללא ערבים 375790-03 (29788)

אשראי גמיש! 76 ש"ח ל-1200 ש"ח לשכירים ללא ערבים, עד 3000 ש"ח כנגד ערבים. "חבות-בע"מ" תל-אביב אלנבי 17 06-576335 03-660341 (29679)

● מתמחית בגביית צ'קים, בגורה בתוקף מיידית [illegible] (29676) 656141-03

● פלארוור בע"מ הלוואות מיידיות [illegible] (29486) 288354-03, 299880-03

● הלוואות אצלנו תקבל אותה בכייף [illegible] (28862) 5464012-03 450382-03

● הלוואות והמשכנתאות גם ללא [illegible] 910697-03 (27866)

● מבצעים הלוואות ולות גחות [illegible] 916614-03 (27588)

חקלאות

● "שתיל" אגרוקם, שתיל, תמוח שסק [illegible] (29764) 322086-06

קורס נהיגה בטרקטור ברחובות, הלימודים מגיל 15 08-592779 (29732)

● במחיר הזדמנותי פרדס [illegible] 686762-053 578925-052 (28855)

● מעניין במושב השקיה "גליה" [illegible] 566055-06 (27451)

● דרוש מרכז לענף המטעים בכפר-ויתקין [illegible] (25967)

● למכירה משק בכפר יחזקאל [illegible] 531112-06 (25779)

● למכירה משק במושב תלמי-אליעזר [illegible] 474515-03 (24815)

טרקטורים

● שופל חלבר 4500 במצב מצויין, אפשרות עבודה (29717) 768155-03

● בגר אולס חלי 1902 מודל 1981 (29219) 588475-06

● למכירה שופל 950 עם צמיגים סלע (27468) 06-585211 1974

● בגר ליבר 1983+ פטיש+ 3 כפות (27448) 923172-04 922335-04

● בעפיל ליי958 לעבודה במשרד [illegible] 346737-03 (24452)

● [illegible] (24583)

בתי כנסת

● "בית הכנסת הגדול בת"א", יעבור לפני התיבה [illegible] (29871)

סירות

● סירת מירץ 1987 40 כ"ס [illegible] (29735) 53843-053

● מתארגנת שותפות [illegible] (29504) ת"ד 6145 ת"א

● קורס לרישיונות שייט. לומדים עד [illegible] 827572-03 (28899)

● גלסטרון 162 115 [illegible] 5082911-03 (24298)

מזגני אויר

● "טיבקור" היטן הטמעה במערכות מיזוג אויר [illegible] 443104-03 7549111-03 (29927) 72877

מלגזות ושינוע

● די-אגד בי. מלגזות חשמל במצב [illegible] 15,400 830981-03 (29670) 831554-03

ריפוי והרזיה

● ליווי הבילוי משמחים יחות על רמה למלון בלבד 24 שעות (29951) 5440137-03

● עם זכי תמנע לא תתאכזב [illegible] (29958) 850229-03 62

● מקסיקנית צרפתיה וישראלית [illegible] 288919-03 (29981)

● אמנויה של יפהפיות וסקסיות על רמה רק לבני מלון 24 שעות (29839) 222891-03

● בלונדינית מרגשת ומוסמכת הבא [illegible] (29837) 5524168-03

● סקסיות הנעותחו ביריהודה 11 [illegible] 658594-03 (29780)

● סקסיות עד תמוח המלך ג'ורג' 41 [illegible] 284680-03 (29778)

● חדש מעסות במיסה [illegible] 652270-03 (29779)

● מנסיה מפתיעה [illegible] 821617-03 (29776)

● התרגשות [illegible] 7515081-03 (29775)

● מגע להנות [illegible] 292594-03 (29767)

● אנגליה סקסית [illegible] 5460666-03 (29628)

● אוסטרלית תגרום לך [illegible] 875963-03 (29547)

● "שגל" הזרית אביב מרגשת [illegible] 7527722-03 (29415)

● בטכיל [illegible] 5742884-03 (29344)

● בלערית בילוי [illegible] 739195-03 (28554)

● קליאופטרה "ביסראל" 20 ש"ח [illegible] (27894)

● מבצע 15 מגל [illegible] 625574-03 (27297)

● מיוחדות קלסיות 24 שעות [illegible] 449813-03 (26228)

● דר מכיים [illegible] 888378-03 (25648)

● ליווי ובילוי [illegible] 5440157-03 (25471)

● מארוזה [illegible] 815886-03 (25335)

● בלונדיניות [illegible] 284205-03 (24588)

● פרטי עשה [illegible] 456130-08 (24801)

פוליש וניקיון

● "המבריק" נקיון ופוליש [illegible] 313599-03 (29948)

● "שריגי" פוליש [illegible] 749728-03 (28151)

ציוד תקשורת

● תברת קשר [illegible] 9241155-03 728220-04 (29902)

ציפוי אמבטיות

● "זאב" חידוש אמבטיות בביתך, בכל הארץ ובאחריות 78862-052, 638292-02, 533454-04 (29928)

קיט ונופש

● למכירה 2 חדרים מרוהטת ב"לב הגליל" טבריה 36.000 דולר 7517260-03, בבית 834769-03 (29572)

● להשכרה בוילת דירות נופש מרוהטת קרובה לים 699722-057 (27583)

אותיות דביקות

● הסוד: עשה שלטים בעצמך באותיות דביקות צבעוניות ושלטים מוכנים (29465) 9342707-03

שרותים

בת זוג

● למשכיל ונאה אשת עסקים יפהפיה ומשכילה 47 "אתי" 296024-03 (29418)

● למשכיל ונבוה עצמאות משכילה יפהפיה 28, הברטואית יפת תואר 22, "אתי" 296024-03 (29404)

בן זוג

● אקדמאי 30, תעשיין 27, מהנדס 28, תעשיין מקסים 42, "אתי" 296024-03 (29405)

הכרויות

● "לילך" יחס אישי בהנהלת אקדמאית. מחלקה לצעירים/ותגבי (29841) 296679-03

● "אלקטיס" ליווי הורה מהעמית עזיזות [illegible] 204516-03 285204-03 (29723)

● "זהר" שרות הליווי [illegible] 349686-03 236594-03 (29720)

● מכנור אנשי יופים צעירה [illegible] 257875-03 (29564)

● לאמרים באמת סטודנטית [illegible] 226551-03 (29457)

● "גלי" ליווי [illegible] 879785-03 (28456)

● לנערות [illegible] 5464514-03 (25985)

● "פרפרים" [illegible] (25311)

● "זנוט" בילוי וליווי [illegible] 815834-03 (25196)

● "אלקטיס" [illegible] 204516-03, 285204-03 (24371)

שוק המציאות

● אופנים [illegible] 817223-03 (29805)

● תנור אפיה [illegible] 471220-03 (29710)

● [illegible] 947158-03 994549-03 (29352)

● [illegible] 748635-03 (28491)

● ארון [illegible] 909966-03 (27843)

● [illegible] 458785-03 (27749)

● [illegible] 760885-03 (27727)

● [illegible] 348890-03 (27696)

● [illegible] 618347-053 (27641)

● [illegible] 655878-03 299699-03 (27122)

● [illegible] 5322427-03 (27044)

● [illegible] 88364-052 (25976)

● [illegible] 356707-03 (25274)

● [illegible] 9326199-03 (25228)

● [illegible] 315538-03 (24984)

● [illegible] 471788-03 (24918)

● ארון מטבח 4 מ' [illegible] 9343678-03 (24576)

● [illegible] 9326490-03 (17878)

● [illegible] 883452-03, 847275-03 (17154)

● קלבים, קרוסלה, חדשים, [illegible] 557786-052 5413584-03 (16418)

נתניה

דירות

● 4 בנתניה [illegible] 347322-053 (29556)

● בנתניה [illegible] 576472-052 (15575)

הצעות עבודה

[illegible]

דרושים תושבי קרית-מדאו ונתניה לעבודה כשומרים במיתקנים ביטחוניים למתאימים שכר טוב +הסעות +ארוחות 03-370452 (27604)

באר שבע והדרום

דירות

● שלה, גמור כולל [illegible] 921570-057 35496-057 921789-057 (26519)

● בערד, 4, 100 מ"ר [illegible] 956581-057 (29741)

להחברת ברוקרים גדולה דרוש/ה

מקדם/ת מכירות

אחד ויחיד

להרחבת חוג הלקוחות.

הכישורים הדרושים

★ נסיון בניהול משא ומתן.

★ השכלה אקדמית בתחום כלכלי (רצוי נסיון בשוק ניירות ערך).

★ גיל 35־25.

★ בעל/ת הופעה נאה.

★ בעל/ת רכב.

התגמול יהיה מורכב

משכר קבוע + פרמיות + הוצאות רכב.

נא להתקשר ביום ראשון 10 באפריל 1988
לטל. 294283־03 או 200923־03
בין השעות 16.00־09.00 לגיל או יוסי.

ג'יגה

GIGA

פיתוח מערכות אינטל, VAX
שיווק הנדסה בעזרת מחשב

דרושים:

מנהל שיווק
עצמאי, יזם, נסיון רב וכושר ארגון — הכרחיים (תנאים יחודיים)

מזכירת בכירה
בעלת יוזמה, תעודת בגרות ושליטה במחשב ובאנגלית — הכרחיים

לפנות לת.ד. 6060 חולון 58160 טל. 842750־03

לחברת רסיקאר יבואני ב.מ.וו

דרוש

בוחן רישוי מוסמך

לעבודה בחולון, בפרטים נא לפנות לשמשון בטלפון: 5560182־03,
5560383־03

קורס מתקדם להכשרת

אנשי שיווק ומכירות

בענפי הרפואה השונים
ממיר מערכות מידע ויאום רפואי.

טלפון: 5466040־03

למרכז ספורט אזור

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

לעבודה עצמאית

לקביעת ראיון
טלפון: 5561145־7

I M S I
דרושים
עובדים לא מקצועים
בעלי רקע טכני
טל. 245222/3־03
זלטופולסקי 24 ת"א

דרושים
סוכני מכירות
לתחום החקלאי
לכל חלקי הארץ
חובה רכב פרטי וערבויות
לשלוח קורות חיים + נסיון קודם וטלפון לקרי דוד
אבן־גבירול 2 / 105 ת"א

דרוש
מהנדס בנין
לעבודה עצמאית לתיאום ופיקוח לפרוייקט על־יד באר־שבע
רק בעלי נסיון יענו
טלפון 711441־04

דרושים
מומחים חקלאיים
בגידול עגבניות
לריכוז פרוייקטים בחו"ל.
מועמדים בעלי נסיון מוכח בגידול בשטח פתוח או בחממות, דוברי אנגלית או ספרדית, מתבקשים לפנות: ת.ד. 11559 ת"א, מיקוד 61114 עבור פרוייקט עגבניות. לצרף קורות חיים בכתב־יד

לחברת המובילה בענף האופטיקה

ד ר ו ש י ם

★ **סוכן/ת** הופעה. רכב.

★ **עובדי יצור** לערב 22.00–16.00

★ **לסניף ירושלים**

שליח + רשיון לטילון

למועמדים המתאימים תנאים טובים ואפשרויות קידום

לפנות לענת לטלפון 724889־03

רשות שדות התעופה בישראל

נמל תעופה בן־גוריון
דרושים

יוצאי יחידות קרביות
ליחידת אבטחה
בנמל תעופה בן־גוריון

העבודה מוצעת במשרה מלאה במשמרות לתקופה מינימאלי של שנה. אפשרות העסקה גם במשרה חלקית לסטודנטים.

תנאי הקבלה:
– שרות צבאי מלא ביחידה קרבית.
– 12 שנות לימוד.
– מצב בריאות תקין.
– מגורים באזור גוש דן.
– גיל עד 30.

– למועמדים המתאימים יוצעו תנאי שכר נאותים והטבות נוספות.
– למעונינים בעלי הכישורים המתאימים תתקיים ועדת קבלה במנהלת נמל תעופה בן־גוריון בבניין משרד הבריאות (סמוך לאולם המכס) ביום ג' 12.4.88 בין השעות 11.00–08.00.
– על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודות שחרור מצה"ל ושתי תמונות.
– המתאימים יעברו הכשרה במסגרת קורס בן מספר ימים.

למוסד ממלכתי באזור תל־אביב

דרושים

נהגים

במשרה מלאה
לעבודה קבועה, כולל תנאים סוציאליים.

דרישות התפקיד:
א. בעלי רשיון על אוטובוס או בעלי רשיון ג'.
ב. גילאים 38–23.
ג. לאחר שירות צבאי מלא ובריאות תקינה.

באם הנכם עונים על הדרישות, נא לפנות לטל' 210875־03 בין השעות 16–08 או בדואר לת.ד. 33156 עבור רחל בצירוף קורות חיים, פרטים אישיים, כולל מספר ת.ז. מספר אישי, ארץ לידה, שנת לידה, שנת עליה, כתובת ומספר טלפון.

סודיות מובטחת.
רק מועמדים מתאימים יענו.

לעבודה במשרד פרסום דרושים:

יועץ שיווק

ליעוץ שיווקי ללקוחות המשרד. תואר מאסטר במינהל עסקים והתמחות בשיווק. נא לפנות לצביה פוגל בכתב. (עבור: "יועץ שיווק").

תקציבאי

לטיפול בלקוחות חדשים. תואר מאסטר במינהל עסקים והתמחות בשיווק (לא הכרחי) ניסיון קודם במשרד פרסום. נא לפנות לצביה פוגל בכתב. (עבור: תקציבאי).

קופירייטר

ניסיון של שנתיים ויותר בפירסום. נא לפנות לנמרוד בורוש בכתב.

ארט דיירקטור

ניסיון של שנתיים ויותר בפירסום. נא לפנות לצבי לוין בכתב.

אשת יחסי ציבור

ניסיון קודם ביחסי ציבור וארגון ארועים. נא לפנות לצביה פוגל בכתב. (עבור: איש / אשת יחצ"צ).

מזכירה

הדפסה מעולה בעברית ובאנגלית. ידע וניסיון בכל עבודות המזכירות. נא לפנות לצביה פוגל בטלפון 248216

פוגל לוין בורוש

פרסום, קידום מכירות ויחסי ציבור בע"מ.
שדרות רוטשילד :., תל־אביב 65272.

לצה"ל דרושים

להתפקיד יחודי הקשור בעבודה עם זרים

קצין בדרגת סרן / רס"ן

בעל הכישורים הבאים: א. יוצא יחידת שדה.
ב. דובר אנגלית.
ג. השכלה גבוהה.

על הקצין להתגורר במרכז הארץ.

★ בדבר פרטים יש לפנות לאמי טל: 790584־06

לקמ"ט מסים יו"ש ועזה
דרושים עובדים

מקום העבודה:

א. 6 עובדים לאזור יהודה (מקום מגורים: ירושלים, באר שבע, רהט, ערד).

ב. 4 עובדים לאזור שומרון (מקום מגורים: פתח־תקוה, כפר־סבא, נתניה, אזור המשולש).

ג. 8 עובדים לאזור עזה (מקום מגורים: באר־שבע, אשקלון, אשדוד, קרית מלאכי, קרית גת, רהט).

דרגות המשרות: בהתאם לכישורי המועמד, החל מדרגה מ"ז בדירוג האחיד ומעלה או בדירוג המקביל של האקדמאים, כולל תוספת בודדות 12% ו"תוספת שטחים".

תיאור התפקיד:
★ פקידות כללית, עבודות ארכיב ומזכירות.
★ ביקורת ספרי חשבונות בעסקי נישומים.
★ קבלה/שיחזר מידע באמצעות מסופים.
★ פעולות אכיפת גביה – הצל"פ מחסומי דרכים וכו'.

דרישות התפקיד:
★ השכלה – ברמות שונות: מ־10 שנות לימוד ומעלה.
★ ידיעת השפה הערבית המדוברת חובה. יועדפו יודעי קרוא וכתוב בערבית.
★ רצוי ידע בהנהלת חשבונות.
★ כושר הבעה בכתב ובע"פ.
★ רצוי לאחר שירות צבאי סדיר.

בחינות ושיבוץ:
המועמדים שיעמדו במיון הראשוני יידרשו לעבור בחינות בכתב כנדרש ע"י נציבות שירות המדינה וישובצו – לאחר תקופת נסיון – בתפקידים מתאימים עפ"י כישוריהם.
עובדים שיתקבלו יועסקו במשרדי קמ"ט, יו"ש ו/או עזה עפ"י חוזה מיוחד במשרות של משימה חולפת.

הגשת מועמדות:
המעונינים להגיש מועמדותם כאמור לעיל יפנו כדלקמן:
א. אזור יהודה – אל משרד פקיד שומה באר שבע, רח' הרצל, פסג' אניק, מר א. חרמוני (טל' 30161־057).
או אל מחלקת כח אדם, נציבות מס־הכנסה, בנין מס' 1, הקריה, ירושלים (טל' 665524־02, 558251־02).
ב. אזור שומרון – אל משרד פקיד שומה נתניה, רח' סמילנסקי 1, מר יעקב שלגי (טל' 331744־053).
ג. אזור עזה – אל משרד פקיד שומה אשקלון "המרכז הגפני" בית סולל בונה, מר א. ברדילי (טל' 24219־051).

היום האחרון להגשת בקשות המועמדות:
יום א', ז' באייר התשמ"ח (24.4.88).

לעבודה בטחונית בארץ ובחו"ל

דרושים

יוצאי יחידות קרביות

הנתונים הדרושים:
★ גילאי 28–21
★ שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (הכרחי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.
★ ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופית אחרת.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

אנו מציעים:
★ עבודה רבת אתגר בארץ ובחו"ל.
★ תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.
★ חוזה העסקה למספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת).

העבודה מתאימה גם לסטודנטים המתכוונים ללמוד בארץ או בחו"ל בשנת הלימודים הבאה.

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור שחר בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.

– פונים מתאימים יענו –

למפעל כימי גדול ומבוסס באזור חיפה דרושים/ות

1. מהנדס כימי – למתקני הייצור
התפקיד מציב בפני המועמד שיתקבל אתגר מקצועי וניהולי רב ענין
הכישורים הדרושים:
★ תואר בהנדסה כימית ממוסד מוכר
★ נסיון של לפחות 4 שנים בעבודה במתקנים ו/או יחידות עם ציוד מקביל לתעשיה הכימית
★ נדרשת יכולת ניהולית וארגונית מוכחת

2. מהנדס מכונות – למחלקת האחזקה
לעבודת פיקוח וארגון על ציוד ומערכות מכניות
הכישורים הדרושים:
★ בעל תואר מוכר
★ נסיון בתעשיה הכימית/מאוז/או דומה של לפחות 3 שנים
תנאים טובים למועמדים המתאימים
מתבקשים לפנות רק מועמדים העונים על כל הקריטריונים.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים מלאים ונסיון לת.ד. 4893 חיפה עבור מספר 2232 (מיקוד 31040) ולציין ע"ג המעטפה את סוג המשרה.
– סודיות מובטחת –

לבית־הספר נפים

דרושים

מורים

לכיתה א'
ומתמטיקה לחטיבת הביניים

לפנות טלפונית:
לבי"ס נפים – 941421־02
או למועצה האזורית – 941434־02
או בשעות הערב:
לאסתר טלמור – 941081־02
או לטובה כהן – 941357־02

לרשת מלונות

דרוש

מנהל/ת מכירות

עדיפות למתמחים בשוק האמריקני

נא לפנות בכתב יד עם פרטים מלאים וקורות חיים לת.ד. 14164 תל־אביב 61141, עבור מכירות

סודיות מובטחת

דבר עתון לאנשים מבינים

זמיר

לסניפינו ברחובות רמלה ואשדוד דרושים

• חשמלאים מוסמכים/עוזרי חשמלאים וחממ"ניקים מספר הצעות עבודה לבעלי ידע בחיווט והכנת לוחות חשמל. מתאים גם לבעלי נסיון צבאי בלבד.
• רתכים/מסגרים מקצועיים ומפסים, קוראי שרטוט, בעלי יכולת עבודה עצמאית, שכר גבוה-ביותר.
• מפ"טים/מחסנאים בעלי נסיון של שנתיים או נסיון צבאי, רצוי יוצאי חי"א, בעלי רשיון מהינת.
• עובדי יצור/מפעילי מכונות לעבודה במספר מפעלים גדולים, תנאים סוציאליים מלאים, הסעות, ארוחות, 5 ימי עבודה. העבודה מתאימה ליוצאי צה"ל בלבד, שכר גבוה!
• מחרטות/מלחימות נסיון של 3 שנים לפחות, רצוי יוצאות חי"א, ידע בחיווט תעשייתי.
• מעבדות תמלילים עב/אנ לבעלות נסיון בלבד, אנגלית ברמה גבוהה, שכר גבוה!
• מגוון הצעות עבודה מידיות נוספות למסגרים, חרטים, לבורנטים, מכונאים תעשייתיים, מכונאי דיזל, עבודות יצור ועוד.

כל המישרות:
★ תנאים טובים, שכר גבוה
★ מפעלים גדולים ומוכרים בלבד
★ לתקופות ממושכות

רחובות: הרצל 202 טל. 08-473832 08-463103
אשדוד: רוגוזין 22 טל. 08-535455
רמלה: הרצל 100 טל. 08-237858

המישרות מוצעות לתושבי לוד, רמלה, ראשל"צ, נס-ציונה, רחובות, יבנה, גדרה, אשדוד, אשקלון, קרית-מלאכי וכל תושבי האזור.

שרותי כח אדם בע"מ

אלקו בע"מ דרושים:

★ אנשי מכירות מעולים
1. לענף לוחות ומיישרים.
2. לענף שנאים
כישורים נדרשים:
– הנדסאי/טכנאי חשמל זרם חזק
– ידע בתקני חשמל מ.ג. רמ.ג.
– נסיון באלקטרוניקה תעשייתית – רצוי.
– היכרות מעמיקה עם הענף.
– נסיון מוכח במגעים, הכנת הצעות ומכרזים.
– נסיון ויכולת מוכחת בניהול מו"מ טכני/מסחרי עם לקוחות.
– ידיעת השפה האנגלית. שפות נוספות – יתרון.

★ שרטטים/ות
עם נסיון שנתיים לפחות בשרטוטים אלקטרומכניים.
– נסיון עבודה עם מערכת C.A.D. – יתרון.

המעוניינים יפנו בכתב אל אלקו בע"מ, מח' המנגנון, ת.ד. 176, רמת-השרון, מיקוד 47100

דרושים

למשרד מכירות של חברת מחשבים דרושה

מזכירה
* הדפסה במעבד תמלילים
* יכולת ביטוי בע"פ ובכתב
* כושר אירגון ואדמיניסטרציה
* ניהול משרד
* נסיון של 5 שנים בתפקיד דומה
* מגע שוטף עם לקוחות החברה
* 5 ימי עבודה בשבוע
לפנות בכתב-יד לת.ד. 25266 ת"א 61252
רק מתאימות תיענה

לקרני אור רחובות דרושים:
★ מתקיני לחיזור אור בדב
★ חשמלאי רכב
פרטים 08-468498

דרושה מרכזנית לתדקס תדיראן 1000
לפנות לי"א 03/379111

למשרד עורך דין בחיפה דרושים/ות
1. עורך/ת דין
בעל/ת ניסיון של 3 שנים לפחות
2. מתמחה
נא לפנות בכתב יד בציון קורות-חיים, כתובת ומס' טלפון לעורך דין שמעון אייל ת.ד. 4807 חיפה 33101.

דרושים
★ שרטט/ת
★ מעצב/ת פנים
נא להתקשר בטל. 03-234254 בין השעות 9.00-13.00 [illegible]

דרושה

אחות ראשית

בעלת הכשרה ונסיון (אפשרי גם אח ראשי)
לפנות לאמרכל בית-החולים ליכטנשטדטר יד-אליהו, תל-אביב שד' החייל 4 טל' 03-331414

לכתיבה-טכנות בע"מ דרושים:
מכנאי חמ"מ קורנס
לפנות טל. 03-5562555 לחשידה.

לקיבוץ בית-השיטה

דרושה

אחות מוסמכת

עם ניסיון בשכירות
06-536788 ביום
06-536884 בערב

דרוש: מפעיל למחרטה אוקומה C.N.C
עבודה גם במשמרות
טל. 03-5591643
לפנות לאיתן.

ציקלון

מוצרי תעופה בע"מ

דרושים/ות

מבנאים תשפחתיים

* עדיפות ליוצאי חיל האויר במקצוע הנ"ל.
* בוגרי ביה"ס מקצועי במקצוע זה.
5 ימי עבודה בשבוע, הסעות מחיפה והחבל הגליל המערבי, מובטחים תנאים טובים למועמדים המתאימים כולל עזרה בדיור לבאים ממרכז הארץ.
מועמדים מתאימים יפנו טלפונית לאסתי נימן 04-961[illegible]

משאויר

דרושים לעבודת משמרות בנתב"ג

★ עובדים כלליים
★ מלגזנים

תנאים טובים למועמדים כולל קביעות ותנאים סוציאלים מלאים ארוחות והסעות
טלפון 03-9711696

סוף שבוע חינם!!!

למחווטים / ות

בעל/ת נסיון
תנאים מצויינים למתאימים
לפרטים טל. 03-245222/3

דרושים

למפעל תעשייתי דרוש

מנהל עבודה
* נסיון בניהול צוות עובדים של 3 שנים לפחות + המלצות.
* מגורים – עדיפות באזור השרון.
* עד גיל 35.
לפנות בכתב-יד בציון קורות חיים לחב' ברבורה ולוי בע"מ, עמל 38, איזור התעשיה, רעננה.

למושב הצבה בערבה דרושה

קלדנית (שברת מחשב)
על מחשב דיגיטל.
* העבודה למינימום שנתיים עד שלוש שנים.
* מגורים במקום.
לפנות לטלפונים: 057-81544, 057-81189

לחברה תעשייתית באזור יהודה דרושה
1. במכירה נסיון 3-5 שנים
הדפסה אנגלית, יכולת עבודת צוות
2. כתבנית – אנגלית
שעות העבודה אינה 08.00-16.00 יום שישי 08.00-13.00
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 603 ת"א 61006

לחברה מסחרית גדולה דרוש:

חשב/ת שכר למשרה מלאה

כישורים:
נסיון 5 שנים כחשב שכר
ידיעה טובה בהנה"ח
ידיעת דיני העבודה
מקום עבודה בת"א
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 620 ת"א 61006

דרושה

מזכירת הנהלה

תאור התפקיד: סיוע למנהלת לשכה, תיוק ודואר.
הדרישות:
1. השכלה תיכונית.
2. ניסיון של 10 שנים ומעלה במזכירות.
3. הדפסה עברית
קורות חיים והמלצות יש לשלוח לת.ד. 13211 ירושלים

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

למשרד עורכי-דין דרושה

מזכירה מעולה

בעלת ניסיון וכישרון בהדפסה על מעבד תמלילים
5 ימי עבודה בשבוע
שעות העבודה: 08.30–16.30
תנאים טובים למועמדת המתאימה
טלפון 03-7528716-7-8

דרושים

לחברת דלק בארה"ב (פורטוריקו)

1. סמנכ"ל DEPUTY MANAGING DIRECTOR
בעל נסיון ניהולי של לפחות 8 שנים בתעשיית הנפט, חברות דלק או בתי זקוק.
עדיפות תינתן למהנדס כימי

2. מנהל כספים
עם ידע ונסיון רחב בבנקאות בינלאומית

3. מנהל שיווק
עם ידע ונסיון רחב בענף הדלק או הפטרוכימיה
הכשורים הדרושים:
■ שליטה מלאה בשפה האנגלית הכרחית, רצויה שליטה בספרדית
■ השכלה אקדמאית
■ גיל עד 50
מועמדים העונים על כל הדרישות יפנו רק בכתב יד בצרוף קורות חיים ותמונת פספורט לת.ד. 4496 חיפה 31044
(ולציין ע"ג המעטפה מס 7521)
– סודיות מובטחת –
מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד

Milan Software Ind.
מילן תעשיות תוכנה בע"מ (1976)

Our USA branch has a growing need for

PROGRAMMERS / ANALYSTS

The applicant should have at least:
- B. Sc. or B.A. in computer related education.
- Fluent English communication skills.
- 4 years of proven experience in programming of business applications.
- In depth experience in VAX/VMS, Cobol, Basic, FMS
- Knowledge in C. Pascal, Rdb, DBMS, ACMS, TDMS.

Send your resume or call Milan Software Ind., 118 Ha'atzmaut St., Haifa 33411, Tel: 04-520437.

לנציגות הישראלית של חברת תרופות בינלאומית המבוססת על מחקר דרושים

נציגים רפואיים

1. לאזור המרכז 2. לאזור הדרום 3. לאזור הצפון
לתגבור אנשי הצוות הפועלים בשטח.
לעבודה זו שהינה בעלת דרישות גבוהות במיוחד אנו מחפשים אדם בעל כישורים ואישיות דינמית, בעל תואר בביולוגיה, מיקרוביולוגיה או ביוכימיה.
להתקשר החל מ-10.4.88 בשעות העבודה 03-331425

המכון להכשרה ולקליטת אקדמים מחו"ל

דרוש מנהל

לניהול החינוכי והאדמיניסטרטיבי של מוסד עליותי, חינוכי וקליטתי; לפיקוח על הפעלתו התקינה, כולל תיכנון ופיתוח, תוך כדי שיפור מתמיד.
כישורים חיוניים: בוגר אוניברסיטה; נסיון בניהול מערכת חינוכית; כושר הבעה מלא באנגלית ובעברית בעל פה ובכתב; ידע בלימודי היהדות ובעל יחסי אנוש מעולים.
כישורים רצויים: ידיעה בצרפתית או בספרדית; רקע בפירסום / שיווק / יחסי ציבור; נסיון בבניית תקציבים ובניהול מערכות כספיות.
תנאי העסקה: בהתאם לכישורים וכמקובל במוסד ציבורי.
מועמדים יפנו בכתב ל"ועדת המכרז" במכון וג'ס, עד 80700, בצירוף קורות חיים ופירוט (באנגלית ובעברית) בדבר נסיונם וכישוריהם רלוונטיים למשרה הנ"ל, וזאת עד ליום 30.4.88

זמיר לסניפנו בתל-אביב

דרושים/ות

מזכירת יבוא ו/או יצוא אנגלית ברמת שפת-אם, רצוי צרפתית, נסיון הכרחי, למשרה מלאה.
פקידת יבוא ו/או יצוא אנגלית טובה, הכרת מסמכי-יבוא כולל הדפסה.
מזכירה עברית/אנגלית ידע בהנה"ח רצוי ממוחשבת, לתפקיד עצמאי, עיבוד תמלילים הכרחי.
מזכירה עברית/אנגלית נסיון בעיבוד תמלילים הכרחי.
מעבדות תמלילים עברית/אנגלית הצי סיוג בטחוני.
חשב/ת שכר נסיון בהכנת משכורות ועיבוד נתונים ללשכת שירות, יכולת עבודה עצמאית, לחצי משרה, לאיזור נאות-אפקה.
שכר גבוה ותנאים הולמים למתאימים!
ת"א בן-יהודה 26, טל. 284494, 03-289505

שרותי כח אדם בע"מ

לרשת מלונות שיף דרוש/ה:
★ מסודש בכיר/ה עצמאי/ת מוסמך
נסיון בניהול צוות עובדים
לפנות לעוזי בטלפון: 03-282256

+ 2250
רכב צמוד
לנשים מעל גיל 24
עדיפות לבעלות נסיון במכירות, פקידות בנק בשיווק תכניות חיסכון לאוניברסיטה לכל חלקי הארץ.
ראיונות יערכו במלון בת"א – חיפה – וירושלים.
052-541946

"לינרן" קבוץ הסוללים

צעירים/ות בוגרי צבא

בואו לנסות משהו חדש!!
הצעה שאין לה מתחרים: חיים בקיבוץ בתנאים של חבר משק (מגורים, תקציבים וכלכלה במקום על חשבוננו) ובסיום שנת עבודה: סכום כסף גבוה המהווה חסכון נקי אותו לא תקבלו בשום מקום אחר. על המעוניינים להגיע בגרי צבא מלא, ותקבלו לעבודה אחרי ראיון לתקופה של שנה לפחות. נא לפנות טלפונית בימים שישי-שלישי, 8.4–12.4 בשעות 10.00–16.00 לטלפון: 06-573026, 06-573004

דרוש

איש קול (Sound Man)

בעל נסיון
לעבודה קבועה 03-5463794

דרושים באזור רמלה

חיילים משוחררים

בענף המתכת
תנאים מצויינים
03-7513448
03-729084

טמפו תעשיות בירה

לסניף השיווק בנתניה דרושים:

★ מנהל מחסן שיווק
נסיון בניהול מחסן במערכת הפצה ממוחשבת. נסיון בניהול צוות עובדים גדול. נכונות לעבודה בשעות שמעבר למקובל.

★ עוזר למנהל מחסן
בעל רקע ונסיון בעבודת מחסן ממוחשב. נכונות לעבודה בשעות נוספות.

מועמדים מתאימים ותושבי האזור, מתבקשים לפנות למר יוסף רפאלי בטלפון: 053-58131

לתעשיה הצבאית באזור המרכז

דרושים

01/62 עובדי "יצור בלתי מקצועיים"

דרישות המשרה:
1. 10 שנות לימוד לפחות.
2. לאחר שרות צבאי.
3. בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה)
מועמדים העונים לדרישות המשרה מתבקשים לפנות ליחידת התעסוקה של התעשיה הצבאית, רחוב הארבעה 16 תל-אביב, ביום שלישי ורביעי 12–13.4.88 בשעה 8.00 בבוקר.
נא להביא תעודת זהות, פנקס מילואים ותעודת שבוי ו/או תעודת פטור.
על כל עובד יהיה להצטייד במועד מאוחר יותר בטופס שליחה של שירות התעסוקה במקום מגוריו.
(הסעות למפעל וחזרה מכפר-סבא בצפון עד אשדוד בדרום).

סיבים כימיים ישראליים (מקבוצת – "כלל")

למפעלינו באשדוד

דרושים:

מכונאי-תעשיה

★ לעבודה קבועה ומעניינת.
★ יתרון לתושבי אשדוד והסביבה.
(המודעה הנ"ל מיועדת לגברים ונשים כאחד).
בפרטים נא לפנות למח' כח-אדם טלפון 08-531234. או בכתב-יד לת.ד. 19 אשדוד, עבור "מכונאי".

לחברת [illegible] דרוש

סמנכ"ל לתיפעול

בעל הכישורים הבאים:
1) יכולת ניהול אירגון ותיפעול עובדים ברמות שונות.
2) כושר ניהול משא ומתן עם קבלני משנה.
3) כושר ניהול משא ומתן עם לקוחות.
4) בעל יוזמה מעוף כושר אילתור ויכולת לדחוף דברים.
5) בעל רשיון נהיגה וטלפון.
6) מגורים בגוש דן.
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 33865 ת"א
מיקוד 61338. סודיות מובטחת.

קורס מס' 4 ללימוד צילום/מונטג'

לאור ההצלחה בקורסים הראשונים אנו פותחים קורס חצי שנתי נוסף.
למועמדים המתאימים שיתקבלו מובטח:
★ לימוד מקצוע מעניין בענף הדפוס
★ קבלת שכר כבר מהחודש הראשון
★ הכנסה נאה ★ משרה קבועה
יתקבלו מועמדים בגיל 20–30 בעלי 12 שנות לימוד לפחות או רקע בנושא הגרפיקה.
נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים וציון מס' הטלפון לאופסט פרוגס בע"מ, רח' יצחק שדה 7 תל-אביב 67775
על המכתבים להגיע לידינו עד 20.4.88
– סודיות מובטחת –

למפעל אלקטרוניקה בתל-אביב דרושים/ות

1. הנדסאי/ת מחשבים
להקמת מערך בדיקות מבוקר מחשב.
דרישות התפקיד:
★ שליטה בשפת פסקל או שפת "C" על מחשב P.C.
★ נסיון בעבודה עם כרטיסי I/O ו- A/D.
★ נסיון מוכח בשילוב תוכנה עם חומרה.
★ כושר עבודה עצמאי.

2. טכנאי אלקטרוניקה
לבדיקות סופיות ותיקונים. בעל נסיון.

3. עובד כללי
לעבודות שונות עם רשיון נהיגה.
– משרות מלאות.
– מגורים במרכז הארץ.
לפנות לשרה לתיאום ראיון בטל. 03-331019

לקבוצת כנרת

דרושה

אחות מוסמכת

בעלת נסיון בבריאות הקהילה
להתקשר טלפונים: לאפרת בבוקר 06-756765, 06-756105 בערב 06-756521

תיכון תורני מקצועי – טבריה

דרושים לשנה"ל תשמ"ט
★ רם מחנך
★ מרכז הדרכה
★ מורה לעברית ולשון
★ מדריכים חינוכיים
למתאימים ינתנו תנאים מועדפים ודיור במקום
בדבר פרטים: 06-795644, 06-795920, או בכתב לת.ד. 3083 טבריה

לבית הורים אקסקלוסיבי בכפר-שמריהו

דרוש/ה לעבודה מיידית

מנהל/ת מטבח וחדר אוכל

דרישות התפקיד:
★ טבח/ית מקצועי/ת בעל/ת נסיון בבישול ואפיה בסגנון אירופאי
★ ניהול מטבח וחדר אוכל ל-200 סועדים
★ יחסי אנוש מעולים
★ דובר/ת גרמנית רהוטה
מועמדים מתאימים יפנו למנהלת טל' 052-573643; 052-573649; 052-78829/0
סודיות מובטחת

לחברת שיווק גדולה בת"א

דרושים/ות

1. דיילות מכירה
לרשתות השיווק הגדולות
בעלות הופעה נאה
עד גיל 35
תנאים טובים למתאימות

2. מנהל/ת חשבונות – סוג 2
תאור תפקיד
– אחראי על מערך הלקוחות בחברה
– אחראי על ניהול הקופה בחברה.
דרישות התפקיד – עד גיל 35
– נכונות לעבודה מאומצת.
– נסיון בניהול קופה ממוחשבת.
– ידע בניתוח כרטיסים.
נא לפנות טלפונית 03-255786 מיום א'

דלתא גליל תעשיות בע"מ DELTA

למפעלנו בכרמיאל

דרושים/ות

חדמיתן/ית – מפעיל מחשב גזירה
לעבודה מעניינת ★ בוגר תיכון

גזרן/ית
★ בעל נסיון בעבודת גזירה במפעל טקסטיל.
★ יתרון לבעל נסיון בהלבשה תחתונה.
מגורים בכרמיאל או סביבתה הקרובה – חובה.
תנתן עזרה בדיור
לקביעת ראיון נא לפנות למזכירות המפעל בכרמיאל – 04-986911.

ג'נפרייט משלוחים בינלאומיים בע"מ

דרושים:

1. פקיד/ה יבוא
נסיון הכרחי, הכרת מסמכי יבוא, ידע בהפעלת מחשב.

2. שליח/איש קשר בנתב"ג
בעל נסיון, רשיון נהיגה הכרחי, עדיפות לבעלי קטנוע.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לג'נפרייט ת.ד. 51190 תל-אביב 67215 (אוריט).

למוסד החינוכי בקעת כינרות (ע"י קיבוץ בית-זרע)

דרושים מורים

למקצועות הבאים:
★ טכנולוגיה – לכיתות ז' – י"ב.
★ מוזיקה – לכיתות ז' – י"ב.
★ סיפרות – לכיתות י' – י"ב.
המעוניינים יפנו לזיוה או שולה טלפונים 06-755115 06-751234, בערב 06-755381.

דרוש/ה

מנהל/ת

לבית תינוקות במרכז הארץ
עם התמחות בתחום הגיל הרך
כישורים: תואר B.A. באחד מתחומי מדעי ההתנהגות + נסיון בטיפול בגיל הרך ויכולת להנחות ולהדריך צוות.
אפשרות למגורים במקום לבודד או לזוג.
לפנות בכתב בצירוף תולדות חיים והמלצות לת.ד. 51985 תל-אביב

לחברה בתחום הבניה דרושים

אנשי מכירות מעולים

מאזור ת"א והצפון
★ בעלי ניסיון של 3 שנים בתחום הבניה
★ הנדסאי או מהנדס בנין – יתרון
★ רכב חובה
להתקשר 051-801200

לבית-הספר בית-השיטה דרושים

מורים

לשנה"ל תשמ"ט
1) מחנכת לכיתות יסוד – מישרה מלאה
2) מורה לאנגלית – מישרה מלאה
3) מורה למקצועות ריאליים – מישרה מלאה
לפנות בשעות העבודה טלפון: 06-536516/7

אנטנה / שלמה גינוסר

בראש אחד עם התחת

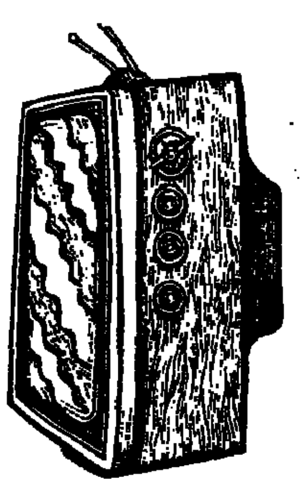

שולץ בשידור לאומה. ג'ורג' שולץ חלק כבוד גדול לדמוקרטיה הישראלית כאשר, שעה קלה לאחר שנחת בישראל, העניק ראיון מיוחד לטלוויזיה הישראלית, לפני שהספיק אפילו לשוחח עם שמיר ועם פרס. אולי הוא הגזים כזית בעוצמתה של התקשורת הישראלית בהשוואה לעוצמתה של התקשורת האמריקאית ובמשקלה הסגולי בעיצוב הליכים מדיניים משמעותיים, אבל הופעתו בטלוויזיה היתה בראש אחד עם המסר הרייגני־שולצי: לא לנו אתם – ממשלת ישראל – צריכים להשיב, אלא לעמכם. ומכיוון שבישראל, כמו באמריקה, הכי קל לתפוס את הבוחר הפוטנציאלי בפחות־זמנים קלאסית, מול מרקע הטלוויזיה, מיהר שולץ לצוד את עינו של הצופה הישראלי, לפני שכובד העפעפיים יכריעוהו על כורסתו.

יועציו של שולץ, שכיוונו אותו אל הטלוויזיה, גם ידעו היטב שבשעה זאת של האזנת־שיא, הוא תופס במכה אחת את הקהילה האלקטוראלית הישראלית כולה, דבר שבאמריקה הוא בלתי אפשרי לחלוטין, בגלל הפארצלציה המעצבנת של גלי האתר. שכן, בישראל אתה יכול לבחור בין המערך לליכוד (וגם זה בקושי), אבל אינך יכול בשום פנים לבחור ברשת טלוויזיה כלבבך, כדי לצפות בתוכניות אקטואליה. רשת יש רק אחת. וכך הופך כל ראיון בטלוויזיה הישראלית למעין שידור לאומה. תפסת מצלמה אחת – תפסת את כל העם.

אם תחשבו על ההיבט הזה של הראיון עם שולץ, מותר לכם לשוב ולהתמלא חימה על כך, שכל מי שרוצה להעביר לכם מסר טלוויזיוני אינו צריך לטרוח לקבץ אתכם מכל הרשתות והערוצים. בדמוקרטיה הישראלית אפילו לאגרה יש שני הצאים, אבל לעומת זאת – כולנו ברשת אחת.

אי־פרופו רשת. או כמו שאומרים – ערוץ. לפעמים יש לאן לברוח. לא שערוץ 2 הוא מערניה. ערוץ 2 עוד לא החליט איך להיראות בעידן העוברי שלו, והוא דומה יותר לרוקר־מציאות באיזה רחוב צדדי, אוף־אוף איזה מרחוב. הוא מציע בעיקר דברי סרקית, אך פה ושם, אם תשמרו לו אמונים, תגלו גם איזה ענק־יהלומים. ערוץ 2 הוא ממזר. והו הבן הלא־חוקי של צופה הטלוויזיה הישראלי המשועמם, שונה עם המחשבה המופקרת הזאת, שמותר לו להפעיל שיקול־דעת ושיקול־טעם בבחירת תוכניות הטלוויזיה שלו בכל שעה נתונה. וכמו כל ממזר, גם ערוץ 2 מגיח מעמדת־נחיתות ומיוחל להכרה. פה ושם הוא מזיק, כמובן, אבל כמה מהקריצות הממזריות שלו לקהל־היעד הלא מוגדר הן די משעשעות – במיוחד על רקע שממון בית־העלמין, שנדף מאולפני הטלוויזיה הכללית בשבוע החגיגי הזה.

אי־פרופו בית־עלמין. אני אהיה האחרון שיאמר שלורנס אוליבייה עושה את תפקיד חייו בסרט הטלוויזיה „מיסטר הלפרין ומיסטר ג'ונסון", שהוקרן במוצאי שבת בערוץ 2. אבל, לעומת זאת, אני גם אהיה האחרון שיוותר על איזשהו סרט טלוויזיה עם לארי הזקן והטוב. כמה קטעים עוד יספיק להכין לנו הלורד של הבמה האנגלית אחרי שמלאו לו 81? מכל מקום, למרות התסריט דל ההומור, תענוג היה לראות את לורנס אוליבייה ואת השחקן האמריקאי הבמעט־נשכח ג'קי גליסון בדואט הטלוויזיוני הזה. מיסטר הלפרין (אוליבייה) ומיסטר ג'ונסון (גליסון) נפגשים לראשונה בבית־העלמין היהודי בהלוויית רעייתו של הלפרין, פלורנס. מסתבר שלפלורנס, רעייתו הנאמנה מזה עשרות שנים של הלפרין, היה מה שאפשר להגדיר „ערוץ שני" בחיי האהבה שלה, לפחות במישור הריגשי: מיסטר ג'ונסון, הוא ולא אחר.

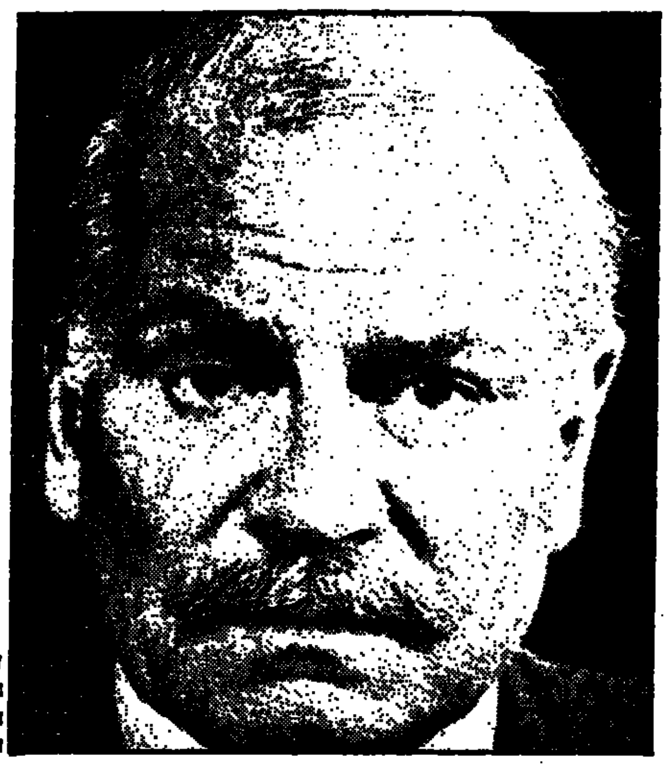

עם לארי הזקן והטוב גם המעט הזה נעשה למשהו

תסריט ממולח יותר וטקסט לוהט יותר היו עוזרים כאן מאוד. אבל שני שחקנים גדולים יודעים להפוך גם את המעט הזה למשהו. זה מזכיר לי, כמובן, את סרט הטלוויזיה המצויין „אן ודבי", עם דבורה קר וקליד בלום בדואט מרהיב, על אותו נושא פחות או יותר, שהוקרן בטלוויזיה הישראלית בימים היותר טובים שלה.

התרגום של „האלפנים המאוחרים" לסרט הטלוויזיה „מיסטר הלפרין ומיסטר ג'ונסון" הוא יותר מרשלני. איך אפשר לעשות, למשל, עוול כזה לתרומה היהודית האותנטית לאוצר עולמי של הקללות ולתרגם „פומפוס פרץ" ל„תחת נפוח"?

אי־פרופו תחת. אי־אפשר להאשים אותי אפילו באסוציאציה מלוכלכת. אני לא אשם שה„תחת" וה„פורצאלה" של חנוך לוין כיכבו בערב השירים שהוקדש למלאת שבעים שנה לתיאטרון הלאומי „הבימה". רובינא, מסקין וברטונוב היו בוודאי מתפלצים, אבל הזמנים השתנו. ככל שאפשר לחרוץ דעה מהמשדר שהוקדש לאותו ערב, בהנחייתו השטוחה־להפתיע של דן אלמגור – זה היה מופע על גבול הפאתטי. שחקנים שאינם יודעים לשיר הם, אולי, חזון נפרץ למדי. אולם, הרעיון לחבר את כל הקטעים החולשים האלה למחרוזת משעממת אחת! ומי הגה את הרעיון הזה לאלץ את דבורה ברטונוב בת ה־72 (וכל הכבוד לה על אומץ הלב) להפיע על הבמה בריקוד, שבו הופיעה לראשונה בהיותה בת 12? ריבונו של עולם, אפילו הנוסטלגיה כבר הזקינה...

סליחה יור מג'סטי. אף לא שניה לקפוץ לעמאן

אי־פרופו „תוחס". אי־אפשר בלי אסוציאציה. אם כבר מדברים על „תוחס" ועל חנוך לוין, אז זהרירה חריפאי (אי־פרופו תפקידה כ„ביג תוחס" ב„יעקבי ולידנטאל") שחקנית אינטליגנטית ורגישה. אז מה קרה? איך היא נפלה לתוך ביצת הרפש הזאת „מאש"ה", שלטלוויזיה הישראלית יש חוצפה להקרין אותה כ„סדרה דרמאטית מקורית"? ואיך נפל לשם יוסי גרבר הרציני. את שייקה אופיר, אבוי, כבר אי־אפשר לשאול כיצד נקלע לשטות הנחותה הזאת.

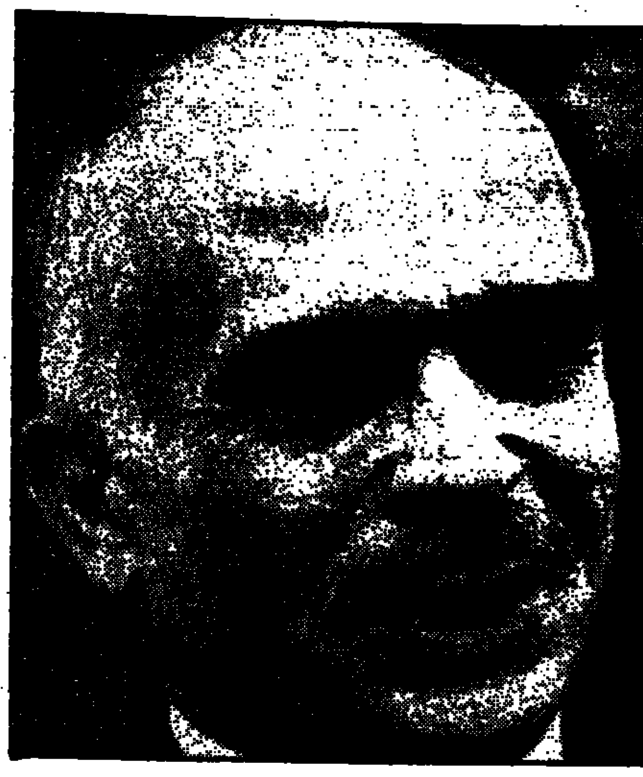

שחקנית אינטליגנטית ורגישה חריפאי. אז מה קרה?

„מאש"ה", על־פי הפרק הראשון בסדרה, היא, איך שלא תסתכל עליה, התגלמות הדביליות. ההחלטה להקרין את התיפלות הזאת היא עלבון למשלם האגרה הפרימיטיבי ביותר. עצם הרעיון שאני צריך להתייחס ל„בייבי" התפלצתי החדש הזה של הדרמה הטלוויזיונית הישראלית מעורר בי קבס. איזו עלילה דוחייה, איזה טקסט אינפנטילי, איזו בדרות בסיסית („הצבעת האי־אמון נפלה")! איזו תמורה לאגרה! שיקום מישהו עם ביצים בטלוויזיה ויסיר מיד את האפס המביך הזה מלוח התוכניות!

אי־פרופו תמורה לאגרה. אז בואו נתחשבן: השבוע גזלתם מאיתנו את הפרק השבועי מ„המובחרים", שלפי הקצב, הכישורים והכשרונות יעבוד עוד מאה שנים עד שתצליחו להתרומם לקרסוליים שלה. תמורת זאת נתתם לנו את ערב השירים של „הבימה" ואת „מאש"ה". אתם הולכים מבכי לבכי. מנפל לשפל.

אדוני המלך. סלח לי, יור מג'סטי. השבוע אין לי מה לומר לך. לא יצא לי לראות אפילו את השיקופית של זרקא בתחזית מזג האוויר אצלכם. כל־כך הייתי מרותק לטלוויזיה הישראלית על שלל תוכניות־החג העסיסיות שלה, תאוות־לעיניים, שלא יכולתי להתפנות אף לשניה אחת של שממון כדי לקפוץ לעמאן. וכל מה שכתבתי לעיל זה רק לתצרוכת פנימית, אתה שומע?

פסוקי. אלמוני:
הטלוויזיה נקראת מדיום מפני שהיא לא „רייר", גם לא „וול דן".

ולילה טוב מירושלים.

מעל הדוכן. ראיון עם לורנס פוסטר / ישראל דליות

לשנים הבאות בירושלים

פוסטר, היועץ המוסיקלי של התזמורת הסימפונית ירושלים ייכנס בעונה הבאה לתפקידו כמנצחה הראשי של התזמורת. „בארץ עם תרבות ומוסיקה, כמו ישראל, יש מקום לשתי תזמורות סימפוניות", הוא אומר

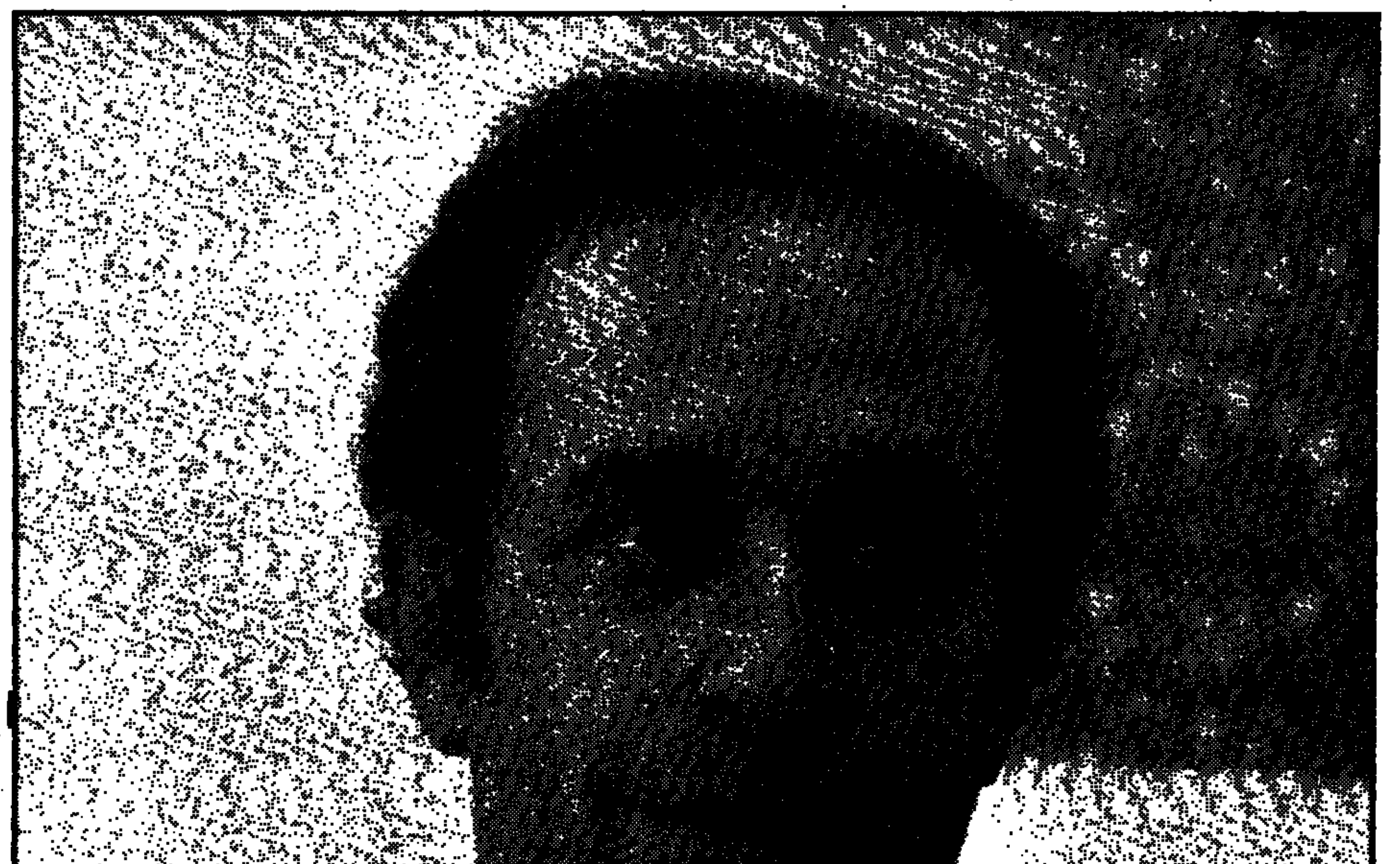

לורנס פוסטר. בין מנטה לבירה

התזמורת הסימפונית ירושלים־רשות השידור עברה בשנה שעברה משברים וגלגולים ארגוניים. עם תום כהונתו רבת ההישגים של ברתיני נוצר מצב מעורפל. זו העונה הראשונה של התזמורת במסגרת „ביתוקה" מרשות השידור, כדי לעמוד ברשות עצמה, כעמותה. מבחינה מוסיקלית מורגשת בתזמורת אי־יציבות, עליות ומורדות – בהתאמה למנצחים המתחלפים לסירוגין על הדוכן. מיד לאחר החג תצא התזמורת לסיור ממושך באמריקה, בניצוחם של סרג'ו קומיסיונה וג'ון נלסון, ותופיע גם בקונצרט חגיגי באולם קארנגי בניו־יורק, לציון יום העצמאות הארבעים. באותה עת תתארח בארה"ב גם התזמורת הפילהרמונית של מונטה קרלו ומנצחה הראשי לורנס פוסטר, המנהל המוסיקלי המיועד של התזמורת הירושלמית. פוסטר עומד להכנס לתפקידו בסתיו 1990.

מספר פוסטר: „זה די משעשע ומפתיע. שתי התזמורות יערכו מעין תחרות. נבקר באותן הערים במועדים סמוכים. אנחנו נבצע בעיקר רפרטואר צרפתי, יצירות מאת ברליוז, ביזה, רוסל, דיקא ופורה. בבוא העת בדעתי לנצח גם בירושלים על יצירות צרפתיות מובחרות. אני מאמין שחשוב שהתזמורת תנגן הרבה היידן ומוצארט. זה טוב למשמעת של כלי הקשת. יהיו גם כמה מלחינים אמריקאים חשובים, אף־על־פי שאיני חסיד נלהב במיוחד של מוסיקה אמריקאית: לעתים היא אקדמאית ויבשה מדי לטעמי. מאהלר, אותו מבצעים, לעתים קרובות, גם בישראל ושאני עצמי מרבה לנצח עליו, יושמע במידה מאוזנת. אני מקווה לבצע גם את הסוויטה השלישית של אנסקו, המלחין הרומני הגדול, שיצר ולימד בפאריס ואשר יצירותיו המצוינות הוזנחו. וכמובן יצירות מקהלתיות חשובות.

„בדצמבר בשנה הבאה אני עומד לנצח לראשונה ב'חגיגה למוסיקה קלית' בירושלים. אין לי עדיין מושג מקיף על המקהלות הישראליות ורמתן וגם לא על הכשרונות הבולטים מבין המבצעים הצעירים. במידה מסוימת זה טוב שאיני מתחיל מיד בתפקידי. אני זקוק לזמן סביר כדי לבדוק ולהכיר את המציאות התנאים בארץ".

– ומה עם מוסיקה ישראלית?

„עלי להעמיק את ידיעתי. קבלתי תבלילים לעיון. ניצחתי בזמנו בפילהרמונית על פרטוש וטל. אני מאמין שיש תמיד לכלול יצירות מקומיות. מן הראוי שכל תזמורת תשמיע מוסיקה של ארצה. קודם כל על המוסיקה להיות טובה ורצוי לשמור על יחס נבון. לא בכל מקרה שנבצע יצירה בת־זמננו היא חייבת להיות ישראלית. צריך להרחיב אופקים ולשמוע גם מוסיקה הנוצרת במקומות אחרים".

בינתיים משמש פוסטר כיועץ מוסיקלי של התזמורת ולפי המתוכנן ירחיב בהדרגה את פעילותו כמנצח בשתי העונות הבאות. בראשית דרכו המקצועית, בשנים 1965 – 1968, היה פוסטר עוזר לזובין מהטה בפילהרמונית של לוס אנג'לס. הוא השתלם אצל קרל ביהם באוסטריה ובגרמניה. כיום הוא מחלק את זמנו בין מונטה קרלו לתזמורת הקאמרית של לוזאן, האופרה המתחדשת של לוס אנג'לס ותזמורות ובתי אופרה מכובדים.

פוסטר האמריקאי, בן למשפחה יהודית שמוצאה ברומניה, שספג תרבות אירופאית, מדבר בטבעיות ובבהירות ומשרה אווירה נינוחה.

„בקיץ שעבר, כשהוצעה לי המשרה, באתי לביקור חטוף לבדיקת המצב", הוא מספר. „שמעתי את התזמורת בחזרה וחשבתי לעצמי: הם באמת טובים, בעלי יכולת ניכרת. כבר קודם לכן רציתי לעבוד עם התזמורת, אבל היה זה לאחר שעברתי ניתוח רציני בזרוע ונאלצתי לבטל את כל הופעותי לכמה חודשים (כאן מפשיל המאסטרו את השרוול ומראה את סימני הניתוח). זו הסיבה שלא יכולתי לנצח על הפילהרמונית הישראלית בינואר השנה. אני רוצה להדגיש שאני אוהב ומוקיר את הפילהרמונית, כאחת הגדולות שבתזמורות העולם, אלא שבשנים הבאות אני עומד להקדיש את כל האנרגיה והזמן שלי לתזמורת ירושלים. בארץ עם תרבות ומוסיקה כמו ישראל יש מקום לשתי תזמורות סימפוניות. כל אחת לפי תפקידה וייחודה".

> **„העדיפות נתונה עתה להבטחת תנאים נאותים לנגנים. עליהם להיות פטורים מהחשש מפני המחר. דאגה זו אינה נובעת, כפי שנאמר לפעמים, מהמדנותם של המוסיקאים"**

נפגשנו לאחר החזרה הראשונה שלו, בשבוע שעבר, כשהוא במצב רוח מרומם. „עלי להודות", אומר פוסטר, „שהייתי עצבני ומתוח לקראת המפגש הראשון. הבוקר התרשמתי מאוד מהנגנים. מצאתי אווירה טובה לעבודה ואני בהחלט אופטימי. עבורי זה אתגר משמעותי, מבחינה אמנותית ורגשית, להיות מנצחה של תזמורת מכובדת המייצגת את בירת ישראל".

האם יש בדעתך לעשות שינויים בהרכב?

„במידה והתקציב יאפשר, המשאלה היא להגדיל, במרוצת הזמן, את מספר הנגנים להרכב סימפוני ברמה בין־לאומית. בתנאי שנוכל להצדיק את ההרחבה בתוצאות בקונצרטים, בכמות ובאיכות העבודה. העדיפות נתונה עתה, בראש ובראשונה, להבטחת תנאים נאותים לנגנים הקיימים. זה חיוני, כדי שתהיה לתזמורת תחושת ייעוד. יש צורך לאפשר להם בטחון חומרי. קורה שאנשים אינם ערים לעובדה הפשוטה שצורך יסודי זה אינו נובע מהמדנותם של המוסיקאים. עליהם להיות פטורים מהחשש ללחם ולגורלם".

אתה ידוע גם כמנצח אופרות מנוסה – האם זה יתבטא בפעילותך בארץ?

„מחצית זמני עוברת בבתי אופרה. בקיץ השנה אנצח בסדנאות באספן קולוראדו, על 'פלסטף' של ורדי, בביצוע מוסיקאים צעירים בלבד. בדעתי, כמובן, לנצח על אופרות רבות, ככל האפשר, גם בירושלים. קרוב לוודאי בביצועים קונצרטנטיים. אלא אם כן נוכל להפיק בבימוי מלא וברמה מעולה, בכל מקרה לא בבימוי למחצה. הבימאי ז'אן־פייר פונל מצא פתרון, שעליו חולמים, בבימוי האופרות של מוצארט, בניצוח דניאל ברנבוים בתל־אביב. שמעתי על כך בביקורי כאן בשנה שעברה. בעבר ניצחתי על כמה הצגות של 'חליל הקסם', שביים פונל. זה היה בפאריס, שם מילאתי את מקומו של ברנבוים, כאשר נפטרה רעייתו וידידתי ז'אקלין דה פרה. גם זו דרך אפשרית להעלות אופרות".

> **„המנצח האידיאלי מתייחס ביראת קודש ליצירות המופת. לפי גישה זו המנצח הוא משרתו של המלחין ואינו מנצל לעולם את המוסיקה לניפוח האגו"**

– מיהו בשבילך המנצח האידיאלי?

„גדלתי והתחנכתי בקליפורניה. כשהייתי סטודנט היתה לוס אנג'לס מעין מרכז מוסיקלי אירופאי. עם גדולי המוסיקאים, ממש לא יאומן, שנברג, סטראווינסקי, קז'נק, הפץ, פיאטיגורסקי, פרימרוז וברונו ואלטר. עם כמה מהם היו לי קשרים. כמנצח מתחיל ניצחתי, למרבה המזל, על הביצוע הנסיוני הראשון של יצירתו של סטראווינסקי 'וריאציות לתזמורת לזכר אלדוס הקסלי'. זה היה בלי קהל, אבל בכל זאת בכורה בנוכחות המלחין. בעיקר שהיתי במחיצת המנצח ואלטר. אישיות נפלאה. מנצח עם סמכות מוסיקלית מטילת אימה, אף־על־פי שהיה אדיב ולבבי ובלתי יומרני לחלוטין. נכחתי בחזרות ובהקלטות שלו עם התזמורת הסימפונית 'קולומביה'. יש לי תבלילים עם הערות בכתב ידו. לדידי הוא המסמל את הגישה והסגנון של המנצח כמשרתו הנאמן של המלחין, שלעולם אינו מנצל את המוסיקה לניפוח האגו. ואלטר התייחס ביראת קודש ליצירות המופת. זכור לי ששר והסביר, כיצד אצל ברהמס הקווים המלודיים בקולות הנמוכים הם יצירה מושלמת בפני עצמה".

חטף־פתח / ורדה צימרמן

מה בין עכו ליפו

מה נשתנה הפסטיבל למוסיקה ווקאלית מן הווקאליזה ששניהם מתקיימים במשך שלושת ימי חול המועד פסח (ועל כן יהיה המדור הפעם „חטף סגו"), שבשניהם מוסיקה קלית מן העבר ומן ההווה, בביצוע אמנים מן הארץ ומחו"ל, שבשניהם מספרים על הצלחה, על קהל רב ועל העברת מופעים מאולמות קטנים לגדולים יותר. אלא שהאחד נערך ביפו והשני בעכו. 15,000 איש נהרו בכל ערב ליפו. ה„ג'ובילי סינגרס" מלהיבים את הקהל. עוד ועוד מוסיקת נשמה חודרת ללב. אחר־כך בחוץ, מטייל הזוג להט, ראש העיר ואשת ראש העיר, בזרועות שלובות בין הקהל. להקת „פינה בעמק" מזמרת ברחבת קדם שירים ישראלים פופולריים. על מדרגות הרחבה יושבים נערי הישיבה בכובעים שחורים ובחליפות, מצחקקים בינם לבין עצמם. צעירה בשיער צבוע וזוגות מבוגרים, וכולם מזמזמים עם המקהלה.

המסעדות ריקות יחסית גם בעכו, פסח שנה לחלוקין בין חומות העיר הצפונית העתיקה מסובות (פסטיבל לתיאטרון אחר). הנורות הצבעוניות הדולקות ברחובות, אבל אין אווירה פסטיבלית. אין ליצנים ברחובות ואין צעירים יחפים המנגנים על הדשא בשעות הלילה המאוחרות. גם לא שקט שינה. האווירה כבדה יותר. מי שבא בא לשמוע גם רואה. מוסיקת הבארוק מלווה בריקודי התקופה. זוג רקדנים לבושים במחלצות המאה ה־17 מלווים את החלילית והארגן. האולם קטן ודחוס. באולם אחר שרה להקת „התקווה הטובה" מדרום אפריקה, אחת האטרקציות של הווקאליזה, שירי פולקלור אפריקאיים. גם כאן אפשר לשמוע ולראות: חצאיות צבעוניות, טורבנים, פנים מצובעות, הגברים בעירום למחצה, לבושים ג'ינס. המנצח, גם הוא בתלבושת מסורתית, שר ורוקד עם הלהקה כולה. ראש העיר אלי דה־קסטרו יושב בשורות האחרונות ונהנה.

כשיוצאים מהאולמות, שקט ושקט מסביב. העיר היה כרגיל. חנויות נסגרות אחרי 7. השוק שומם והדרך להאן אל־עומדן ריקה מאדם. בחג עצמו נפגשים שוב עם הקהל הישראלי, שבא לשמוע את אלף הזמרים בערב מיוחד. אלף זמרים אולי לא היו שם, גם לא חמש־מאות, אבל קול המקהלות הבוקע מקימורי הקומה העליונה של החאן פשוט נפלא. מימין ומשמאל הם נעצים למנצחים שבמרכז האולם למטה, שתי תזמורות כלי נשיפה מנהלות הדאש משני צדי הקומה העליונה.

כולם יוצאים יותר בצעירים מהודים מפני הקור, מחפשים את המטבחים, אליהם התרגלנו בימי הפסטיבל לתיאטרון אחר, אבל בתי־הקפה סגורים. למחרת, חוזרים ליפו.